הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר זרעים

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות כלאים

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות כלאים

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-כלאים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 16
הלכה ג 17
הלכה ד 18
הלכה ו 18
הלכה ז 19
פרק ב 21
הלכה א 21
הלכה ו 21
הלכה יא 22
הלכה יג 23
הלכה טז 25
פרק ג 25
הלכה א 25
הלכה י 29
הלכה טז 29
פרק ד 32
הלכה יד 32
פרק ה 32
הלכה א 32
הלכה ג 33
הלכה ה 34
הלכה ז 34
הלכה ח 35
הלכה ט 37
הלכה י 38
הלכה יב 38
הלכה יג 38
הלכה יד 39
הלכה טו 39
הלכה טז 40
הלכה יז 40
הלכה יח 40
הלכה יט 41
הלכה כב 41
הלכה כג 42
הלכה כד 42
פרק ו 51
הלכה ה 51
הלכה יא 51
הלכה יב 52
פרק ז 52
הלכה ב 52
הלכה ד 52
הלכה ז 53
הלכה טו 53
הלכה יט 53
הלכה כא 53
הלכה כב 53
פרק ח 53
הלכה ב 53
הלכה ה 53
הלכה יא 53
הלכה יג 54
פרק ט 54
הלכה א 54
הלכה ב 57
הלכה ג 60
הלכה ה 61
הלכה ז 78
הלכה ט 82

הלכה יא 83
פרק י 84
הלכה א 84
הלכה ב 85
הלכה ג 95
הלכה ו 96
הלכה ז 96
הלכה י 97
הלכה יב 107
הלכה יט 108
הלכה כה 108
הלכה כז 109
הלכה כח 146
הלכה כט 147
הלכה ל 149
הלכה לא 156
הלכה לב 166

פרק א

הלכה א

הזורע כו'. לוקה כו'. עיין מש"כ בזה בהל' מאכלות אסורות פ"ט ה"א בהך מחלוקת דפליגי בירוש' כאן פ"א ה"ט ר"י ור"ל אם לאחר הזריעה נחלקו אם חייב עליהם או לא. והנה לפי מה דמוכח בירוש' שם דלר"י על הזריעה אינו חייב רק אם כבר היתה זרועה מין אחר דכבר יש שם שדה על המקום ואז חייב אם זרע בתוך ששה על ששה אבל לכתחילה אם זורע שני זרעים ביחד אינו חייב רק אם נקלטו ביחד. ועיין מנחות דף ע"א ע"א א"ה משעת זריעה כו' בשדה כתי' ע"ש ובתוס' חולין דף ק"כ ע"ב ד"ה היכא דכ' שם דגבי כלאים לא נאסרו מאליו רק ע"י מעשה הזריעה ע"ש וזה באמת תליא בהך דחולין דף קי"ד ע"ב בהך דר"א ב"א אם האיסור כלאים הוא רק ע"י האם דהיינו ע"י הקרקע או משום דבלא הקרקע לא הוה זריעה ובהך דנדרים דף נ"ח ע"ב במש"כ הרא"ש בד"ה שניא שביעית ע"ש אך שם ר"ל דהפרי שכבר נאסרה ע"י כלאים אין שם כלאים עלי' רק איסור וזהו כונת התוס' ע"ז דף מ"ט ע"א גבי זה וזה גורם ע"ש. וברש"י פסחים דף כ"ה ע"א דקודם הקליטה הוה כמאן דמנחא בכדא ובמש"כ התוס' שבת דף צ"ה ע"ב לחלק בין היכא דבעי מחובר או שדה ועיין במה דפליגי בירוש' דמעשרות פ"ה ה"ב מה דאמר ר"י שם גבי ערימה של בצלים דהתולש מהם בשבת פטור מחמת שאינו רוצה בהשרשתן והקשה דמאי ראי' ממעשרות לשבת דגבי מעשרות בעי גדר שדה וכמבואר בירוש' ערלה פ"א ה"ב גבי נטע בתוך הבית ונ"מ ג"כ גבי כמהין ופטריות דאף דפטורין ממעשרות מ"מ בשבת חייב משום קוצר ועוקר דבר מגידולו וכמבואר בשבת דף ק"ז ע"ב ע"ש וכן גבי כשות שם ובעירובין דף כ"ח ע"ב דמארעא רבי וע"ש דף קל"ט ע"א. ואח"כ אמר שם בירוש' דמספיחי שביעית שפיר ילפינן שבת דגבי ספיחין לא תליא בשדה ובירוש' פ"א דערלה שם הוה בעיא דלא איפשטא גבי שביעית אם בעי שם שדה ויהי' ג"כ נ"מ גבי כמהין ופטריות אם יש בהם דין שביעית ובירוש' פ"א דמעשרות ה"א ממעט שם ממעשרות משום שאינו נזרע ומצמיח. עכ"פ חזינן דגם גבי שבת תליא אם רוצה בהשרשתן ומ"ש התוס' שבת דף נ' ע"ב ד"ה הטומן דאם נשרשו לא היו ניטלין בשבת ר"ל לכתחילה משום דעכ"פ לא גרע מעציץ שאינו נקוב דלכתחילה אסור לתלוש וע"ש בירוש' במעשרות הנ"ל דנקט שם אית תניא תנא דמותר לתלוש ע"ש. עכ"פ לענין איסור זריעת כלאים תליא רק בשם שדה ולכך ס"ל לר"י דאם נחלקו קודם הקליטה פטור וזהו מה דמקשה כאן בירוש' על ר"י דס"ל דאם נחלק פטור מהך דנקט במשנה הזורע חטה ושעורה כאחת ר"ל דמוכח דהחיוב הוא על הזריעה ותירץ דיש נ"מ בין אם זרען בב"א

לזרען בתוך ו' על ו' ר"ל כך דבתוך ו' על ו' אינו חייב רק אם הי' השדה כבר זרוע ויש שם שדה עלי' אבל לכתחילה אם זורע אז אם רק סמוכים ממש אז חייב על הזריעה ובל"ז אינו חייב רק אם אח"כ נשרשו ולא על הזריעה לבדה ומקשה דא"כ מ"ט דר"י דאמר דאינו כלאים כיון דמיירי שהם בב"א ותירץ דר"י ס"ל דאף אם הי' כבר זרוע אינו לוקה אלא בתוך טפח ובב"א אף בזה פטור לר"י רק אם הם ג' ומקשה והא קתני ר"י מתיר והיינו אף לכתחילה וא"כ ע"כ מיירי כשהם רחוקים ומ"מ ס"ל לחכמים דהוה כלאים משעת זריעה וא"כ חזינן דלא כר"י ועיין תוס' חולין דף ס' ע"א דס"ל דהא דקי"ל במנחות דקנבוס ולוף אסרה תורה הוא ג"כ לענין כלאי זרעים ור"ל שאינם נשרשים כאחת והוה כזורע בתוך שדה ועיין מש"כ התוס' עירובין דף צ"ב ע"ב ד"ה גפנים ותוס' קדושין דף ל"ט ע"א ד"ה לא דשדה מיקריא אף בלא זריעה. ובירוש' פיאה פ"א ה"ד דאף דקי"ל דזרעים עם זרעי אילן מותר לזורען כאחת דאז אין עליהם שם הרכבה מ"מ זרעים עם חרצנים אסור לזורען כאחת אף דעדיין אין עליהם שם גפנים ויליף לה מקרא דעיקר כרמך לא כו' וכן הוא בירוש' פ"ח ה"א ע"ש וה"נ כן גבי תבואה לר"ל וגבי כלאי הכרם נ"מ דתיכף נאסרו וא"צ להמתין עד שיהיו כפול הלבן. ולר"י כאן דס"ל דרק אם אח"כ הם גדלים יחד אז חייב ואף דאנן קי"ל דמותר לקיים בכלאי זרעים עיין בע"ז דף ס"ד ע"א ע"ש בתוס' אך מהך דב"ב דף צ"ד ע"ב דאמר שם דמיחזי כמקיים כלאים מוכח דאסור ועיין תוס' ב"ק דף פ"א ע"א ד"ה אין ולקמן בדברי רבינו בה"ג מבואר דס"ל דאסור לקיים והנה רבינו ס"ל דהך דין דכל סאה שיש בה רובע כו' קאי אהיכא דמבקש עכשיו לזורעה ועיין תוס' מו"ק דף ו' ע"א ד"ה שיש ובפסקי תוס' שם. אך באמת כך דאם נזרע בתוך שדה תבואה מין אחר דאז תכף בשעת הזריעה עבר משום לא תזרע כלאים אח"כ מותר לקיימם אבל כשזורען ביחד אז כ"ז כשהם גדלים אסור לקיימן דהחיוב אז לא על הזריעה רק על הקיום רק דאם הוא זרען אז הוא לוקה משום דהוה מקיים ע"י מעשה ואם אחר זרען או אם עלו מאליהן שני המינים בב"א אז אסור לקיימן מה"ת רק דאין לוקין משום דאין בהם מעשה ועיין בתוספ' פ"ד דמכות דאמר שם דהמקיים כלאים עובר בל"ת ואין לוקין ועיין בירוש' פ"ח דכלאים דיש שם סתירה בזה וכבר הארכתי בזה בח"א. והנה עיין ב"ק דף פ"א ע"א דהביא שם המשנה דתלתן שעלתה כו' ושינה לשון המשנה כאן פ"ב דנקט שהעלה וע"ש בתוס' ד"ה אין ולפי מש"כ דיש נ"מ בין אם נזרעו יחד או בזא"ז דאז אין בו איסור לקיים לדידן א"ש. אך באמת לשיטת רבינו נראה דכיון דפסק לקמן בה"ד דאינו אסור משום כלאים רק הראויין למאכל אדם וא"כ י"ל כך דזה ודאי ס"ל לרבינו דהא דאין ראוי למאכל אדם מותר זה רק שאין שניהם ראויין לאדם אבל אם

אחד מהם ראוי לאדם אז גם אם השני אינו ראוי לאדם אסור וא"כ לפי"ז גבי תלתן אם זרע למאכל בהמה שוב אין בה כלאים כלל ובזה א"ש מה דמתרץ בב"ק דף פ"א כאן לבהמה דאז אסור משום גזל דאל"כ אם נימא דהוה כלאים אז בל"ז הוה הפקר כמבואר בירוש' פ"ב דכלאים ה"ה ותוספ' כאן ובשקלים פ"א ובפרט לאחר התקנה דמו"ק דף ו' שהתקינו שיהיו מפקירין כל השדה ודוחק לומר דנ"מ לחו"ל לדידן דס"ל דתנאי יהושע נוהג אף בחו"ל ושם ליכא כלאי זרעים. ועיין בדברי רבינו בהל' נזקי ממון דלא הביא כלל תירוץ הגמ' לזרע משום דא"כ בל"ז הוה הפקר הכל אבל אם זרע לבהמה אז אין בה כלאים ואף דמלשון רבינו פ"ב ה"ט לכאורה לא משמע כן דנקט רק למאכל אדם י"ל דר"ל דאם למאכל בהמה אף אם נטע מקצתן א"צ לעקור הכל ע"ש ועיין ביצה דף י"ג ובירוש' תרומות פי"א (ה"ו) [ה"ה] דאמר לית כאן תלתן ד"ת ר"ל דמה"ת תלתן פטור מן המעשר דאינו מאכל אדם ועיין מ"ש רבינו בהל' תרומות פ"ב ה"ח ובמס' מעש"ש פ"ב מ"ג ובעירובין דף כ"ח ע"א ע"ש. ועיין בתוספ' מעשרות פ"ג דנקט שם המטליא חששו משום מעשר ומשום שביעית כו' אף דהוא מורכב מן פשתן ותלתן וכרפס כמבואר בע"ז דף ל"ח ע"ב וז"פ יש בו כלאים כמבואר כאן פ"ב ועיין נדרים דף מ"ט ע"א גבי לוליבא דכיתנא כו' ותוס' ב"ב דף צ"ב ובירוש' ספ"ה דמעשרות דפשתן מותר ללוקחה מכל אדם בשביעית אף מע"ה היכא דאינו חשוד בודאי וזהו כונת הגמ' בנדרים שם דף מ"ט ע"א ודבר זה אסור לאומרו בפני ע"ה ע"ש ר"ל דא"כ שוב יהיו חשודים ע"ז בשביעית ויהי' אסור ללוקחן מהם וכן גבי כרפס עיין רפ"ט דשביעית וסוכה דף ל"ט דהוא ג"כ אינו ראוי כל כך ולכך י"ל דעליהם בב"א לא גזרינן משום כלאים. ועיין בירוש' ספ"ג דערלה בהך מחלוקת דשמואל ור"י אם כלאי זרעים מותר בחו"ל ור"ל כמו הרכבה דכשזורען בב"א ונעשה מין אחד י"ל דהוה כמו הרכבה ועיין תוס' חולין דף ס' ע"א ד"ה הרכיב ורבינו ז"ל לא הביא הך דין המבואר בכאן פ"א מ"ז ירק בירק משום דס"ל דזה הוה בכלל כלאי זרעים ונ"מ דבחו"ל מותר וס"ל דבזה פליגי שמואל ור"י בירוש' שם וע"ש דמביא בהך דזרע לפת ושעורים כו'. והנה בירוש' פ"ז דכלאים מרבה דגם כרם של גוי אסור לזרוע בו כלאים וכ"כ בזה בח"א דצריך קרא משום דהא מבואר בירוש' בכ"מ ובדברי רבינו לקמן בהל' תרומות דאף דאין קנין לגוי בא"י מ"מ יש לו קנין נכסים ר"ל ובטלה הירושה והישיבה והוה כמו א"י בלא ירושה וישיבה ע"ש וכן נ"מ להך מה דמבואר בפ"א מהל' תרומות הכ"ב דפירות חו"ל שנכנסו לארץ בחלה חייבים מה"ת ובמעשר רק מדרבנן וכן מוכח בירוש' מעשרות פ"ה ה"ד דיש חילוק בין חלה למעשרות לענין זה והטעם דכיון דכאן לא גדלה נהי דיש עליהם שם פירות א"י אבל היכא דבעי ירושה וישיבה כמו גבי

מעשרות לא הוה וגם י"ל דגבי חלה קודם הלישה אין עליה חיוב כלל לכך לא מיפטר דחו"ל הוה ב' דברים אחד שפירות שלו אינם חייבים וגם הוה בגדר פטור דהרי פירות א"י שיצאו לחו"ל ונתחייבו שם נפטרו כמבואר שם בדברי רבינו ובפ"ב דמס' חלה ועיין בירוש' ערלה פ"ג ה"ח דחדש של א"י שיצא לחו"ל יש עליו דין חדש ע"ש וכן גבי ערלה וכלאי הכרם עיין תוס' סוכה דף ל"ט ע"ב וכ"מ. נמצא כך דחו"ל מלבד שהגדל בו אין בו חיוב תרומה ומעשר וחלה מפטר נמי פטר והנה אם זה רק היכא שמירחן בחו"ל אז נפטרים אף אם אח"כ הכניסן עוד הפעם לארץ או אם אף בלא מירוח אם הכניסן לחו"ל נפטרו אף אם אח"כ יחזירן לא"י ועיין בירוש' מעשרות פ"א ה"ו ופ"ד ה"א דאם הקדיש והכניסו לבית ופדאו ואח"כ גמרו לא נפטר דלא עשה מעשה ברשות הקדיש וי"ל דכונת הירוש' אם נימא דבית אחרים אינו קובע למעשרות עיין בדברי רבינו בהל' מעשר פ"ד הי"ג ופ"ה ה"ח ע"ש בהשגת ה"ה שאינו פוטר אם הכניסו במוץ וכמ"ש התוס' ע"ז דף נ"ו ע"א ובתו"י יומא דף י' גבי סוכה ובירוש' פ"ג דמעשרות ה"ז גבי גג כעין זה דאם אין בו ד' על ד' לא פטר ועיין בירוש' מעש"ש פ"ג ה"ה דבתי ירושלים אינם קובעים משום שלא נתחלקה לשבטים וה"ה ג"כ דאינם פוטרים וא"כ ממילא גבי הקדש דאין שייך בו בית ורשות עיין ב"ב דף ע"ט ואין חצר להקדש וא"כ ממילא לא שייך בו רשות לפטור ואף דקי"ל דיד הגזבר כיד הבעלים כמבואר בירוש' פ"ה דמעשרות ה"ו ובפ"א דתרומות ומה דאמר שם דר"י פליג על זה דגזבר כאחר ר"ל הך ר"י דב"ק דף ל"ט ע"ב גבי רשות משנה ע"ש. מ"מ לא מיקרי רשות הקדש ולכך לא פטר וי"ל דגם בחו"ל כן עיין רש"י חולין דף קל"ו ע"א גבי ארצך ותוס' ע"ז דף כ"א ע"א דבחו"ל לא עבר על לא תביא תועבה אל ביתך וברש"י קדושין דף ל"ט ע"א גבי שדך ע"ש וא"כ י"ל דעי"ז לא מפטר ואם אח"כ הכניסן לארץ חייב אך אם נימא דזה הוא פטור גבי תרומות ומעשרות פטור אף שלא נקבע וגבי חלה חייב אם אח"כ הכניס לארץ וגלגל וכמו דמחלק הירוש' פ"א דמעשרות בין הפקיר קמה להפקיר שבלים ובחלה פ"א ה"ד דמחלק כה"ג גבי גדיש שנדמע דמחייב במעשרות ופטור מן החלה ע"ש משום דזה קודם חיוב לא הוה הפרשה כלל וגבי מעשר אם הפריש הוה הפרשה. ובאמת אם חו"ל הוה פטור או רק דליכא חיוב זה תליא בהך דירוש' תרומות פ"ו ה"ו גבי אכל תרומה אם יכול לשלם מפירות חו"ל כיון דצריך דבר הראוי להיות קודש אם הוה כמו דשם ה"ה בהך פלוגתא דר"י ור"ל גבי לקט שכחה ופיאה ובאמת י"ל דזה תליא במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' תרומות פ"א הכ"ב דאם פירות א"י שיצאו לחו"ל ונמרחו אם עכ"פ חייבים בתרומות ומעשרות מדרבנן ע"ש וזהו ג"כ כונת הראב"ד ז"ל בהל' ביכורים פ"ה ה"ו גבי חלה דכ' שם דצריך

להפריש ב' חלות מפירות א"י שגלגלן בחו"ל ור"ל דהוא הולך לשיטתי' שם בהל' ח' דס"ל כשיטת התוס' בכורות דף כ"ז דהני ב' חלות דשלש ארצות לא דמי לשאר ב' חלות דחו"ל ע"ש וס"ל להר"א ז"ל דפירות א"י שנגמרו בחו"ל יש עליהם דין תרומה וחלה של א"י ולא של חו"ל ונ"מ לגבי טומאה וכן להך דיבמות דף פ"א וכתובות דף כ"ד ע"ב אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן. והנה זה מבואר דאף אם אינו מחוייב רק מדרבנן מ"מ לענין זה מהני דנימא שלא נפטר מהחיוב שיש לו ואם חזר לא"י אז יתחייב מה"ת ועיין יבמות דף נ"ב ע"ב גבי כתב גט ליבמתו מהו ולפי שיטת רבינו שם בפ"ג מהל' גירושין משמע דאם עשה בה מאמר ודאי מהני הגט לאחר היבום דלא כתוס' ועיין ב"ק דף מ"ט ע"ב כיון דשייכא במקצת כו' וכ"כ בזה בהל' אישות ובהל' אס"ב ובהל' נזירות ע"ש ובמה דמבואר בירוש' דמעש"ש פ"ג ה"ח גבי נטמא בולד הטומאה ופדאו כו' דמשמע שם דאם אח"כ נטמא באב הטומאה א"צ לקרות שם עוד הפעם והמעות לפדיון וכ"כ בזה וכך ס"ל להראב"ד ז"ל דשוב אין חו"ל פוטרה לגמרי כיון דגם שם יש שם טבל דרבנן ולכך גבי פירות של חו"ל אף שנכנסו לארץ מ"מ כיון שהיו בחו"ל בזמן שכבר נתלש נפטרו ע"י זה מה"ת וכמו גבי הפקר. ובאמת נראה כך דהנה עיין מ"ש רש"י ביבמות דף ט"ז ע"א בד"ה עמון דקדושה ראשונה בשביעית מותר ג"כ לזורעה והוא תמוה דמבואר להדיא במשנה שביעית פ"ו דלא נעבד ע"ש אך באמת כך דכיון דחזינן דיש בא"י ובחו"ל שני פעולות אחד הקדושה והב' הדין דהרי פירות א"י חייבין בתרומה ובמעשרות מצד עצמן. וגם פירות חו"ל שנכנסו לארץ ג"כ מחוייבים אך הם לא מצד הקדושה רק מצד הדין ונ"מ לענין לטמא את הטבל ולענין ביעור גבי טבל עיין בירוש' מעש"ש פ"ה ה"ו זאת אומרת הטבל קרוי קודש וכן לענין ב"ת עיין ירוש' שקלים פ"ג ה"א דגם בטבל יש ב"ת דלא כתוס' ר"ה דף ד' ע"א וכן לגבי הנאה של כילוי דבטבל אסור מה"ת כמבואר בכ"מ אף לכהן משום דגם הכהן שמפריש התרומה ונוטלה לעצמו הוא ג"כ בגדר מתנה שנותנה לעצמו וכל כמה דלא אפרשה אסור ועיין בכורות דף י"א וקדושין דף נ"ח ונ"מ ג"כ אם כהן שמפריש תרומה לעצמו אם צריך להפריש מן היפה. דהנה עיין בקדושין דף מ"ו ע"ב דיליף התם דאם תרם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה מהך דלא תשא עליו חטא ע"ש בתוס' ור"ל כך דהאיסור הוא שאסור לגרום שיתנו לכהן מתנות כהונה שלו מן הרע דצריך שיהי' מן היפה ועיין בירוש' תרומות פ"ב ה"א וחלה פ"ג ה"ב עשה שינתן לאהרן בכהונתו וכ"מ ולכך אסור לתרום מן הרע על היפה דעי"ז יהי' מוכרח ליתן לכהן הרעה דנתינה כתי' בו וא"כ ע"כ בדיעבד תרומתו תרומה דאל"כ נמצא דלא גרם כלל ולכך מבואר ב"מ דף נ"ו ע"א ובירוש' חלה פ"ד ה"ו דגבי דמאי יכולים לתרום מרע על היפה

דשם ליכא מצות נתינה ועיין תוס' יומא דף ט' ע"א ורש"י סוטה דף מ"ח ע"א ובפ"א דמאי ובמ"א אבאר זה. ולפי מ"ש גם בכהן שמפריש לעצמו צריך להפריש מן היפה ולפי"ז בהך דמבואר בבכורות דף י"א ע"ב דהלוקח טבלים מן העכו"ם אף היכא דחייב להפריש מה"ת מ"מ הת"מ לא הוה במצות נתינה רק דמוכרו לכהן שם יכול להפריש מן הרעה לכתחילה. וה"ה בפירות חו"ל שנכנסו לארץ אף אם נימא דנתחייבו מה"ת מ"מ לא הוה בגדר קדושה רק בגדר דין ואיסור ולא שייך כל הני שכת' והנה גבי שביעית יש בו ג"כ משום קדושת הארץ ומשום דין של שביעית ועיין בהך דע"ז דף ט"ו ע"ב גבי שביתת שדהו ע"ש. והנה עיין מ"ש התוס' זבחים דף ס"א וביבמות דף פ"ב דלענין קדושת עצמיות לא בטלה הקדושה רק לגבי תרומה ומעשרות דשם בעי דין קביעות וגמר וכדומה ולכך גבי שביעית בעצם הקרקע נשאר הקדושה גם בבית שני ולכך לא נעבד ויהי' נ"מ במה דמבואר בשביעית פ"ב מ"ה ע"ש בר"ש בשם תו"כ דבאילן אף שהוא מלא פירות תיכף לאחר שביעית מותר לעבוד ועיין בתוס' ר"ה דף י"ב ע"ב ד"ה מנהג דכ' שם דאסור ושם דף ט' ע"א ובירוש' שביעית פ"ו ה"ב מוכח דשרי אך לפי מש"כ א"ש דנ"מ להני דנאכל ולא נעבד דאז משום פירות שביעית ליכא רק משום הקרקע ותיכף לאחר שביעית מותר. והנה עיין ברש"י סנהדרין דף י"א ע"ב ומנחות דף פ"ג ע"ב דכ' שם דיכול להביא העומר גם מעבר הירדן ועיין בר"ן נדרים דף כ"ב ע"א דכ' להיפך ע"ש אך באמת כך דהנה עיין בירוש' חלה פ"ב ה"א דאמר שם מה מקיים ר"ע לחם הארץ פתר לה בספינה קרמו פניה מן החוט ולפנים חייבת מן החוט ולחוץ פטורה ור"ל כך דהנה שם בה"ד ובגיטין דף ז' מבואר דהנהרות הוה בגדר גבולין ותחומין וע"ש בירוש' בחלה שם דזה קידש ירבעם וימים קלים עשו ישראל באותה הארץ ר"ל מן כבוש ירבעם עד חורבן בית ראשון דבבית שני בטלה הקדושה מהתחומין ועיין בבכורות דף נ"ה גבי ירדן דהוה מחלוקת אם הוא שייך לארץ או לחו"ל ובתוספ' ב"ק ספ"ח ובתוספ' דמעש"ש פ"ב ופ"א דגיטין ועיין בירוש' חלה פ"ד דמבואר דירדן הוה בגדר גבול וכמו עיירות העומדים על הגבולין והתחומין דתוספ' דמעש"ש הנ"ל ועיין בהוריות ג' דאמר שם דגבי הוראה דצריך דוקא בא"י מלבוא חמת כו' וכן בירוש' שם ור"ל דאף בבית שני לא קדשו הגבולין והתחומין וכמש"כ והטעם משום דגבולין ומחיצות הוא דבר כלול משני הדברים וכמבואר בירוש' סוף ב"מ גבי מצר דכולו לזה וכולו לזה וזה כונת הגמ' ב"מ דף ק"ז ע"א גבי אילן העומד על המצר בהך מחלוקת דרב ושמואל ועיין מש"כ בזה בהל' אס"ב פ"ה ה"ב דאם התחיל ונכנס לפנים אז גם המחיצות כלפנים ואם עומד על מקום המחיצה לא הוה כלפנים ולא הוה כלחוץ. ועיין שבת דף קכ"ד ע"א גבי תוך הפתח אי כלפנים אי כלחוץ ושם דף ט'

ועירובין דף צ"ד גבי מקום מחיצות ופסחים דף פ"ה ע"ב וזבחים דף י"ד ע"א ודף נ"ח גבי תוך הפתח כו' ובחולין דף קכ"ו גבי אסקופה וביומא דף מ"ז ע"ב גבי בין הבינים ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דפיאה פ"ד מ"ז דר"י ור"ע גבי ראש היד ע"ש ושם ביומא דף נ"א ע"ב גבי אמה טרקסין ע"ש וזהו ג"כ כונת הגמ' שבועות דף ט"ז דבונין מפנים ר"ל אם המחיצה שייך לפנים או לחוץ ועיין במנחות דף כ"ג ע"ב גבי פרוכת וביומא דף כ"ד ע"ב גבי עבודת פנים גבי פרוכת וזה תליא בפלוגתא דר"י ורבנן הנ"ל ועיין בירוש' סנהדרין פ"א ותוספ' שם פ"ב דגרס בהך דשבועות דף ט"ז דחברים אין אוכלים שם מעש"ש וזהו משום דס"ל דמקום החומה לא הוה כלפנים לענין אכילת מעש"ש. והנה עיין בירוש' הוריות פ"א דמפרש שם הך דר"ע דאמר מודה אני בזה ר"ל כך דהא מפורש שם דגבי הוראת ב"ד לא מחשב צבור רק מה שבתחום א"י אבל מי שבחו"ל לא מצטרף ולאידך תנא ג"כ לא מיפטר בקרבן של הצבור רק בעי קרבן בפ"ע כיון דלא מצטרף ואם הוא דר בתחום אז אם הכניס לכנוס לא"י או לצאת לחו"ל אז מחשב התחום כמקום שיהי' שם ואם לאו הוה ספק וכה"ג ר"ל בהך דחגיגה דף כ"ה ע"ב גבי מודיעים ועיין גיטין דף ע"ו גבי אנטיפרוס וכ"מ. נמצא כך דמכ"מ שיש גדר ביאה או יציאה אז שייך בתרייהו גם המחיצות אבל במקום דלא הוה ביאה לא שייך בתרייהו הגבולין והתחומין וזה החילוק בין בית ראשון לבית שני דבית ראשון הוה כיבוש ומחנה כמבואר בדברי רבינו בהל' בית הבחירה פ"ו ובירוש' שביעית פ"ו גם הגבולין והתחומין גרירי אבתרייהו אף דקדושת הגוף ממש אין בהם ולכך בהני יש קנין לעכו"ם להפקיע וכמבואר בירוש' ספ"ג דערלה ע"ש ועיין במש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"ו הי"ו גבי נפל מחיצות דהיכא דליכא מחיצות לא שייך ביאה ויציאה וזהו כונת הראב"ד ז"ל בפ"ו מהל' בית הבחירה הט"ז דנקט שם הנכנס עתה אין בו כרת ולמה לא נקט ג"כ לענין זר ומיתה ועיין תוס' שבועות דף י"ד ע"ב ויומא דף מ"ד ע"א ועיין במדרש שמואל פ' י"ט דמבואר שם דחייב אף כשהוא שמם. אך כך דהנה מבואר בזבחים דף פ"ב ובמנחות דף כ"ז ע"ב דבעי דוקא דרך ביאה ולא דרך משופש ע"ש בתוס' והיה כמו דרך גגין ועיין תוס' ב"ב דף י"ד ע"א ד"ה שלא דלתקן שרי לכנס ע"ש וקשה מן הך דגיטין דף נ"ד ע"ב דאסור להכנס שם אף משום תיקון ועיין בתו"י יומא דף מ"ד אך כך דבשאר ימים האיסור רק משום ביאה וכניסה ולכך אם נכנס לצורך ובפרט שהיו משלשלין אותם בתיבות כמבואר בפסחים דף כ"ו לא הוה ביאה וכניסה אך ביוהכ"פ דהאיסור משום שאסור להיות שם אין נ"מ לנו אם נכנס דרך ביאה או לא דגם מלאך אסור אף דלא שייך בו ביאה עיין תוס' מנחות דף ק"ט ע"ב ותו"י יומא דף ל"ט ולכך היכא שאין הקטורת כשרה יכול מלאך שיהי'

שם כמבואר בירוש' הובא בתו"י יומא דף י"ט ע"ב ועיין בזבחים דף פ"ג ע"א ובתו"כ פ' אחרי דאף בשעה שנכנס להקטיר ולכפר אסור לאדם שהי' שם. אך מלשון רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ג משמע דס"ל לחלק בין קטרת לזריקת דמים דגבי זריקת דמים תיכף בשעת הולכת הדם אסור דזה הוה עבודה וגבי קטרת רק בשעת הקטרה ולקמן אבאר זה. וכן גבי טומאה אם נכנס שלא כדרך ביאה מ"מ אם שהה שם כדי השתחויה חייב דלא גרע מנטמא בפנים כמבואר בשבועות דף י"ז משא"כ גבי זרות כיון דליכא מחיצות וא"כ לא שייך בו גדר ביאה ואינו חייב משום זרות ועיין בירוש' מעש"ש פ"ג ה"ו דהוה שם מחלוקת אם יכולין לפדות מעש"ש עכשיו בירושלים דכיון דליכא מחיצות הוא כמו שלא נכנס ולא קלט ואידך ס"ל דרואין את המחיצות כאילו הן עולות ר"ל כאילו ישנן. ועיין בירוש' סנהדרין פ"א דפליגי ר"י ור"ל אם בונין ואחר כך מקדישין ורואין את המחיצות כאילו הן עולות אך שם ר"ל כך דכבר הקשה התוספות ב"מ דף נ"ד ע"א ד"ה הקדש דכיון דבונין בחול ואח"כ מקדישין הא אין הקדש נפדה על הקרקע למאן דאמר תלוש ולבסוף חיברו הוה כמחובר ותירצו משום דאם לא קדוש עומד ליעקר וא"כ נמצא דהוה תלוש וזה ר"ל הירוש' דרואין את המחיצות כאילו הן עולות מן הקרקע ולכך יכול להקדישם. נמצא כך דבכבוש ראשון דהוה מחנה וכבישה נתקדשו מאליהן התחומין והמחיצות והנהרות והעיירות העומדים על הגבולים והוה כמו הך דגיטין דף כ' ע"ב גבי גליון שבין תיבה לתיבה ועיין מנחות דף ל"א ע"ב גבי קרע ועיין ב"ב דף נ"ג ע"ב גבי מצר אפסרא דארעא הוא ועיין שבת דף קט"ז ע"א והוה כמו תפיסה דירוש' סוף ב"מ הנ"ל ועיין עירובין דף נ"ה ע"ב דהיכא דקביעא נותנין להם גם המחיצות ועיין עירובין דף י"ז גבי מחנה ושבת דף ח' ע"א גבי מחיצות כלי ופסחים דף כ"ו ע"א גבי מחיצו' היכל וכ"מ בזה משא"כ בבית שני לא הוה זה רק כל אחד החזיק בשלו והוה כמו יושבי צריפין דאין מודדים להם אלא מפתח בתיהם כמבואר בעירובין דף נ"ה הנ"ל ולכך לא הי' צריך להחזיק בכולה כמבואר בירוש' רפ"ו דשביעית ובדברי רבינו בהל' ב"ה וא"כ ממילא בטלו הדינים של גבולין והנהרות ולכך אמרינן בירוש' פ"ב דחלה הנ"ל דרק ימים קלים עשו ישראל באותה הארץ שכיבש ירבעם. ובאמת נ"ל דזה כונת הגמ' ביבמות דף פ"ב ירושה ראשונה ושני' ר"ל הך של דוד וירבעם וכמבואר בספרי פ' דברים פסקא ח' ומ"מ להוראה גם הני ג"כ בכלל א"י כמבואר בהוריות דף ג' ולכך פסק רבינו בהל' סנהדרין פ"ד ה"ו דכל א"י שהחזיקו עולי מצרים ראוי לסמיכה ע"ש. וא"כ כך דירדן ועבר הירדן דהוא רק בגדר תחומין וגבולין קדושת עצמיית אין בהם רק קדושת הדין וכמש"כ ור"ל כך דיצא מכלל חו"ל ולכלל א"י לא בא וא"כ ממילא איסור שביעית שלהם לא מחמת

קדושת גוף הקרקע רק מחמת הדין וא"כ ממילא בבית שני גם נעבד וא"ש לשון רש"י ביבמות הנ"ל דשם קאי על עבר הירדן. ובזה א"ש גם מה דפליגי רש"י והר"ן ז"ל אם מביאין עומר מעבר הירדן דזה תליא אם פסול גבי עומר חו"ל או בעי המעלה של א"י וזה הוה בעיא בגמ' דמנחות דף ס"ט ע"ב גבי חטים שירדו בעבים דאין בו החסרון דחו"ל ולא המעלה של א"י ומקום מחיצה דומה לזה דהיכא דבעי פנים לא הוה והיכא דאסור חוץ ג"כ לא וזה תליא ג"כ בהך דזבחים דף ט"ו גבי הולכה שלא ברגל ופריך שם מנשפך על הרצפה ובירוש' פ"ה דיומא מקשה מזה על מ"ד דהולכה בזר פסול וזה תליא אי משום דפסול בזר או משום דבעי כהן ועיין רש"י שם דף י"ד ע"א דבבמה ליכא חוץ למקומו אך זה רק אם הפסול הוא משום חוץ למקומו אך אם נימא משום דבעי מקום לא שייך זה וכמו גבי פ"א עיין זבחים דף קי"ג ע"א ובדברי רבינו והראב"ד ז"ל גבי שרפה חוץ מגיתה וכן גבי שמאל אם הפסול משום שמאל או משום דבעי ימין ועיין תוס' חולין דף כ' ע"א גבי מליקה בשן. ובזה יש ליישב ג"כ מה דלכאורה משמע מלשון רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ט ה"ה דיוצק ובולל ומולח פסול בזר ובאמת מבואר להדיא במנחות דף י"ח והובא בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"א ה"ז דכשר בזר ע"ש אך זה ג"כ לא משום הפסול דזרות רק משום דבעי כהן ומטעם המבואר בספרי פ' קרח פסקא קט"ז ובתוספ' דחגיגה פ"ג דכל דבר המזבח אל יהי' אלא בך וכמו הך דעירובין דף ק"ה ע"א גבי סילוק טומאה ונ"מ דאפשר לתקוני בכהן עיין מנחות דף ו' ע"ב בהך דב"ב ותוס' שם דף י' ע"ב וביומא דף כ"ז ע"ב גבי סידור מערכה בזר וכן ר"ל התוס' במנחות דף ט' ע"א ד"ה מקמיצה וא"ש דלא סתרי מהך דמגילה דף כ' ע"ב גבי הגשה ועיין סוטה דף י"ט ע"א בתוס' ובסנהדרין דף פ"ג ע"א דהוה מחלוקת אם יש לאו ביוצק ובולל ונ"מ ג"כ לכהן בע"מ וכמו גבי עריפת עגלה וכמבואר בספרי פ' שופטים ועיין יומא דף כ"ג ע"ב גבי הוצאת הדשן ובירוש' שם רפ"ב ובסוכה דף מ"ד ע"א גבי ערבה וכן נ"מ אם עשו כהן וזר בב"א דאם משום פסול זר פסול ואם משום דבעי כהן כשר ובמ"א אבאר זה. וא"כ לפי"ז י"ל אף דקי"ל דפירות חו"ל שנכנסו לארץ חייבים זה רק אם נכנסו במקום שהוא א"י גמור אבל אם נכנסו רק לתחומי א"י אז שדינן התחום כמו חו"ל ולא נתחייבו וכמו הך דחולין דף ס"ח גבי מקום חתך וזה כונת הירוש' בחלה פ"ב דלר"ע דס"ל דפירות חו"ל שנכנסו לארץ חייבת בחלה וגם ס"ל דאזלינן בתר קרימה בתנור מ"מ זה רק כשנקרמו מן החוט ולפנים דהוה א"י גמורה ועיין בירוש' חלה פ"ד הי"ב גבי הך דרשב"ג דאמר שם ששמעון שתה יין של תרומה בספינה ומחלק שם בין אם הי' מן החוט ולפנים או מן החוט ולחוץ דשוב לא קלטו המקום ואין עליו שם תרומת א"י ועיין סנהדרין דף ה' ע"א

גבי עיירות העומדים על הגבולים. והנה כאן בהל' ג' פסק רבינו דאסור לזרוע כלאים לגוי ר"ל משום דאין קנין והוה כמו א"י ואף דהא יש לו קנין נכסים ובכלאי זרעים ליכא קרא לרבות כמו בכלאי הכרם כמבואר בירוש' פ"ו דכלאים צ"ל כיון דהישראל בעצמו זורען פקע מהן קנין נכסים ועיין מש"כ רבינו בהל' בכורים פ"ב הט"ו דאם מכר שדהו לכותי וחזר ולקחה מביא ממנה בכורים מה"ת ולא הוה ככיבוש יחיד אף דיש לו קנין נכסים אבל אם קצרן הגוי אף דהישראל לקח ממנו הפירות והקרקע לגבי ישראל כה"ג חייב להביא ביכורים כמבואר שם הי"ד וגבי עכו"ם לא וזהו מהך מיעוטא דב"ב דף פ"א ע"א וזהו ג"כ כונת הגמ' בגיטין דף מ"ז דאף דאין קנין לעכו"ם להפקיע מיד מעשר אבל יש קנין לחפור כו' ר"ל משום דבירוש' יליף לה מקרא דלא תמכר לצמיתות ואם איתא דיש קנין א"כ משכחת לה דנמכרת לצמיתות ע"ש ואם נימא דעכו"ם אין לו קנין לחפור וא"כ שוב לא הוה רק כמו שמכרו לפירות ובזה לא שייך דין יובל עיין ב"מ דף ע"ט ודף ק"ט ע"א ע"ש ועיין בר"ה דף י"ב ע"ב מה נחלה אין לה הפסק ר"ל כמו הך דב"ב דף קכ"ט ע"ב דירושה לא שייך בה הפסק וכמבואר בירוש' יבמות פ"ח ופ"ט ותוס' שבועות דף ט"ז ע"א דנחלה לעולם הוא ואם נימא דיש קנין א"כ הרי יכול להפסיק שיכול למוכרה לגוי וע"כ דאף שיש לו קנין נכסים דהיינו לחפור מ"מ אם הישראל עושה בה הוה שלו ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש עירובין פ"ו גבי דירת עכו"ם לא שמה דירה ועיין במה דפליגי רש"י ותוס' בהך דבכורות דף י"א ע"ב אם ישראל אריס בשדה עכו"ם ובחולין דף קל"ג ולקמן בהל' מתנות עניים אבאר זה. והך דע"ז דף ס"ג ע"ב הובא בדברי רבינו לקמן פ"ה ה"ה גבי הך דאין עודרין עם העכו"ם בכלאים ומהו האיסור אי משום דנהנה מאיסורי הנאה או משום דהוה בגדר עבודה ועיין במו"ק דף ג' ע"א וברש"י שם וברש"י של הרי"ף שם דלא גרס כן וס"ל דעידור אסור אך רבינו ז"ל ס"ל לחלק דגבי גפנים אין זה מלאכה שבשדה כמבואר פ"א מהל' שמיטה ה"ז וגבי זרעים ס"ל דהוה עבודה כמבואר שם בפ"ג ה"ט ע"ש וא"כ לפי"ז גבי כלאי זרעים אסור עידור מטעם דהוה כמו זריעה והוה כמו מנכש ובגפנים אסור רק משום הנאה וע"ש בתוס' ע"ז היכי מיירי שם כלאי זרעים או כלאי הכרם ובירוש' ספ"ג דערלה. ומש"כ רבינו כאן דמותר לומר לנכרי כו' ר"ל בשדה של נכרי כיון שיש לו קנין נכסים וכמש"כ וגם י"ל כיון דעיקר כלאים תלוי במחשבה ועיין תוס' יבמות דף פ"ג ע"ב ועיין בירוש' תרומות פ"א ה"ב דעכו"ם לא הוה בגדר מחשבה וגם משום מה שכתבתי דאם זורעין בב"א עיקר החיוב הוה אח"כ וא"כ בשעת זריעה לא עבר כלל על אמירה לעכו"ם אך הראב"ד ז"ל ס"ל דקאי על שדה ישראל וא"כ בשעה שהגוי מנכש אותה דאז כבר יש שם כלאים עליהם והוה כמו מקיים. ועיין

בדברי רבינו בהל' שכירות פי"ג ה"ג דמוכח שם דאם נימא דגרם אסור אז גם אמירה לעכו"ם אסור וכן מוכח מדברי רבינו בהל' אס"ב פט"ז הי"ב גבי סירוס וכן משמע בהל' בכורות פ"ב ה"ח דגרם ואמירה לעכו"ם חדא מילתא הוא ע"ש וא"כ ה"נ כיון דמקיים אסור ה"ה אמירה לעכו"ם ועיין שבת דף קי"א גבי סירוס ודף ק"כ גבי שבת ומחיקת השם ודף קל"ג גבי צרעת דמבואר שם דכל היכא דכתי' עשי' גרמא שרי ובירוש' פ"א דמגילה גבי קטרת יליף לה מלשון עשי' דמותר לומר לעכו"ם לעשות ועיין חולין דף פ"ג ע"ב ברש"י דגבי אותו ואת בנו לכך צריך להודיעו משום דגם לגרום שישחט אסור לא כמש"כ התוס' בכורות דף כ"א ע"ב דהטעם משום לפני עור. ועיין במעשרות פ"ה מ"ג לפי גירסת הירוש' לא ימכור את שדהו מוכח דאף שעדיין אין בו חיוב מעשר אסור למכור לו ומבואר שם ברא"ש מחמת ולפני עיור. ועיין בתוספ' פ"ג דשביעית ג"כ מחלוקת דר"ש ורבנן גבי שדה אילן אם מותר למכור לחשוד על השביעית ועיין ב"מ דף ס' ע"א גבי יין שנתערב בו מים ע"ש ברש"י. והנה רבינו בהל' מעשר פ"ב לא כ' כמו דמבואר בירוש' דאסור למכור שדהו רק פירות דמשמע אבל השדה מותר למכור ובשביעית פסק דאסור למכור שדה אילן עיין בפ"ח מהל' שמיטה ה"ו ומשמע אף שעדיין אין בו פירות כלל וגבי מעשרות אף לשיטת הירוש' אינו אסור רק הני פירות שבכרו ומשמע שם דאף בהני מינים המבואר בירוש' פ"א דמעשרות והובא בדברי רבינו בהל' מעשר פ"ב ה"ה דאף אם לא ביכר רק גרגר אחד הוה כולם הגיעו לעונת המעשרות מ"מ מותר למכור השאר לחשוד דכל זמן שהוא במחובר אם נטל את הבכורות אין עליהם שם חיוב מעשרות ולא דמי לשביעית והוה כמו שדה בשאר שני שבוע דמותר למכור לחשוד על השביעית וגם הרי חזינן דמותר למכור שדה לכותי ולא חיישינן להך דע"ז דף כ"א ע"ב שמא יעשה מלאכה בחוש"מ ולא דמי להך דשם דף ט"ו ע"ב גבי זיין וכלי זיין ע"ש ועיין בתוספ' דע"ז פ"א דמבואר כן ותוס' שם דף כ"א ע"ב ותוס' דף כ"ב ע"א ד"ה חדא דרק לקבל בשותפות אסור. וצ"ל דכיון דאין האיסור על השדה בעצם רק בזמן שעושה בו המלאכה ואז לא הוה של ישראל ליכא לפני עיור וזה ר"ל הך דע"ז דף ט"ו ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה מי דמי וזהו כונת רש"י שם. וא"כ גבי או"ב ס"ל לרש"י דאין האיסור על הדבר רק בהשחיטה ולכך לא שייך הך לפני עור רק דהאיסור הוא משום גרם. ולכך ס"ל להראב"ד ז"ל דאם נימא דמקיים אסור בכלאים מה"ת גם אמירה לעכו"ם כן ובפרט דכאן מיירי מסתמא בקטן דאל"כ אתי לאיחלופי כמבואר בשבת דף קל"ט ע"א. ושם לא שייך אדעתא דנפשי' כמבואר בקדושין דף כ"ב ע"ב. ועיין לקמן בדברי רבינו פ"ח הי"ג אך רבינו שם נראה דס"ל פי' אחר דהמחלוקת היא גבי כשות אם הוא ירק או מין זרעים ולקמן אבאר זה:

[השמטה לדף ב' ע"ג. **למ"ש שם לענין היכא שהוא נוטלם לעצמו לא שייך בזה דין דצריך לתרום מן המובחר. וזה** ר"ל מה דמבואר בירוש' תרומות פ"ה ה"א על הא דאמר שם אם טמאים היו כו' על דעתי' דר"י ניחא כו' ע"ש ר"ל במה דפליגי שם רפ"ב דלכך גבי ת"מ מותר לתרום מן הטהור על הטמא דח"א מחמת הנתינה שינתן לאהרן בקדושתו וח"א מחמת ההפרשה ע"ש והנה לפי מ"ש הר"ש שם רפ"ה דתרומה שנתערבה בחולין בלא ביטל נעשה הכל כמו תרומה ועי' שבת דף קמ"ב בהך מחלוקת דמעלין את המדומע ובירוש' ערלה פ"ב ה"א דפליגי בזה אם זה הוה כתחילת הפרשה ע"ש ותוס' נדה דף מ"ז ע"א וא"כ יהי' נ"מ להך דמבואר בפסחים דף ל"ג דהיכא דלא הי' לו שעת הכושר לא שייך כלל דין תרומה הכא מאי אם החולין שנתערבו בהם לא היו להם שעת הכושר בטהרה אם חל עליהם שם מדומע וזהו דאמר בירושלמי דזה רק היכא דיש עליהם דין של מצות נתינה אבל היכא דליכא זה לא וגבי מדומע הוא מוכרה לכהן וגם יהי' נ"מ דגבי ת"מ בלוקח מן הנכרי דמבואר בבכורות דף י"א ע"ב דשם נוטל דמים מן השבט שם אסור להפריש מן הטהור על הטמא כיון דשם ליכא טעם של הירושלמי הנ"ל וזהו כוונת הירושלמי פ"ד דחלה סה"ו במה דמתרץ כאן ברוצה לאוכלה כו' ר"ל כך דה"א דרק ת"מ של ודאי אז ניטלת מן הטהור על הטמא כמ"ש וגם בת"מ של דמאי עי' תוס' יומא דף י' ורש"י סוטה דף מ"ח ע"א דנותנה לכהן ובירושלמי רפ"ב דערלה גבי חלת דמאי ע"ש דנוטל דמים מן השבט ובירושלמי דמאי פ"א ה"ב במה דמקשה שם על הך דמאבדין את מיעוטו בדרכים אם גבי דמאי יש בו דין דהשבת אבדה לכהן ר"ל אם יש בו מצות נתינה ועי' תרומות פ"י מ"ח ובירוש' שם לפי גירסת רבינו פ"ג הט"ז דבת"מ של דמאי אפי' טהורה אם אין בה שיעור א"צ הישראל ליתנה לכהן רק שורפה ע"ש וא"כ ה"א דאסור לתרום מן הטהור על הטמא קמ"ל דגבי דמאי שרי כמו גבי חלה אבל בודאי כה"ג אסור ובמ"א אבאר: ע"כ השמטה]

הלכה ב

ואחד כו'. או המחפה כו'. הנה רבינו ז"ל דייק כאן גבי מחפה דרק כשחיפה אותן בב"א אז חייב על זה אבל הי' שדהו כבר זרוע מין אחד והי' מונח שם מין אחר בתוך ו' טפחים וחיפה אותו בעפר משמע דאינו לוקה על זה ועיין לקמן פ"ג ה"ט והטעם דהנה לפי מש"כ לעיל דאם זרען בב"א אז אין החיוב בא בשעת זריעה רק בשעה שהם גדלים יחד והנה לפי מה דמבואר בחולין דף קי"א ע"ב במה דאמר שם כלאי זרעים יוכיחו וכ"כ בזה ור"ל אם האיסור הוא ע"י הקרקע או ע"י שנשרשו ביחד עיין שבת דף צ"ה ע"ב ודף נ' ע"ב ובר"ש כאן פ"א מ"ט אם בעי גבי כלאים רק דרך זריעה. והנה אם נימא דעיקר האוסרן

הוא השדה ודאי דמחפה חייב אבל אם נימא דהשרשה שנשרשין זה בזה ע"י זריעה הוא האיסור י"ל דמחפה פטור כיון דלא עשה מעשה בגוף האיסור וא"כ לפי מש"כ דאם יש כבר שם שדה עליהם כגון שכבר נזרע מין אחד אז תיכף בשעת זריעת השני עבר משום כלאים וא"כ צריך לעשות מעשה בגוף הדבר משא"כ כשזרען בב"א ועיין נדרים דף נ"ח ע"ב. ואף דבהך דמכות שם הי' כבר הכרם גבי כלאי הכרם שאני ולקמן אבאר זה:

הלכה ג

ואסור לאדם כו'. כ"כ בזה אך באמת רבינו ס"ל כשיטת התוס' דלקיים כלאים ליכא איסור לדידן רק בתוך שדהו אסור לקיים דמגלה דעתי' שניחא לו בזריעתם ועיין בספרי פ' תצא פסקא ר"ל מה דמרבה שם מאשר תזרע אם זרע חבירו ורצה לקיימו וזה רק בתוך שדהו ועיין ב"מ דף ק"א ע"א גלית אדעתך כו' וכמו הך דשם דף כ"ב גבי הכשר ועיין במה דפליגי במכשירין פ"ג מ"ה דס"ל לר"י דגבי הכשר כ"ז שלא עשה מעשה להראות דניחא לו אינו מוכשר וכן ס"ל בפרה פ"ב מ"ד. ועיין תוס' ע"ז דף ס"ד ע"א ד"ה ר"ע אך שם אין הטעם משום לאו שאין בו מעשה רק משום דבלא מעשה לא מיקרי מקיים כלל דהקיום אף לר"ע אין האיסור מה שהוא רוצה שיהי' הדבר רק מה שמסכים להפעולה שנעשה בהדבר וזהו כונת הגמ' במעילה דף כ"א ע"ש בתוס' מש"כ שם דגבי טל כיון דהוה מעשה בידי שמים עדיף טפי ע"ש ור"ל דהרצון שלו שיהי' הפעולה וזהו כונת הגמ' ב"מ דף כ"ב ע"ב דמדמה ליאוש שלא מדעת ע"ש ור"ל אם הרצון עושה כאילו ירד הטל עליהם מדעת או כמו שעכשיו הם לדעת ובפרט לשיטת רבינו דצריך להחשיב גם המים. ועיין תוס' ב"ב דף צ"ז ע"א ד"ה לא לכך בעי שיהיו לחים דבל"ז ליכא על מה שיפול הרצון שלו והך דב"ב שם הוא משום דאיסורו חישובו וכמו הך דבכורות דף י' ע"א וכמו דאמרינן בשבת דף י"ז דכלי טמא חושב משקה ועיין כריתות דף י"ג ע"ש בתוס' ישנים ועיין במס' טבול יום פ"ג מ"ו דמשקין של טמא א"צ מחשבה ע"ש ובטבול יום הוה מחלוקת אם יש עליו שם טמא וזהו ג"כ כוונת רבינו בהל' טומאת אוכלים פי"ב ה"ו מה דמחלק שם וע"ש בהשגות מהך דכריתות דף ט"ו אך כונת רבינו דעיין בירוש' פ"א דמו"ק דאמר שם דבשעה שהגשמים יורדים הרי הם כמחוברים לים הגדול ועיין בהך דזבחים דף כ"ה ע"ב מה דמחלק שם בין שותתין דאז הוה כמו נפסק ובין עוברין והנה רבינו ז"ל ס"ל בפ' ט"ו דמחוברים אינם מתטמאין בלא רצון וע"ש פ"ב הי"ג דלכך משקין טמאים שנפלו על האוכלים מטמאין בלא רצון רק בתלושים ולכך אם הם עוברים אינם מכשירין דהוה כמחוברים ואם שותתין מכשירין וע"ש בפ"י ה"ה. ועיין ירוש' תרומות פי"א ה"ה דאמר שם ר"י הקדש כמנינו ר"ל גבי מעלות בטומאה. ולכך א"ש מ"ש התוס'

פסחים דף כ"ו ע"ב מהך דעלה עלי' זכר להך דהכניסה לרבקה דשם נעשה בה מעשה והרצון שלו מחשב לעשי' משא"כ בהכניסה לרבקה דשם הוה הפעולה ממילא. ומש"כ רבינו לקמן פ"ה ה"ט הרואה כלאים כו' דמשמע שם לכאורה דאסור לקיים גם בשדה חבירו כ"כ בזה משום דמבואר בירוש' פ"ב דאם מצא כלאים בכרם הוה הפקר ויכול ללוקטן ולכך אם נהנה בהם זכה בהם למפרע והוה כמו שלו וכמו דאמרינן בהך דנדרים דף ל"ד ע"ב גבי ככר של הפקר דאח"כ אם הגביה הוה הקדש למפרע ולכך מבואר בירוש' פ"ה דכלאים דאם הוא לקטן אסור לכל דהוה שלו למפרע ע"ש. ולכך בהך דע"ז דף ס"ד ובמכות דף כ"א ע"ב דמיירי שאינם שלו דהא הוה שביעית ובע"ז מיירי בשל גוי לכך מותר לקיים לדידן דזה גופא לא הוה גדר זריעה וא"ש הך דב"ק דף פ"א ע"ש בתוס'. ועיין בספרי שם דמרבה שאסור לזרוע כרם של אחרים אך שם ר"ל אשל גוי כמבואר בירוש' פ"ז ה"ד. ועיין בירוש' ספ"ג דערלה:

הלכה ד

אין אסור כו'. אבל עשבים המרים כו'. ר"ל דשני מיני עשבים שאינם ראוים לאכילה מותר לזורעם יחד והוה כשני מיני אילן סרק דמותר להרכיבם אבל עשבים עם תבואה אסור לזורעם כמו אילן מאכל באילן סרק וגבי קוצים בכרם דלקמן פ"ה הי"ח זה רק גבי לקיימן שרי אבל לזורען ד"ה אסור דהזריעה מחשבה לי' ועיין שבת דף קמ"ד ע"ב. והנה בירוש' דב"ב דף קנ"ו ע"ב ובגמ' שם אמר שם ג"כ דפליגי גבי כרכום בכרם והנה בתוספתא כאן פ"ג חשיב לה ממיני זרעים ולשיטת רבינו לקמן בפ"ה לזורען בכרם מותר רק אם זרען אסורים מדבריהם. ועיין בירוש' מעשרות פרק ה' ה"ז אם כרכום יש בהם משום ספיחים ועיין בנדה דף נ"א ע"ב גבי חלת חריץ ולקמן בדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ז ה"ט ובתוספ' שם. אבל כאן ר"ל רבינו ששני מיני עשבים אינם ראוים לאכילת אדם ולכך מותר לדידן ועיין חולין דף ס' ע"א הרכיב כו' ולקמן פ"ב ה"ט ע"ש:

הלכה ו

ומותר לזרוע כו'. עיין בהשגות. ואף דהא בירוש' פ"א דפיאה מבואר כדברי רבינו ס"ל להראב"ד ז"ל דר"ל דהיכא דכלאי זרעים מותר זה ג"כ מותר ולא הוה כמו הרכבה דאסור גם בחו"ל מה"ת אך מלשון הירוש' שם לא משמע כן דמשמע שם דס"ל דזרעי אילן אינם קרויים זרעים לענין כלאים כלל ועיין בתוספ' כאן ספ"ג גבי כשות דאמר שם אם אין כלאים בזרעים ר"ל דהוא מין אילן אינו כלאים בכרם ועיין בירוש' מעשרות ספ"ד דאמר שם גבי צלף הוה כלאים בכרם ואינו כלאים בזרעים משום דב"ש מספקא להו אם הוה ירק או אילן וצ"ל דס"ל כשיטת רש"י בכורות דף נ"ד ושבת דף פ"ד דכלאי זרעים הוה

רק דרבנן וספק דרבנן להקל. אך י"ל כך דכ"כ בח"א בהך דמבואר בעירובין דף ל"ד ע"ב דיש מין דבשעה שהוא רך הוא ירק ואח"כ כשנעשה קשה הוא אילן וגם אתרוג ממין זה כמבואר בירוש' כלאים פ"ו ולכך מבואר בסוכה דף ל"א ע"ב דבעי באתרוג גמר פרי ע"ש בתוס' ומשום די"ל דכ"ז דלא גמר עדיין הוא בגדר ירק. והנה עיין בירוש' כלאים פ"ח ה"א דמרבה שם גבי כלאי הכרם עיקר כרמך לא תזרע כלאים ר"ל דכאן אזלינן בתר העיקר ואף דאח"כ נתבטל ממנו שם כלאים מ"מ עכשיו אסור משא"כ גבי כלאי זרעים אזלינן בתר סוף ועיין סוכה דף מ' ע"א גבי עלי קנים ועלי גפנים ולקמן אבאר זה. אך מלשון הירוש' כאן פ"א ה"ב וה"ז משמע לכאורה דתפוח עם אבטיח יש עליו שם כלאים וצ"ל דהיכא דע"י זריעתם נעשה דבר חדש הוה כלאים גם י"ל דרק היכא דאין זורעין גוף הפרי רק יחור כמ"ש רש"י חולין דף קי"ט ע"ב אבל היכא דזורעין מגוף הפרי שפיר הוה כלאים וגבי כלאי הכרם דנקט בירוש' דאם זרע חרצן לוקה זה ג"כ משום הך ריבוי דעיקר כרמך ואף דרבינו פסק לקמן פ"ה דאף דאינו לוקה רק חטה ושעורה וחרצן לענין איסור הנאה אסור אם זרע תחת הגפן י"ל דאם זרע חטה וחרצן לא נאסר בהנאה רק דהוה כמו כלאי זרעים ולא כמו שאר זרעי אילן:

הלכה ז

הזורע כו'. מותרים כו'. עיין חולין דף קט"ו ע"ב ובירוש' כאן פ"א ה"ד משמע רק דהפירות מותרין אבל האילן אסור לקיימו דאמר שם וקצצן ומשמע דלא משום מקיים כלאים ככלאי זרעים רק אף היכא דלא יתגדל יותר אסור לקיימו ועיין בירוש' ערלה פ"א ה"ב דנקט שם גוי שהרכיב ועיין בסוטה דף מ"ג ע"ב ובירוש' שם דנקט דפירות עבירה הם ולא קאמר כלשון הגמ' בהרכבת איסור ונ"מ דאף אם הי' לוקח או שנפלו לו בירושה מ"מ אין חוזר עליו ממערכי המלחמה דהפירות מיקרי פירות עבירה וי"ל כמו דאמרינן בירוש' דסוטה יצא זה שאין מצוה לחללו ע"ש גבי חו"ל וגם י"ל דלמ"ד כרם רבעי דוקא אם הוה מורכב גפן בשאר מינים אין עליו שם כרם לענין זה וכמו דאמרינן בכורות דף י"ז ע"א גם י"ל דלפי מש"כ דעיקר נ"מ הוא בענין המצוה שצריך להביאו לירושלים ומבואר בירוש' פ"ה דמעש"ש דעיקר התקנה הי' כדי שיכול להביא יין לנסכים וכיון שזה פסול לנסכים לא שייך בזה התקנה כמבואר בהך דבכורות הנ"ל אך זה תליא בהך מחלוקת דירוש' דסוטה הנ"ל דהך ולא חללו אהיכא קאי אי אשנה רביעית אי אשנה חמישית דבשנה רביעית אינה שלו וכעין הך מחלוקת דשביעית ספ"א גבי עד שיחולו ועיין במש"כ רבינו בשם הגאונים בסוף פ"ט דמעש"ש וסוף פ"י דמאכלות אסורות. גם יהי' נ"מ לפי מש"כ בח"א דגבי זית המורכב או שהדלה ע"ג אילן אחר אין בזה חשש

משום דאינו מקבל שינוי כמבואר בירוש' פ"א דכלאים ועיין בירוש' פ"ה דב"מ ובתוספ' שם דעץ זית קשה מכל העצים וא"כ י"ל דאין שמנו פסול לנסכים אך מטעם דנעשה בו עבירה פסול וכמו כלאי בהמה עיין תוס' חולין דף קט"ו ועיין בירוש' פיאה פ"ז דזיתים לא היו מצויין אז ואמאי לא עשו התקנה שלא יהא נפדה רק על כרם ולא על זיתים ועיין תרומות ירוש' פ"ג ה"ג דיין טומאתו מצוי ושמן אין טומאתו מצוי ולכך לא תקנו על הזיתים ועיין ברכות דף ל"ה וב"מ דף פ"ז דגם זית מקרי כרם ע"ש. ועיין בירוש' ערלה פ"א ה"א דזית ותאנה אינם יכולים לבטלן במחשבה מתורת פרי ובמשנה פ"ו דכלאים וזהו כונת הגמ' בתמיד דף כ"ט ע"ב ומי איכא תאנה דלא עבדא פירי ר"ל דבהן לא מהניא מחשבה לשם עצים ועיין ברכות דף מ' ע"ב במה דאמר ר"מ ראה תאנה כו' ברוך המקום ר"ל דהיא אינה תלוי' במחשבת אדם ועיין רש"י שם דף ל"ה ע"ב ד"ה זית. ויהי' נ"מ ג"כ גבי זית אם נטעו לעצים אם שמנו כשר למנורה ע"ש בירוש' פ"א דערלה אך באמת נ"ל דכונת הגמ' דמנחות דף פ"ו ע"א שמן זית מזיתי ע"ש ברש"י אך באמת ר"ל כמבואר בתוספ' שם דצריך שיהי' הזיתים נטועים לכך לעשות מהם שמן למנורה ונ"מ למה דמבואר בירוש' דערלה פ"א הנ"ל גבי זית שנטעו למנורה ע"ש. ובאמת נ"ל דכונת הגמ' מכות דכ"ג ע"ב דתקנו הבאת מעשר לבית האוצר קאי ג"כ אהך תקנה דכרם רבעי שיהא עולה לירושלים ועיין בירוש' סוטה פ"ט גבי הך דיוחנן כ"ג אך באמת כך דהנה עיין בספרי פ' ראה ובירוש' דמעש"ש מבואר שם כך דשלא בזמן הביעור אין אתה מוציאו ממקום טומאה למקום טהרה ר"ל ליתנה לכהן עיין בירוש' וביבמות דף פ"ו אך בזמן הביעור שפיר יכול ליתנו לכהן וזה הוא דתיקון שלא יחלקו המעשר מיד דאז ע"כ יהא מוכרח ליתנו ללוי רק שיכניסו לבית האוצר עד שעת הביעור ואז יכולים ליתנו גם לכהנים וזהו הקנס שקנסם עזרא עיין רש"י חולין דף קל"א ע"ב ותוס' בכ"מ ולקמן בהל' מעשר אבאר זה. וגבי נסכים י"ל דגרע טפי לפי מש"כ רבינו בהל' מעה"ק ספט"ז ופ"ב הי"ג ע"ש ועיין פסחים דף מ"ח ע"א ובמ"א אבאר זה:

[השמטה לדף ד' ע"א. **במ"ש שם אם חיישינן להרכבה. ועי'** במס' פרה פ"ח מי"א גבי אמת המים הבאה מרחוק דהוה מחלוקת אם חיישינן שמא נפסקה ע"ש. ועי' נדה דף ח' ע"ב דמשמע שם דלמ"ד דגבי ע"ע צריך מקום עריפתה שלא נעבד בו מעולם צריך שנדע זה ולכך צריך נחל איתן ישן עי' סוטה דף מ"ו ע"ש ובפיהמ"ש ואנן לא פסקינן כן: ע"כ השמטה]

פרק ב

הלכה א

עד

הלכה ו

עיין בירוש' כאן פ"ב ה"ב ותנא עלה וה"פ שם ע"ש בר"ש דהוה מחלוקת דר"ז ור"א אם רישא דברייתא דוקא דהיינו דבמקום שהזריעה מחזיק שמונה רבעים אז צריך דוקא רובע לאסור התערובות או ט' רבעים אז צריך רובע אבל פחות מט' אז די בא' מכ"ד לנופל ואח"כ מיבעי לי' ט' וי' מהו שיצטרפו ר"ל אם בדבר שנתערב צריך דוקא שיהא סאה או כיון דחזינן דכל היכא דהוה יותר מט' רבעים לסאה אזלינן בתר רובע והוה כמו בית סאה ה"נ לענין הדבר שבו נתערב אם הי' ט' או י' פעמים כמוהו די בזה ופשט לן מסיפא דהיינו גבי פשתן דשם חזינן דאף אם נתערב ג' רבעים לתוך ט' בטל כ"ש כאן ודחי דסאה חולקת ר"ל דצריך שיהא באחד מהם מידה סאה או רובע סאה בג' קבין או רובע ג' קבין בסאה דהיינו גבי פשתן אבל ט' בי' דהיינו אחד מט' בי' דשם ליכא בשניהם גדר של מידה סאה אז אוסר זהו כונת הירוש' שם:

בד"א בשלא כו'. עיין בהשגות. והנה מלשון רבינו נראה כאן בהל' ז' דהא דגבי זרעוני גינה אזלינן בתר אחד מכ"ד בנופל זה רק שמעורב בתלוש ורוצה לזורען כך אז אזלינן בתר הנופל אבל כשמצאן שצמחו אז רק אחד מכ"ד בשדה ולא אזלינן בתר הנופל והטעם דעיקר האיסור הוא הזריעה רק דבכלאים אזלינן בתר ראיית העינים וזהו כונת הירוש' כאן תמן כו' ברם הכא אתה מרבה לבטל מהם מראית העין ר"ל דבאמת כעת כשהם מעורבים עדיין לא נזרעו וכל אחד עומד בפ"ע רק שבא לזורען אז אם הוא רובע הוא חשוב עומד בפ"ע כעין הך דב"ב דף צ"ג ע"ב משא"כ כשהוא פחות אין עליו שם כלאים כלל ועיין בכתובות דף צ"ח דלר"ע הוה בית רובע שיעור גינה ועיין לקמן בהל' מתנות עניים פ"ג ה"ד גבי בית רובע מה דפליגי שם רבינו והראב"ד ז"ל וכאן פ"ב ה"ו ע"ש ולכך לא שייך בזה גדר מבטל איסור דאז אינו איסור כלל וכן ר"ל בהך דלקמן פ"ט ה"א גבי צמר ופשתים שטרפן דמבטלן בצמר גמלים ר"ל דשוב אין עליהם שם איסור כלל כיון דעדיין לא נטוו ועיין בנדה דף ס"א ע"ב וכ"כ בזה בהל' מאכלות אסורות. משא"כ גבי מצאן שצמחו דאז אין החשש בזריעה רק מפני חשד אז פחות מכ"ד בשדה אין בו חשד כלל ועיין מש"כ התוס' מו"ק דף ו' ע"א וזהו כונת הירוש' כאן בהל' א' ותנא עלה כו' טב הוא כלום ועיין שבת דף צ"א בהך דמחייב הי' ר"מ ועיין ע"ז דף ס"ד ע"א בתוס' ד"ה ר"ע ובירוש' פסחים פ"ג ה"ב במה דאיבעי שם אם די במיעוטו או דכיון שנראה לבערו צריך

לבער את כולם אך כאן לא פסקינן כן דכ"ז שאינם נזרעים אין עליהם חיוב מיעוט כלל. ובזה א"ש דלמה לא מחלק כאן כמו דאמר שם בב"ב דף צ"ד דביתר מרובע צריך לנפות את כולו וזהו ג"כ כונת הגמ' ר"ה דף י"ז ע"א במה דאמר שם ועון עצמו אינו נמחק וכן היא המידה דר"ל דהדין כן גם לענין דיני ממונות דאם נמצא יתר לא מחל אף על זה דלא עשה המוטל עליו. ובזה א"ש ג"כ שיטת רבינו דס"ל בהל' רוצח פ"ד ה"ו דהא דאחרון שהרגו חייב זה רק שבמכה האחרונה יש בה כדי להמית לבדו בלא צירוף הראשונים דלא כשיטת רש"י וא"כ קשה מהך דמכות דף כ"ב ע"ב גבי הוסיף לו רצועה אחת ע"ש ברש"י וע"כ צ"ל כיון שהוסיף על המנין נתבטל כל השליחות שיש עליו שם שליח ב"ד והוה כמו כולו שלא ברשות ועיין כתובות דף צ"ח ותוס' זבחים דף ל"ד ע"א ומנחות דף ק"ז ע"ב ובכ"מ וזהו כונת הגמ' מכות דף כ"ג ע"א לימד על הראשונות שהם מכה רבה ע"ש ברש"י ור"ל דאם הוסיף גם הם הראשונים הוה מכה רבה דבטל הכל. ואם מצאן לאחר צמיחה באמת מדברי רבינו כאן בהל' י' משמע שצריך לעקור הכל ולא די במה שימעטנו לכשיעור אחד מכ"ד אך מלשון רבינו בהל' ז' לא משמע כן ועיין בפיהמ"ש אך כך דכמו דאמרינן בהך דגיטין דף נ"ד ע"ב חזקה אין אדם אוסר כו'. והנה לפי התקנה שהתקינו מבואר לקמן בהל' ט"ז שיהיו מפקירין כל שדהו והא דמבואר בתוספ' כאן רפ"ד ופ"ב דשקלים ובירוש' כאן פ"ב דבכלאי זרעים לא הוה הפקר זה רק קודם התקנה או בפחות מרובע ולכך שוב די במה שממעט משא"כ בהל' י' דמיירי שכל המינים עלו מאליהם שוב לא שייך הך טעם דאין אדם אוסר ולכך צריך לעקור את הכל ולהשאיר מין אחד ולא די במיעוט עיין תוס' ב"ק דף פ"א ע"א ד"ה אין:

הלכה יא

הטומן אגודה כו'. עיין בהשגות ולעיל בפ"א ה"ו. והנה באמת מה דאמרינן בירוש' כאן פ"א ה"ח ר"ז בעי בלא כך כו' לא ר"ל כפי' הר"ש שם דקאי אהך דאין תוחבין זמורה רק אהך דהטומן לפת וצנונות ופריך דליתסר משום כלאי הכרם ומתרץ דמיירי במעמיק רק משום חשש הרכבה יש כאן עיין תוס' קדושין דף ל"ט ע"א וב"ב דף י"ט ע"א. וכונת הירוש' במש"כ משום שאינו רוצה בהשרשתן ר"ל כך דהנה לפי מש"כ רבינו לקמן פ"ה דירקות אסור לזורעם בכרם וזרעים מותר לזורעם בכרם והנה לפת וצנון יש גם שם ירק עליהם כדמוכח פ"ה דמעשרות מ"ב ובהך דפסחים דף נ"ו ע"ב דהוה מחלוקת אם מיקרי מכניסו לקיום משום דמכניסו לקיום ע"י דבר אחר וזהו כונת רש"י נדה דף נ' ע"א ד"ה שומין שכ' לפיכך חייבים ר"ל דלא נימא דהוה כמו כרוב ועיין בעירובין דף נ"ו ע"א גבי חצי ירק וא"כ לר"י ליפטר מפיאה וזה הטעם באמת במה דמבואר בפיאה פ"ג מ"ד

דהאמהות של בצלים פטור מפיאה ואמר שם בירוש' דהוא פורגדא מבואר בירוש' פ"א דמעשרות דהוא העלין והוה כמו עלין של לפת ושל כרוב דלר"י פטור מן הפיאה משום דהעיקר הוא האיספרגוס שבו כמבואר בתוספתא דדמאי פ"ג ובנדרים דף נ"ג סד"א דבצלים ג"כ כן לכך הביא ראי' בנדה דאף ר"י ס"ל דחייבים בפיאה וא"ש מ"ש הר"ש ז"ל דאמאי לא הביא מהך משנה דהמחליק בצלים משום דשם לא קאי לר"י. וכיון דיש עליהם שם ירק ודאי אינו רוצה בהשרשתן כדי שלא יהא כלאים בכרם וקאמר דל"ל זה דאפילו זרעים ג"כ אינו רוצה בהשרשתן דנהי דמותר לזורעם מ"מ הם נאסרים כמש"כ לקמן פ"ה ואמר ממה דאמר ר"ח כגון אגודה של לפת משמע דלאו דוקא לפת וצנונות כחזקי' רק כר"י וכשיטת רבינו שכ' וכיוצא בה והטעם משום דאינו רוצה בהשרשתן ולכך בעי דוקא אגודה אך מלשון רבינו לא משמע כן גם י"ל כיון דלפת וצנונות אם הם נשרשין הם נפסדים ואינם ראויים לאכילה כמבואר בירוש' פ"ה דמעשרות ה"א וכיון שהם אגודה נראה שהוא רוצה למכרן ואינו רוצה בהשרשתן:

הלכה יג

היתה שדהו כו'. כמו ג' ימים כו'. ר"ל דגם כאן אמרינן מקצת היום ככולו כמבואר בירוש' כאן וכמבואר בפסחים דף נ"ה ע"א וגם שם מחלקים בין מקום גריד למקום טינא דשם בעי יותר ע"ש בתוס' ד"ה כל ובירוש' פ"א דחלה ה"א ובאמת זהו כונת הירוש' בערלה פ"א ה"ד הביאו התוס' מנחות דף ס"ט ע"ב ר"י אומר מתאחה עד שלא תשריש ר"ל דהשרשה לא די בג' ימים ואינו נקלט בארץ והברכה שפיר הוא מתאחה בג' ימים ועיין בירוש' שביעית פ"ב ה"ב. והנה כאן פסק רבינו דא"צ לחרוש הכל ובירוש' כאן תלה לה בהך מחלוקת דר"י ורבנן גבי סאה שיש בו רובע ובמה דמבואר בפ"ג מ"ו בר"ש דהיכא דבעי לעקור צריך לעקור הכל וכהך דירוש' פ"ד דב"ש מחמיר בחורבנה יותר מבנטיעתה וכאן בהל' ד' גבי גפנים שגוממן עד פחות מטפח ומ"מ צריך אח"כ לשרש ואף דמבואר בסוטה דף מ"ג ע"ב ובירוש' כאן פ"ו דילדה פחותה מטפח אינה מקדשת הזרעים וכאן חדא דמשמע דאף אם לא הי' כרם שלם מ"מ צריך לשרש וגם י"ל דכאן עדיף טפי כיון דקצצן וכעין דמבואר בסוכה דף ט"ו ע"א גבי ביטולי תקרה דכיון דעביד מעשה לא גזרינן ושם דף י"ב ע"ב ברש"י ד"ה אין מסככין דכיון דעביד מעשה ליכא גזירה וכה"ג מבואר בתוס' עירובין דף ע"ד ע"א בד"ה עד דמחלקי בין אם עשה דקה לשהי' מתחילה כך ועיין תוס' נדה דף כ"ו ע"ב גבי תנור וזהו ג"כ הטעם דהך דחגיגה דף כ"ב ע"א גבי מקוה שחלקו דלא עלתה לו טבילה דחלקו שאני וכעין הך דעירובין דף מ"ט ע"א וירוש' פ"ד דחלה. אך י"ל דכיון דחזינן דלא שרשו לגמרי גלה אדעתי' דניחא

לי' וכמו דמבואר ב"ב דף י"א ע"ב אם לא פרץ את פצימיו ועיין מנחות דף ל"ד ע"א במה דאמר ר"פ ש"מ כו' ע"ש ברש"י ד"ה אע"ג כו' ושם דף ל"ז ע"ב במה דאמר רב דימי האי מאן כו' אם איתא דלא מבעי לי' כו' ע"ש ברש"י ובאמת נראה דשיטת הר"א ז"ל כאן בהשגות דהא דוקא שיופך קודם הזריעה זה אם עדיין לא התליעו דעדיין התבואה קיימת אבל אם התליעו מותר לזרוע ואח"כ יופך אם עדיין לא צמחו ואם צמחו אז צריך להפוך ואח"כ יזרע כמבואר בהל' י"ד וזהו כונת הראב"ד ז"ל וזהו ג"כ כונת התוספ' כאן ספ"א גבי שדה שעלה בו עשבים דאין מחייבין אותו להפך וזהו דוחק לומר דר"ל כמו בהל' ט' דא"כ למה אמר שם דצריך להפך בשעה שהוא מחפה אלא ר"ל כמש"כ דמיירי לאחר שהתליעו ועיין מנחות דף ע"א ע"א גבי אגם ובקדושין דף ס"ב ע"ב ובירוש' חלה פ"א ה"א אפי' עשבים כו' ועיין במה דפליגי בירוש' פ"ז ה"ה ופ"ה הי"ז אם מתקדש משתשליש או משתשריש וא"כ חזינן דעדיין לא נקרא תבואה ובאמת נ"ל דרבינו פוסק כר"א בירוש' כאן דאם העלה רק עשבים אף דצריך להפוך מ"מ מותרים וכ"כ בזה בהל' נדרים ולכך כיון דלאחר זריעה מהפך אותם לא איכפת לן ועיין במנחות דף ס"ט ע"א דבעיא שם אם הנצה דאילן הוה כמו השרשה ואף דאנן פסקינן אינו מקדש גבי גפנים עד שיעשה כפול הלבן דהיינו שליש כמבואר בירוש' כאן פ"ז משום דשם כתי' תבואת הכרם וכ"ז שלא הביא שליש לא מיקרי תבואה ולא מיקרי כרם ואף דהא בסוף פ"ו ס"ל לחד אמורא דגם תחת העלין מקדש דיש עליהם שם גפן וצ"ל דמ"מ לא מיקרי כרם לקדש כעין הך דסוטה דף מ"ג ע"ב גבי ילדה פחותה מטפח ואף דאח"כ גם העצים נאסרים זה רק שיש עליו שם כרם גם י"ל דהיכא דאינם נאסרים הפירות גם הזמורות אינם נאסרים אך מדברי הירוש' כאן פ"ה ה"ז ומדברי הר"ש פ"ז מ"ה גבי שביעית לא משמע כן דאף דאין הפירות נאסרים מ"מ הזמורות נאסרים. והא דמבואר בספרי פ' תצא פסקא ר"ל דגם כרם שאינו עושה פירות אוסר כ"כ בזה בהל' מ"א. גם י"ל דאתיא כמ"ד דגפן שיבשה מה"ת אסור עיין פ"ז מ"ב ופ"ב ה"ד בירוש' דמשמע שם דהא דגפן יבש אסור לזרוע לכתחילה זה רק לר"מ ולרבנן מותר וכן מבואר בירוש' פ"ה דביצה גבי הך דאין עולין באילן ע"ש. גם י"ל דכונת הספרי כגון כרם שאין הפירות מתבשלות רק עושין בוסר עיין תוס' סוכה דף ל"א ע"ב ועיין ירוש' ערלה פ"א ה"ט דמבואר שם דפרי רק אם נגמר ולכך נטע רבעי אף דחל עליהם כשהם בוסר מ"מ אינם נפדים רק כשהם נגמרים ועיין בסוכה דף ל"ו ע"א גבי אתרוג הבוסר ובירוש' שם זהו כונת הספרי אבל מ"מ מיירי כשנעשה כפול הלבן ועיין נדה דף ח' דגבי אילן סרק קטפו זהו פריו כיון דלית לי' פירא אחריני ותוס' ב"ק דף ק"א

ע"א גבי משקה של קליפין דאסורים מה"ת בערלה ובעירובין דף כ"ח ע"ב גבי נסחנא דשם הוה כפניות גמר פרי כן י"ל כונת הספרי:

הלכה טז

בראשונה כו'. עיין בירוש' פ"ה ה"א ושקלים פ"א ה"ב דמספקא שם אם הפקר ב"ד פוטר גם מן המעשרות וכאן בתוספ' ובירוש' מבואר דכלאי זרעים חייב במעשר ובתוספ' דשקלים פ"א מבואר דהפקר ב"ד פטור מן המעשרו' וצ"ל דהא דהפקר ב"ד פוטר מן המעשרות זה רק אם ב"ד הפקירו אבל מה שב"ד מתקנים שיהיו מפקירים את השדה בזה לא נפטרו מן המעשרות וזהו הך בעיא דירוש' ועיין ב"ק דף ל' ע"ב בהך מחלוקת דרב וזעירא ונ"מ ג"כ אם אחר יכול לזכות בהם יעויין שם בתוס' ב"ק גם נ"מ מה היו מפקירים אם השדה או רק הפירות שבשדה ועיין מש"כ התוס' תמורה דף ו' ע"א ד"ה המפקיר ובירוש' פ"א דקדושין ה"ה דמבואר שם לכאורה להיפך דאם החזיק בקרקע חייב אף במעשרות וזה דוחק לומר דר"ל קודם שנצמח וכן מוכח מדברי הר"ש פיאה פ"א מ"ו ובירוש' פ"א דמעשרות ה"א דהיכא דזכה בשדה ובגידולי' חייב במעשרות ובמה דאמר שם פ"ה דמעשרות ה"ד הפקר תליא במחלוקת ר"ע ורבנן אם אזלינן בתר שליש הראשון או לא וע"כ דמיירי בזכה בשדה ובגדולי' דאל"כ הוא נפטר ממעשרות ועיין מש"כ רבינו ספ"ה מהל' מתנות עניים ושם ר"ל שהיו הפירות כבר נגמרים ולכך נפטרים בההפקר אף שזכה גם בקרקע משא"כ אם לא נגמרו אז אם זכה גם בקרקע לא נפטר רק מה שהי' בעת ההיא ומה שגדל אח"כ זה תליא בהך דר"ע ורבנן בירוש' ובחולין דף קל"ו ע"א ע"ש ולקמן בהל' מתנות עניים אאריך בזה. וא"כ ה"נ ר"ל כך. אך באמת כאן מיירי כמש"כ לעיל או קודם תקנה או שאין בה אחד מכ"ד וכ"כ בזה:

פרק ג

הלכה א

יש מינים כו'. עיין בכ"מ ובדברי רבינו כאן בהל' ו'. והנה לכאורה לשיטת רבינו כיון דצנון הוא דומה ללפת בפרי וצנון דומה לנפוס בפרי היכי קאמר דלפת לא דמי לנפוס בפרי ולשיטת הראב"ד א"ש דצנון אינו דומה ללפת בפרי משום דצנון דומה לנפוס בפרי ונפוס אינו דומה ללפת רק בעלין ומ"מ לפת וצנון אף דדומה זה לזה בעלין הוה כלאים וצ"ל לשיטת רבינו דהוה רק דומה לדומה ועיין במה דמבעי בהל' ב' לר"י דס"ל דקישות ומלפפון כלאים ואבטיח ומלפפון ג"כ כלאים ומ"מ קישות ואבטיח י"ל דאינו כלאים וגם באמת לדידן דפסקינן דלא כר"נ בירוש' כאן ובנדרים דף נ"א גבי דלעת הרמוצה

עם המצרית דאף דהם משונים בטעם דזה מר וזה מתוק מ"מ לא הוה כלאים וכאן הוה כלאים וצ"ל משום דיכול למתקן ע"י האור ועיין בירוש' דמאי פ"ב ה"א הפירות לא הלכו בהם ובאמת גבי דלעת הרמוצה הוה מחלוקת בנדרים שם אם זה הוה שם בעצם או סימן בעלמא וזהו ג"כ כונת הגמ' חולין דף ס"ב וסוכה דף י"ג וזבחים דף כ"ב ובכורות דף ז' ע"ב גבי שם לוי אם ר"ל ששמן בעצם הוא כך או רק לסימן ועיין מנחות דף ג' ע"ב ודף ס"ג ע"א גבי מנחת מחבת ג"כ כן אם זה רק לסימן איזה מנחה או שכך נקרא ועיין ב"ב דף ל' ע"א גבי ארעא דבי בר סיסין אם שמה כך או השם שנלקחה מזה וזה תליא אם שם הוא עצם או שם הוא רק לסימן וזהו כונת הירוש' גיטין פ"ד גבי בראשונה היה משנה כו' ע"ש דאם רק לסימן אז מהני מה שמחזיק עצמו בשם אחר אבל אם הכונה הוא על עצם אז הוה שינוי. אך באמת נראה כך דכל היכא דהטעם שלהם או המראה שלהם הם משונים ועי"ז הם דומים למין אחר הוה כלאים אבל כל היכא דהם משונים ולא נדמו למין אחר עי"ז לא איכפת לן ועיין חולין דף קל"ו ע"ב גבי שחורות ולבנות אם זה הוה מין אחד או שני מינים ובתוספ' פ"ד דתרומות ועיין רש"י בכורות דף ג' ע"ב ותוס' שם דף ז' ע"א אם יש שינוי בצמר ובמראה אם זה נקרא נדמה ועיין בירוש' פסחים פ"ט דאמר שם דכבשים חלקים בלא צמר כשרים לק"פ דגבי גיזה א"צ תמים ע"ש ולא הוה נדמה לעז ועיין זבחים דף ע"ה ע"ב ומנחות דף ג' ע"א ועיין בירוש' פ"א דמגילה דמצריך קרא למעט גבי עוף מרוט אך שם י"ל דנמרט אח"כ וגם עוף וקרבן של ב"נ שאני ועיין בהך דחולין דף ס"ב ע"ב גבי תסיל עם יונה הוה ב' מינים מפני שאח"כ מקיא וע"ש דף ק"מ ע"ב גבי שילוח הקן ע"ש. אך אם זה מדברי וזה ישובי אז אם יש שינוי ביניהם הוה ב' מינים עיין ב"ק דף נ"ה ע"א ובדברי רבינו לקמן פ"ט ה"ה ועיין בתוספ' כאן פ"א גבי שור הבר וט"ס שם דרק למ"ד דשור הבר מין חי' הוא אז הוה כלאים וע"ש גבי חזיר הבר ובחולין דף קכ"ב ע"א מבואר דלא דמיין להדדי והנה בתוספ' כאן מבואר דשבת עם גופנין הוה כלאים ובדברי רבינו בפיהמ"ש פ"א דדמאי מ"א מבואר דגופנין דומה לשבת ע"ש ובאמת י"ל דזה תליא בפלוגתא דר"י ורבנן גבי קישות ומלפפון אם הוה כלאים ואנן קי"ל כרבנן והתוספ' אתיא כר"י. והנה מלשון רבינו בהל' ה' משמע דאף דבר שבאמת הוא שני מינים כיון דבמראיתם הם דומים לא חיישינן דכלאים תליא רק במראית עין ועיין בירוש' פ"ד דחלה דכוסמין עם חטים דומה לחטים במראה ומ"מ הוה כלאים כמבואר בר"ש כאן ועיין תוס' מנחות דף ע' ע"ב וצ"ל דרק לאחר שנעשה עיסה הם דומים זל"ז ולפי המבואר ברש"י חולין דף נ"ב ע"א דשיפון הוה מין חטים וכן יש שיטה בירוש' חלה פ"א דשיפון הוה מין כוסמין כמו גבי כלאים ושיפון עם חטים

לא מצטרפי לענין חלה וא"כ לפי"ז צ"ל דעיסת שיפון ועיסת כוסמין אינם דומים ומ"מ לא הוה כלאים ואף דהם משתנים למין אחר היינו לחטים מ"מ לא איכפת לן זה לענין כלאים ונ"מ ג"כ לענין תרומה דאף דקי"ל דכל שאינו כלאים הוה תרומה מ"מ אם באמת הם מין אחר י"ל דאין תורמין. וכן י"ל ג"כ לענין אילן דהנה כאן פ"א מ"ח מבואר דקידה לבנה הוה אילן ועיין בעירובין דף ל"ד ע"ב דקידה לחוד וקידה לבנה לחוד ובזה א"ש מה דמבואר בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"א ה"ג דקידה הוה קושט ותמה שם הכ"מ דהרי בפ"ב ה"ד שם מנה קציעה וקושט בשני מינים אך בזה א"ש דקידה לבנה הוא קציעה וסתם קידה הוא קושט וא"כ הוה קציעה מין אילן וא"כ הוה עליו שם פרי וא"כ הוא אסור בקטרת כמבואר בשבועות דף י"ב וכ"מ ולכך באמת רבינו לא פסק כרשב"ג דמביא צרי משום דזה אסור בקטרת דקי"ל בנדה דף ח' דקטפו זהו פריו ע"ש ולכך פסק דרק עצי הקטף הוא מביא ולא שרף והצרי הוא אפרסמון כדמשמע בשבת דף כ"ו וע"ש דף ס"ב גבי פלייטון ורשב"ם ב"ב דף פ' ע"ב אך רש"י סנהדרין דף ק"ח ע"א פי' דפלייטון אינו אפרסמון ועיין ירוש' דדמאי פ"א סה"ג ודוחק לומר דקציעה הוא ג"כ רק העץ. ואף דהא בקטרת הי' מור ולשיטת הראב"ד פ"א מהל' כלי המקדש מבואר דהוא מין שמן אך הא מבואר במנחות דף פ"ו וכ"מ דעדיין לא הביא שליש ואין עליו שם פרי ואף דמבואר בפ"א דדמאי דב"ה דמחייבי במעשרות צ"ל דהזית הביא שליש ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' מעשרות פ"ב ה"ה ומש"כ רבינו בפיהמ"ש שביעית פ"ד מ"ח דאף אם הכניסו רביעית לסאה חייב במעשרות ע"ש ובמה דמבואר בב"מ דף ק"ה ע"א גבי פריצי זיתים אך רבינו ז"ל בהל' טומ"א פ"א הי"ב אינו מפרש כן וע"ש בהל' ה' גבי זיתים שלא הביאו שליש דאין השמן שלהם מכשיר מחמת דאינו שמן עדיין וזה באמת הוה מחלוקת דר"ח ורשב"ר במנחות דף פ"ו אם יש עליו שם שמן פסול ומש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו הי"ד. והנה עיין בס' בה"ג בהל' נדה דשמן המור הוא חוצץ בטבילה ועיין במה דפליגי בעדיות פ"ד מ"ו גבי הסך שמן ע"ש ומש"כ הראב"ד ז"ל שם דהשמן בטל אגב גופו ושם מחלק בין אם היה טמא מעיקרו בין אם אח"כ נטמא דטמא מעיקרו לא בטל ועיין בחולין דף כ"ו ע"ב דדחה שם זה החילוק גבי השקה וצ"ל דהשקה לא הוה מטעם ביטול הדבר רק מטעם זריעה ופנים חדשות וכ"כ בזה בהל' ערכין פ"ו ה"ל ועיין במה דס"ל לר"א בירוש' פי"א דתרומות דאין המשקין יוצאין לא ע"י פרה ולא ע"י עופות ור"ל לפי מה דמבואר בסוף מקואות הובא בדברי רבינו פ"י מהל' טומאת אוכלים ה"ח דשאר משקים אין נטהרים בגוף לפי שיטת הראב"ד ז"ל שם ואף דשם בתרומות מיירי במי פרה י"ל דגם מהם בטל שם מים ועיין מש"כ רבינו בהל' מקואות פ"ג הי"ח

מה דמחלק שם בין מים למי חטאת אך י"ל דהטעם משום חציצה וע"ש ברש"י ותוס' בזבחים דף ע"ח ע"ב ורבינו בפיהמ"ש בסוף מקואות שם נראה דהטעם משום דהאפר הוה חציצה וכעין הך דנזיר דף ס"ד ע"א גבי טומאה צפה ע"ש בתוס' וגבי מים לא שייך חציצה משום דהם עצמם נטהרים ג"כ וכמו הך דחגיגה דף כ"ב ע"א גבי שניהם טמאים דאינו חוצץ ע"ש. וגם י"ל דלכך לא מהני הטבילה להכלי שמלא משקין משום דנטמא עוד הפעם ולא מהני לה הטבילה וכעין מש"כ רש"י ברכות דף כ"ב ע"א גבי ב"ק דכיון דלא נטהר ע"י הטבילה לא מהני הטבילה ועיין מש"כ הרא"ש ז"ל בסוף מס' ע"ז גבי טבילת כלי והך דזבחים דף צ"ג ומש"כ רש"י במגילה דף ח' ע"א גבי מזובו דמוכח שם דכל היכא דע"י הטבילה לא נטהר לגמרי לא עלתה הטבילה ובזה א"ש דברי רבינו בהל' תרומות פ"ז ה"ז גבי המשמשת ולקמן אבאר זה וזה נ"מ מה הכונה צריך להיות בטבילה אם לטהרה או לטבילה ועיין בתוספ' חגיגה פ"ב דהטובל מטומאה לטהרה סתם עלתה לו טבילה וזהו ג"כ כונת הירוש' פ"ב דחגיגה דהטובל סתם טהור ר"ל לשם טהרה סתם וכ"כ בזה ועיין בכורות דף ל"ד ע"ב במה דבעי שם גבי עד שתלד לו נגע אחר ע"ש. ועיין בנזיר דף ס"ד אם מי חטאת נקרא צף ע"ש ברש"י ותוס' ועיין מש"כ הר"ש ז"ל במס' פרה ספי"ב בשם תוספ' גבי ירד וטבל והזה דבטלה הזאתו ופי' הר"ש לפי שאינם ראויין לנוח עליו ר"ל כמבואר בירוש' פ"ג דפסחים גבי הזאה דלא מהני אם הזה על דבר שנדבק בהכלי אף שאינו מקפיד משום דבעי מקויים אך י"ל דהוה גדר חציצה עיין חגיגה דף כ' ע"ב ודף כ"א ע"ב גבי מנגיב ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות פי"ב מהל' טומ"א ה"ו וט"ס שם וצ"ל שהם בטלים אגב גופו ועיין מנחות דף י' ע"א גבי על דם האשם ושם דף כ"א ע"א ועיין בהך דכריתות דף ז' ע"א דשמן המשחה לא בטל על הגוף והטעם י"ל משום דיש בו ג"כ שמן המור וכמש"כ. אך אם נימא דיש נ"מ בין כלאים לשאר דברים וכמו דמחלק הירושלמי בסוף פ"ה דכלאים גבי ברכה א"ש וכמו כן גבי ורד אף דמבואר בירוש' שביעית פ"ז דהוא אוכל אדם ועיין רש"י ב"ק דף פ"ב ע"ב דכיפת הירדן הוא ורד ומשמע שם קצת דלכך התירו גינת ורדים בירושלים משום דבעי לה לקטרת ואף דמבואר בירוש' מעשרות פ"ב ה"ה דמשמע שם דאח"כ לא הי' בה ורדים כלל רק תאנים י"ל כמבואר בירוש' תרומות פי"א דכיון דניתר פ"א שוב אין אוסרין אותה ע"ש בהל' ז' ובירוש' פ"ב דעירובין ופ"י דעירובין גבי פסי ביראות ובור הקר. ועיין ב"ב דף ע"ה ע"ב דהקב"ה יוסיף על ירושלים טפף גינאות ר"ל דהגינאות יהא בהאויר ר"ל במה שעתיד להוסיף על ירושלים בגובה וכמבואר בספרי פ' דברים פסקא א' כתאנה זו שקצרה מלמטה ורחבה מלמעלה ע"ש ור"ל דבמקומה שהי' כבר אסור שיהי' גינות רק

באויר שיוסיף. והנה כאן במשנה גבי יחור של תאנה לתוך החצוב לא סיים מפני שהוא אילן בירק משום דבתוספ' כאן פ"ב הוה פלוגתא דתנאי אם מין אילן הוא או לא. ועיין תוס' ע"ז דף י"ז ע"ב דהוא קנה צוקר ובמש"כ בזה בהל' ברכות:

הלכה י

היתה שדהו כו'. ואינו לוקה כו'. עיין בהשגות. ובכ"מ מחלק בין תבואה לירק. אך בירוש' ספ"ג מבואר להדיא דגם גבי ירק לוקה בו' על ו' דאמר שם גבי ערוגה ומה ו' על ו' שלוקין עלי' ד"ת ע"ש וצ"ל דרבינו ס"ל כשיטת רש"י שבת דף פ"ד ע"ב דהוה כלאי זרעים רק דרבנן ע"ש בתוס' ותוס' בכורות דף נ"ד אך כונת רש"י ר"ל בתוך ו' על ו' דגבי כלאי הכרם לוקין מה"ת כה"ג למאן דלא ס"ל כר"י. ועיין בירוש' כאן פ"ז סה"ג אין לוקין אלא על עיקר הכרם ע"ש וס"ל לרבינו דלכך פסקינן דמיני ירקות מותר לזורען בערוגה אחת משום דזה רק דרבנן ואין לוקין ועיין פסחים דף ל"ט ע"ש:

הלכה טז

בד"א שצריך כו'. שנאמר שדך כו'. הנה מלשון רבינו מוכח דאם זרע בשדה חבירו כלאים אינו עובר כלל וא"כ יקשה מהך דמכות דף כ"א ע"ב גבי יש חורש תלם כו' דהא הוה בשביעית וקי"ל בפ"ז מ"ה דאין אדם אוסר בשביעית וא"כ לא ילקה ג"כ וצ"ל דמשום הגפנים עצמן דהם שלו והם לא הוה הפקר בשביעית כמ"ש הר"ש שם ולכך לקי עליהם ועיין בירוש' כאן דרב ס"ל אין אדם חובש דבר שאינו שלו ובגמ' דילן ביבמות דף פ"ג ע"ב הוה שם ספק היכי ס"ל לרב אך באמת נ"מ אם הי' שדהו סמוכה לשדה חבירו או שזרע בתוך שדה חברו דלזרוע בתוך שדה חברו ודאי אסור אף דאינו אוסר ולזרוע בתוך שדהו סמוך לשדה חברו זה מותר אף לכתחילה לדידן דאין עלי' שם כלאים כלל כיון שאינו שדה שלו ועיין כאן פ"ד מ"ז גבי הנוטע שורה אחת בתוך שלו ע"ש בירוש' דשלו ושל חברו מצטרפין לשתי שורות וה"נ בהל' י"ז כאן גבי הי' שלו כו' דמותר לזרוע תלם של פשתן ולמה נקט שלו ושל חברו בפי' רבינו ועיין ברא"ש דפי' שם משום דפשתן מזיק לתבואה ועיין ב"מ דף ק"ט ע"א דפשתן מכחיש את הקרקע ושם דף ק"ז ע"א גבי תחלי דבי כיתנא כו' ובנדרים דף מ"ט ע"א דיש בפשתן דבר הראוי לאכילה והיינו הירק שבו והחזיז ובירוש' מעשרות ספ"ה מבואר דפשתן נלקחת מכל אדם בשביעית ובדברי רבינו בהל' תרומות פי"א הכ"ב דפשתן אין בה משום גידולי תרומה וזהו ג"כ כונת הירוש' פ"ט דתרומות ה"א דלכך בפשתן גם במזיד יופך. ועיין בספרי פ' עקב פסקא מ"ג דעשב בשדך זה פשתן ר"ל דהא מבואר בסנהדרין דף נ"ז ע"א דרק ירק של גינה אסור משום גזל ולא של שדה וכן מבואר בפסיקתא רבתא פ' כ"א בשם ר"ח ועיין עירובין דף כ"ח וע"ז דף ז'

ע"ב דחזיז וירק של שבת בגינה מתעשר ולא הוה הפקר ועיין סוף ב"ק גבי חזיז ובירוש' פ"א דדמאי ובנדה דף נ"א ע"א בתוס' גבי סיאה איזוב כו' ע"ש ובמה דס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ב ה"ד גבי תמרות של תלתן דאם זרען לירק חייב ולא כהך דעירובין דף כ"ח הנ"ל ובהך דע"ז דף ז' דשם מיירי שזרען לזרע ומ"מ גבי תלתן אף אם לא זרען בגינה חייב ע"ש בהל' ח' וב"ק דף פ"א ובירוש' פ"ד דמעשרות וכן גבי פשתן החזיז שלו חייב במעשר ולא הוה הפקר ולכך בשדה שלו מותר ליקח העשב זהו כונת הספרי הנ"ל. ולכך רק כאן גבי פשתן לא חיישינן לחבישה אבל שאר מינים אסור אף לדידן דס"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ גבי חבישה דהיינו שדה שלו ושל חבירו מין אחד אסור לזרוע מין אחר ביניהם ומצטרף כמו לקמן פ"ד מ"ז ועיין ב"ב דף פ"ג ע"א גבי שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חברו אם מצטרפים ע"ש משא"כ בהל' י"ח שם רק חרדל וחריע אסור כיון שהשתי שדות הם שני מינים ולכך מין אחר מותר. ועיין מש"כ התוס' מנחות דף ט"ו ע"ב ותוס' יבמות דף פ"ג דהם סותרים אהדדי והוא כך דהנה עיין בחולין דף קכ"ח ע"ב מבואר שם דגבי חליצת אבן נאסר גם של חבירו וגבי נתיצה רק שלו ולא של חבירו ע"ש והטעם כך דכ"כ במ"א דזה מחלוקת דתנאי בנגעים פי"ג מ"ג אם אבנים של בית המנוגע מטמא בכזית או בכ"ש ור"ל דפליגי בזה דהנה מבואר בחולין דף קכ"ט ע"א דעצים ואבנים של בית הם מטמאים בגדר מעשה עץ ר"ל דאין טומאת נגעים על עצים ואבנים רק הבית טמא מחמת הנגע והם טמאים מחמת שהם חלק מהבית. או י"ל כך דעל ידיהם נעשה בית ובית טמא בנגעים. והנה אם נימא דהם טמאים רק מחמת דהם באים מבית טמא הא מבואר בשבת דף פ"ג ע"ב דנדה אינה לאברים ע"ש ותוס' כריתות דף י"ג ע"א ולכך ס"ל לרבינו דאף דגבי נגעי בגדים יש בהם דין טומאת משכב ומושב כמבואר סוף פרק י"ג מהלכות טומאת צרעת ועיין שם בהשגות ותוס' יומא דף ו' ע"ב ונזיר דף נ"ו ע"ב ומגילה דף ח' וכ"מ בזה. ונראה מדברי רבינו דס"ל דאדם מצורע מטמא מו"מ וטומאה חמורה ובגד מנוגע רק לטמא אוכלין ומשקין ואבן אינו מטמא כלל במשכב ומושב ע"ש בפ' ט"ז ועיין בתוספ' פ"ז דנגעים דהוה מחלוקת דתנאי אם מטמא אם מאהיל ידיו על אבן המנוגע ועיין זבחים דף צ"ג ע"א. ועיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ו מה דמחלק שם בין עצם ע"ז דאז אין שברי' מטמאים ובין משמשי ע"ז דגם שבריהם מטמאין מהך דע"ז דף מ"ז והטעם דגבי עצם כיון שנשתנה העצם שוב אינו משא"כ במשמשין דהרי חזינן דאף אם לא ביטל המשמשין רק ביטל הע"ז בטל משמשיה ובאמת זהו כונת הגמ' בע"ז דף נ"ב ע"א במה דאמר שם ותבעי לך כלים ע"ש בתוס' בד"ה כיון דכתבו דמיירי בכלים של תקרובת אך רש"י ז"ל לא ס"ל כן רק דר"ל דזה

ודאי אם בטלה ע"י מעשה וכדומה דאז הוי שינוי בהדבר ודאי נסתלק ממנו הטומאה ג"כ מחמת השינוי מעשה עיין שבת דף נ"ב ודף נ"ח וכ"מ אך כאן ר"ל כך דבהמשמשין גופא לא עשה מעשה רק ביטל הע"ז וממילא בטלו המשמשין וא"כ האיסור שהי' עליהם לא מחמת עצמן רק מחמת הע"ז ולא הוה כפנים חדשות מה שנעשה היתר דאף היכא דלית לו טהרה במקוה דהיינו סילוק הטומאה מ"מ נעשה טהור ע"י שהוא נעשה דבר חדש ומשמשין אינו כן מ"מ מהני להם כמו סילוק הטומאה כיון דהוו כלים ונ"מ למשמשין היכא דלית להו טהרה במקוה לא מהני ביטול הע"ז להוציאם מן הטומאה אף דהאיסור פקע. ועיין במס' כלים פ' י"ט מ"ד גבי מיזרן ע"ש בפיהמ"ש מוכח כך דאף דאנן קי"ל דטומאת בית הסתרים לא מטמא כר"י חולין ע"ב ע"ב וכ"מ זה רק כשהטומאה מחמת עצם אבל כשהטומאה הי' מחמת המיטה רק שהמיזרן והחבל טמא מחמת דהוה כמו חלק מחלקי המיטה שם היתר מכדי צרכה טמא ולא מיקרי בית הסתרים והוה כמו נגע במיטה משא"כ כשהחבל גופה טמא מחמת עצמו אז היותר מהצורך אינו טמא כלל וה"נ גבי משמשין כיון שהאיסור והטומאה שעליהם אינו מצד עצמן רק מחמת ע"ז גם האברים שלו טמא משא"כ כשהטומאה מצד עצם אז אם נשתנה בטלה הטומאה וכמו דמבואר בשבת דף קט"ז ע"א מה דמחלק שם בין מקום הכתב דאז אם נמחק פקע הקדושה ובין גליונים דלא פקע ע"ש. והנה גבי בית המנוגע אם נימא דהגדר של מנוגע חל על צורת הבית וכל אבן הוה חלק מחלקי הבית אז הטומאה שיש עליהם הוה כמו גדר אבר דמבואר בנדה דף מ"ג ע"ב דבמקום שיעור הוא ולא דמי לנדה דאינה לאברים משום דעיקר הבית נעשה מתחילה מאברים וא"כ לפי"ז לפי המבואר בחולין דף קכ"ט דגבי זרעים בבית המנוגע הוא משום מעשה עץ וא"כ לפי"ז לאחר נתיצה אין הזרעים מטמאין דשם הוו כמו נדה שאינה לאברים אבל אם נימא דהטעם דמטמא משום דהוא בא מבית טמא שוב צריך כזית כמו מת וגם זרעים הם ג"כ טמאים דמ"מ באו מהבית. וה"ה ג"כ להך דאין אדם אוסר בדבר שאינו שלו דאם נימא דהאיסור הוא משום בית המנוגע ושם רק ביתו ולכך אבנים שאינו שלו לא אסר וכן ג"כ גבי כלאים כה"ג אבל אם נימא דזה ממילא ואין שם מנוגע עליו וכן אין שם כלאים עליו רק איסור בזה אין נ"מ בין שלו לשל חבירו וזה נ"מ בין נתיצה לחליצה וכמו יד וכמבואר בחולין דף קכ"ח שם וכעין זה כ' בהל' ע"ז גבי עיר הנדחת דלאסור מטעם שללה של עיר הנדחת אי אפשר בעיסה של שותפות אבל מ"מ לענין נכסים שבתוכה דהם נאסרים ממילא אסורים וה"נ כן גבי כלאים אם הם נאסרים ממילא או שהגפנים אוסרים את התבואה וכבר הארכתי בזה:

פרק ד

הלכה יד

גבול שהי' גבוה טפח כו'. עיין בירוש' כאן פ"ג ה"ב דרק הני דנזרעו בו מותר אבל לזרע בו לכתחילה אסור ואם זרע דיעבד אם הראשונים קיימים מאחר שאילו מותרים אף אילו מותרים וכעין זה מבואר בירוש' עירובין ספ"י גבי אם הי' שרץ שהוציא ממקום שחייבין עליו כרת ונפל במקום שאין חייבין כרת דמותר להגביה גם השרץ אחר אשר נמצא שם ע"ש ועיין בירוש' שם גבי פסי ביראות ובסוף פ"ק גבי הני דברים שנפטר במחנה דאם נכנסו לעיר כבר נפטרו מהדמאי וכן להיפך ע"ש וכה"ג מבואר בירוש' דמאי פ"ג ה"ד גבי המפקיד קופתו אצל עכו"ם דאם נטלו ממנו מאה ב"א כל אחד סאה אחת דהוה כל או"א דמאי ואח"כ נתנו לאדם אחד הוה כולם דמאי ע"ש וכמו הך דזבחים דף ע"ג ע"ב מה דמקשה שם מגיסא אסורה ע"ש ברש"י וכה"ג פי' רבינו בהל' מטמא מו"מ פי"א ה"ז גבי קדירות מן המודיעים דאם עדיין הם ביד הקדר אז אם יצא עם הקדירות חוץ למודיעים אינו נאמן ועיין שם בירוש' והטעם דגבי ע"ה לא שייך כלל הדין דכלי ע"ה ולגבי' אין שום נ"מ וכ"כ בזה בח"א וכזה מבואר בירוש' פ"א דמעשרות ה"ז גבי שקדים המרים דבציפורי הם חייבים במעשרות מחמת דשם דרכם כן והוה כמו נסחני דעירובין דף כ"ח ואח"כ אם העלם למקום אחר כבר נתחייבו וכן להיפך אם העלם ממקום אחר לציפורי כבר נפטרו וכה"ג מבואר בירוש' דמאי פ"א ה"ג גבי חמרין שנכנסו לצור דרך כזיב ע"ש. ועיין באהלות פ"י מ"ב גבי מחלוקת ר"ש ורבנן גבי שני רגלים זה ע"ג זה דאף שהראשון משך את רגלו מ"מ טהור אך אנן לא פסקינן כן:

פרק ה

הלכה א

הזורע שני מינים כו'. והנה כ"כ דרק אם זרע בתוך כרם אז חייב מלקות בהני שיעורי דח' אמות או ד' אמות אבל אם זרען בב"א אז אינו חייב רק אם הם סמוכין זה לזה וא"כ לפי"ז למאי דקי"ל כר"י א"כ לא משכחת מלקות רק בסמוך וזהו כונת הירוש' כאן פ"ז סה"ג אין לוקין רק על עיקר הכרם ע"ש וע"ש בפ"ח ה"א אך זה רק למלקות אבל לקדש כך דעיין בירושלמי כאן פרק ד' הלכה ח' דאמר שם מד' אמות ועד ח' אמות אסור ומקדש ומחי' ועד י"ו אסור ואינו מקדש ע"ש. ובפ"ז ה"ג בהך מחלוקת דר"י ור"ל ובפ"ד ה"ט ס"ל שם דגם לר"מ לכתחילה אסור לזרוע אך הדין כך דלת"ק דר"מ דבתוך ח' אמות אסורה התבואה בהנאה וגם הגפנים וצריך שריפה ומחי' ועד י"ו רק התבואה אסורה אבל

הגפנים אינם מתקדשים וכן הך דפ"ז ה"ג אלו אסורים ואינם מתקדשים ר"ל דהגפנים אינם מתקדשים והתבואה אינה נאסרת רק באכילה וכן מה דמבואר במנחות דף ע' ע"א דעציץ שאינו נקוב אסור ר"ל דנאסרה התבואה ולכך הביא ראי' שם מהך דתרומות דיש עלי' שם תרומה דלענין שאסור לכתחילה כן מבואר כאן פ"ז מ"ח וכן גבי אויר הגפן עיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש ספ"א דערלה ובירוש' שם וכן מבואר להדיא כאן בתוספ' ספ"ג דאוסרת ע"ש ולקמן אבאר זה:

הלכה ג

ואינו חייב מה"ת כו'. אבל שאר כו'. אסורים כו'. ר"ל אם זרען אסורים אבל לזורען מותר אפילו לכתחילה וכמבואר לקמן בהל' ו' וס"ל לרבינו דזהו כונת הגמ' שבת דף קל"ט גבי כשותא בכרמא ע"ש ועיין בעירובין דף כ"ח ע"ב רק דמספקא לי' שם אם הוה זרע או ירק דאם מין זרע מותר לזורעם ובירק אסור לזרעם וכן הך מחלוקת דחצב בתוספ' כאן פ"ג הוא ג"כ כך אם הוא מין זרע או מין ירק דהוה כמו קלח של כרוב דסופו להתקשות כמבואר פסחים דף ל"ט ובירוש' כאן ספ"ג ע"ש. ועיין פסחים דף קי"א ע"ב גבי חצובא דהוא מתגדל ע"ש. ובזה א"ש מה דאמרינן בשבת שם דעכו"ם גדול אתי לאיחלופי בישראל דלא מצינו חשש זה רק בהך דבכורות דף ל"ה ע"א וע"ש דף קנ"ג דרק גבי חרש חיישינן לזה. אך כך דהנה לפי מש"כ דזרעים אף דמותר לזורעם בכרם מ"מ בדיעבד אסורים אך זה רק גבי ישראל אבל גבי גוי מותר אף בדיעבד ולכך ציוה להם לזורען ע"י עכו"ם אף דגם ישראל מותר לזורעם כדי שיהא מותר בדיעבד ולכך שייך שפיר אתי לאיחלופי כיון דאיסור זריעה ליכא בשניהם. ועיין תוס' עירובין דף מ' ע"א גבי מבשל ובתוס' יבמות דף צ"ב ע"ב דהיכא דאיכא איסורא לא קנסינן ורש"י בכורות דף ט"ו ע"ב דגבי מקדיש בע"מ לא גזרו מחמת דאסור להקדישם והוה מילתא דלא שכיחא ע"ש בד"ה אמר. וכן מבואר בנדה דף ע"ב ע"ב גבי משכבות ומושבות של בועל נדה ע"ש בתוס' ד"ה אלא. ואף דבתמורה דף י"ח ע"א גזרינן שם שמא יגדל עדרים אף בתמורה אף דהא לא שכיח צ"ל דלא חלקו לולד שלמים ע"ש ובזה א"ש כונת רש"י בכורות דף ס"א בד"ה בזה"ז דלא ס"ל כר"ה וכתב שם טעם אחר משום לקוח ויתום ר"ל דשוב לא גזרו עליו משום תקלה דהוה מילתא דלא שכיחא משום דעובר עוד איסור וכמש"כ התוס' יבמות דף ל"ו ע"ב גבי מינקת ע"ש והוה לא שכיח. וע"ש דף ל"ה ע"ב גבי זנות לא שכיח ובעירובין דף ס"ב ע"א לא שכיח דדייר ודף ס"ה ע"ב ע"ש בתוס' וה"נ כן. אבל כיון דקי"ל דיכול לזורעם שוב שפיר מיחלף ישראל בעכו"ם. עוד י"ל דכונת רבינו לחלק בין אם זרען בב"א דאז גם שאר זרעים אסור ובין אם זורע זרעים בכרם דאז

מותר. ועיין בירוש' פ"ט דב"ב וברשב"ם שם דף קנ"ו ע"ב גבי כרכום בכרם דאסור וכן חשוב לה בתוספ' כאן פ"ג ובירוש' ספ"ה דמעשרות דמבעי שם גבי כרכום אם מותר משום ספיחים בשביעית ומשמע שם דהוה מין זרעים וכ"כ בזה לעיל:

הלכה ה

אין עודרין כו'. כ"כ בזה לעיל אם עידור הוה מחמת קיום ומחמת הנאה או הוה זה בגדר זריעה ועיין בתוס' ע"ז דף ס"ה. והנה בירוש' כאן בפ"ז ה"ג יש קרא דאסור בכרם עכו"ם ור"ל דאף דקי"ל דקנין נכסים יש כ"ז שהם תחת יד העכו"ם מ"מ מרבה מקרא דחייב מלקות אם זרע ישראל שם והנה בירוש' ספ"ג דערלה ובתוספ' מה דמחלק שם בין העיירות המובדלות משמע שם לכאורה דגבי עיירות מותר אף בכלאי הכרם עם עכו"ם דשם ס"ל דיש קנין כמו גבי גבולין עיין סנהדרין דף ה' ע"א ולא ס"ל כשיטת התוס' דגם של עכו"ם אסור בהנאה אף בחו"ל ועיין לקמן ספ"ח הי"ד דרק באכילה אסור הירק ע"ש ולכך מותר לעדור עמו וכ"כ בזה בהל' מאכלות אסורות:

הלכה ז

אסור לזרוע כו'. ואפילו הקש של תבואה כו'. כ"כ בזה דנ"ל דרבינו ס"ל כאן כמש"כ בפיהמ"ש פ"ה מ"ז דאם לא הביא דגן לא נאסר הקש והא דרבינו נקט כאן בהל' י"ג משישרישו אף דבירוש' בפ"ז ה"ה מבואר דלר"א משתשליש ע"ש וט"ס שם וכן בר"ש שם ט"ס אך יש נ"מ בין לאסור הגפנים בין לאסור עצמן דלאסור הגפנים די בהשרשה ולאסור עצמן רק אם נעשו דגן. והא דרבינו בהל' י"ז נקט שהכל אסור בהנאה ר"ל התבואה ששם אבל הקש לא נאסר ועיין מנחות ד' ע"א דאביב היינו לאחר הבאת שליש רק לא נגמר היטב ודלא כפי' הר"ש כאן ועיין תוס' ר"ה דף י"ג ע"א ד"ה הכא. ובזה יש ליישב הגי' דידן דלמ"ד משתשריש ע"כ קאי הא דקתני מתקדשות אגפנים ושפיר אתיא כר"א דלדידי' אף הביא שליש כ"ז שלא נעשה דגן גמור אין התבואה מתקדשת ולר"י גרס משתשליש וקאי אתבואה דלאחר שהביאו שליש נאסרו גם הקש וא"ש. ואף דבתוספ' פ"ד נקט דתבואה שהשרישה מקודשת ומקדשת נראה לי כך דכבר הארכתי בזה בהל' מא' אסו' פ"ט מי אוסר את מי ע"ש אך באמת כך דאם בשעה שזרע התבואה כבר היה הגפנים כפול הלבן אז תיכף לאחר השרשה נאסרו הגפנים ונעשה הגפן האוסר וממילא מתקדשת התבואה אף שאין עלי' שם דגן דמתקדשת ממילא. וכעין זה בדברי רבינו בהל' פסולי המוקדשים פי"ח הי"ב דרק לגבי כזית לבונת מנחה שהמנחה נטמאת ע"ז לוקה ממילא דהוה כמו דאמרינן בחולין דף קכ"ט ע"א כששימש מעשה עץ שימש אבל לבונה הבאה בפ"ע אינו לוקה משום טומאה כדמוכח מדברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ח ע"ש ולכך רבינו

בסוף פי"ח מהל' פסוהמו"ק לא נקט רק טומאת הגוף והך דמעילה דף י' וזבחים דף מ"ו ע"ב קאי על לבונה הבאה במנחה ולא הבאה בפ"ע ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש בזבחים שם דלגבי קטרת ולבונה נקט אם אכל וגבי עצים נקט בהקרבה ולקמן אבאר זה. הרי חזינן דאף דהוא עצמו א"א לחול עליו האיסור מ"מ אגב המנחה חל עליו ולוקין עליו ועיין סוכה דף י"ט ע"א גבי טיט הנרוק ע"ש ברש"י ותוס' וה"נ גבי תבואה כן דאף דאין עליו שם תבואה לענין שיתקדשו אבל כיון שהגפנים מתקדשין הם עצמן מתקדשות אבל היכא דהתבואה נשרשת מקודם שהיה הגפנים כפול הלבן כ"ז שהתבואה לא נעשה דגן לא נתקדשו שיהי' הקש שלהן אסור. ואף דבהך דין דהל' י"ז שם מיירי שכבר הי' כרם אך שם לא מיירי שזרע בהכרם רק שהי' זורע בשדה לבן והרוח סיערתו לפניו ולכך לענין הזרעים עצמן הוה כמו זורע ונאסרו אבל לא לענין הגפנים והגפנים אינם נאסרים רק אם קיימן כמבואר בדברי רבינו שם אבל היכא שזרע עם הגפנים שנעשו כפול הלבן אז אסורים הכל משעת השרשה וכהך דפסחים דף כ"ה. ועיין לקמן בהל' ט"ו דנקט שם אם השריש אסור ע"ש והך אסור ע"כ קאי אענבים דהזרע אף אם לא נעשו הענבים כפול הלבן אסור אף בהנאה לשיטת רבינו בהל' י"ד והא דקתני מותר בהנאה קאי אענבים וכן מוכח בתוספ' והראב"ד ז"ל ס"ל דגם הזרע אינו אסור רק באכילה ולא בהנאה היכא דלא קתני מתקדשות. וכן יהי' נ"מ למאי דמבואר בירושלמי פ"ז ה"ו גבי נטע ה' גפנים בה' עציצים שאינם נקובים הוא משום דמבואר בירושלמי ערלה פ"א דגבי אילן הוה שאינו נקוב כנקוב אך זה רק לענין הגפנים עצמן אבל לענין התבואה אז כך היכא דהגפן הוא האוסר כגון שכבר הגיע כפול הלבן אז גם התבואה נאסרת. אבל היכא שהתבואה האוסר כגון שהגפנים עדיין לא הגיעו כפול הלבן והתבואה נשרשת אז אינם נאסרים וזהו כונת הירושלמי שם וט"ס וצ"ל העביר ה' עציצים תחת קמה אחת ע"ש:

הלכה ח

אחד הנוטע כו'. ומפני זה כו'. לא קידש כו'. עיין בירושלמי פ"א דתרומות דהוה שם בעיא אם תרם כרי של הפקר אם הוה תרומה ע"ש דלא איפשטא ועיין רש"י ע"ז דף נ"ב ע"ב ד"ה דכתיב דמשמע שם דוקא דקנה אותם ועיין רש"י ב"ק דף קט"ו ע"ב ד"ה לא אמר כלום דמבואר דאינו יכול להפריש מהפקר על שלו וצ"ל דהירושלמי ר"ל דרק מהפקר על של הפקר בזה יכול לתרום דכבר כתבתי דגבי תרומה יש שני דברים אחד מה שמקדיש התרומה. ומה שמתקן הטבל. וזהו כונת התוס' בנדרים דף ל"ז ע"ב בד"ה אלא דמוכח שם דזכי' ודעת הוה שני דברים וזהו דקאמר בב"מ דף כ"ב ע"א מה אתם לדעתכם ור"ל כך דלהקדיש דבר שאינו שלו בעי דוקא דעת ולא מהני זכות ולתקן הטבל די בזכות ועיין

שבת דף קמ"ח ע"ב ע"ש גבי רועה ובמ"א אבאר זה. אך לתקן הדבר בעי שיהא משלו עיין ב"מ דף ו' ע"ב נמצא זה פוטר כו' ועיין בכורות דף י"ב גבי מהו לפדות בפסוהמו"ק ובתרומות פ"ו מ"ה גבי הך דאין משלמין מן ההפקר ע"ש בדברי רבינו בפיהמ"ש ולכך מן ההפקר אינו יכול לפטור את שלו אף שיש בו חיוב תרומות ומעשרות דהיינו שהפקירו לאחר מירוח וזהו ג"כ כונת רבינו בפיהמ"ש תרומות פ"א ה"ה מש"כ שם דה"א דהפקר שאני מלקט שכחה ופיאה ע"ש. וכן במה דאמרינן בירושלמי דמאי פ"ג ה"ג עשר תעשר משלך אתה מעשר ולא משל אחרים ע"ש ור"ל כה"ג וזהו ג"כ כונת התוס' יבמות דף פ"ט ע"ב ד"ה שהפקר שכ' שם ועליו לתקנו ר"ל דהחיוב מוטל עליו וכירוש' דדמאי הנ"ל. וא"כ לכאורה קשה אמאי כאן גבי שביעית לא נאסר וצ"ל דרק אם יכול שיהי' שלו אז נאסר כעין הך דנדרים דף ל"ד ע"ב ע"ש ברא"ש ובתוס' אבל שביעית במחובר אינו יכול לזכות בו דרחמנא אפקרי' כמבואר נדרים דף מ"ב ע"ב ור"ה דף ט"ו ע"א ע"ש במה דפליגי רש"י ותוס' אם הוא הפקר ממילא או דצריך להפקירו. ועיין במש"כ רש"י זבחים דף ע"ה ע"ב ד"ה שביעית ע"ש דלא משכחת גבי שביעית תרומות ומעשרות ועיין בירושלמי ספ"ו דתרומות דרק מקשואין שהוא פירות איסור כמבואר בירושלמי דמאי פ"ב אין משלמין אבל משאר פירות שביעית מותר. ואף דאין בו זיקת תרומות ומעשרות ע"ש. אך י"ל דמיירי כגון שהביא שליש קודם שביעית ועיין ירושלמי מעשרות פ"ה ה"ד דאף אם לא הביאו שליש קודם מ"מ הקדושת שביעית אין עליהם רק איסור שביעית ונ"מ דלא שייך לאכלה ולא להפסד וי"ל דלכך ג"כ לא קידש בשביעית כיון דקי"ל דאסור להפסידם לא מצי מפסיד להו וכעין דמבואר בבכורות דף י"ב ע"ב דבהמת שביעית פטורה מן הבכורה משום דא"א שיהיה בדין שיהי' לו שרפה ועיין בהך דסוטה דף ו' ע"א מי קרימינא עלי' ועיין ב"ב דף קל"ג ע"א רחמנא אמר כו' ובזבחים דף ע"ה ע"ב דרחמנא אמר כו' ובתמורה דף כ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד כו'. וא"כ לפי"ז י"ל דאם הוה הנצה קודם שביעית אף שלא נחנט מ"מ שפיר נאסר כיון שבטלה הקדושה כמש"כ ועיין מש"כ הר"ש ז"ל במס' שביעית פ"ב מ"ה בשם תו"כ אם מותר לעשות מלאכה בפירות שביעית שיצא למוצאי שביעית ע"ש ותוס' ר"ה דף ט' ע"א ד"ה וקציר ושם דף י"ב ע"ב ד"ה מנהג דלא כתב כן וצ"ל דהתו"כ והר"ש מיירי דרק הביאו עשבים בשביעית ואסורים רק מטעם איסור לא מטעם שביעית משא"כ כשהביא שליש בשביעית דאז יש שם שביעית עליהם. ובזה יש ליישב מה שהקשתי מהך דמכות דף כ"א ע"ב דהא שם בשביעית והיך עובר על לאו דלא תזרע כלאים אך י"ל כה"ג. ועיין תוס' פסחים דף מ"ז ע"ב למ"ד דחורש בשביעית אינו לוקה המחפה הוא משום זריעה ובירוש' כאן פ"ח ה"א

אית לך מימר שביעית דר"ע ר"ל דגבי שביעית לא שייך לומר מקיים והחיוב הוא רק או משום זריעה או משום חרישה וגם לפי המבואר שם בירוש' ובמו"ק דף ג' דזה תליא בכלל בעשה ופרט בל"ת ועי' סנהדרין דף קי"ג ע"א היך ס"ל לר"ע ועיין תוס' שבת דף ע' ע"א וע"ש. אך העיקר כמש"כ לעיל דכיון דע"כ צריך להפקירו לא מיקרי דיכול לזכות בו וכה"ג מבואר בירושלמי פ"א דביכורים גבי תחת רה"ר דאף דלא הוה גזל מ"מ כיון שגם אחר יכול לזכות בו לא מיקרי שלו ולכך אינו קורא [השמטה והירוש' פ"ג דפסחים ה"ג דאמר וישליכנה כו' ואמר אין מקדיש כו' או משום דהתם א"א לזכות בו כיון דמחויב לבערו או משום דלפטור שלו לא מהני וכמ"ש בכ"מ ע"כ השמטה]:

הלכה ט

הרואה כלאים כו'. עיין בהשגות וכ"כ דכונת רבינו דכיון דהוה הפקר כמבואר בירושלמי ובתוספתא ואם המקיימן יטלן יזכה בהם למפרע וכמו הך דנדרים דף ל"ד ע"ב ועיין תוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב לכך מבואר בירושלמי דאם הוא לקטן אסור לכל וזהו דמסיים רבינו כאן ואילו קיימין בעל כו'. ומה דמבואר בירושלמי דרק בפועל כ"כ בזה בח"ב בהשמטות דאם לא היה פועל כיון שקיימן דהיינו ע"י איזה מעשה בהכרם זכה בו וכ"כ בזה לעיל אם לבתר התקנה גם הקרקע הוה הפקר. והנה לפי מש"כ אם הפקעת של תרומות ומעשרות בשביעית אם זה מחמת אפקעתא דמלכא או מחמת הפקר ועיין בתוספתא פ"ד דדמאי דפירות של א"י בטלין בפירות שביעית ובפירות חו"ל ובמס' מכשירין פ"ב ע"ש ובדברי רבינו פ"א מהל' מע"ש הי"א והטעם דהנה באמת מדברי רבינו בפיהמ"ש ספ"ג דחלה מבואר דטבל שנתערב בחולין אם אין לו פרנסה ממקום אחר חל שם טבל על הכל ע"ש וכן ר"ל רבינו בפ"ז דדמאי גבי מאה טבל ולקמן בהל' מעשר פ"ח ה"ב והנה זה רק בדבר ששייך בו זיקת תרומות ומעשרות ואף דשם נקט ניקוף ועוללות י"ל דגם עליהם שייך זיקת תרומות ומעשרות כמבואר בירושלמי ספ"ו דתרומות ופ"ז דפיאה משא"כ בשביעית ופירות חו"ל דשם א"א שיהי' טבל לכך רק למ"ד דבר שיש לו מתירין לא בטל אז לא בטל. ובאמת י"ל דזהו כונת הגמרא בע"ז דף ע"ג ע"ב כהתירו כך איסורו דכשם שטבל מתוקן ע"י ההפרשה כך יוכל להיות נאסר ע"י שנפל לתוכו טבל אבל בדבר שמעולם לא היה צריך להיתר לא נאסר ועיין תוס' מנחות דף כ"ב ע"ב ודף ל"א ע"א גבי הך דרש"ז וזבחים דף ע"ג ע"ב ומנחות דף ע' ע"א גבי מחובר לקרקע אם יש גדר טבל עליו ע"ש:

הלכה י

האנס שזרע כו'. אם נשתקעו כו'. עיין תוס' סוכה דף ל' ע"ב ובר"ש כאן ועי' גיטין דף נ"ח ע"ב דצריך שתשהה ביד סיקריקין י"ב חודש וכן מבואר שם במשנה דף נ"ה ע"ב והטעם דאז הוה כמו שנשתקע כמבואר בע"ז דף נ"ח גבי נשתקע שם ע"ז מפיהם ובזה א"ש מה דמבואר בתוספתא דב"ב פ"ח דמהני אם העלה בערכיים על שמו בין בשיחרור אף דשם לא שייך גדר דינא דמלכותא כמבואר בגיטין דף י' אך משום דהוה כמו שנשתקע שם הבעלים. ואף דמבואר בגיטין דף מ"ג ע"ב דגבי שדה לא שייך נשקע אך לפי המבואר בעירובין דף ס"ב ע"א בתוס' ד"ה מורהקא דגם בשדה הי' כתוב בחותמות ועיין ברא"ש נדרים דף מ"ו ע"ב ור"ל דאז הוה כמו נשקע שם הבעלים והוה שלו מה"ת וזה ר"ל ג"כ מה דמבואר ב"ב דף נ"ב ע"ב ראי' בקיום השטר דכיון דנכתב על שמו ונתקיים השטר הוה זה גופה כמו קנין ועיין תוס' כתובות דף ק"ט ע"א ובתוספתא ב"ב רפ"ט במה דאמר שם הכותב נכסיו על שם חבירו וזה ג"כ כונת התוספ' שם פ"ח כתב נכסיו בשם חבירו וזיכה לו כו' ועיין ב"ק דף ק"ב ע"ב ובמש"כ התוס' ב"ב דף מ"ד ע"א גבי יאוש בקרקע ע"ש:

הלכה יב

אנס כו'. הנה רבינו ז"ל לא ס"ל כשיטת הר"א כאן דהוה כמו זרועה ובא דאינו אוסר רק אם הוסיף מאתים רק דהוה כמו זרועה מעיקרא רק דנ"מ דאם הענבים לא הגיעו כפול הלבן דאז מן הדין גם התבואה אינה נאסרת רק משום קנס כמבואר לקמן בהל' י"ד בזה גבי אנס לא נאסרו אבל אם נעשו הענבים כפול הלבן נתקדשו אף אם לא הוסיף מאתים אף דמתחילה בשעת הזריעה נזרע באונס מ"מ אם הניחן הוא ונעשו כפול הלבן נתקדשו. ועיין לקמן בהל' י"ז ובדברי הירוש' פ"ה ה"ז דמבואר שם דגבי סיערתו הרוח לפניו כיון דעומד בשדה לבן לענין התבואה הוה כזורע מתחילה ונאסרו מיד בשעת השרשה ולענין הגפנים הוה בגדר מקיים דהיינו כזרוע ובא אבל סיערתו לאחריו אז אף אם אח"כ ראה הוה רק בגדר מקיים כזרוע ובא גם לגבי התבואה וזה רק כשזרע בשדה לבן אבל אם זרע בכרם אף שתחילת הזריעה הוה באונס מ"מ כשנסתלק האונס נתקדש מיד בגדר זורע ולא כמו זרוע ובא:

הלכה יג

מאימתי תבואה כו'. עיין בירושלמי כאן פ"ב ה"ד דמוכח שם דרק לכתחלה אסור ליטע בצד קמה יבשה גפן אבל לא אוסרת בדיעבד כשיטת הר"ש כאן וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דר"י ור"א בירושלמי פ"ז ה"ד ע"ש. והנה שם בירוש' אמר דהא דקתני גפן שיבשה אסורה ואינה מקדשת זה רק לר"מ וכן הוא בירושלמי פ"ה דביצה אך רבינו ז"ל

לקמן בהל' ט"ז לא פסק כן. אך י"ל כך דלפי מש"כ רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ב ה"ד דאם יבשו השרשים של אילן אף שיש פירות על האילן ולא יבשו העוקצים מ"מ הוה כתלוש ע"ש ועיין במש"כ רש"י עירובין דף ק' ע"ב ד"ה קנשרי פירי ותוס' שבת דף ק"נ ע"ב אם הוה כתלוש לענין שבת ע"ש בד"ה במחובר. אך באמת לא דמי להך דחולין דף קכ"ז ע"ב דשם מיירי דיבשו עוקצי הפירות וכאן מיירי שיבשו השרשים וזה תליא בהך מחלוקת דברכות דף מ"א ע"א ובירושלמי שם דר"י עביד את האילנות כקשין ר"ל דהפירות יונקות מהארץ דרך האילנות ור"י אזיל לשיטתיה בירוש' דמאי פ"ו ה"ה דעביד זיתים כקרקע ע"ש וכן גבי תרומה אף דכתב התוס' בסנהדרין דף ט"ו ע"א וכן מבואר בהך דפסחים דף ל"ג ע"א דאף אם נגמרו לא חל עליהם שם תרומה במחובר אבל אם יבשו הוה בעיא בירושלמי פ"ג דערלה אם נטבלו ע"ש בה"ז ועיין בע"ז דף מ"ו ע"א גבי אילן שיבש וכן ס"ל לרבינו בפיהמ"ש בהך דב"ב דף פ"ז ובדברי רבינו בפ"ג מהל' מכירה הי"ח דדוקא יבש גבי פשתן ע"ש ובהל' טוען פ"ה ה"ט נקט ג"כ לשון יבשה ועי' ב"ב דף ס"ט ע"א אע"ג דמטאי כו' וב"מ דף ק"ו ע"ב ע"ש ועיין נדרים דף ס"א ע"ב מה דמחלק בין תאנים לענבים גבי פירות הקיץ ובתוספתא ב"מ פ"ט וכ"מ. ולכך י"ל דהיכא דהשרשים נתייבשו אף שיש פירות עליו והעוקצים לא נתייבשו בזה תליא אם מיקרי גפן יבש או לא וי"ל דזהו כונת הספרי גבי גפן שאינו עושה פירות וכ"כ בזה ועיין לקמן בהשגות ולכך כאן גבי תבואה נקט המשנה לשון יבשה וגבי ענבים נקט לשון בשלו והך דהל' ט"ז ר"ל לשיטת רבינו שהגפן יבש דהיינו שנתיבשו השרשים שלו אבל מ"מ יש עליו עדיין פירות משנה שעברה וכהך דעירובין הנ"ל וא"ש מ"ש הר"א ז"ל:

הלכה יד

כרם כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה. ומש"כ רבינו מותר בהנאה ר"ל הענבים וי"ל דכן הוא שיטת הר"א ז"ל והזרע אסורה אף בהנאה רק הענבים באכילה אסורים ובהנאה מותרים ולכך נקט בתוספ' אסורים ומקדשים ר"ל דהם עצמם אסורים באכילה והזרעים אסורים אף בהנאה:

הלכה טו

ענבים כו'. עיין בהשגות אך באמת זה תליא במש"כ לעיל במש"כ רש"י פסחים דף כ"ה דקודם השרשה אין עלי' שם זריעה כלל אך התוס' חולין דף ק"כ ע"ב משמע דלא ס"ל כן רק דמ"מ הלאו עבר ועיין מנחות דף ע"א דשם זריעה יש אך לא מיקרי בשדה ע"ש ובהך פלוגתא דר"י ור"ל בירושלמי פ"א דכלאים שכ' לעיל ובהך בעיא דמנחות דף ס"ט ע"א מהו לינקוטי מינייהו כו' וא"כ י"ל דשפיר קנסינן ליה לאסור באכילה:

הלכה טז

גפן שיבש כו'. עי' בהשגות וכ"כ בזה ואף דבירוש' מבואר דזה אתיא כר"מ י"ל דהירושלמי ס"ל דהך אסור ר"ל דאוסר הזרע וכמו אויר הגפן דמבואר להדיא בתוספתא דאוסר ובזה ר"ל דאתיא כר"מ ולית הלכתא כוותי' אבל לכתחילה אסור לזרוע כן הוא שיטת רבינו אבל בהדין דסיפא גבי עציץ שאינו נקוב כ"כ דכונת הגמרא במנחות דף ע' ע"א ר"ל דבדיעבד הזרע אסור וכמו גבי תרומה דחל עלייהו שם תרומה ועיין ירושלמי דמאי פ"ה ה"י עציץ עשה אותו ספק ור"ל דהנה התוס' ביבמות דף פ"ט ע"ב ד"ה ולא תאכל פי' בשם ריב"ן דאם תרם מן הנקוב על שאינו נקוב אין עליה קדושת תרומה כלל ע"ש בתוס' והטעם י"ל דס"ל דזה לא גרע ממין אחר כיון דזה דאורייתא וזה דרבנן ועיין ב"מ דף נ"ג ע"א דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וא"כ לא הוה תרומה כלל ולכך אמר בירושלמי שם דעשה אותו בגדר ספק. אך באמת לפי מה דמבואר בירושלמי פ"א דערלה גבי אילן שנטע בבית דהיכא דצריך שדה לא הוה וא"כ ה"ה עציץ שאינו נקוב עיין מנחות דף פ"ד ע"ב אך רבינו ז"ל ס"ל לקמן בהל' מעשרות פ"א ה"י דמדרבנן עכ"פ חייב ע"ש בהשגות וה"ה לענין כלאים ג"כ דאין עלי' לא שם שדה ולא שם כרם ובאמת זהו כונת הירושלמי כאן פ"ז ה"א דאמר ושבתה הארץ כו' לל"ת שבו ר"ל כך דבירושלמי בערלה שם גבי אילן בבית דגבי שביעית צריכא משום דבעשה כתיב ארץ ובל"ת כתיב שדה וקאמר כאן הירושלמי דנ"מ לענין זה ולכך כתיב ארץ ועיין מעשרות פ"ה ה"ב בירושלמי שם ולקמן בהלכות בכורים אבאר זה:

הלכה יז

הי' עובר כו'. כבר בארתי בזה לעיל דלגבי התבואה הוה בגדר זורע ולא בגדר מקיים ולגבי הגפנים הוה בגדר מקיים:

הלכה יח

הרואה בכרם כו'. הנה מלשון רבינו כאן משמע וכן מוכח מדברי הספרי פ' תצא דרק לקיים מותר אבל לזרוע אסור אף דבר שאין מקיימין אותו ובזה לא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם ועיין בחולין דף ע"ז ע"ב ועירובין דף כ"ח דמעשה מהני אף במקום שאין מחשבה מועלת ועיין מנחות דף ס"ט ע"א גבי חטים דאם חישב עליהם לא מהני ואם לקטן מהני אך שם הטעם משום דבעודן ברעי לא מהני מחשבה ובלקטן מהני ולא משום מעשה הלקיטה ועיין בגירסת רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ב הי"ז ונ"מ לשיטת רש"י אם חשב עליהן בעודן ברעי אם מהני אח"כ אם לקטן סתם וזה תליא בהך דנדה דף נ' ע"ב גבי מחשבת חבור ע"ש ותוס' שם דף נ"א ע"א ד"ה אלא ושבת דף קכ"ח ע"א ועיין

תוס' סוכה דף ט"ז ע"א גבי פחות מג' על ג' דמעשה מהני ובשבת דף קמ"ד ע"ב גבי תרדין שסחטן כו' ע"ש:

הלכה יט

ופול המצרי כו'. משמע אף שזרע לירק דמבואר לקמן בהל' מעש"ש פ"א ובהל' שמיטה פ"ד דיש עליו דין ירק מ"מ לענין כלאים לא אזלינן בתר מחשבתו בזה ואף דלענין ערוגה שפיר אזלינן בתר מחשבתו גבי כלאי זרעים כמבואר בירושלמי כאן פ"ג ה"ב ע"ש מ"מ גבי כלאי הכרם לא וכן לגבי צלף אף דרבינו פסק לקמן בהל' מעש"ש פ"א ה"ז דהאביינות נותנין עליהם חומרי דזרעים אך זה רק לענין מעשרות. והנה כאן גבי קנים לא הביא הך דין המבואר בעירובין דף ל"ד ע"ב דבזמן שהם לחים הרי הם כירק לענין כלאים ע"ש וצ"ל דרבינו ס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דעירובין דף כ"ח ע"ב גבי קור ודף כ"ו ע"ב גבי ערקבלין אם יוצא בו בפסח ע"ש בתוס' מה דהקשה על רש"י ועיין בסוכה דף י"ג ודף ל"ו ע"ב ע"ש דהוה מין דקל ועי' בירושלמי פ"ד דשביעית גבי קור דהוה מחלוקת שם אם יש בו קדושת שביעית ורבינו פסק בהל' שמיטה פ"ה הכ"א דיש בו קדושת שביעית בקור ועי' בשביעית פ"ז מ"ד דערקבלין יש עליו דין שביעית. ונראה כך דהם הוה ג"כ כמו הני דכשהם לחים הרי הם כירק וכשנתקשה הרי הם כאילן וגבי שביעית נוהג גם בעשבים כמבואר בירושלמי פ"ה דמעשרות ע"ש ור"א סבירא ליה דגם לענין מרור כן דיש עליו שם ירק אך אנן לא פסקינן כן לענין מרור רק דיש עליו שם אילן ונ"מ ג"כ לגבי הני קנים ואורבנים אם יש בהם ערלה כיון דבערלה אזלינן בתר השרשה ואז הוה עליהם דין ירק או כיון דהמין הוא כך וסופו יהיה אילן שם אילן עליו גם מתחילה ובח"א בהל' מאכלות אסורות גבי אפרוח ביצה טמאה הארכתי בזה וכעין שכתב רבינו ז"ל בהל' סוכה פ"ה ה"ד גבי פשתן דאין עליו שם גדולי קרקע ע"ש ועי' חולין דף ס"ט ע"א גבי כל מכח לא אמרינן ובפסחים דף פ"ד גבי כל הנאכל כו' ע"ש בתוס'. ויהיה ג"כ נ"מ אם יהי' מותר לאכול קור של דקל ערלה אם יש שם פרי עליו ועיין בירושלמי ברכות פ"ו דס"ל שם לחד דעל קור מברך בפה"ע ע"ש וכ"כ לעיל דלפי המבואר בירושלמי כלאים ספ"ה גם האתרוג בתחילה הוה רק מין ירק:

הלכה כב

וכיצד מעשרין כו'. עי' בהשגות. אך טעם רבינו לפי המבואר בירושלמי פ"ה דשביעית ה"א דאינה דומה תחלת הגידול לסוף דאז גדל בזמן קרוב יותר וא"כ אין ראיה ממה דחזינן דהם נפחתין בשעה כך וכך וא"כ הנטיעות הוסיפו ג"כ כך דנוכל לומר דהנטיעות

הוסיפו יותר כיון דהם באמצע נטיעתם משא"כ לחשבון רבינו דמחשבין בכל הזמן הוה שפיר החשבון ועי' ב"ב דף קס"ד אם אמרינן אין דומה נמחק שני ימים לג' ימים ע"ש:

הלכה כג

אסור כו'. והנה מלשון רבינו מוכח דלא ס"ל כתוס' דלא נאסרו הגפנים רק מה שנתוסף רק דנתקדש הכל וא"כ לפי"ז קשה מה נ"מ אם הוסיף מאתים או לא כיון דעכ"פ מקצת הוסיף ומה נ"מ אם נתבטל הדבר או לא וצ"ל דכיון דכאן האוסר הוא התבואה וכיון דהתבואה עצמה לא חל עלי' שם איסור מעולם דתיכף נתבטל. ועי' מה דפליגי בירושלמי פ"ז דדמאי ופ"ג דחלה אם יכול לקרוא שם לטבל שנתערב בחולין ויקרא שם ת"מ ותיכף יתבטל והוא ג"כ מטעם זה דלא חל עליו שם ת"מ כלל וה"נ כן וא"כ ממילא לא נאסרו הגפנים וכעין דאמרינן במנחות דף ט"ו ע"ב ובירושלמי כאן וכ"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות:

הלכה כד

בצל שנטע כו'. הנה מלשון רבינו מוכח דרק העיקר באיסורו אבל הגידולין אינם נאסרין רק דמ"מ העיקר לא נתבטל דרק היכא דטרח אז נתבטל כמבואר בנדרים דף נ"ח ע"ב ולא ס"ל כשיטת הירושלמי כאן דכיון שגדל מאיסור גם הוא נאסר כמבואר כאן פ"ה ה"ז ועי' בירושלמי שביעית פ"ו ה"ג גבי בצל שעקרו כו' וט"ס שם וצ"ל בין שלא עקרו ור"ל אף אם לא טרח ג"כ אמרינן דנתבטל העיקר אך ר"א פליג עלי' היכא דלא טרח ואז לא נתבטל ועי' בערלה פ"א גבי גדל מתוך איסור אף דשם ר"ל מתוך ילדה דהאיסור לא שייך על האילן רק על הפרי. ובאמת זהו כונת הגמרא בנדרים דף נ"ח ע"ב גבי שביעית הואיל ואיסורו ע"י קרקע כו' לא ר"ל שהאיסור בטל דהא הפרי לא נאסרה רק ר"ל דהדין של שביעית בטלה דכעת הוא שמינית משא"כ גבי פירות של ערלה וכלאים דשם כבר נאסר ואין שייך עליו כלל שם ערלה רק הוא דבר איסור ואז אם טרח בטל האיסור ואם לא טרח אז העיקר נשאר באיסורו ועי' מש"כ רבינו בהל' שמיטה ויובל פ"ד ה"כ דנקט רק רישא גבי אם השחירו בשביעית ולא נקט וכן למוצאי שביעית משום דלא טרח ולא נתבטל אך זה שייך רק לענין ספיחין ואיסור אבל לענין דין של שביעית אז אמרינן הואיל ואיסורו כו'. ומ"מ בעינן טרח לענין איסור של שביעית וגם י"ל דנ"מ משום דהא אמרינן בנדרים שם דף נ"ט ע"ב דהיכא דהביטול הוא ע"י זריעה אמרינן דהיתרא זרעי אינשי כו' וא"כ אינו בטל ע"י דין זריעה ולבטל מחמת התערובות לא בטל דהא שביעית וטבל לא בטלי ולכך צריך להאי טעמא איסורו ע"י קרקע משא"כ גבי בצל דזה ביטול בתערובות רק דמ"מ היכא דלא טרח אינו בטל כדרך גדילותו ועיין רא"ש נדרים דף מ' ע"ב ודף נ"ז

ע"ב ובמש"כ התוס' ב"ק דף ק' ע"ב ולכך פסק דהעיקר נשאר באיסורו וזה רק אם נעקר הכרם מאליו אבל אם הוא עקרו או שעקר הבצל אז בטל אף הגידולים וכן דייק רבינו ז"ל בהל' מעש"ש פ"י הט"ז דכתב שם ילדה שגדלה ולא נקט שסבכה משום דס"ל דרק אם גדלה מאליו דלא טרח לבטולי אז האיסור נשאר במקומו אבל אם טרח לבטולי ע"י מעשה אז הכל שרי משא"כ שם בהל' ט"ו נקט פסק עיקרו ולכך הגידולין אסורין ושם בהלכה י"ז גבי אילן שנעקר והוא חי מן הבריכה משמע שם שמונה משעה שנעקר ולא משעה שנטע הבריכה והטעם כיון דנפסק מאליו לא בטל להבריכה. אך באמת י"ל דהך דבצל דכאן וכן הך דליטרא בצלים דנדרים ר"ל שהבצל בעצמו ניתוסף ונעשה גדול והך דמשמע דהגידולים עצמן הוה היתר ר"ל הני שנתוספו עליהם בפ"ע וכעין זה כתב רש"י בפסחים דף ל"ד ע"א גבי גידולין בד"ה וכי תימא ועיין תוס' ב"ק דף ס"ט ע"א ד"ה כל דכתבו שם דהיה בטל ברוב ואף דהא שם דף ק' ע"ב ובנדרים דף נ"ז ודף מ' ע"ב כתבו שם בשם ריב"ם דלא בטל כה"ג אך שם ר"ל היכא דהדבר עצמו נתוסף ובדף ס"ט ר"ל דנתוספו גדולים אחרים ואף דמחובר לא בטל כמבואר בפ"ט דתרומות ופ"א דערלה ועי' בגיטין דף נ"ד ע"ב י"ל דזה ג"כ רק מדרבנן. ועיין מש"כ רבינו בהל' מעשר פ"ו ה"ד גבי ליטרא בצלים והל' ה' ע"ש דאמרינן דההיתר בטל אך זה רק גבי זריעה אבל שם בפ"ב ה"ז גבי שמרי יין אף אם יש עליו שם יין מ"מ אינו חייב לעשר רק היתר של המים ולא יותר ולא אמרינן דגם המים יהיה עליו שם יין וכמו שפסק בפ"ז מהל' מעש"ש ה"ז גבי תמד וכמבואר בחולין דף כ"ו ע"ש בתוס' דהמים נהפך ליין ובאמת מדברי הגמרא ב"ב דף צ"ו ע"ב משמע דלר"י הכל חייב במעשר וממילא לדידן אם יש בו שיעור ג"כ הכל חייב ורבינו לא פסק כן. אך באמת הטעם כך דהנה עי' בדברי רבינו בפיהמ"ש פי"א דתרומות ה"ג גבי הך דאין מביאין בכורים משקה כו' מש"כ שם דהא דמביאין יין ושמן הוא רק לשיטת ר"י דיליף מתרומה ע"ש ובמש"כ רבינו בהל' ביכורים פ"ב ה"ד ע"ש והוא כך דהנה מה דאמר בגמרא ב"ב שם גבי שמרים שיש בהם טעם יין מי סברת כו' קיוהא ע"ש בתוס' אך ר"ל כך דעי' בחולין דף ק"כ ע"ב ברש"י ד"ה אף ובתוס' ערכין דף י"א ע"א ותמורה דף ד' ע"א ד"ה מלאתך ורש"י מנחות דף פ"ד ע"ב ד"ה מנין ותוס' ב"ק דף ק"א ע"א ד"ה ולא ופסחים דף כ"ד ע"ב מבואר כך דיש ב' חילוקים בין יין ושמן לשאר משקים חדא דגבי יין ושמן יש עליהם דיני טבל אף לא מחמת הזיתים והענבים והיינו תירוש ויצהר וגם יש עליהם שם הזיתים והענבים עצמם. ונ"מ לפי מש"כ לעיל אם הביא זיתים וענבים מחו"ל אף שהם נטבלו בחו"ל ונפטרו להביאם לא"י ודרכן יש עליהם חיוב תרומות ומעשרות ועיין תוס' ב"מ דף פ"ח ע"ב אך לשיטת רבינו דס"ל דכל

תרומת פירות דאורייתא אך י"ל דלענין זה זיתים וענבים גריעי דלא הוה גמר שלהן גמר עיין בירושלמי מעשרות פ"ה ה"א מבואר שם דזיתים וענבים הוה רק טבל דרבנן ועי' תוס' ר"ה דף ט"ו ע"ב וא"כ לפי"ז גבי זיתים שגמרן לכבש ואח"כ נמלך עליהם לדורכן הוה שפיר מה"ת ועי' בירושלמי תרומות פ"א ה"ט גבי ענבים על ענבים לאכילה כו' ולכך מבואר שם במשנה ד' דגבי זיתים על השמן גם בדיעבד לא הוה תרומה ור"ל בזיתי שמן והוה כמו שהכניסם במוץ עיין תוס' ע"ז דף נ"ו ע"א ואז לכ"ע לא הוה תרומה וגרע משאינו גמור על הגמור ועי' בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ד דהכל מודים דזיתים על השמן לא קבע והטעם משום דלא הוה תרומה כלל. ועיין בירושלמי גיטין פ"ד מה דמקשה שם על הך דאין תרומתו תרומה היך דבריהם עוקרין ד"ת אך גמרא דילן לא הביא זה וכמש"כ דכאן בדיעבד ג"כ אינו תרומה ולא שייך להך דיבמות דף פ"ט ע"א וכן להיפך אם לגבי יין ושמן עדיין לא הביאו שליש ולגבי עצמן הביאו שליש עי' מש"כ רבינו בהל' מעשרות פ"ב ה"ה ובהשגות ועי' במנחות דף פ"ו ע"א וכ"מ דמבואר שם דשמן המור לא הביא שליש ומ"מ מבואר בסוף פ"א דדמאי דשמן המור יש בו חיוב תרומה ומעשרות וע"כ צ"ל דלגבי זיתים עצמן לאכילה שפיר מיקרי הביאו שליש ונטבלו ואח"כ דרכן שוב יש על השמן חיוב מחמת הזיתים ועדיף משאר מי פירות ואף דמבואר בירושלמי הובא בתוס' ר"ה דף י"ב ע"ב דכה"ג אין השמן מכשיר וכן פסק רבינו בהל' טומ"א ועי' תוס' ב"ב דף י"ט ע"ב ד"ה במי פירות ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דשבת דף קמ"ד ע"ב גבי מוחל ובמכשירין פ"ו מ"ה בהך מחלוקת דר"מ ור"ש ואזיל לשיטתי' בטהרות פ"ט מ"ג דס"ל ג"כ דמוחל אינו משקה וכן ר"א ס"ל שם כן ומשום דהוא מתלמידי ב"ש דס"ל בעדיות פ"ד הובא ביבמות דף ט"ו וכ"מ דמחול אינו כמשקה. וכן נ"מ גבי זיתים וענבים שנטבלו בא"י והביאם לחו"ל ודרכן דאז מטעם תירוש ויצהר אין עליהם חיוב מה"ת אך החיוב יהיה מטעם זיתים וענבים מפני שהם כגופן ועיין בירושלמי ספ"ו דתרומות גבי אם אכל ענבים של תרומה אם יכול לשלם יין ועי' בירושלמי שבת ספ"ז בהך מחלוקת דהסוחט זיתים וענבים מאביהן דמבואר שם דלר"א חייב עליהן משום קוצר וכ"כ בזה בח"א דר"ל ר"א דברכות דף נ' ע"ב דס"ל גבי יין שלא נתן לתוכו מים דמברך עליו בפה"ע הרי חזינן דיש על היין שם פרי אף שעדיין לא נשתנה לעילויא עי' ברכות דף ל"ו ע"א ותוס' שם דף ל"ט ע"א. אך י"ל דר"א לשיטתי' שם דלא גרע מדבש תמרים ועיין מש"כ הרא"ש בנדרים דף נ"ג ע"ב ובדברי רבינו בהל' נדרים גבי מי כבשים ובהך מחלוקת דירושלמי פ"י דתרומות אם הטעם דמי כבשים של תרומה אסור אם משום דהוה כמו עצם הכבשים והשלקות עיין שבת דף קמ"ה אם משום שיש בהם נותן טעם של הכבשים

ולהיפך גבי שאר מי פירות לדידן כמו דבש תמרים וכיוצא בו הם עצמם אין עליהם שם פירי כלל ולא שייך עליהם שם חיוב תרומות ומעשרות כלל וכן אם זבו מתמרים שנטבלו או מתרומה אז אין עליהם איסור מחמת הפרי רק בגדר טעם וכמו גבי ערלה כמש"כ רבינו ספ"י מהל' מאכלות אסורות ועיין ירושלמי תרומות פי"א בהך דר"נ ובמה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' טומ"א פ"א. והנה שמרים הוה משקה כמו שאר מי פירות אף שהם באים מענבים שהם באים לא כמו היין שהוא מפקד פקיד עיין ברכות דף ל"ט ברש"י ותוס' שבת דף י"ט ע"ב ועירובין דף מ"ו ע"א בתוס' ופסחים דף ל"ג וכ"מ רק הוא בא מעצם הענב ואף שכל יין שדורכין אותו יוצא גם לחלוחית מן הבשר מ"מ דהיינו רביתי' לא איכפת לן דא"א בענין אחר וכמו דמבואר בחלה פ"ב מ"ו גבי סובין ומורסנן דכ"ז שלא נטלו מהם הוה דבר אחד ואם נטלן והחזירן אינם מצטרפים וכה"ג מבואר בירושלמי נזיר פ"ו דאף דאין לוקין על משקין של ערלה ושאר פירות מ"מ כשהם בתוך הפרי עדיין חייב עליהם ועיין תוס' חולין דף פ"ז ע"ב ודף קי"ז ע"ב וכ"מ דעדיין אין שם משקין עליהם וכהך דמעילה דף י"ז ע"א גם דם השרץ ובשרו דרק כשעודן בו ע"ש בתוס'. ובאמת נ"ל דמה דאמרינן בזבחים דף ק"י גבי אימורים ובשר דלא הוה חציצה משום מין במינו וכן הך דר"ה דף כ"ו ע"ב גבי קדחו בזכרותו זהו ג"כ אם לא הפרישן והוה הטעם כמו הך דיבמות דף ע"ח ע"ב דהיינו רביתי' וזבחים דף י"ט ע"א גבי חציצה. ובאמת נ"ל דמה דאמרינן שם בזבחים גבי תפילין דלמ"ד דלילה לאו זמן תפילין חוצצות ר"ל כך די"ל כמש"כ התוס' קדושין דף ל"ו ע"ב ד"ה מכניס דכל היכא דא"א בלא זה לא הוה חציצה ע"ש דהדין הוא כך וא"כ אם נימא דלילה זמן תפילין א"כ החיוב שיהיה בתפילין בכל עת והתורה ציותה ללבוש בגדי כהונה וא"כ כונת התורה שיהא כך והוה כמו היינו רביתי' משא"כ אם נימא דיש זמן שאינם צריכים לילך בתפילין לא שייך לומר כן זהו כונת הגמרא שם ועי' תוס' סוכה דף ל"ז ע"א ד"ה כי היכא ע"ש. ונ"מ ג"כ דאף דמבואר במסכת כלים פ"ג מ"ח גבי משפך של עץ שסתם בזפת דהוה סתימה ע"ש בר"ש בשם התוספתא משום דהוה מין במינו וכה"ג אמרינן בסוכה דף ל"ו ע"ב גבי סיב ועיקרא דדיקלא ע"ש מ"מ לגבי ניקב בשופר לא מהני כה"ג אם סתמו בזכרותו דכיון שפירש ממנו שוב הוה כמו דבר אחר ולא מהני לתקנו ועיין מש"כ בזה בהל' אס"ב וזהו ג"כ כונת הגמרא כריתות דף כ"ב ע"א גבי הקיז דם כו' וקיבלו בשני כוסות ע"ש במחלוקת דר"י ור"ל ובמש"כ רבינו בהלכות שגגות פ"ו ה"ג הקיז דם לבהמתו כו' ולמה דייק וכתב לבהמתו. אך משום דכ"כ בח"א בהל' מאכלות אסורות פ"ה ה' ט"ו דאף דמבואר בזבחים דף כ"ו ע"א דגם בדם הנפש מתערב בו ג"כ דם האברים אך מ"מ

חייב כרת משום דהוה כמו היינו רביתי' אך אם חלקו דאז נשתנה י"ל דשוב הוה כמו שנתערב בו גם דם האברים ועיין בהך דזבחים דף ל"ד ע"ב גבי כוס אם עושה את חברו דיחוי כו' ר"ל אם חלקן אם הוה כשני דברים או כמו דבר אחד ועיין ביומא דף נ"ז ע"ב במה דפליגי שם ר"פ ור"ה ברי' דר"י דר"פ ס"ל דהיכא דלא מצי יהיב ממנו הוה דיחוי וזהו ג"כ כונת הגמרא תמורה דף כ"ב ע"ב בהך דר"פ גבי קיבל דמן בשני כוסות ר"ל כה"ג דכיון שנאבד אחד מהם גרע טפי דר"פ לשיטתי' ביומא וה"נ בהך דכריתות הנ"ל כיון שחלקו ועשאו לדבר אחר שוב י"ל דלא שייך לומר שוב עליו היינו רביתי' וכעין דמחלק במעילה דף י"ז ע"א לשיטת רש"י אם הדם מאותו השרץ לשרץ אחר ע"ש. אך זה שייך רק בדם קדשים ולא בחולין ולכך דייק רבינו לבהמתו. אבל גבי שמרים לחודיה הוה רק כמו מי פירות אף שיש בהם טעם יין וזהו דאמר שם מי סברת חמרא הוא קיוהא בעלמא ר"ל דהוא רק כמו זיעה בעלמא ואין שם יין עליו אך זה רק לשמרים שלא יהיה עליהם שם יין בעצמן אבל אם הענבים נטבלו שפיר י"ל דיש על השמרים שם הענבים לענין שיתחייבו לעשר ולא הוה כמו שאר מי פירות דזיתים וענבים שאני לא משום היין והשמן וזה תליא בהך פלוגתא גבי ביכורים אם לא קרא עליהם שם עד שלא דרכן אם יש עליהם שם הפרי בעצמן לענין לקרות עליהם שם ביכורים כיון דמחובר אין עליהם שם יין כמש"כ התוס' חולין דף קי"ז ע"ב ע"ש. והנה באמת כך דהנה מבואר ביכורים פ"א מ"ג דזיתי שמן אינם מן המובחר לביכורים. ובתרומות פ"ג מ"ו מבואר להיפך ע"ש בר"ש אך כך דלשמן זיתי שמן עדיף ולאכילה זיתי כבש עדיף וא"כ ממילא אם בצרן מתחילה להוציא מהם שמן אז שפיר יכול לקרות שם ביכורים על זיתי שמן אבל בל"ז אינו יכול לקרוא. וגם קי"ל דגם בדיעבד לא קידש ולכך לא קבלו מיוסף הכהן דהוא מסתמא לקח השמן מזיתי שמן. דאל"כ לא הוה מן המובחר לענין שמן ולא בצרן מתחלה לכך וא"כ א"א לקרוא עליהם שם ביכורים ולא היה ראויים לזה כלל. ובזה מדוייק לשון רבינו בפ"ב מהלכות ביכורים ה"ד דלא נקט היוצא מזיתים וענבים רק זיתים וענבים ולא כמו בלשון המשנה משום דרק כשהיו הזיתים עומדים לשמן ובצרן מתחילה לכך ובל"ז גם בדיעבד לא קידש כמבואר במנחות דף פ"ד ע"ב ע"ש. ובזה יש לפרש דברי רבינו שם דאם הביא משקין אין מקבלין קאי גם איין ושמן וכמש"כ. והנה לפי גירסת רבינו ר"י לא ס"ל כן כמבואר בפיהמ"ש בפרק י"א דמס' תרומות ע"ש רק י"ל דס"ל דיין יש עליו גם שם ענבים וזה י"ל דגם גבי שמרים כן. והנה עיין במש"כ רבינו בהל' תרומות פי"ד הכ"א גבי נפלה סאה כו' שכ' שם שספק תרומה טמאה אסור כו'. והנה לפי גירסתו אינו מובן מה נ"מ בין תרומה טהורה לטמאה מש"כ שאיסור תרומה טמאה מה"ת הא תרומה טהורה ג"כ

כן. אך ר"ל כך דהנה זה מבואר בכ"מ דדימוע לא הוה אלא מדרבנן. ועיין תוס' נדה דף מ"ז ע"א דמחלקים שם דהתרומה עצמה נשאר באיסורה מה"ת רק דאינה אוסרת אחרים ע"ש. ור"ל כך דלא דמי לשאר איסורין דעיין בזבחים דף כ"ו ע"א מה דמחלקים שם בין חתך ואח"כ קיבל בין קיבל ואח"כ חתך. וע"ש בהשגות הראב"ד דס"ל דכל הבשר נאסר מחמת חיבורים וכעין דאמרינן בביצה דף ל"ז ע"ב מינקי מהדי הדדי ועיין חולין דף ס"ט ע"א. אבל באמת כך דכ"כ בה"א דכל היכא שנעשית פעולה בדבר מחמת הדין אז א"א שיאסר ע"י זה דבר אחר שאין בה דין הנ"ל ולכך גבי עיר הנדחת א"א שיאסר העיסה שחצי אינה שללה מטעם החצי של שללה דהתורה לא אסרה רק שללה. אך זה רק אם יש עלי' שם האיסור אבל אם ע"י זה נעשית בה איסור אחר אז אין נ"מ ולכך מבואר בחולין דף צ"ט גבי מקום חתך דבקדשים מותר ע"ש בתוס' והוא מחמת זה דא"א לחול קדושת אימורים או חזה ושוק על דבר שאינו. אך אם ע"י זה יפול איזה סיבה בהדבר אז יוכל לאסור גם דבר אחר וזה ג"כ הטעם החילוק שבין נדר לשבועה לענין התפסה דבשבועה לא מהני. ועיין בר"ן פ"ג דשבועות. וזה ג"כ הטעם גבי חתך ואח"כ קיבל דכ"ז שלא קיבל הדם לא שייך לומר על האבר פסול יוצא רק המעשה שאירע כך שיצא כיון דעדיין אינו ראוי לזרוק. ועיין יבמות דף ל"ג ומעילה דף ה' ודף ו' וכ"מ. אך לאחר שקיבל הדם דהוא עומד לזרוק אז יש על האבר שם פסול יוצא. ושפיר יש לומר שנאסר גם השאר משום זה. וכן ג"כ גבי תרומה א"א לומר שיחול גם על אחרים שם תרומה מה"ת משא"כ אם היא תרומה טמאה שיש בה שם איסור אף שהתרומה גרמה לזה שפיר יכול לאסור דברים אחרים מה"ת זהו כוונת רבינו בהל' תרומות הנ"ל. אך זה רק גבי תרומה אבל גבי טבל שפיר י"ל דגם האחרים חל עליהם איסור טבל וזה תליא אם טבל מיקרי איסור עצמיי או איסורו מחמת שלא נפרש ממנו התרומה. ובח"א הארכתי בזה מהך דיומא דף פ"ג ועיין תוס' קדושין דף ל"ח ע"ב ונדרים דף י"ב ובירושלמי פ"ה דמעש"ש דאמר שם הדא אמרי שהטבל קרוי קודש ובמ"א אבאר זה. והנה כ"כ בזה אם הדבר שבא מחמת איסור אחר אם יש עליו שם איסור הראשון עיין ע"ז דף נ"ה ע"ב גבי המשתחווה לבע"ח לא אסרן עשאן חליפין אסרן. ובירושלמי שם ריש פ"ה פליג ע"ז. וכן שם פ"א גבי לקח בהמה ביריד שלהם ע"ש. ובפ"ג דערלה גבי צבע דבר שיש בו רוח חיים ע"ש. ובאמת קשה למה לא מוקי הירושלמי שם פ"א דערלה גבי ביצת ע"ז שנעשה אפרוח דמיירי כה"ג כגון שהחליפה בע"ז וצריך לומר דאז לכ"ע אסור האפרוח דעיקר הטעם משום דנהפך לצורה אחרת ואין זה דבר שנאסר וזה לא שייך רק אם האיסור הוא מצד עצמו וא"כ בהסתלק הדבר נסתלק האיסור משא"כ בחליפין דאין זה בא מחמת עצמו

רק מחמת ע"ז אין נ"מ. אך יש לומר דזה תליא בפלוגתא דע"ז דף נ"ה ע"ב ובירושלמי פ"ה אם חליפי חליפין אסורה. אך כאן לא דמי דחליפי חליפין לא הוה רק אם החליפין עדיין קיימא אבל היכא דע"י שבא זה נסתלק החליפין זה גופא במקום חליפין קאי. וזהו החילוק ג"כ בהך דכתובות דף ע"ט ע"ב גבי פירי פירי ע"ש בתוס' והוא ג"כ מחמת זה דהיכא דאי אפשר שיהיה הפירי פירות רק בהסתלק הפירות אז גם עליהם שם פירות. אבל היכא שיכולין להיות שניהם קיימין אז שפיר יש עליהם שם פירי פירות והכא נמי כן גבי חליפין. ועיין שבת דף קט"ז ע"א גבי גיליון ושבועות דף כ"ח ע"א גבי מי גרם וכ"מ. והנה כ"כ בזה בהל' נזירות דאף דיש בזה כמה סתירות אם הדבר שנתערב יש עליו שם האיסור עצמיי. ועיין בירושלמי ערלה פ"א ה"ה מה דאמר שם דכיון דאמרת שאין גידולי איסור מעלין את האיסור משמע דהם עצמן לא נעשו איסור ואמאי לוקה עליו בכזית וילקה לפי חשבון משמע דההיתר אינו נעשה כמו האיסור עצמו ובכ"מ מבואר להיפך. אך כך דאם הדבר אסור מחמת עצמו אז י"ל דגם זה הדבר נעשה כך אבל אם א"א לחול עליו שם זה רק מחמת שהוא בא מדבר אחד וזה הדבר שנתערב בו א"א שיחול עליו שם זה. ואף דבנדה דף כ"ז גבי רקב אמרינן כה"ג ס"ל דרקב הוה טומאה חדשה לא מחמת מת עיין בנזיר דף נ"א גבי רקב הבא משני מתים ושם בע"ב גבי הרקיב כשהוא חי וזהו האבעי' אם אינו טמא רק כשהיה מתחילה מת ואחר כך הרקיב או רקב של מת טמא ע"ש בגמ' ועיין נדה דף נ"ו ע"א גבי בשר המת יבש. ובהלכות טומאת מת אבאר זה. ולכך גבי יין מזוג אף אם נימא דהמים ג"כ נעשה יין מ"מ איסור היוצא מן הענבים אין עליו רק שם יין. וכן ג"כ גבי תרומות ומעשרות כן דמחמת היין בעצמו י"ל דגם המים נעשים כן. אך מחמת הענבים לא שייך בהמים. ונ"מ כמש"כ לעיל אם הביא ענבים בחו"ל ודרכן ואח"כ מזגן אז פטורים דמחמת היין נעשה בחו"ל ומחמת הענבים הא המים המזוגים לא היו בהענבים. אך אם נימא דיש על היין גם שם ענבים אז ג"ז חייב. וכן גבי שמרים כ"כ שהם רק מחמת שהם באים מהענבים ולכך לר"י דס"ל דגם על זה יש שם ענבים ס"ל דגם המים נהפכו להיות חייב במעשרות משא"כ לדידן לכך פסק רבינו בהל' מעשר פ"ב ה"ז דרק הלוג היתר צריך לתקן ולא יותר. ועיין בהך דביצה דף ל"ח ע"ב דהמים ומלח נהפכים להיות עליהם שם עיסה אך שם לא דמי דכולם נעשים דבר חדש לא שהאחד בטל לחבירו. ועיין במס' טהרות פ"ד מ"ט בר"ש שם גבי מים שנעשה עיסה אם יש עליהם שם טומאת עצמן או לטמא אחרים. ועיין מש"כ התוס' מנחות דף כ"ב ע"ב דגבי משקין לא שייך לומר שיכולין להיות כמבטל משום דלכי מסרחי פקע שם משקין מעליהם דרק אם כשהדבר נשאר במציאות ויוכל להשתנות אז שייך זה וכעין

משכ התוס' פסחים דף מד ע"ב דזה לא מיקרי היתר לאיסור בזמן שכל המציאות נשתנה וכמ. ועיין תוס' מכות דף ח' ע"א ד"ה אע"ג דאם לא יחטא אז לא שייך כלל שם שליח ב"ד ולא מיקרי אי בעי עביד ע"ש. ועיין משכ הרש במס' כלים פא מד גבי מי חטאת ונבלה ע"ש. ואף דמצינו תרומה שיהי' חולין כמשכ התוס' מנחות דף סט ע"א גבי שמן של תרומה לאחר שסך ע"ש ובתו"י יומא דף פ' ע"ב ועיין תוס' חולין דף ע"ב ע"א דמוכח שם דלא פקע האיסור מן התרומה לאחר אכילה ועיין תוס' יומא דף ע"ז ע"א דלמדו משם דסיכה לא הוה מה"ת כשתי'. אך באמת כך דהקדושה פקעה אך האיסור לא פקעה וכן מוכח בכריתות שם דרק הקדושה בטלה ואכמ"ל בזה. וה"נ גבי זריעה כיון דאיסורו ע"י קרקע נעשה הדבר כעצם האיסור ולכך לוקה עליו בכזית כמבואר בירושלמי דערלה הנ"ל. והנה רבינו ז"ל מיירי בטרח לבטולי ולכך אף בדבר שאין זרעו כלה גבי תרומה בטל והגידולי גידולין עצמן אף אם לא טרח גכ מותרין רק האיסור נשאר אבל טבל אף אם טרח לא בטלי משום דטבל לא בטל אף באלף בתערובות. וה"ה בזריעה וגם משום דאיסורא לא זרעי אינשי ועיין בירוש' ביכורים פב ה"ב מה דמחלק שם לר"ש גבי מעש"ש בין עירובין לגידולין. דגידולין כבר ביטלו ר"ל דהאיסור נתבטל אך אח"כ מסיק שם בירוש' דמיירי בדבר שזרעו כלה. אבל בדבר שאין זרעו כלה גם ר"ש מודה דלא בטלה גם גידולין ע"ש. זהו שיטת רבינו בהל' תרומות פי"א הכ"א וכ"ב ע"ש. וע"ש בהל' כ"ג והר"א ז"ל בהשגות שם ס"ל דכיון דנקט שם בהל' כ"א דמותר לטבול יום א"כ חזינן דמה"ת פקע שם תרומה גם מהעיקר ועיין בנדה דף מ"ז ע"א דהוה מחלוקת במדומע אם טבול יום פוסל בו. ובירוש' תרומות פ"ו ה"א אמר שם דגידולי תרומה אף לר"ש דס"ל דמדומע אסור לטבול יום מ"מ בגידולים מודה דשרי. מיירי בדבר שזרעו כלה וכמו דס"ל לר"ש בפב דביכורים הנ"ל וס"ל כך דהא דמבואר בפסחים דף ל"ד דשתילי תרומה טמאה אסורים לכהנים זה קאי אשתילים עצמן ומיירי בדבר שאין זרעו כלה ונהי דהטומאה פקע ממנו מ"מ האיסור נשאר עליהם מחמת מעלה ומחמת דאיסורא לא זרעי אינשי והגידולים שלהם גכ אסורים מה"ת לזרים. וא"כ אסורים גם לטבול יום ובדבר שזרעו כלה אז אף תרומה טמאה מה"ת מותרת לגמרי. רק מדרבנן אסירי רק לזרים אבל לכהנים שרי וזה דמקשה הר"א ז"ל על רבינו דממ"נ במאי מיירי אי בדבר שאין זרעו כלה גם הגידולים אסורים מחמת עצמן אף הני שנתוספו ואסורים לטבול יום. ואזיל לשיטתי' בהל' שמיטה פד הכ"א דהגידולים של הבצל הוה כמו הבצל עצמו מה"ת ואם מיירי בדבר שזרעו כלה אז אף בטמאה אינם אסורים רק לזרים מדרבנן. וכן הוא שיטת תוס' שבת דף יז ע"ב ע"ש אך רבינו ז"ל ס"ל דאף בדבר שזרעו אינו כלה רק הדבר האיסור

בעצמו שנזרע עומד באיסורו. ועיין שם בהל' כ"ו ובמנחות דף ע' בהך בעייא דשם גבי שיבולת שמרחה בכרי ושתלה איפקע הטבל ממנה ומשמע שם לכאורה דהאבעייא רק אם זרע בידים דהוה כעין מעשה שיתבטל הטבל. וכה"ג מצינו בירוש' פ"ד דמעשרות גבי עור דאם צמקו פקע ממנו הקביעות וא"כ אם נזרע מאליו לא פקע הטבל. ועיין בהך דנדרים דף ע"ו ע"א דלכאורה משמע שם מדברי הרא"ש ומדברי הר"ן דרק אם זרען אז נתבטלו מטומאתן אבל מאליהן לא. אך באמת מהך דמעשרות פ"ה מוכח להיפך. וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין ע"ש. משא"כ גבי טבל זה ודאי כל שלא עשה בו מעשה בזריעה לא פקע הטבל ממנו ולכך מבואר בנדה דף נ"א דאף דלגבי טומאה מחשבת חיבור לא שמה מחשבה דאינו בגדר מחשבה כלל לזה אבל לענין מעשר שפיר הוה מחשבת חיבור. אך י"ל דכל זה לגבי איסור טבל אבל לחול עליו קדושת תרומה יש לומר דגם אם נשתל מאליו גם לא חל. ובזה א"ש דברי הגמ' במנחות דף ע' הנ"ל דאמר שם לא מצינו תרומה במחובר והוא משנה בביכורים פ"ב מ"ד ובריייתא במעילה דף י"ח ע"ב והא משכחת לה בשנשתל מאליו. אך י"ל לפי מש"כ הראב"ד ז"ל במס' עדיות פ"א מי"א דאם אינו משמש תשמיש הראשון אז הוה ביטול בחיבור בלבד. ואם משמש תשמיש הראשון אז צריך דוקא שינוי מעשה וה"נ כך דאם חל קדושת תרומה גם במחובר היכא דחיברה מאליו אז גם אם חיברה בידים לא הוה ביטול בזה ואם נימא דאינו יכול לחול קדושת תרומה אז אם חיברה בידים הוה ביטול גמור דשוב מיקרי אין ראוי להשתמש מעשה הראשון וכמש"כ. ובאמת קשה תירץ הגמ' במנחות שם דרצה לומר לענין חיוב מיתה הא מכ"מ דהך משנה דביכורים הנ"ל מוכח דלא חל כלל שם תרומה במחובר דגם ביכורים לא הוי אז רק חלת השם בלבד כז"מ שלא נכנס בפנים כמבואר במכות דף י"ט וכבר כתבתי בזה. וצ"ל דהמשנה דביכורים איירי בדבר שעדיין לא נטבל כמו גבי ביכורים. עכ"פ ס"ל לרבינו דרק דבר האיסור בעצמו נשאר. אבל הגידולין הוה רק כמו מדומע ותערובות. ורבינו אזיל לשיטתי' דפסק בהל' אבות הטומאות פי"א הט"ו דמדומע מותר לטבול יום לאוכלה ולכך פסק גם גבי גידולין כן. ולפי מש"כ י"ל דגם מה דמבואר בהך דמנחות דף נ"ד ע"א דבשר עגל שנתפח טמא רק מדרבנן וכן גבי פיגול ונותר זה רק גבי נבלה ופיגול דהמעורב שבו א"א להיות עליו שם נבלה ושם פיגול דזה צריך דוקא שיבוא מבהמה שמתה או מקדשים משא"כ בבשר עגל שנתפח ונגע בטומאה וכעת יש בו שיעור שפיר טמא מה"ת וכן מוכח מדברי רבינו בפ"ד מהל' טומאת אוכלים ה"ט ע"ש וע"ש בהל' ו' ובהל' מאכלות אסורות פי"ד ה"ד ובמש"כ רבינו בהל' אבות הטומאה פ"ד הי"ג. ובזה א"ש מ"ש התוס' במנחות שם ד"ה דמעיקרא מהך דשבת גבי הוצאה

דשם אם הוציא עכשיו ודאי חייב דהא ממ"נ בו כגרוגרת ולא שייך לומר משערינן לכמו שהי'. ועיין רש"י פסחים דף ל"ג ע"ב. וזהו ג"כ כוונת הירוש' ערלה פ"ב ה"ג במה דאמר שם דטעמא דב"ש דדבר המעמיד מטמא כתפוח כצ"ל ור"ל כמו שנתפח דמ"מ עכשיו יש בו שיעור וע"ש בירושלמי תרומות פ"ב ה"ד ונ"מ לפי"ז דלמאן דס"ל דפחות מכביצה מה"ת ג"כ מקבל טומאה ואח"כ נתפח ונעשה כביצה מטמא טומאת אוכלים מה"ת דלא בעי שיהא נטמא כביצה רק שיהא בהמטמא כביצה וכן מבואר בתוספתא הובא בר"ש מס' פרה פ"ח מ"ז גבי קדירה שהיא מלאה כו' ע"ש. ודוחק לומר דשם ר"ל רק מדרבנן ועיין ירושלמי תרומות הנ"ל:

פרק ו

הלכה ה

שתי גינות כו'. שאויר י' טפחים כו'. והנה אם זרע אם קידש זה מחלוקת דתנאי פ"ז מ"ב ע"ש וע"ש בפיהמ"ש לרבינו ז"ל דפסק דלא כראב"צ ובתוספ' כאן ספ"ד דאינה מתקדשת עד שיניחנה תחת הגפן ע"ש. והנה מה דמבואר בירוש' כאן פ"ו ה"ב דאמר שם אף הדא דתנינין מפני מראית עין כו' ר"ל דקאי אהך דראב"י דסוטה המובא שם בהל' ד' דילדה פחותה מטפח אינה מקדשת ואמר דאף בכרם כולו אינו אסור אלא מפני מראית עין ולכך גבי עריס שהוא יוצא מן המדרגה כו' ר"ל משום דאמרינן ביתא כמאן דמליא דמיא כמבואר עירובין דף ע"ו ע"ב ודף ק' ע"א גבי ההוא דיקלא דהוה כו' וס"ל דחשבינן למעלה מן המדרגה ולא מארעא ומיירי דלמעלה אין בהגפן טפח ולכך אינו מקדש וזהו ג"כ כונת הירוש' דשם אם חשבינן שיפוע ג"כ מהעשרה עיין עירובין דף נ"ח ובשבת דף ק' וגם מה דאמר בהירוש' שם בהל' ג' חזקי' אמר כו' ר"ל ג"כ אם הוא מתלקט ג' מתוך עשרה או ד' מתוך עשרה ועיין בירוש' עירובין פ"א ה"א דנקט שם גבי מתלקט ג' מתוך עשרה דזה תליא במחלוקת דר"מ ורבנן ועיין בבלי שם דף י"ט ע"ב וה"נ ר"ל כאן:

הלכה יא

כל הזורע כו'. הנה בירוש' כאן ספ"ו הוה מחלוקת דאמוראי אם תחת העלין ג"כ מקדש או לא ר"ל אם חל על העלין ג"כ שם גפן או לא ולפי המבואר בנזיר דף ל"ד ול"ה ע"ב י"ל דזה תליא במחלוקת ר"א ורבנן גבי נזיר ועיין בירוש' ערלה פ"ה ה"ז ובהך דסוכה דף מ' ע"א אם עלי גפנים הם סתמא לאכילה או לעצים ועיין יומא דף פ"א ע"ב וירוש' שביעית פ"ט ה"ו גבי עלי גפנים לביעור ע"ש וכ"כ בזה בהל' נזירות:

הלכה יב

הדלה את כו'. עיין בירוש' כאן ובפ"ז ה"ג ובר"ש דהשיעור הוא עד ו' טפחים ע"ש ובתוספ' כלים ב"ב פ"ה דרק עד מקום שהחדש יכול להלוך שם ע"ש והנה בירוש' כאן מביא על זה הך משנה דכלים המובא במנחות דף ל"ז ע"ב גבי חמתות הצרורות אם זה הוה כמו ביטול לעולם או לא ולפי מה דמפרש רבינו בפיהמ"ש בהך דשבת דף כ"ח ע"ב גבי פתילת הבגד שקיפלה דאמר שם דקיפול אינו מועיל דמיירי שהקיפול שלה ממעט מג' על ג' ופליגי בזה אם הוה כמו ביטול או לא וזה תליא בהך דשם דף נ"ח ע"ב גבי הדיוט יכול להחזירה אם יש עליו שם כלי או לא ובפכ"ו דכלים מ"א הוה מחלוקת דר"י ורבנן כעין זה ועי' בהשגות הראב"ד ז"ל ספ"י מה' כלים ובדברי רבינו שם פ"ז הי"א וה"ט ולכאור' סתרי אהדדי וצ"ל דגבי עור של קמיע המבואר בפ"ז הי"א ע"כ מיירי שהוא קשה כמבואר בירושלמי פ"ח דשבת דעור שכורך בו הקמיע הוא קשה עיין תוס' שבת דף ס"ג ע"ב דפשוטי כלי עור הרך מקבלין טומאה ע"ש ולכך גבי קשה הוה כמו פנים חדשות ועיין בדברי רבינו פרק י"א הי"ז גבי צינורא שפשטה דמשמע דרק כפפה משום דכלי מתכות חוזרין לטומאתן ישנה ופרק ו' הלכה י"ד גבי סלים של גמלים ע"ש. ועיין בהך דזבחים דף י"ח ע"ב גבי אם סילוק על ידי אבנט הוה כמו גייז או לא ועיין במה דסבירא ליה לרבינו בפיהמ"ש שבת דף מ"ט ע"א ודף נ' ע"ב גבי קופה מטה על צידה דפליגי אם הוה כמו הטמנה חדשה או לא וכן מבואר בירושלמי שם. וטעם התוספתא הנ"ל משום דסבירא ליה דהאפיפיריות שהחדש מהלך עליהם באותה השנה הוא מבטל להאילן ולא יותר ובמה דמבואר לקמן בהלכה י"ד גבי קנים היוצא מהעריס ע"ש דלא מבטל להו וכפי מה דמבואר בב"ב דף י"א ע"ב גבי לא פרץ את פצימיו ע"ש:

פרק ז

הלכה ב

בד"א כו'. והטעם דרבינו פסק כר"ש משום דבב"ב דף ל"ז ע"ב ס"ל לנהרדעי ור"ז כוותי' ע"ש וס"ל לרבינו דרק בב' שורות בזה אמרינן דרצופין אינו כרם אבל בנוטע ג' שורות אז אמרינן דרואין האמצעין כאילו אינם דהיינו השורה האמצעית ושפיר הוה כרם:

הלכה ד

אבל אם זרע כו'. עיין בהשגות. ורבינו למד זה ממה דמבואר בירושלמי כאן פ"ז סה"ג תוכו אסור כו' חוצה לכ"ש ועיין לקמן בהלכה י"ג וכן כרם כו' ומבואר שם דמרחיק ד"א ור"ל חוצה לו כמש"כ רבינו:

הלכה ז
הנוטע כו'. עיין בכ"מ ועיין תוספות מנחות דף ל"א ע"ב ורש"י סוטה דף מ"ג ע"א דלא ס"ל כך וב"ב דף י"ד ע"א ע"ש:

הלכה טו
גדר כו'. עיין בפיהמ"ש לרבינו שם דמביא שם דר"ג התקין דגם מהגדר צריך להרחיק ד"א והוא בתוספתא רפ"ד אך כאן חזר בו ומפרש בענין אחר לקמן בהלכה כ"ה ע"ש:

הלכה יט
חצר קטנה כו'. עיין בתוס' שם הטעם משום דיש שם כרם על הקטנה ואף דאין בה גפנים כלל וזה כונת הספרי פ' תצא דמרבינן אף כרם שאין עושה פירות ור"ל כה"ג וכ"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות:

הלכה כא
שביל שבין שני כו'. פסק כת"ק דפליג על ר"י כאן פ"ד מ"ג וע"ש בפיהמ"ש ובתוספתא כאן:

הלכה כב
שומירה שבכרם כו' ובלבד שלא כו'. עיין בר"ש כאן בפי' הירושלמי דפיאה ועיין לקמן בפ"ח גבי עריס ע"ש בכ"מ דהכותל בטל להגפנים ובמה דמבואר כאן פ"ד מ"ז במחלוקת דר"י דאם ערסן מלמעלה כו' ואנן לא קי"ל כן ובמש"כ רבינו בפיהמ"ש שם במשנה ג' ע"ש:

פרק ח

הלכה ב
הנוטע כו'. וצריך כו'. והנה הר"ש כאן פ"ז מ"ג כתב דגם עריס עצמו בדיעבד אינו מקדש ובאמת זה הוה מחלוקת דאמוראי בירושלמי פ"ו ה"ה דר"י ס"ל דמקדש ור"ל ס"ל דאינו מקדש וזה ג"כ מה דר"ל בירושלמי פ"ז ה"ג בינתיים מהו ור"ל עריס עצמו:

הלכה ה
עריס כו'. ואחד מס' באמה כו'. הטעם דהרשב"א ז"ל כתב דשוחק יותר על עצב חצי אצבע לאמה והיינו אחד מס' באמה ועיין מש"כ ה"ה ז"ל ספי"ז מהל' שבת ע"ש:

הלכה יא
היו שרשי כו'. והנה הטעם החילוק בין שרשי גפן לשרשי תבואה או משום דארבע אמות הם שייכים להכרם כמבואר בהך דב"ב דף י"ח ע"א ודף כ"ו ע"ש בתוס' וכפי המבואר

בעירובין דף צ"ב ע"ב דקפדינן אכרם ע"ש בתוס' ובב"ב דף ז' ע"א גבי שני אחים שחלקו דאמר שם יש לבעל הכרם ד"א כו' ר"ל דד"א של הרחקה הם שייכים לבעל הכרם אם נקצץ הכרם וכן מבואר בתוספתא ב"ב ספ"ד דהקרקע הם של בעל הכרם וכפי שיטת רבינו בהך דב"ב דף ק"ז ע"ב דהחריץ הוא על הלוקח לעשות ומחלקו עיין בהלכות מכירה פכ"א הכ"ב ע"ש ורבינו לשיטתי' אזיל בהל' שכנים פ"ב הי"ז וכמו שמפרש בפיהמ"ש דב"ב גבי גינה ע"ש וכן מבואר בירושלמי ב"ב שם וא"כ נמצא דהד"א שייכים להכרם ולכך אם הי' שרשי הגפנים נכנסים לשם אוסר משא"כ גבי תבואה אך קשה הא בירושלמי כאן פ"א ה"ח ופ"ה ה"ג ופ"ו ה"ב מבואר רק אם שרשי התבואה נכנס למטה מג' טפחים ורבינו סתם ולא חילק והטעם דבעי ג' טפחים הוא כמו דאמרינן בירושלמי רפ"ז וב"ב דף י"ט דהוה כמרכיב זרעים באילן ע"ש וס"ל דגרם להרכבה שרי וזה תליא בהך מחלוקת דהמקיים כלאים ולדידן שרי והירושלמי והתוספתא אתיא כר"ע וכ"כ בזה לעיל:

הלכה יג

כל השיעורים כו'. ואם אמר כו'. כ"כ בזה דלשיטת רבינו דוקא אם זרע ישראל בחו"ל אסור אבל בעכו"ם מותר ודלא כשיטת התוס' בקדושין דף ל"ו ובע"ז דף ס"ג ע"ב וכבר הארכתי בזה בהל' מאכלות אסורות ועיין בירושלמי ספ"ג דערלה בהך מחלוקת דשמואל ור"י ומבואר שם דגבי עיירות המובלעות דשם יש קנין לגוי שם אם זרע גוי אין עליו איסור ולכך מותר לישראל לעשות עמו אך לשיטת רבינו דגם של ישראל בחו"ל כה"ג הוה רק איסור אכילה ולא איסור הנאה אין ראי' מזה:

פרק ט

הלכה א

המרכיב זכר כו'. והנה אם הרכיב זכר ע"ג זכר אם שייך בזה גדר מרכיב עיין בתו"כ פ' ויקרא בפי' הראב"ד במה דאמר שם הזכר בין במינו כו' ור"ל כך דהזכר חייב ובבהמה גבי כלאי הרבעה לא הוה ועי' מכות דף כ"ב ע"א ובדברי רבינו לקמן בהלכה י"א גבי המרביע שור פסוהמו"ק דבגמרא נקט חייב שתים גבי מרביע וצ"ל דזה הוה כמו עבודה בקדשים וכמבואר במו"ק דף י"ב ע"א ובדברי רבינו בהל' מעילה פ"א ה"ט אך רבינו השמיט זה ונקט רק משום כלאים ובהל' מעילה נקט רק אסור וי"ל דנ"מ לענין זכר ולקמן אבאר זה:

או. שעוררן בקול כו'. והנה לקמן בה"ז מבואר דאם הנהיגן בקול לוקה וכן גבי חסימה פסק כן ולכאורה י"ל דכמו דאמרינן בירושלמי כאן פ"ח ה"ב דהיכא דהדבר להנאתה ולדעתה אזלא הוה מעשה ומחלק שם בין בעלים הקורא אותה דלא הוה מעשה ובין אחר דאז שפיר הוה מעשה ע"י קול וכעין הך דקדושין דף כ"ב ע"ב גבי קנין וע"ש דף כ"ד ע"ב דמחלק בין בהמה לאדם. ואף דהא מבואר ב"ק דף נ"ג ובתוספתא שם פ"ו וברשב"ם ב"ב דף צ"ג ע"א דגם גבי בהמה אם הבעיתה פטור ע"ש ועיין בע"ז דף ט"ו ע"א דגבי שבת מה שגורם לה ע"י שמיעת קולו הוה מחמר אף שהיא הולכת לדעתה ולא כמו גבי תחומין כמבואר בירושלמי בכלאים הנ"ל ועיין במרדכי בקדושין אף י"ל דגבי מחמר שאני דכן הוא המלאכה וכעין דמבואר ב"ק דף ס' ע"א וב"ב דף כ"ו גבי זורה ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פ"י הכ"ב גבי צידה כה"ג ובפ"כ גבי חרישה ויהיה נ"מ גבי חרישה אם אינו חייב רק כשהוא מוליך כלי המחרישה בידו או גם ע"י קול חייב. ובזה יש לבאר דברי הגמרא דפסחים דף מ"ז ע"ב מה דאמר שם גבי יו"ט דאחרישה לא מחייב וס"ל שם דמיירי דאינו נושא כלי המחרישה והאיסור הוה רק בגדר מחמר בשבת ומכל מקום אכלאים והקדש מחייב והעשה למען יניח לא שייך שם דהבהמה של הקדש ואינו שלו והעשה של שביתה ג"כ לא שייך כיון שהוא אינו עושה כלום וא"כ לא הוה אלא לאו לחודא ודחי לה עשה וא"ש. משא"כ גבי חיוב תשלומין דאז דוקא מה שהוא עושה הפעולה אז הוא חייב ולא אם נעשה ע"י אחר ואף דאחר לא הוה בר דעת ואף דגבי קנין מהני כמבואר בקדושין דף כ"ב ע"ב וזה ודאי אם הבעית קטן או עבד קטן אינו יוצא לחירות ועיין מש"כ התוס' ב"ק דף צ"א ע"א בשם תוספ'. והנה עוד יהיה נ"מ לפי מש"כ התוס' קדושין דף כ"ו ע"א וב"ק דף צ"ח ע"א דהיכא דהוא גרם שיהי' הגבהה הוה הגבהה לענין קנין וא"כ אם אמר לקטן שיגביה לו דבר הוה כמו שהוא הגביה כיון דהקטן עביד אדעתי' דידי' ובזה יש לבאר מה דאמרינן בתוספתא דב"ב פ"ה גבי צלוחית ביד התינוק שאם הטה חייב והא מבואר ב"מ דף מ"ד דהטה לא הוה הגבהה ולא נתחייב ע"י זה צ"ל דהוא הטה ועי"ז הגביה התינוק לצורכו והוה כמו שהגביה הוא וחייב וכן י"ל כונת הגמרא ב"מ דף י"ב ע"א במה דאמר שמואל גבי מציאת קטן לאביו שבשעה כו' ר"ל וא"כ הוא גרם שיגביה. אבל גבי שן ועין צריך שהוא יעשה הדבר וכמש"כ התוס' בשם התוספ' ובאמת זה תליא אם היציאה לחירות הוא מחמת החסרון שעשה בו או מחמת שנעשה ע"י בטל ממלאכתו עיין בקדושין שם ובמש"כ רבינו בהלכות עבדים פ"ה ה"ה ו' וע"ש בהלכה י' גבי זקן דכתב הטעם משום דביטל את השינים ממלאכתן וצ"ל כך דבאמת שן ועין דכתיב בקרא בהדיא לאו משום גדר בעל מום רק משום ביטול

מלאכה ועיין מ"ש התוס' בכורות דף ל"ז ע"א דמחמת זקנה נופלין השינים דבשינים לא הוה מחמת ראשי אברים שאינם חוזרים רק מחמת שנתבטל המלאכה של האבר וכן גבי עין משום דנתבטל שם עין מעליו ונ"מ למה דס"ל להמכריעים דגבי שאר ראשי אברים דהיינו רק מום ולא ביטול מלאכה אז התורה חייבה אותו לשחרר משא"כ היכא דיש ביטול מלאכה אז התורה שחררו. ונ"מ דאם היתה עינו סמוי' וחטטה דאז צריך גט שחרור דשוב אינו יוצא מחמת שאבד ממנו הראי' רק מחמת שנחסר ממנו האבר ובזה א"ש מ"ש התוס' ד"ה ותנא דהא גבי עבד היה בו מתחילה דבר הראוי לצאת כו' דשם רק מחמת הראי' לא מחמת העין בעצמו וגבי קרבן עוף אין הפסול מחמת דאין כאן האבר רק מחמת דחסר האבר וזהו כונת הירושלמי ע"ז פ"א קריא אמר שמקריבין חסר כו' ר"ל דאף שע"י שהוא עיור חסר ממנו שם העין מ"מ אינו פסול בב"נ וה"ה נמי גבי אצבע קטוע כיון דאין הרגל חסר רק יש חסרון ברגל לא איכפת לן וכן גבי חרש לא הוה חסרון באוזן רק מחמת טיפתא דדמא דנפל לי' נסתלקה ממנו השמיעה לכך לגבי כהנים לא הוה זה מום וא"ש מ"ש התוס' בכורות דף ל"ז ועיין תוס' ב"ק דף צ"ח ע"א ותוס' מעילה דף ח' ע"ב אם חצי אבר הוה מחוסר אבר וגם נ"מ אם הפסול הוא מחמת שחסר ממנו האבר או מחמת שהבהמה חסרה ועיין בכורות דף מ"ד ע"א גבי ניטלה קרנים וזכרותן עמן ונעקרו אם המום הוה משום שהקרנים חסרים או משום שנשאר עי"ז גומא בבהמה דפליגי בזה רש"י עם רבינו ז"ל וע"ש דף מ"ה ע"א גבי היתה לה אצבע יתירה וחתכה אם הפסול הוא דהוה חסר אצבע ע"ש ברש"י או משום דהוה כמו יבלת שיש בו עצם דמבואר בתוספתא בכורות פ"ד דאף אם חתכה הוה מום וכן נראה דס"ל לרבינו בהל' ביאת מקדש פ"ח ע"ש ועיין במנחות דף י"א ע"ב גבי שני קמצים ע"ש ומהך דזבחים דף ל"ה ע"ב ברש"י ד"ה דוקן ותוס' שם ועיין רש"י מנחות דף ע"ט ע"א ד"ה בדוקן דכתב שם דהוה כמו מום עובר ואינו ניכר ר"ל כמבואר בבכורות דף כ"ח ע"א דלאחר מיתה הם משתנים ע"ש ברש"י. וא"כ משמע דהטעם רק דהבהמה חסרה ועיין חולין דף ק"ב ע"ב גבי אכלו כולו ובירושלמי ב"ק פ"ד אם יש נזקין בכולו ע"ש ור"ל דהחיוב הוא רק על מה שנשאר משא"כ גבי שחרור דהטעם ג"כ משום ביטול מלאכה. משא"כ לדידן דאין שום נ"מ בין בעל מום לבוטל ממלאכה דשניהם צריך גט שחרור וא"כ י"ל כך דהיכא דלא נעשה שינוי בעצם האבר רק שע"י פעולתו נשתנה פעולת האבר אז צריך דוקא שהוא יעשה זה ולכך מבעית פטור ולכך בגמ' דילן לא נקט זה רק גבי עין ואוזן דשם לא נעשה שינוי בגוף האבר משא"כ בשאר אברים י"ל דשפיר חייב היכא דלא שייך לומר הטעם דהוא הבעית עצמו ועיין בתוספ' דב"ק פ"ט דאף אם הכהו במקום אחר

ועי"ז נעשה פעולה בעין שאינו רואה יוצא לחירות וכמש"כ רבינו גבי עצם בזקנו לענין שינים ועיין ב"ק דף מ"ט ע"א דמצריך שם קרא למעט היכא דהכתה במקום שאינו שייך להולד וזה תליא בהך דירושלמי סנהדרין רפי"א אם צריך שיחסר בהניזק דבר ובמש"כ רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ב ה"ו שהעור אינו חוזר כו' ע"ש וב"ק דף צ"ח ע"ב ואם מחמת המכה חייב ר"ל מחמת ההכאה וזהו ג"כ כונת הגמרא שם דף פ"ו ע"א עלו בו צמחים מחמת המכה ר"ל ג"כ מחמת ההכאה וא"ש דברי רבינו פ"ב שם הי"ט לפי גירסתינו דגם שלא מחמת המכה חייב דר"ל מחמת המכה ולא מחמת ההכאה ואף שכבר חיתה המכה חייב וזה תליא אם שייך כאן יצא מב"ד זכאי עיין ב"ק דף צ"א משמיא רחימא עלי' ועיין סנהדרין דף ע"ח בפלוגתא דר"נ ורבנן ועיין תוס' כתובות דף ל"ט ע"א גבי צער וברא"ש ב"ק פ' הכונס ע"ש. והנה כאן גבי הרבעה הפעולה דקול הוא רק שע"י זה נכנס בו תאוה ורובעה והוה הגרם רק להרצון לא להפעולה וכמש"כ התוס' ב"ק דף מ"א ע"א ד"ה כגון ופסחים דף ע"ה ע"א בשם הירושלמי גבי מה דמסייע התנור לגחלים דלא הוה הפעולה בעצם הצליה משא"כ גבי הנהגה ומחמר דעושה פעולה בהדבר בעצמו גם י"ל דגבי כלאים וחסימה הפעולה והאיסור הם ב' דברים ונ"מ ג"כ אם גבי חסימה האיסור הוא משום הפעולה או משום הדישה בהתבואה ותליא במה דפליגי רש"י ותוס' ב"מ דף צ' ע"א גבי חסום פרתי ודוש בה אם קאי על דישה שלו או על דישה של גוי וע"ש בתוס' ד"ה הדשות ורש"י שם דף צ"ב ע"ב ד"ה שאין ע"ש ועיין מש"כ התוס' חולין דף קט"ו ע"א גבי הך לאו דלא תאכל כל תועבה משא"כ גבי הרבעה עיקר שם כלאים הוא בשעה שרובעה וקודם לכן לאו כלום הוא ולכך פטור הגורם לזה ועי' מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' פ"א פ"א גבי מעוברת ע"ש:

הלכה ב

מותר להכניס כו'. עיין בה"ג בהל' כלאים דפסק דסוס עם חמור אסור לייחד והטעם משום דמבואר בכתובות דף ס"א ע"ב דהם מצוהבים לרביעה ע"ש ברש"י, והוה כמו מעשה בידים וכעין הך דב"ק דף נ"ו ע"ב גבי המעמיד על קמת חבירו בהמה חבירו ע"ש בתוס' ורבינו ס"ל דהוה כמו אש ועיין ב"ק דף מ"ח ע"ב גבי פירות דעבידא דאכלא ובתוס' שבת דף י"ח ע"ב ד"ה אין פורסין ותוס' ע"ז דף י"ד ע"ב ד"ה חצב גבי ספרים פסולים דהוה כמו דבר ברור ואסור למכור ע"ש ובירושלמי כאן פ"ח ה"ב דאמר הטעם דמותר כשהוא מטיל לדעתיה כו' ר"ל דאין קושי אלא כו' וכמש"כ התוס' ב"ק דף מ"א הנ"ל:

ואם. ראה אותם כו'. עיין בחולין דף קכ"ז ע"א במה דאמר ראיתי צב כו' גם י"ל דכאן הוה כמו בהך דשבועות דף י"ד ע"ב גבי נדה וטומאת מקדש אך שם מרבינן מקרא

כמבואר שם דף ט"ז ע"ב ודף י"ח ע"ב וזה הוה דין חדש שהייות מקדש וכן הפרשת נדה ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש הוריות פ"ב דזה הוה כמו פשיטת כלאים דר"ל שלא ישהה בהלבישה ולכך צריך לפושטו ועיין מש"כ הרמב"ן במלחמות פ"ג דמכות גבי טמא שנכנס למקדש וכן גבי מקריב מנחה בלא מלח אך באמת מדברי רש"י בזבחים דף ק"ח ע"א מבואר דהלאו הוא שלא יטול המלח מעל המנחה כשמלחו וכן נ"מ דאם נפל המלח מעליו צריך להחזירו וזהו מהלאו דהעשה כבר קיים ומשום דע"י שכעת הוא מקריבה בלא המלח גורם להשבתת המלח אבל העשה כבר קיים ומש"כ שם הרמב"ן מהך דפסחים דף צ"ה ע"א ע"ש ברש"י מש"כ מהך דשם דף פ"ה ע"ב במה דאמר ר"א אינו חייב עד שיניח אך באמת ר"ל כך דס"ל דבשר הפסח אינו נפסל כשמוציא מחבורה לחבורה רק בהנחה. ואף דלכאורה ממה דמבואר שם במשנה דאבר שיצא מקצתו נפסל אף דהוה איגודו מבפנים דגבי שבת כה"ג פטור אך באמת נ"מ כך לפי המבואר שם בירושלמי דזה הוה שני דברים חוץ לבית וחוץ לחבורה וחוץ לבית נפסל מחמת ההוצאה ובחבורה הטעם מחמת שיהי' בחבורה אחרת ולכך כ"ז שלא הניח שם לא נפסל אך מ"מ הלאו עבר אך לא לקי כיון דעדיין לא נפסל הוה ניתק לעשה כמבואר שם דף צ"ה אבל אם הניחו וכן אם הוציאו חוץ לבית דאז שוב לא מהני התקנה להחזירו וחייב מלקות זהו כונת הגמרא שם ורש"י ז"ל ס"ל דגם חוץ לבית כן צריך הנחה לפסל ולכך פי' שם דף פ"ד ע"ב ד"ה אבר שיצא חוץ לחומת ירושלים דאז נפסל אף שאגודו בפנים דהוה כמו שאר קדשים וכן נ"מ במה דפליגי רש"י ורבינו דמדברי רש"י דף פ"ה ע"א ד"ה מאי איכא מוכח דס"ל דעל לאו דלא תוציא לא בעי כזית אך רבינו בפ"ט מהל' ק"פ ה"א מבואר דס"ל דרק כזית וכן בירושלמי שם נקט ג"כ רק כזית ובזה לא הוה כשבת עיין שבת דף צ' ע"א ודף צ"א ע"א גבי פסולי קדשים. ובזה יש ליישב ג"כ מה דרבינו השמיט בהל' פ"א פ"ה ה"ד הך תירץ דגמרא בנגררין משום דזה ג"כ תליא אם הטומאה הוא משום ההוצאה חוץ לחומה או משום מה שהוא כעת במחנה אחרת וזה תליא בהך דשם בזבחים דף ק"ה ע"א בהך בעיא דר"א גבי יצאו וחזרו ובמה דפשט שם ר"א ב"מ דמוכח דס"ל משום דצריכין שיהיו במחנה אחרת ועיין בירושלמי ספ"ו דיומא ע"ש משא"כ לדידן הטומאה רק משום הוצאה ולכך לא בעי הנחה וא"ש. אבל גבי בא על הטהורה ופירסה נדה וכן אם נטמא במקדש השהייה האיסור מטעם ביאת מקדש וביאת נדה משא"כ הפרישה וכן היציאה דרך ארוכה במקדש זה הוה דין חדש וצריך על זה קרא דחייב על זה ובזה א"ש מ"ש התוס' בשבועות דף י"ח ע"א ד"ה דאי דלמה לא מדקדק רבא מקרא ע"ש דהקרא קמ"ל דזה מיקרי ביאה גם הפרישה ונ"מ ג"כ דהיא חייבת דלפי הס"ד דהך משנה דנמצא

על שלו קאי אפרישה ושם נקט דגם היא חייבת קרבן והטעם דלהפרישה גופה היא ג"כ גורמת. ועי' תוס' כתובות דף ל' ע"ב גבי תחב לו חבירו ובגיטין דף ע"ח ע"א דעייק לה כו' וב"ק דף ל"ב ע"א וכ"מ. ועיין תוס' קדושין דף מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש מה דכ' שם דלא חיישינן שמא יקדש אותה האב ע"ש וזה לא חיישינן שמא באמצע הביאה יקדש אותה האב ויחול עליו איסור א"א לפרישה כעין דחייש הירושלמי מעשרות פ"ג ה"ב גבי מצא כלכלה דלכך צריך להפריש מעשרות אף דהדמים הוה שלא מדעת הבעלים שמא כשיהי' בפיו יבואו הבעלים ויסכימו לזה והוה טבל אך שם ר"ל דאז למפרע הוה המקח קיים ולכך חיישינן דנמצא אכלה באיסור וכן ר"ל הירושלמי תרומות פ"ח ה"ג אמר ר"י מה פליגין ר"ל ר"א דס"ל דיבלע רק בעבד ואשה ר"ל דבאמצע האכילה נשתחרר או נתגרשה אבל בבן גרושה דר"א ס"ל דהוא פסול מתחילה אף שנודע באמצע מודה דיפלוט וכן ר"ל הך דקדושין דף מ"ה ע"ב שמא יבוא אבי' וימחה ר"ל בתוך האכילה וא"ש מהך דכתובות דף י"א ע"א דלא מקשה רק מכתובה וקנס ולא ממה שמותר לבוא עלי' ועיין יבמות דף ס"ט ע"ב גבי תרומה דמשמע שם דלא חיישינן על למפרע. וכן נ"מ לגבי מזיד דאם לא התרה בו על הכניסה רק על הפרישה חייבים וכן יהי' נ"מ לגבי טומאת מקדש אם בשעה שנכנס הי' טמא אך הי' קטן והגדיל שם אם זה הוה כמו נטמא בפנים או בחוץ כיון שכבר הי' טמא אך לא הי' בר חיובא ועיין תוס' ערכין דף ג' ע"א ד"ה למעוטי קטן מ"ש שם דלמה לן קרא למעוטי. אך י"ל דר"ל כה"ג דלא הוה כמו טמא שנכנס רק כמו נטמא בפנים גם י"ל דנ"מ אם הכניס אותו גדול דאם הכניס גדול חייב כרת כמבואר בדברי רבינו בפ"ג מהל' ביאת מקדש הט"ז וקטן לא נגרע מכלי לשיטת רש"י בכ"מ. ועיין תוס' שבועות דף ט"ז ע"ב ד"ה תנוהו לענין טמאים שהיו שם קודם אזהרה ועיין עירובין דף ק"ה ע"א דמחלקי שם כה"ג ופסחים דף ס"ח ע"א אכתי לא אעילתי' וזהו כונת הספרי פ' נשא סוף פסקא א' דהטמאים לא עיכבו ר"ל דלא נימא כיון דנכנסו קודם הציווי הוה כניטמאו בפנים ובעי שהייה קמ"ל. וכן כונת הירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ט גבי הך קרא דואל אשה לא תקרב כו' ואמר שם היא בל תקרב היא בל תגלה ור"ל דהך לאו דלא תקרב קאי אפרישה כמבואר בשבועות דף י"ח ע"ב ובירושלמי פ"ב דהוריות וקאמר שם דזה שייך גם על האשה וכן בשאר עריות כן. אך זה נראה דאם הביאה מותרת אף מטעם דחיה מותרת גם הפרישה וראי' מהך דיבמות דף כ' ע"ב דאמר שם גזרה כו' ע"ש בתוס'. ואמאי לא נימא דצריך לפרוש באבר מת וע"כ צ"ל דכיון דדוחה גם זה הוה מהמצוה כיון דא"א בלא זה וכעין הך דקדושין דף נ"ד ע"א גבי לא נתנה תורה למלאכי השרת ועיין תוס' נדה דף ל"ה ע"א ד"ה לעולם דכל הראיה הוא דבר אחד ורש"י

שבת דף קל"ג ע"ב ד"ה כ"ז דכולא חדא מילתא הוא וירוש' נזיר פ"ז ה"ב גבי גלגלין דאם לא חתך גם מן הארכובה ולמטה יש עליו שם הגוף ובזבחים דף פ"ט ע"ב הואיל והתחיל במתנות גומר ובמש"כ התוס' ב"ק דף ע"ז ע"א בסה"ד גבי נגיעה באפר ורש"י חולין דף ל' ע"ב ודף ל"ב ע"א גבי שחיטת מיעוט סמנים וכ"מ בזה. ועיין מש"כ בזה בח"א פ"ד מהל' אישות ע"ש וא"כ לפי"ז כאן גבי כלאים י"ל ג"כ דהפרשה הוה ג"כ כמו הרבעה ויהי' זה אסור בידים. ועיין בירוש' שביעית פ"ה ה"ח גבי מצא מודד בו בהסאה ששאל לו אינו זקוק לו ובתוספתא שם פ"ה ובדברי רבינו לקמן פ"ה ה"ה בהל' שמיטה דאף דאין מאכילין פירות שביעית לבהמה מ"מ אם מצא הבהמה אוכלת אינו חייב להחזירה ואף דשם גם גרם הפסד אסור כמו שפי' רבינו בפיהמ"ש פ"ח דמסכת שביעית מ"ז גבי אין מבשלין וכמבואר בהך דבכורות דף י"ב ע"ב ע"ש ומ"מ א"צ למונעה וה"נ גבי הרבעה אף דגרם אסור מ"מ א"צ להפרישם ומה דפסק רבינו כאן דאסור לישראל ליתן לגוי הטעם משום דב"נ מוזהר ג"כ על הרביעה כמ"ש רבינו בהל' מלכים פ"י והוה לפני עור ועיין חולין דף קט"ו ע"א בתוס' ד"ה חורש דמוכח שם דגבי הרבעה האיסור לא משום הפועל רק משום הפעולה ולא הוה כמו חסימה וחרישה דאל"כ למה צריך קרא להתיר הולד הנולד מכלאים:

הלכה ג

ואם הי' כו'. כמו שביארנו כו'. הנה שם מבואר דרבינו ס"ל דאין טהורה מתעברת מטמאה כמו הך דבכורות דף ז' ובחולין דף קכ"ז ע"א ע"ש ועיין ב"ק דף ע"ח ע"ש ברש"י ותוס' ולפי המבואר בבכורות דף י"ז ע"א דהיכא דחזינן דפעל איזה שינוי הזכר שפיר י"ל דחיישינן לזרע האב וא"כ מאי מקשה שם הגמ' בבכורות דף ז' מר"י אר"י דלמא שאני הכא דאשתני ועי' בירושלמי כלאים פ"ח ה"ד. והנה רש"י בב"ק שם ס"ל דרק סימני טהרה מהני ולא מה שדומה ויהי' נ"מ ג"כ למה דמבואר בחולין דף נ"ט ע"א דאין לה שינים למעלה הוה סימן שהיא מעלה גרה אם זה ג"כ יהיה לשיטת רש"י גבי קלוט סימן לטהרה וכן הך דבשרו מהלך שתי וערב אם זה דומה לטהרה ונ"מ ג"כ אם גם בחיה הוה זה סימן לטהרה דהא אמר בחולין שם ובלבד שיכיר ערוד וערוד הוה חיה טמאה עיין לקמן בהל' ה' ובהך דע"ז דף ט"ז ע"ב ור"ה דף ג' וכ"מ. ובאמת זה הוה מה דמבואר בחולין דף מ"ב ע"א מלמד שתפס כו' ע"ש בתוס' ד"ה זאת החי' להראות איזה מותר ואיזה אסור ולמה לן זה הא יש סימנים הכתובים בתורה אך נ"מ להך דאין לה שינים ושתי וערב וגם בחי' כן וע"ש דף ע"א ע"א חיה בכלל בהמה כו' ודף פ"ד ע"א חי' בכלל בהמה כו' ובכורות דף נ"ד ע"ב וברש"י כריתות דף כ"א ע"א גבי דם ובתו"כ סוף פ' שמיני

ליתן אזהרה לחיה גם י"ל דנ"מ לענין סימני חיה לחלב וזה ר"ל זאת אכול ע"ש בחולין דף נ"ט בתוס' שם. אך באמת הך דנדה דף נ"א ע"ב גבי כל שיש לו קרנים כו' לא ר"ל לענין שאינו חי' רק דנקט שהמעשה הוא כן דיש חי' שיש לה טלפים ואין לה קרנים וכמש"כ רש"י ביומא דף כ"ט ע"א ולא נפקא מיניה כלל לענין דינא וכמו הך דנדה דף מ"ח ע"א גבי סימן העליון:

הלכה ה

מין שיש בו מדברים כו'. עיין בתוספתא כאן פ"א דמבואר שם לכאורה להיפך וצ"ל דט"ס שם רק גבי ערוד משום דהוא מין חיה וזהו ערוד וכמבואר בכ"מ וכן גבי כלב כופרי מוכח בירושלמי כאן פ"א דרק משום שהוא חי' אף לר"מ אז הוה כלאים אף שהוא משונה כמש"כ רש"י ב"ק דף פ' ע"א ע"ש והוה כמו הך דב"ק דף נ"ה גבי גמלי פרסאה וחזיר עם חזיר הבר דמבואר בתוספתא דהוה כלאים ועיין חולין דף קכ"ב ע"א דהוה משונה צ"ל ג"כ משום דזה בר וזה אינו בר ולא משום השינוי בלבד ועיין מש"כ רבינו כאן בפיהמ"ש גבי כלב במחלוקת דר"מ ורבנן דנ"מ לענין מכר וכמבואר בתוספתא כאן ולא קאמר דנ"מ ג"כ לענין שיהא כלאים עם כלב כופרי וכמבואר בירושלמי פ"א דכלאים הנ"ל וע"כ צ"ל דס"ל דאף אם נימא דכלב לא הוה מין בהמה מ"מ כיון שהוא משונה הוה כלאים אך י"ל דזה תליא במש"כ לעיל בפ"א אם השינוי עושה את הדבר להיות נחשב לשני מינים או לא:

והכוי. כלאים כו'. עיין מש"כ רבינו בפ"א מהל' מאא"ס דמבואר שם דבא מין החיה ובהמה ולקמן בהלכות ביכורים פ"ט ה"ה מבואר להיפך ע"ש בכ"מ ועיין בפיהמ"ש לרבינו במסכת בכורים דס"ל ג"כ דבא מין חיה ובהמה ובמש"כ רבינו בהל' נזירות פ"ב הי"א ובפיהמ"ש שם ובכ"מ בזה ובירושלמי ביכורים פ"ב אמר שם דהמחלוקת היא אם הוא ספק במין מה הוא או שבא ע"י סיבה ועיין מש"כ רבינו בהל' תרומות פ"ז הי"ו גבי אנדרוגניס דמחלק בין אם נבעל לפסול שאינו אנדרוגנוס לנבעל לאנדרוגנוס ובמש"כ בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג דהוה כמו מין אחר לגבי קדשים ולכך מבואר בתמורה דף כ"ד ע"ב ודף י"א דלא חל עלייהו קדושה כלל אף אם הם ולדות קדשים ועיין תוס' זבחים דף קי"ד ע"א. אך נראה דהא דאמרינן בתמורה דזה רק למ"ד ולדי קדשים בהויתן הם קדושים זה רק לשמואל דס"ל בתמורה דף י"ז ע"א דאף אם מקדיש את הטרפה מ"מ חל עלי' קדושה למות וה"נ אף דכשיולד יהי' טומטום ואנדרוגנוס וזהו מין אחר מ"מ חל עליו קדושה כשהוא במעי אמו ועי' במש"כ התוס' זבחים דף קי"ד דקלוט לר"ש לא חל עליו קדושה במעי אמו ואף דלר"ש כ"ז שהוא במעי אמו מותר מ"מ לכשיולד יהי' עליו

שם בהמה טמאה לכך לא חל עליו מעיקרא וזהו כונת הגמ' בתמורה דף י"ז ע"א כבהמה טמאה ור"ל כה"ג. והנה בהלכות עדות לא ס"ל לרבינו דטומטום ואנדרוגנוס הוה כמו דבר בפ"ע ע"ש בפ"ט ה"ג רק דס"ל דאין ב"ד יכולין לקבלו כיון דלא הוה רק ספק וב"ד אין יכולין לפסוק ולישב על ספק וכעין מש"כ הראב"ד ז"ל בהלכות גנבה פ"ב הלכה י"ב דגבי ספק לא שייך פסק ב"ד ועי' מש"כ התוס' כתובות דף י"א ע"א ד"ה אבייי שכ' שם דמן הדין לית לה קנס מחמת חשש שמא תמחה ור"ל ג"כ דאין ב"ד יכולין לפסוק וכמש"כ התוס' ב"ב דף קי"ד ע"א ד"ה ניחוש ורשב"ם שם ושם דף קי"ג ע"ב ברשב"ם ד"ה רצו וכ"מ בזה ואף דבירושלמי ספי"א דיבמות אמרינן דב"ד יכולין לקבל ספק לעדות גבי נתערב י"ל דשם הוה כמו דאמרינן בגיטין דף מ"ב ע"ב דאי אתא אלי' ר"ל דהדבר יתברר למפרע ועיין תוס' יבמות דף ל"ה ודף ס"ז ודף צ"ט ע"ב וכ"מ ובכורות דף ל"ד ע"א גבי תרומה תלוי' משא"כ בטומטום ס"ל דלכשיקרע מכאן ולהבא הוה זכר ולא למפרע וכמו דמוכח מהך דב"ב דף קכ"ז ע"א ובחגיגה דף ד' ע"א ובירושלמי שם לגבי ראי' וכ"כ בזה במ"א. ומ"מ לא מיקרי מין בפ"ע צ"ל כמו דאמרינן ביבמות דף פ"ג ע"ב דלר"א אף דס"ל דזכר הוא מ"מ מדמה להו ע"ש דף מ"ב ע"א בתוס' ד"ה ואתא ודף נ"ז ע"א גבי מעשר בהמה ע"ש ברש"י דגרס שם בר"י דלא כגירסא דילן וביבמות דף ק' ע"א וצ"ל כך דכיון דזה הוה שינוי בבריאה ס"ל לרבינו ז"ל דזה דומה לנדמה וגבי נדמה בבכור אם יש בו מקצת סימנים דומה לאמו הוה בכור ובקדשים לא קדוש כלל כמבואר ב"ק דף ע"ח ובבכורות דף י"ב ע"א ומש"כ שם רש"י ד"ה קמ"ל דהטעם משום בעל מום לאו דוקא דהא במעשר בהמה קדוש גם בעל מום וכן בתמורה ועיין תוס' בכורות דף מ"א ע"ב ותמורה דף כ"ד ע"ב וה"ה לטומטום. אך לר"ש דס"ל גבי נדמה דרק אם ראשו ורובו דומה לאמו אז הוה בכור וא"כ גבי טומטום כיון דהוא משונה לא הוה כמו ראשו ורובו דומה לאמו. והך דבכורות דף מ"א ע"ב קאי גם לר"ש ע"ש לכך מקשה שפיר מקדשים וא"כ לפי"ז טומטום ואנדרוגנוס לדברי רבינו יסבור כמ"ד דאינו נכנס לדיר להתעשר ומלשון רבינו פ"ו מהל' בכורות הי"ד לא משמע כן. והנה באמת רבינו השמיט גם נדמה ע"ש בתוס' בכורות דף נ"ז ע"א וכן לענין הך דין דבכורות דף מ"ב ותמורה דף י"ז גבי לא קדושין ולא מקדישין לא חשיב שם נדמה ומדברי הגמרא בבכורות שם משמע לכאורה דשפיר חל תמורה עליהם מדלא תירץ שם דגם נדמה כן וזה אין לומר משום דבכלאים לא נהגי בכור כמבואר ב"ק דף ע"ח ובנדמה נהגי אם דומה קצת לאמו דהרי יתום דנהגי בבכורה כמבואר בחולין דף קל"ו ע"ב וכן טריפה כמבואר שם ובמנחות דף ו' ומ"מ לא שייך בתמורה כמבואר בבכורות דף מ"ב וכן יהיה נ"מ גבי בכור טריפה אם ממרין בו

די"ל רק גבי קדשים דאין עליו קדושה כלל כיון דנעשה טריפה משא"כ בבכור דלא גרע מנופל אף דלא חל רק לאחר לידה עיין בכורות דף ג' ותוס' חולין דף ע"ז ע"ב דילפי שם גם קדשים מבכור ובאמת לא דמי דלא עדיפי מטריפה ועיין מש"כ רבינו בהלכות תמורה פ"ד ה"ח ע"ש ועיין תוספות זבחים דף פ"ד ע"ב ודף קי"ד ע"א ובאמת לפי המבואר בחולין דף ס"ט ע"ב דלכך תמורה לא נהגי באברים ועוברים משום דאתקש למעשר בהמה דבעינן העברה וא"כ לפי"ז גם טריפה ממעט מטעם זה. והנה עיין במכילתא פ' בא מבואר שם דב"ע ס"ל דאינו נוהג יתום בבכור ועיין בספרי פ' ראה פסקא ע"ז ממעט ב"ע יתום ממעשר בהמה מקרא דרק ע"ש ובמכילתא שם אמר דיתום שפיר קרב לגבי מזבח והוא תמוה דהרי מבואר להדיא בכ"מ להיפך ודוחק לומר דהמכילתא קאי איוצא דופן וכמ"ד בבכורות דף נ"ז ע"ב דבקדשים קדוש ובאמת נראה דאף למ"ד כה"ג לא קדוש רק לרעות ולא לקרב ואף דמהך דנדה דף מ"א לכאורה לא משמע כן י"ל דס"ל דאם עכ"פ קדוש לרעות מיקרי פסולו בקודש ומה דלא מוקי בנדה שם הני תרי קראי למעוטי דגם לא חייל עלייהו קדושת תמורה צ"ל דזה רק לדידן אז מיקרי יוצא דופן פסול הגוף כמבואר בתמורה שם ובמנחות דף ו' משא"כ אליבא דר"ש אף דפסול בקדשים ועיין ברש"י נדה שם ד"ה נדמה דמשמע דאם לא חל קדושה כלל אז ירדו וא"צ קרא למעט וצ"ל דרש"י לא קאי ארובע ונרבע ושאר דברים רק אכלאים ונדמה דהא הני שפיר חל עלייהו קדושת הגוף כמבואר בתמורה דף כ"ח ע"ב ובתוספ' פ"ד דמכות ופ"ב דתמורה ועיין בדברי רבינו פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"ז דכ' שם דאין לוקין עליהם כלל ובאמת בתוספ' מכות פ"ד ותמורה פ"ב מבואר דיש עליהם לאו. אך באמת כך דהא לפי המבואר בחולין דף ל"ח ע"ב דבעינן חיותא בסוף לידה ור"ל דאם הוציא ראשו בשעה שהיתה חי ואח"כ שחטה או מתה אף דהוה לידה גמורה כמבואר בחולין דף ס"ח ודף ס"ט ע"ש בע"ב מ"מ י"ל דבעי דגם שאר האברים יוצאו בשעה שיש בה חיות וזה תליא אם מה דאמרינן דיצא ראשו או רובו הרי הוא כילוד היינו דזה הוה לידה או הוה כמו ששאר האברים כבר יצאו ועיין חולין דף ס"ח ע"ב גבי מחותך ובכורות דף מ"ו ע"ב וכ"מ ואף דהקדושה חלה אף על האברים שבפנים מ"מ שפיר ממעט מחמת יתום דשאר האברים נולדו לאחר מיתה ולא עדיף מולדי קדשים דאף אם נימא דממעי אמן הם קדושים מ"מ פקע מהם קדושת הגוף אם נעשה יתום כמבואר בכורות דף מ"ב ע"א. אך אם נימא דהוה שאר אברים כילודים אז לא הוה יתום וזהו ג"כ כונת הראב"ד ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"י דהשיג שם דלמה לא חשיב יתום ובאמת שם בה"ד ובהל' בכורות פ"ו הי"ד חשיב שם אך כונתו כך דלמה לא חשיב לה ברישא שם דהוה כמקדיש עצים ואבנים וכן לא

חשיב לה רבינו בהל' תמורה פ"ד ה"ח בהני דיפדו וליכא למימר דהוו בכלל יוצא דופן דהא בבכורות דף מ"ב הנ"ל חשיב לה למילתא אחריתי. ובאמת זה תליא בהך דחולין דף ס"ט ע"ב גבי למפרע או מכאן ולהבא ובזה א"ש הך דבכורות דף י"ד ע"א גבי אם קדם מום עובר להקדשן דחל עליהם קדושת הגוף וא"כ אמאי לא אמר שם דף ל"ט ע"א גבי הך בעייא דפנחס אם למפרע הוה מום או מכאן ולהבא אמאי לא קאמר דנ"מ אם הקדישה קודם אם חל עלי' קדושת הגוף אם נימא דמכאן ולהבא וצ"ל דבאמת קשה למאי דמבואר בכ"מ ביומא דף ס"ד ובמעילה דף י"ב ובזבחים דף קי"ד דמחוסר זמן לא חל הקדש אף דיעבד ומ"ש מבעל מום עובר וצ"ל דבעל מום עובר אח"כ כשנתרפא איגלאי מילתא למפרע דלא הוה מום משא"כ במחוסר זמן דרק מכאן ולהבא וכעין זה מחלקים תוס' בכורות דף ל"ח ע"ב וא"כ לפי"ז גבי הך דפנחס אף אם נימא דהמום נעשה מכאן ולהבא מ"מ לענין זה אמרינן שפיר דגם למפרע היה עליו המום לענין זה דלא חל עליו ההקדש. וה"נ גבי גמר לידה יהיה נ"מ אם חל שם יתום על האברים שיצאו אח"כ אך י"ל דלזה מהני הפירכוס שלה דיש עליה שם חי וכמו דאמרינן בחולין דף קכ"א ע"ב גבי מצלת על הבלועים וזה ר"ל הגמ' חולין דף ל"ח ע"ב דיליף מזה פירכוס ור"ל דלא נימא דהוה כזנב הלטאה דלא מיקרי חי כמבואר ב"ב דף קמ"ב. וגם גבי שחיטה המבואר בבכורות דף נ"ז לכאורה כיון דשחיטת אמו מטהרתו לדידן הא הוה כבישרא בדיקולא ולמה לי קרא למעט כמבואר בחולין דף ע"ד ע"ב אך לפי מש"כ א"ש דמיירי שכבר יצא ראשו. וכן הא האבר שיצא קודם שחיטה אסור כמבואר בחולין דף ס"ט וא"כ א"א לחול עליו קדושת הגוף כמו גבי טריפה ועיין תמורה דף י"ז וגם אסור משום משקה ישראל ועיין זבחים דף כ"ו אך גבי בכור לא איכפת לן דחל גם על טריפה כמבואר חולין דף קל"ו ע"ב ומנחות דף ו' וכן פסק רבינו בהל' בכורות פ"א וכן גבי מעשר בהמה י"ל דיכול לחתוך האבר שנאסר כיון דגם בעל מום נכנס להתעשר וכמו בהך דזבחים דף כ"ו ע"ש ובזה א"ש מה דבמשנה נקט גבי מעשר בהמה הך דין דנשחטה לא במקום אחר וכן מה דרבינו משנה הלשון בפ"ג מהל' איסורי מזבח ה"ד ובהל' בכורות פ"ו ה' י"ד ע"ש אך לפי מש"כ דמיירי שהראש הוציא קודם רק לענין שאר אברים א"ש דלזה מהני שפיר הפירכוס וכן להך דבכורות דף נ"ז ע"ב דאם שלח שלה קיים מהני זה רק לשאר אברים ולכך גבי שאר דברים כמו גבי חלב שחוטה לא מצינו שיהא השלח מועיל. והנה באמת נראה דהמכילתא ס"ל דזה נ"מ בין בכור לשאר ולדות קדשים דגבי קדשים כיון דחזינן דאם יש בו מקצת שינוי באברים שוב לא חל עליו קדושה א"כ ע"כ כיון דאמרינן דתיכף שיצא ראשו או רובו הוה כילוד ע"כ ר"ל דגם האברים שבפנים הוה כילודים

דאל"כ לא חל עליהם קדושה כלל דהוה כמו נדמה משא"כ גבי בכור דאף אם יש בו מקצת סימנים דומה לאמו חל עליו קדושת בכורה וגם י"ל כמו דאמרינן בחולין דף ס"ט ע"ב דגבי מעשר בהמה אינה באברים ועוברים משום דבעינן יעבור תחת השבט ע"ש ברש"י ובכורות דף נ"ו ע"א ותמורה דף כ"ב גבי חציו מעשר ע"ש בדברי רבינו פ"ג דהל' תמורה ה"ג ובדברי הר"א ז"ל בהשגות ובתמורה דף י"ג ע"א דמקשינין תמורה למעשר וכיון דבהם לא מהני אברים ה"ה גבי בכור ולכך יליף לה במכילתא שם מקרא דוהעברת. והנה לפי המבואר בדברי רבינו בהל' מטמא מו"מ פ"א ה"ז דאנדרוגנוס עצמו אם נגע בלובן ואודם שלו חייב על ביאת מקדש צ"ל כך דהנה בתוספ' כלים הובא בר"ש פ"ה מי"א דכלים פליגי תנאי בדבר שיש בו שני דברים ושני שמות אם הדינים שכל שם ושם מעורב בשניהם או רק בכל דבר בפ"ע דפליגי שם גבי תנור של מתכות שעשה לו טפילה של טיט דיש עליו ב' השמות אם היכא דשניהם א"א שיהי' כגון אם קיבל טומאה מגבו והטומאה שבו מחמת כלי מתכות אם מטמא מאוירו בגדר כלי חרס ופליגי בזה ור"ל כך דבכל דבר שיש בו שני שמות אם בכל שם ושם יש בו שני הכחות של השני השמות מעורבין או כל אחד ואחד בפ"ע וכן בהך דעירובין דף ל"ג ע"א גבי בתי החצרים שיש בהם שני הכחות שבשדות ושבבתים אם גם בב"א או רק נפרדים וכן פליגי כה"ג רש"י ותוס' במכות דף כ' ע"א גבי אילן שעומד בפנים מן החומה ונופו נוטה לחוץ אם לא הכניס המעש"ש רק עד שם ואכלו שם אם לוקין עליו דממ"נ אם הוא ירושלים יכול לאכול ואם לאו הא אין לוקין עליו ע"ש ועיין תוס' חולין דף ס"ח ע"ב ד"ה אבל ומכות דף י"ח ע"א ראי' דאם נכנסו לפנים ויצאו לא נפסלו דאל"כ לא משכחת מלקות ע"ש ואם איתא הא משכחת לה כה"ג דבפנים עדיין לא הי' ומ"מ לוקה דעיין תוס' נדה דף מ"א ע"ב ד"ה וסבר גבי פולטת דרק אם הי' בפנים ויצא לחוץ זה גורם הדבר ע"ש ושבועות דף ט"ו ע"ב גבי פנימית וחצונה דנשרפת רק אם נתקדשה ותוס' מנחות דף מ"ו ולקמן בפ"א מהל' פסוהמ"ק אבאר זה. ועיין בדברי רבינו בהל' רוצח פ"ח הי"א דמבואר שם כך דבתר נוף אזלינן בודאי ובתר עיקר רק לחומרא ונ"מ דאם נופו בפנים ועיקרו בחוץ והרוצח עומד בעיקרו אם הרגו גואל הדם נהרג עליו אבל אם נופו בחוץ ועיקרו בפנים והרוצח בנוף נהי דאסור להרגו מ"מ אם הרגו אינו נהרג עליו וכן נ"מ לגבי מעש"ש לענין מלקות ובזה א"ש קושית התוס' במכות דף י"ב ע"ב ע"ש. וכן נ"מ למה דמבואר בשבת דף ט"ו ע"ב בתוס' ד"ה וחכמים דר"מ ס"ל דהוה ככלי מתכות ומהני טבילה אם לאחר טבילה נשאר עליו עכ"פ טומאה דרבנן מחמת כלי זכוכית היכא דנטמא מגבו וכן שם דף כ"ב ע"א בד"ה סוכה דמשמע שם דאם נפל בחוה"מ ג"כ אסור אף דממ"נ לשני הטעמים

שרי וכן להך דמו"ק דף כ"א גבי תפילין באבל ביום שני ובאו פנים חדשות אם חולץ ע"ש ובירוש' בזה ובהך דיבמות דף י"א ע"א גבי צרת סוטה בתוס' ד"ה ר"ש ושם דף י"ט ע"ב ד"ה ר"ש ובירוש' שם פ"ב ה"ב מה דמקשה שם דצד שקנה מותר בצרה וצד שלא קנה ג"כ מותר ואמר דאין ממ"נ בעריות וכן מבואר בירוש' פ"ג דקדושין גבי שני אחים שקידשו ומת אחד מהם אם יכול ליבמה וזה ג"כ כונת הגמ' ב"ב דף קנ"א ע"ב גבי מתנת שכ"מ במקצת ע"ש בתוס' ד"ה מתה אך רבא ס"ל כך דאף דיש בה שני הכוחות אך לא בב"א דאם מת אז קנה מחמת מתנת שכ"מ אף בלא קנין ואם קנו מידו אז אם עמד אינו חוזר אבל לא השני הכחות בב"א וא"ש קושית התוס' וכן גבי הך דשם גבי מתנת שכ"מ שכתוב בה קנין למ"ד דיש בו שני הכחות מ"מ אם אמר הלואתי לפלוני אם עמד חוזר דבו לא שייך קנין ועיין ברשב"ם שם דף קנ"א ע"א ד"ה הני לעמרם דכ' שם דמיירי בקנין ומוכח דס"ל דשטר לא מיקני בחליפין עיין תוס' שם דף ע"ז ע"א וב"ק דף י"ד ע"ב וכ"מ ומ"מ לגבי מתנת שכ"מ במקצת מהני הקנין ולא אמרינן ממ"נ. וע"ש דף קמ"ז ע"ב במה דאמר שם שאם נתנו במתנת ש"מ. וכן ר"ל הירוש' דיבמות פי"א סה"ד דאמר שם נעשה צד שנשתחררה בצד שלא נשתחררה ר"ל דהירוש' ס"ל שם דמה דמבואר בסנהדרין דף נ"ח ע"ב דעבד מותר באמו ובבתו ר"ל דיש בו שני השמות דנכרי וישראל זה רק הני שנולדו בעבדות ועיין רש"י ב"ק דף פ"ח ע"א ד"ה יצא דדייק שם באחותו ואשת אחיו כו' אבל מה שהי' לו קודם שנעשה עבד בזה ס"ל דאסור ואף בהני דב"נ שרי דמעורב בו צד הגיורת בצד שאינו גיורת בב"א ולא אמרינן דלשרי בבתו ממ"נ ועיין רש"י חולין דף קי"ד ע"ב וכ"כ בזה בח"א וכעין זה הוה מחלוקת בירוש' תרומות פ"ב ופ"ד ה"א גבי אם הפריש מקצת תרומות מב' כריים אם יכול להפריש אח"כ מזה על זה ע"ש והנה תוס' ב"ב דף י"ג ע"א מחלקים בין חציו עבד לפרד דזה נעשה מין בפ"ע וזה מעורב בו שני כחות נפרדים ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' שופר גבי אנדרוגנוס וכן במה דס"ל לרש"י ביבמות דף מ"ה ע"ב גבי חציו עבד וחציו בן חורין הבא על א"א דהולד אין לו תקנה מוכח מדברי רש"י דרק בבת ישראל אבל לקח ממזרת או ולד כמוה מותר ודלא כמש"כ רבינו בהל' אס"ב פט"ו ה"ה ע"ש אך י"ל דרש"י ז"ל לשיטתי' אזיל דגם גר שנשא ישראלית הולד מותר בממזרת עיין יבמות דף נ"ז וקדושין דף ע"ד ורבינו לא ס"ל כן וכ"כ בזה בח"א. וכן ס"ל לרש"י שם דף מ"ה ע"א דאף דס"ל דגוי הבא על בת ישראל הולד צריך גירות מ"מ ס"ל דאסור בממזרת וגרע מגר שנשא בת ישראל ואף דמהך דקדושין דף ע"ה ע"ב לא משמע כן ע"ש בתוס' והטעם משום דס"ל דזה הוה כמו שני דברים נפרדים ולא נעשה מין בפ"ע ועיין בירוש' פ"א דביכורים ה"ד גבי גוי הבא על בת ישראל אם

הולד יכול לומר אלהי אבותינו ובירוש' פי"א דיבמות ה"ב אמר שם דמעוברת שנתגיירה ס"ל ריה"ג דבנה חייב על קללתה והוה כישראל משא"כ אם הורתו ולידתו בקדושה ומ"מ הוא גר והיכי משכחת לה ע"כ בגוי הבא על בת ישראל גם ריה"ג מודה דפטור על קללתה דמעורב בו ג"כ צד גוי ולכך ס"ל לרש"י ז"ל ביבמות דף מ"ו ע"ב ועיין תוס' שבת דף קנ"ד ע"א דגוי הבא על בת ישראל הולד כשר לדון ע"ש ועיין תוס' חולין דף קל"ב ע"א גבי מתנות מה דמחלקים היכא דצד הפטור מעורב בצד החיוב והיכא שהצד החיוב שלו הוא חייב רק שיש בו צד שהוא פטור ושם דף ע"ט ע"ב וכן נ"מ לגבי כוי אם נימא דהוא מן חי' ובהמה אם חייב עליו ד' וה' להך דב"ק דף ע"ב ע"א דבעינן וטבחו כולו אך י"ל דצד בהמה שבו נטבח כולו באיסור ובתוספ' ב"ק פ"ז אמר שם דפטור ובתוס' שם דף מ' ע"א גבי כופר וכן בהך דגיטין דף מ"ג ע"א הובא בדברי רבינו פי"א מהל' נזקי ממון גבי המית חציו עבד וחציו בן חורין דנותן חצי קנס לרבו והוא תימה לכאורה מה שייך חצי קנס הא תורה שמתה דמי עבד ל' שקלי' ומאי נ"מ כיון דהשור הרג כל עבדות שבו ולגבי כופר י"ל דאתיא כמ"ד כופר דמי ניזק ועיין מש"כ התוס' ב"ק דף מ' ע"א ד"ה כופר שלם ע"ש וכן בהך דמבואר ב"ק דף צ' והובא בדברי רבינו בהל' עבדים פ"ה הט"ו גבי חציו עבד וחציו בן חורין דאינו יוצא בראשי אברים י"ל הטעם ג"כ דלא חבל בו אבר שלם ועיין במש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"ב הי"ג דלמשנה אחרונה חציו עבד וחציו בן חורין אינו אוכל כלל ק"פ. והנה במחוסר גט שחרור כמו ראשי אברים שאינם חוזרים מבואר בירוש' פ"ד דגיטין דאין רבו מעכבו מלאכול בפסח וצ"ל דכיון דזה רק תקנת חכמים כ"ז שלא עמד בב"ד אין עליו שם מחוסר גט שחרור ועיין תוס' גיטין דף מ"ב ע"א ד"ה יום ולא דמי ליוצא בראשי אברים אף דגם זה צריך ב"ד לפסוק ועיין ב"ק דף ע"ד ע"ב מה דמקשה שם ואימא סימא את עינו והפיל את שינו ר"ל ג"כ קודם גמר דין וכמ"ש התוס' שם דף ל"ג ע"ב בד"ה א"ב ותוס' כתובות דף מ"ב ע"א ד"ה הפלת משא"כ היכא דלא הוה רק תקנת חכמים כ"ז שלא פסקו לו לא ועיין תוס' ב"ב דף ק"מ ע"א ד"ה יתומים וביבמות דף ס"ז ע"ב ואף דבגיטין דף מ"ב ע"ב מדמה להו להדדי צ"ל דס"ל דמיירי לאחר הפסק ועיין מה דס"ל לרבינו בפ"ח מהל' עבדים ה"א גבי קנס דרבנן דלא נהג בבבל ובדברי הרי"ף שם ומ"ש הרי"ף ז"ל בב"ק דף צ"ו גבי האי גזלן עתיקא ולכך גבי קטן ג"כ לא קנסינן כה"ג כמבואר גיטין דף מ' ע"א ועיין תוס' כתובות דף נ"ז ע"ב ד"ה אי דמשמע שם דקנס שייך גם בקטנים ושם דף ק"ט ע"א בד"א בגדולה כו' עכ"פ היכא דצריך לפסוק דין גבי דרבנן כ"ז שלא נפסק לא. והנה בהל' חגיגה פ"ב ה"א שם פסק ג"כ כך דפטור מן הראי' בחציו עבד ושם במחוסר גט שחרור כגון יוצא בראשי אברים אם

חייב בראי' ועיין תוס' ערכין דף ב' ע"ב ד"ה כמשנה ראשונה אך י"ל דנ"מ במה דפליגא התוס' ורבינו אם הטבילה של אחר שחרור מעכבת או לא דאם נימא דמעכב לגירות כשיטת התוס' ביבמות דף מ"ז ע"ב אז פטור מן הראי' והוה כאשה משא"כ גבי חציו בן חורין דמיירי שכבר טבל וכן יהי' נ"מ לגבי עדות ועיין מ"ש רבינו בהל' עדות פ"ט ה"ו משא"כ לגבי פסח דאשה חייבת בפסח ורק עבד אף דחייב לאכול פסח כיון דאין נפשו קנויה לו שוב אם יאכל בפ"ע בגדר מינוי הוה כמו אוכל בשני מקומות כיון דהוא בטל אצל רבו ואף דמבואר בפסחים דף פ"ח ע"ב דהיכא דהוה תקנה לרבו יכול העבד לעשות ק"פ בפ"ע הנה כך דהנה מבואר בירוש' ספ"ז דפסחים דיחיד אף למ"ד דפסח נאכל בשני חבורות מ"מ יחיד לא דהוא בטל לרבים והוה כאוכל בשני מקומות ולמ"ד דאין נאכל בשני חבורות רק נאכל בשני מקומות אז אם נימא דיחיד לא הוה בגדר חבורה אז מותר אך זה תליא אם נימא דאין שוחטין הפסח על היחיד מה"ת אבל אם שוחטין הפסח על היחיד אז אף יחיד הוה כמו שני חבורות ועיין פסחים דף צ"א ע"ב דר"ש ס"ל דשוחטין ולכך לדידיה מבואר בירוש' פסחים ספ"ז גבי שמש אמר שם ואם לאו נותן לו חלקו ובגמ' דילן דף פ"ו ודף פ"ט ע"ב דאמר שם דקאי לר"י לא נקט זה משום דכיון דס"ל לר"י דאין שוחטין הפסח על היחיד אין עליו שם חבורה והוה כאוכל בשני מקומות ובזה א"ש הך דפסחים דף פ"ט ע"ב דלמשנה נקט רק הממנה אחר עמו משום דאז שפיר הוה חבורה והברייתא דאף אם הי' ידיו של אחד מהם יפות אתיא כמ"ד דיחיד הוה חבורה ולכך כ' רבינו בסוף פ"ב מהל' ק"פ דאם אינו זולל אינו רשאי ליחלק משום דהוא ס"ל בריש פ"ב דמשתדלין לכתחילה שלא יהי' אחד בפסח ע"ש ועיין רש"י פסחים דף פ"ו ע"א ד"ה והכלה וצ"ל דס"ל דאתיא כמ"ד דשוחטין הפסח על היחיד וגם על האשה ע"ש דף צ"א והתוס' לא ס"ל כן שם בע"ב ועיין קדושין דף ע"ג ע"ב אם מהדר אפיה אם הוה כשני מקומות וסוטה דף ל"ט ע"א כמהדר אפי' בציבורא כו' משום דאסור להוסיף על ברכת כהנים כמבואר ר"ה דף כ"ח וכ"מ. אך זה רק גבי אשה דיש עליה שם בפ"ע ואף בפסח שני דהיא טפלה כמבואר בפסחים דף צ"א ע"ב ולפי מה דמבואר בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ה ה"ח מוכח כך דהא דפסח שני רשות בנשים רק אם לא עשאו את הראשון בשוגג אבל אם לא עשו במזיד אז מחויבות לעשות פסח שני אך נ"מ דזה לא הוה בגדר מצוה בפ"ע רק בגדר תיקון עיין דף צ"ג ע"א ולכך ס"ל דפסח שלהם לא דחי שבת כיון דהוה רק בגדר תשלומין עיין תוס' יומא דף נ"א ע"א וגם זה משמע דנהי שיש על הנשים חובה לעשות פסח וחייבות כרת כמבואר בגמ' דף צ"ג וכ"מ מ"מ זה לא הוה רק חובה ולא מצוה ויכולות להפקיע את עצמן מזה אף היכא דחל עליו חובת הפסח דגבי אנשים לא

כמבואר בזבחים דף ק' ע"א ועיין סוכה דף כ"ה ע"ב דלא מטא זמן אך זה רק משום מצוה וזהו החילוק שבכל מקום בין חובה למצוה ועיין תוס' שבת דף כ"ה ע"ב גבי הדלקת נר ועיין סוטה דף ג'. אם כן לפי זה נשים שפיר יכולות לפטור עצמן בערב פסח מפסח ובזה א"ש התוספ' דאהלות הובא בדברי התוס' כתובות דף ה' דאחד מת בע"פ וקברו אותו הנשים ולא האנשים ומיירי כה"ג ובזה א"ש מה דמבואר בירוש' פסחים פ"ח פסחו של נשים ועבדים רשות ודוחות את השבת ובגמ' דידן דף צ"א ע"ב מקשה שם על זה אך כונת הירוש' דלא הוה מצוה ויכולות לפטור מזה כגון לטמא עצמן וכה"ג ועיין מנחות דף צ"ט ע"ב גבי דברי תורה לא יהי' עליך חובה ואי אתה רשאי כו' ר"ל דהוה מצוה ולא חובה ושוב אסור לעשות פעולה לפטור מזה כעין הך דנדרים דף ח' ע"א אי בעי פטר נפשי' וזה ג"כ כונת הגמ' שם דף פ"א ע"א שלא ברכו בתורה תחילה כו' ר"ל משום דס"ל דהוה חובה וא"צ לברך כמ"ש תוס' שבת הנ"ל ויכול לפטור עצמו וכן הוא הך דגיטין דף מ"א דנקט שם הך לשבת ולא פרו ורבו משום דזה הוה חובה והיכא דאנוס פטור וזה הוה מצוה. ולענין פסח שני גבי אשה דהוה רק תשלומין ולכך אף דמבואר ביומא דף נ"א דלכ"ע פסח שני שוחטין על היחיד מן הדין רק בגדר מצוה צריך חבורה כמבואר פסחים דף צ"ה ועיין תוס' זבחים דף קי"ח ע"א מ"מ גבי נשים לא שוחטין עלי' בפ"ע כמבואר בגמ' שם ובדברי רבינו פ"ב ה"ד ופ"ה ה"ח ולכך לא דחי שבת בנשים בפ"ע ועיין יומא דף נ' ע"א דבעי דוקא זמן קבוע וזה לא הוה זמן קבוע ועיין בירוש' סוף חלה וכ"מ דאמר דלכך החזירו את יוסף הכהן שלא יקבע הדבר חובה ובתוספ' פ"ח דפסחים ולכאורה קשה הא באמת הוה חובה אך לשיטת רבינו י"ל דאז היה שבת ובפ"ע אין שוחטין עליהם בשבת פסח שני רק אם היא טפלה אז שוחטין ולכך אמר שלא יקבע הדבר חובה ויאמרו דדוחה שבת. גם י"ל דהך עובדא דיוסף הכהן הוא הך דזבחים דף ק' דמתה אשתו בע"פ וטימאו אותו ועיין מו"ק דף כ"ג ע"א ותוס' יבמות דף מ"ג ע"ב דנשא אחותה וחד שיטה הוה רק שניה ארוסה אז ע"ש וא"כ היתה גם אחותה פטורה מפסח ראשון מטעם אנינות כמבואר בזבחים שם וא"כ לא הוה רק רשות בפסח שני וגם י"ל דעיקר הטעם דבעלה מביא עלי' סתם משום דהוא חייב בקרבנותי' וכאן לא הוה רק ארוסה וגם י"ל דהוה כמו רגל ראשון ועיין שם בירושלמי פרק ח' דפסחים. אך כל זה גבי אשה אבל גבי עבד כיון דאין נפשו קנוי לו א"א שיהיה בפ"ע וכמבואר בנזיר דף ס"ב ע"ב ולכך מבואר במכילתא פ' בא דאף אם קנה עבדים ומל אותם לאחר שחיטת הפסח אוכלין מהפסח וכן מוכח מהך דיבמות דף ע"א ע"א וא"כ נמצא הוה כמו אוכל בשני מקומות כיון דהוא בטל לרבו ואף דמהך דפסחים דף ט' ע"ב מבואר דיכול לעשות

פסח בפ"ע שם כיון דלא מכשר פסח רבו אלא באופן זה הוה זה כמו מותר הפסח וכעין מ"ש תו"י יומא דף נ' ע"ב גבי תמורת הפסח ועיין בירוש' פסחים פ"ח ה"א דמבואר שם דגבי עבד הוה ג"כ בגדר מינוי אך שם רק בעבד של ב' שותפים דלכל אחד הוה ממנה על חלקו של חברו ומבואר שם בירושלמי דמשכחת לה שאוכל מג' פסחים ע"ש ור"ל דכולם יש עליהם שם פסח אחד אבל בחציו עבד וחציו בן חורין אף אם רבו יתרצה שיאכל משל עצמו לא מהני מחמת דבצד החירות מעורב צד עבדות וליכא שם מינוי על צד חירות שבו והוה כמו שלא למנויו וכעין דאמרינן בר"ה דף כ"ט ע"א גבי לעצמו אינו מוציא ואף אם יתמנה על פסח של רבו ולא שייך בזה לומר דיאכל ממ"נ וכמש"כ. ועיין תוס' חולין דף ע"ה ע"ב ע"ש גבי בן פקועה וכן בהך דבכורות דף ז' ע"ב גבי מה דס"ד גבי עור הבא כנגד פניו של אדם דאם שניהם מתים שפיר מטמא ואם אחד מהם חי אינו מטמא אף במשא והטעם דהוא ממוזג מחי וממת וחיותו מטהרו. והנה כך דכ"כ במ"א גבי ביה"ש דיש בו שני השמות דיום ולילה מלבד מה שהזמן שבו מתחלק וזהו כונת הגמ' בכריתות דף י"ט ע"ב גבי גמר מלאכה ור"ל כך כיון דעיקר החיוב הוא הגמר והגמר הוא בזמן האחרון וזה מחלוקת ידועה אם יש שום פעולה או זמן שא"א לחולקו ועיין בירוש' פ"א דברכות ה"א מה דאמר ר"י היא ור"ל הך דכאן וכן נ"מ בהך מה דמבואר בירוש' פ' האורג אם הטעם דצריך ב' חוטין או שני אותיות אי משום שאין זה פעולה כלל או משום שאינו חשוב וכן החיוב הוא משום שעשה זה או משום שנעשה זה על ידו ואף דמבואר בשבת דף ק"ד ע"ב דאם נטל לגגו דח' ועשאו ב' זיינין דחייב כבר פי' רש"י שם משום דהסופר היה צריך לכך וכן גבי אחת על האריג פי' רש"י בכריתות דף י"ז דרק אם מתחילה היה ארוג הרבה בבגד ואף דבירוש' דשבת ובתוספ' דביצה פ"ג לא משמע כן ע"ש בפ"ג וכן ר"ל ר"י דעירובין דף מ"א ע"א דמקבל עליו תענית מבעוד יום אף דזה רק משום ביה"ש וממ"נ אם הוא לילה אינו שבת ואם יום הוא מותר וע"כ שהוא כלול משניהם גם העת האחרון שאינו יכול להתחלק ועיין מש"כ התוס' עירובין דף ל' ע"ב ד"ה ולפרוש דאף דלענין עירוב הוה לילה מ"מ לענין ביה"ש עדיין לא גזרו עליו. וכן גבי אנדרוגינוס וכה"ג נ"מ כך דהיכא דבעי יום או דבעי זכר או להיפך אז אנדרוגינוס וביה"ש שפיר יש שם הדבר שצריך ועיין מ"ש התוס' יבמות דף פ"ג ע"א במחלוקת דר"י ורבנן ע"ש אבל היכא דפסול לילה או נקבה אז גם כאן באנדרוגינוס וביה"ש כן ולכך מבואר בזבחים דף נ"ו דדם נפסל בשקיעת החמה ומ"מ לענין הקרבה י"ל שיכולין להקריב ויש עליו עדיין שם יום וא"ש מ"ש התוס' שם. אך בלא זה י"ל דנ"מ למה דמבואר שם דף כ"א דמי כיור נפסלין למתירין כמתירין ונפסלין בשקיעת החמה גם נ"מ למ"ד שם דף ק"כ

דבבמה קטנה יכולין להקריב בלילה ומ"מ נפסלין בשקיעת החמה וע"ש דף ל"ח ע"ב גבי ג' מתנות שבחטאת וע"ש ברש"י. ולכך גבי עדות אין על אנדרוגינוס שם פסול מחמת דיש בו ג"כ גדר אשה דשם לא דהאשה פוסלת רק דבעי איש וגבי קרבן הנקבה פוסלת וכן בהך דמש"כ רבינו בהל' תרומות פ"ז הט"ז דאם נבעל נפסל כנשים הוא ג"כ מחמת זה אך זה ס"ל דנ"מ לגבי עצמו או לגבי אחר דרבינו ס"ל כמש"כ לעיל די"ל דשני הכחות הם מעורבים במקום אחד ולכך י"ל דגם בהזכרות מעורב גדר נקבות ולכך אם בא עליו פסול אף מן הזכרות ג"כ פסלו אך זה רק לגבי ודאי זכר הוה כדבר בפ"ע דהוה מין חדש המעורב בו שני הכחות ולכך ס"ל לרבינו כאן גבי פרד דעם אמו לוקה דהוא נעשה בריי חדשה וכן מוכח בחולין דף קי"ד ע"ב ע"ש דאסור עם אמו אבל לגבי אנדרוגינוס אחר אז הוה כמו מין אחד ולכך אינו פוסל רק דרך נקבות ולא דרך זכרותו וכן ס"ל לרבינו גבי לובן ואודם דאף דיש מיעוט מקרא גבי ביאת מקדש דהנה נ"מ אם ראה הלובן מזכרותו והאודם מנקבות או אם ראה להיפך ונ"מ ג"כ מאיזה טעם ממעט איש מאודם ואשה מלובן אי מחמת שהוא איש או מחמת שאינו אשה ועיין בירוש' שבועות פ"ב דאמר שם גבי לובן את עביד לו אשה כו' ור"ל ג"כ כן דגם בזכרותו מעורב גדר נקבות אך זה רק לגבי אחר אבל לגבי עצמו אז יש בו שני הכחות אך אינם מעורבים וא"כ לפי"ז אם אנדרוגינוס נשא לובן ואודם של אנדרוגינוס אחר ג"כ חייב לשיטת רבינו ואף דהא רבינו ס"ל בהל' שגגות פי"א דצריך שידע באיזה אב נטמא זה רק אם החיוב הוא מחמת העלם טומאה אבל אם החיוב קרבן הוא מחמת העלם קודש אז אין נ"מ וחייב קרבן וכן מבואר בירוש' ולקמן בהל' שגגות אבאר זה גם לא דמי להך דכריתות דף י"ט גבי אם חלב אכל או שאר דבר דזה הוה רק כמו שאינו יודע איזה מין חלב אכל דאז לכ"ע חייב קרבן ועיין קדושין דף ע"ז ע"ב גבי אלמנת ראובן שהיא כו'. גם י"ל דהא דבעי בנדה ובשבועות שיהי' יודע באיזה מין נגע זה רק היכא דחלוקה טומאתו וגבי רואה הוה ג"כ חלוקה טומאתו משא"כ גבי נוגע אין שום נ"מ באיזה מהם וגם י"ל דקאי אמזיד ולכרת ולמלקות וא"ש. אך כל זה פרד ואנדרוגינוס דהוא דבר חדש אבל גבי כוי אף דהוא נולד מחיה ובהמה לא הוה דבר חדש רק דבר מעורב דפרד נשאר כך ולא משכחת מין בפ"ע עיין פסחים דף נ"ד דהוה מחלוקת בזה כיון דהוא אינו מוליד הוה כמו פנים חדשות וסיבה רחוקה משא"כ גבי כוי ושפיר יש בו שמות שני הדברים ומ"מ לגבי מתנות כהונה מרבינן מקרא דחייב אך זה י"ל דקאי על מין כוי וכמש"כ וכן אנדרוגינוס ג"כ כיון דאינו מוליד הוה כמו פרד עיין יבמות דף ק' ובדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"י ה"ט דפסק דאוכל קדשים קלים ולא הוה כמו ברי' לענין זה אך י"ל כך דשם הוא אוכל בגדר אשה מחמת אבי' וע"ש בהל'

י"ז וכל היכא דאינו בא מחמת עצמו י"ל דאין שם ברי' עליו ועיין מנחות דף פ"ד ע"ב גבי לחמי תודה דיליף לה מקרא ובתו"כ פ' שמיני בנותיך במתנות ע"ש. והנה באמת נ"מ כל היכא דבא מכח אביהם אם שם אביהם עליהם או בפ"ע והנה נ"מ כך דהנה עיין בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ג ה"ט גבי ה' שהביאו זבח אחד דסומכין בזה אחר זה ע"ש והוא מתוספ' ועיין מנחות דף צ"ד ע"א ברש"י ד"ה תנופה דהנה למה רבינו לא כ' זה שם בהל' י' גבי פר העלם דבר דג' מסנהדרין סומכין עליו ולא כ' בזה אחר זה כמבואר בתוספ' שם ועיין בירוש' הוריות פ"א דאמר שם מקרא דידיהם כל יחיד ויחיד ר"ל בזה אחר זה וכן ס"ל לרבינו בהל' ע"ז גבי מגדף ספ"ב ע"ש אך באמת כך דהנה עיין במש"כ רבינו בהל' י"א וי"ב דגבי אין סומכין אלא בעזרה אמר שם דאם סמך חוץ חוזר וסומך בפנים והוא מתו"כ פ' ויקרא והובא בתוס' יומא דף מ"ה ע"ב וגבי אם לא סמך תיכף לשחיטה לא נקט זה ועיין תוס' זבחים דף ל"ב ע"א דפליגי שם עם רש"י אם הוא מחד טעמא אי לא גם באמת נ"מ אם הטעם משום דבעינן שיהא השחיטה תיכף אחר הסמיכה או הסמיכה קודם השחיטה ונ"מ לבעלי החוברין דכיון דסומכין זא"ז דשם א"א שיהא הסמיכה ראשונה סמוך לשחיטה וא"כ זה אפשר לומר דיכול לסמוך קודם או דזה הוה כמו סמיכה אריכתא כיון דעוסקים בה ולא הוה הפסק עיין חולין דף פ"ו ע"ב וגם נ"מ לשיטת רש"י בזבחים הנ"ל יהי' יכול לסמוך חוץ לעזרה הראשון. ובזה יש ליישב מ"ש התוס' מנחות דף צ"ג ע"ב דל"ל למעט סמיכה בלילה תיפק לי' דהא צריך תיכף לסמיכה שחיטה ע"ש אך י"ל דנ"מ לבעלי חוברין וכה"ג דגם הראשון אסור בלילה אבל אם נימא דכל זה הוה גדר סמיכה אריכתא שוב לא שייך זה ועיין בזבחים דף ו' אם סמיכה שייכא לכתחילה להכשר הקרבן או זה רק מצוה בפ"ע וזה כונת הגמ' שם לא כיפר וכיפר ועיין ביומא דף ו' בהך מחלוקת דכיצד מלבישן דזה לא הוה הפסק כלל אף דמלבישן בגד בגד ומיקרי אהרן ובניו בב"א ע"ש. והנה אם נימא כמ"ד בירוש' דהוריות שם דגם ג' מכל שבט ושבט היו סומכין על פר העלם דבר וא"כ הוה זה כמו בעלי חוברין וכל אחד סומך בזה אחר זה אבל כיון דקי"ל דרק ג' מב"ד הגדול ואף דקי"ל כמ"ד בהוריות דף ג' ע"ב דמגבין מכל שבט ושבט מ"מ החיוב הוא רק על הב"ד אף לדידן וכמ"ש רבינו בפי"ב מהל' שגגות ה"א ודלא כרש"י שם דף ז' ע"א וע"ש דף ג' ודף ו' גבי מת אחד מהם ומ"מ המתכפרים הם הקהל דלא כמש"כ התוס' מנחות דף צ"ב ע"ב ד"ה הא וגם אנן קי"ל דאין ב"ד מצטרפין לרוב צבור ע"ש בהוריות דף ג' ובדברי רבינו בהל' שגגות פי"ג ה"ב וגם הב"ד אם עשו עפ"י הוראתם הם חייבים קרבן יחיד ע"ש בתו"י דף ב' ולקמן בהל' שגגות אבאר זה לשיטת הירוש' דמפרש כך הך מחלוקת דשם דף ג' גבי הורו ועשו ע"ש

וא"כ ס"ל דזה הוה דין הסמיכה ונ"מ ג"כ שאינם צריכים להתוודות כמו בכל סמיכות כמבואר ביומא דף ל"ו ובדברי רבינו ספ"ג מהל' מעה"ק כיון דהם לא היו החוטאים וזה לא הוה בגדר כפרה רק דין ולכך ג"כ לא מצינו גבי אשם תלוי דצריך להתוודות עליו כיון דהוא אינו מכפר כפרה גמורה רק להגין מן היסורין עיין כריתות דף כ"ה ע"ב ודף כ"ו אך יהי' נ"מ למ"ד דאשם תלוי בא על נבילה ועיין תוס' ערכין דף כ"א ע"ב במה דאמר שם דבעי דעת בשעת כפרה זה משום סמיכה ובאמת הא דאמרינן דעולה מכפרת על חייבי עשה עיין זבחים דף ז' ע"ב ע"ש בתוס' ושבועות דף י"ב ע"ב וחולין מ"א ע"א ודף ק"ל ע"ב בהך דריב"ב ע"ש ברש"י ובכורות דף כ"ו זה ר"ל אווידוי שבשעת סמיכה שאז מתכפר ושוב הוה אח"כ דורן וא"ש. וא"כ לפי"ז הסמיכה של הג' הוא בב"א והדין הוא כך וכעין שכ' התוס' קדושין דף ל"ו ע"ב גבי תנופה וכ"כ בזה אך יהי' נ"מ למאי דקי"ל דיורש סומך אם הניח כמה יורשים היך יהי' הסמיכה שלהם אם נימא דבמקום אבוהון הם קיימי עיין זבחים דף ה' ע"ב גבי מנחה ותמורה ע"ש אך באמת כ"כ בזה בח"א ובח"ב אם מיקרי הקרבן שלהם שהם מחוייבים להביא ע"י אביהם או באמת ג"כ עכשיו הוא של אביהם ונ"מ לגבי מנחה אם אביהם כהן והם חללים או נשים אם מנחתן נאכלת או נשרפת וכן אם הניח להם אמם קרבן אם היורש צריך לסמוך. אך לכאורה י"ל דזה רק אם אביהם הניח להם הקרבן אבל לדידן דקי"ל שיעבודא דאורייתא והיורש מפריש הקרבן אז י"ל דגבי מנחה כשהם שנים אינה קרבה דהוה בגדר שותפות וכן י"ל דאז לכ"ע היורש סומך אך עיין בדברי רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ג הכ"ג שכ' שם מביאין כו' עבור כפרתו ומה זה הלשון כפרה אך כ"כ בהל' שקלים דקאי אאותו יום דוקא שכבר נתחייב אביהם ועיין במנחות דף ח' ע"א אם זה הוה כמו דבר אחד של שחרית ושל ערבית או שני דברים ונ"מ אם קדושה לחצאין ועיין מנחות דף ק"ח ע"א דהיא אינה קרוי' חטאת ומו"ק דף ט"ז ע"א דניקרא שם חטאת אך באמת כך דעיין מ"ש התוס' סוטה דף כ"ג ע"א דלכך גבי יורשים קרבה משום דכתי' נפש ודבריהם צ"ע אך דהנה בהוריות דף ו' ע"א מבואר דהא דקי"ל דאין כפרה למתים זה רק היכא דלא מכפרה גם אחיים אבל היכא דמכפרה אחיים מכפר גם אמתים ועיין זבחים דף ט' ע"ב גבי לשם נחשון ע"ש ובכריתות דף כ"ו ובזה א"ש ג"כ לפי מה דמבואר במכות דף י"א ע"ב דמיתת כה"ג הוה כפרה להרוצח וכן מבואר בהירוש' פ"ח דיומא דמיתת כה"ג הוה כפרה. והנה מבואר שם דמיתת כה"ג מכפר על הרוצח גם לאחר מיתתו דלוקטין עצמותיו וקוברין בקבורת אבותיו והא אין כפרה למתים וע"כ צ"ל משום דמכפר נמי עליו כמבואר שם דף י"א ע"א ונ"מ אם זה הוה כפרה על הגלות או על הרציחה ע"ש בתוס' ונ"מ להך דשם דף י"ג

דאינו חוזר לשררה אם רק היכא דגלה אבל אם מת כה"ג לאחר גמר דין קודם שגלה אז י"ל דאין על הרוצח דין זה. וזה כונת הגמ' בזבחים שם דקאמר דלאחר מיתה לא מרצי ודחי דכיון דיכול לכפר על הבנים וא"כ יש כפרה על החיים ומיגו דמכפר על החיים מכפר נמי אמת ובמת יהי' הכפרה מקיבעא ושוב הוה מנחת יחיד וזה ר"ל התוס' בסוטה שם משום נפש וזהו גם כן כונת רבינו בהלכות תמידין ומוספין הנזכר לעיל דנקט שם היורשים לשון רבים וזה הוה מנחה לכך אמר דמביא זה בעד כפרת האב. אך גבי תמורה לא שייך זה דהגמרא שם רצה לומר לא ששניהם ממירין ומשום דשותפין לא ממירין וכמבואר בהך דזבחים דף י"ג רק דרצה לומר משום דלא מצי ממיר בקרבן של שותפות דזה ב' דברים עיין שם דף י"ד ובתוספתא פ"א דתמורה דשותפים לא ממירים רצה לומר שהבהמה של חול ושלהם והם ממירים בקרבן של קודש אף של אחר וכמו הך דתמורה דף ט' ע"א ובזה אף מלקות אין בו אף לשיטת רבינו בפ"א מהל' תמורה וגם דבקרבן של שותפות ושל צבור אין ממירין היחיד והבהמה של חול שלו ובקרבן יש לו חלק ובזה שפיר לקי וכמ"ש רבינו בהל' תמורה וזהו ג"כ כונת הגמ' בתמורה דף י' ע"א משכחת לה דשויא כו' וכאן כיון שבעל הקרבן מת כאן לא שייך למימר כמו גבי פר כה"ג דבטלי לגבי' כמ"ש התוס' שם דהוא לא נתן רשות להמיר והוא מת וא"ש דברי הגמ' דשם וא"כ נמצא לפי"ז י"ל דגבי סמיכה הוה היורשים כמו בעלי חוברין ולא קיימי כולהו במקום אבוהון וסומכין בזא"ז ועיין יומא דף נ"ח ע"א גבי רגל חברו ושם בתוס' דף מ"ה ע"ב גבי סמך בחוץ. אך י"ל דכמו דאמרינן ביבמות דף י"א ע"ב דאחד החולץ או המיבם הוה כמו שכולם עשו זה לר"י ע"ש ה"נ י"ל גבי סמיכה ובאמת לכאורה זה דמיא להך מחלוקת דזבחים דף ל"ד ע"ב אם קיבל דמה בב' כוסות ונתן ד' מתנות מאחד אם הוה אינך ג' שירים או לא ע"ש וזה יהי' תליא בפלוגתא דיומא דף נ"ז ע"ב אם זה רק היכא דיכול ליתן ממנו אם הוה שירים ע"ש ור"פ דשם אזיל לשיטתי' בתמורה דף כ"ב ע"ב דס"ל ג"כ כה"ג דרק אם הי' יכול ליתן מכל אחד אז הוה שיריים. ועיין בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ט הי"ג דדבריו שם תמוהים כמו שהקשה הר"א ז"ל כיון דאנן ס"ל דאם נתן שירים בחוץ פטור אך באמת נ"ל דאף דרבינו פסק בהל' פסוהמו"ק פ"ב ה"ו דג' מתנות שבחטאת חייבות בחוץ ס"ל דזה רק אם קיבלן בד' כוסות אבל אם קיבלן בכוס אחד כיון דהני לא מעכבי ואף דאם נתנן בפנים על הקרן תורת מתנה עליהם מ"מ כיון שנתנן בחוץ פקע שם מתנה מהם ונעשה שירים משא"כ אם קיבלן בד' כוסות כיון דעכ"פ מכוס זה לא נתן כלום על המזבח ועיין סנהדרין דף ס"ג ע"א גבי מה דאמר דדם במזרק אסור לאכול ור"ל ע"כ שכבר נתן מתנה אחת דאל"כ הא לפני זריקה אסור לאכול עיין פסחים דף ע"ז ע"ב

אך י"ל דלא נימא דגם בזה כל העומד לזרוק כזרוק דמי ע"ש דף י"ג ע"ב ומנחות דף מ"ז ודף ע"ט וכ"מ בזה. וכן נ"מ יהי' לענין סוס הבא על החמור והוליד פרד אם יש עליו דין פטר חמור וגבי נדמה כה"ג הוה בעיא בבכורות דף ו' ע"ש וב"ק דף ע"ח ע"א דכלאים חמור מנדמה אך י"ל דכאן כיון דיש עליו שם מין אחר פרד לא מיקרי פ"ח ועיין חולין דף ס"ט ע"א ודף ע"ט ע"ב ובמש"כ לחלק בין היכא דצריך שיהי' כך או שלא יהי' כך י"ל ג"כ טעם דר"י בשבת דף קל"ו ע"ב גבי אנדרוגינוס למילה בשבת משום דכבר הארכתי בזה בח"א בהך דמילה דוחה שבת אם מהמילה או שלא יהי' ערל וכמו גבי נולד מהול דס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ז דאוכל בתרומה ומ"מ לגבי פסח ביבמות דף ע"א ע"א מרבינן מקרא דאינו אוכל רק אם הטיף ד"ב אך זה נראה דמ"מ לגבי שיעכב את אביו מלעשות פסח לא מעכב ובזה א"ש הך דפסחים דף ס"ט ע"ב מה דבעי מימר שם גבי ערל ע"ש בתוס' ד"ה האי מה דהקשה שם שישחוט עליו ומי גרע ממילת זכריו דמעכב לעשי' לחוד כמבואר ביבמות דף ע"א אך י"ל דשם קאי לר"א דס"ל במכילתא הובא בתוס' יבמות דף ע' ע"ב דאין מילת זכריו מעכבו ע"ש אך לפי מש"כ י"ל דרק המילה שמוטל על האב זה מעכבו מלאכול בפסח ולא מה שמוטל על עצמו כמו הטפת ד"ב לנולד מהול ועיין ביבמות דף ע"א ע"ב דלעשות ע"י שליח המילה אינו מעכב לעשיית פסח ע"ש ברש"י ד"ה כגון הרי חזינן דרק מה שהוא בעצמו מוטל עליו למול את בנו זה מעכב דאז מקיים ב' הפעולות שימולו ועל ידי זה אינו ערל וע"י שליח אינו מקיים רק מצות מילה. ובזה יש ליישב כונת הרא"ש בחולין בפרק כיסוי הדם מה דמחלק שם דאם האב בעצמו רוצה למולו ובא אחר ומלו צריך לשלם לו י' זהובים ובין אם צוה לאחר למולו ובא אדם אחר ומלו א"צ לשלם ור"ל כך דזה ודאי אם האחר לא קיים המצוה רק שהפסיד מלעשות המצוה ודאי א"צ לשלם והנה קיום המצוה במילה באחר הוא מקיים רק שלא יהי' ערל ובאב עצמו אם מל מקיים ב' מצות שיהי' נימול ושהוא מל אותו וגם שאינו ערל וע"י שליחות לא הוה רק קיום באב רק מצות המילה אבל שלא יהי' ערל לא שייך על זה שליחות וא"כ אם בא אחר ועשה זה לא קיים המצוה מה שהי' האב מקיים רק הפסיד המצוה של האב ועל זה א"צ לשלם. ולכך צריך ג"כ קרא גבי ציצין המעכבין ביבמות דף ע"א ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה סוף דל"ל שני קראי אך דקמ"ל דמעכב גם לק"פ דזה ודאי אף דנותר בו ציצין המעכבין אף דהגמ' בשבת דף קל"ד ע"ב קרא לה פלגא דמצוה וחייב על זה בשבת אם לא גמר כמבואר שם מ"מ מצוה מיהו קיים רק דלא נשלם ואינו דוחה את השבת וראי' דהרי ר"י ס"ל בתוספ' שבת פט"ז דאם לא הלקט ומל בשבת חייב מיתה והוא ס"ל שם דף ק"ו ע"א דרק אם מתקן חייב וע"ש בתוס' ד"ה דאמר

שכ' דר"א לא ס"ל כן והוא משום הך דדף קל"ג ע"ב דר"א ס"ל דחייב גבי הילקט וכבר הארכתי בזה לענין פריעה כה"ג עיין בירוש' ספי"ט דשבת ותוס' יבמות דף ע"א ע"ב ד"ה מ"ט דר"ל אם הוה ערל או אינו מל. עכ"פ יש בזה שני גדרים. והנה כ"כ בח"א דגבי בן פקועה אם משום דלא בעי שחיטה או משום דהוה כמו שנשחט ע"ש דף ע"ד ודף ע"ה ונ"מ דאם נימא דהוה כמו שנשחט אז לא פסקינן כהך דשם דף ע"ה ע"ב גבי ב"פ הבא על הבהמה דהולד אין לו תקנה אבל אם נימא דאין טעון שחיטה אז שפיר אמרינן כך ועיין מש"כ בזה בהל' שחיטה פי"ב ה"י ובאמת זהו הטעם בהך דחולין דף ס"ח מה דנ"מ בין חותך מבהמה גופה בין חותך מעובר משום דבבהמה השחיטה פועלת בכל האברים ובעובר ניתר ממילא וכבר הארכתי בזה בח"א. והנה גבי אשה מבואר בע"ז דף כ"ז ע"א כמאן דמהילי כו' ר"ל לא דהם פטורים מזה רק דאין שייך בהם זה ולכך אנדרוגינוס כיון ששייך בו זה שפיר ס"ל לר"י דדוחה שבת וא"ש:

[השמטה לדף י' ע"א. **במ"ש שם בענין שני חומרות הסותרות זא"ז בב"א. ובזה** יש לפרש ג"כ הך מחלוקת המבואר בתוספ' דכלים הובא בר"ש פ"ב דכלים מ"א גבי כלי נתר במה דפליגי ת"ק ורשב"א אליבא דב"ש ע"ש ור"ל אם מטמאין ג"כ מאויר אחוריהן דאז ממ"נ טהור וזה דנ"מ בין ת"ק לרשב"א וכן גבי כלי זכוכית לשיטת התוס' שבת: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף י"א ע"ג. **גבי מלאכת כתיבה בשבת אם החיוב משום הפעולה שנעשית או משום הפועל. וראי'** דגבי כל מלאכות מבואר בשבת דף צ"ב גבי הוצאה ושם בתוספ' פ"י גבי תלישה דגם בשמאל חייב וגבי כתיבה אמרינן שם דף ק"ג ע"א דפטור ועי' מנחות דף ל"ז וברכות דף ס"ב וע"כ משום זה דהחיוב משום הפועל ועי' תוס' ב"ב דף נ"ה ע"ב ד"ה בהעלם מ"ש לחלק בין הוצאה לכתיבה ע"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה למ"ש בגדר ספק ובגדר היכא שיש בו שני הכחות מעורבים ועי"ז נעשה ספק:

ועיין בדברי רבינו בהל' מא"ס פ"א הי"ב וי"ג דבהי"ב כ' דכל שהוא ספק אם הוא חי' אם בהמה כו' ובהי"ג כ' דדבר שנולד מן חי' ומן בהמה הוא נקרא כוי וחלבו אסור ואין לוקין ומשמע דזה לא מחמת ספק רק הדין הוא מחמת הך דכל חלב וזהו הגדר הנקרא ביומא דף ע"ד ובכריתות דף כ"א ברי' ר"ל דהוא מין שיש בו ב' הכחות ועי"ז הוא נשתנה ונעשה כמו מין אחר וכמו שכ' רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג גבי טומטום ולכך צריך ריבה גם לדם אף דהא ממ"נ אם הוא חי' או בהמה חייב על הדם אך מ"מ כיון דע"י ההרכבה הוה כמין אחר לכך צריך ריבוי ועי' בהך דנדה דף כ"ח גבי טומטום ואנדרוגנוס ע"ש בתוס' וכ"מ:

אך מ"מ בולד הראשון כיון דקיי"ל דאין חוששין לזרע האב וזה ספק לדידן אז הוה רק

מחמת ספק אף אם נימא דשה אפי' מקצת שה אבל בולד ולד אז הוה גדר מין ושוב חוששין גם לזרע האב בגדר ודאי זהו שיטת רבינו בהל' בכורים פ"ט גבי מתנות כהונה ובהל' שחיטה פי"ב ה"ט דס"ל דלוקה גבי ולד ולד אבל לגבי חלב אימעוט מקרא ואין בו רק איסור גדר ודאי והא דגבי כיסוי פסק רבינו בפי"ד ה"ד דאין מברך עי' תוס' חולין דף ע"ט ע"ב י"ל כדי שלא יבואו עי"ז להתיר חלבו עי' ביצה דף ח' וחולין דף פ"ו וביבמות דף ל"א ועי' בהך דתמורה דף י"ח ע"א גבי ולד ולד ובשיטת הראשונים בהך דסוכה דף מ"ז ע"א מה (דמברכינין) >הערה<[צ"ל דלא מברכינן]>אהע< בשמיני ואכמ"ל. עכ"פ כל היכא דנעשה ע"י ההרכבה בגדר מין אז אין נ"מ בין זרע האב לזרע האם כיון דהמין בא משני מינים מתפרדים וזהו המחלוקת דחולין דף פ' ע"א ועי' בכורות דף ז' ע"ב גבי עור הבא כנגד פניו של אדם ואף דלכאורה לפי"ז איך פסק רבינו בהל' אה"ט פ"א ה"ו דטומאת חלב הכוי הוא בגדר ספק אף דהא פסקינין דהוה ודאי איסור בכוי בלא מלקות: **והנה** לשיטת רבינו בהל' מא"ס פ"ז הי"ו דחוטי חלב אסורים מה"ת ומ"מ מבואר בהל' אה"ט שם פ"א ה"ה דיש על החוטין של חלב כוליא דין טומאת נבלה בגדר ודאי ועי' בתוספ' חולין פ"י גבי גידין שבכליות ע"ש הרי חזינין דס"ל דכל היכא דלית בו כרת חל על חלב דין טומאה ודאי וצ"ל דרבינו שם קאי גם על ולד ראשון ועי' מ"ש רבינו בהל' נזירות פ"ב הי"א ובהך דיומא דף מ"ז ע"ב גבי הך בעיא דבין הביניים ודף נ"א ע"ב גבי אמה טרקסין וכבר הארכתי בזה במ"א. עכ"פ דכל היכא דנעקר ונתמעט מהשם הראשון אף דעדיין נשאר עליו קצת הוה זה שם אחר ועי' בהך דקדושין דף י"ג ע"ב במה דאמר שם מידי דהוה אפסולי המוקדשים וכ"כ בזה בהך מחלוקת דירוש' פ"ג דחלה גבי טבול יום אם לגבי תרומה נשאר שם טמא עליו או זה הוה דבר חדש ועי' פסחים דף ל"ד ע"ב במה דאמר מעלה ר"ל ג"כ כן וכן גבי יבמה לשוק אם משום דנשאר עלי' מהאישות הראשון או דזה הוא דבר חדש וכבר הארכתי בזה בהך דיבמות דף ק"ד גבי חליצה כגמר דין או כתחילת דין:

ונ"מ ג"כ אם הך דאינה נוטלת כתובה קודם החליצה אי משום דיכול ליבמה או משום דלא חלצה ע"ש דף ל"ח ובמה דפליגי רש"י ותוס' גיטין דף ל"ה ע"ב היכא דנתן לה גט יבמין דשוב א"א ליבמה אם יש לה כתובה קודם חליצה וכ"כ בזה במ"א. וכן כת' בזה במ"א גבי חצי שיעור אם שם האיסור עליו רק שנמעט מכרת ולאו או הוא איסור חדש ותליא בזה אם הדבר והשיעור הם שני דברים או אין שם הדבר רק בהשיעור ועי' בהך דשבועות דף י"ז גבי הלך בארוכה שיעור קצרה ע"ש אם כונת התורה הוא ההילוך לבד או גם שיעור זמן ההילוך ובנזיר דף נ"א ע"ב גבי ברי' גמירי או איסורא גמירי ובמ"ש

הרא"ש בנדרים דף ע"ה ע"ב דאף דדי בהפרה קודם הנדר מ"מ שיעור זמן אמירת ההפרה עדיין הנדר חל ובירוש' רפ"ח דתרומות גבי גט אם אמרה שיקבל לה במקום פ' ונזדמן לו רץ כו' חזינין דרק המקום הוה קפידא ולא הזמן שממקום זה עד מקום פ' ובנדה דף י"ג ע"ב גבי הך דר"י דרואין את האיזוב כו' וכ"מ בזה:

וכ"כ בזה בח"א בהל' מא"ס ובהשמטה להל' חמץ דגבי ארבע כוסות של יין יש ג"כ ב' גדרים אחד שצריך לשתות ארבע כוסות שכל אחד מחזיק רביעית כשהוא מזוג והב' שצריך לשתות מכל הכוסות רביעית יין חי ובאמת זהו כונת הגמ' פסחים דף ק"ח ע"ב גבי שתה בב"א ידי יין יצא ידי כוסות לא יצא ע"ש במפרשים אך כך דהחיוב מה שצריך לשתות רביעית יין חי יצא גם בב"א אך דין של ארבע כוסות לא יצא רק אז די אף אם לא יהי' בהם שיעור של רביעית יין חי ואכמ"ל: ע"כ השמטה]

הלכה ז

כל העושה כו'. הנה רבינו ז"ל ס"ל דרק טמאה עם טהורה אז יש לאו דאורייתא גבי הנהגה ולא דמי להרבעה ולכך צריך קרא בחולין דף ע"א גבי חיה טמאה בכלל בהמה טמאה ונקט רק הרבעה ולא נקט גם חרישה דקרא יתירה איצטריך דגם טמאה עם טמאה הוה כלאים דאורייתא ע"ש בתוס' דהא כבר יש על זה קרא בב"ק ועיין בירושל' כאן פ"א סוף ה"ו מה דמייתי שם דמייתי חוט וקטר באודני' ואמר שם שני מיני דגים אחד טמא ואחד טהור. והנה בירוש' ספ"ח מבואר שם דאוז עם אוז הים ודאי כלאים דלא כגמ' דילן דהוה בעיא דלא איפשטא ועיין לקמן בדברי רבינו בהל' ח' דכ' שם גבי מנהיג בהמה שביבשה עם חיה שבים פטור מחמת ספק משמע דבל"ז הוה חייב ועיין רשב"ם ב"ב דף ע"ד דשיבוטא עז שבים ותוס' ע"ז דף ל"ט ע"א אך רבינו שכ' חית הים ר"ל לא דהוה דג עיין רש"י חולין דף קכ"ו ע"ב גבי עכבר שבים ועיין תוס' ב"ק דף נ"ה ע"א מה דמחלקים שם בין חיות לדגים ע"ש וזהו ג"כ שיטת רש"י ב"ב דף ע"ג ע"ב ודף ע"ד ע"ב גבי אורזילא וא"ש קושית התוס' מ"ש מהך דזבחים דף קי"ד דלא נגזרה גזרה כו' דיש לחלק בין דג לחיה ועיין מש"כ בס' או"ז דדגים אין להם בית הרעי ועיין בכורות דף ז' ע"ב דמבואר להיפך וב"ב דף ע"ג ע"ב דנקט אפיק כופתא ע"ש ובאמת הך דירוש' גבי אוז היבשה עם הים אם ר"ל שדרכו להיות בים והוה כלאים ולא דמי דשם אין טעם הכלאים משום דהוא מדברי רק משום דהוא מין חיה וכמש"כ משא"כ בים או י"ל דהוה מין דג ולכך הוה כלאים דהוה מין אחר וזה הק"ו דיליף שם בירוש' מיבשה ע"ש גם י"ל דהוה מין טמא ויהי' נ"מ לכלב המים דמבואר בפי"ז דמס' כלים דיכול לעלות ליבשה אם הוה כלאים ודאי עם כלב שביבשה או עם שאר טמאים דלא שייך הך טעמא דגמ'

דידן דב"ק דלא סליק ליבשה ע"ש ועיין בחולין דף קכ"ז ע"א גבי הני ביברי דנרש ע"ש ברש"י ותוס' אך י"ל דנ"מ לענין כלאים ולענין טומאה דכל שבים טהור. והנה בחולין דף ע"ד ע"ב מבואר דב"פ עובר עליו משום כלאים דהנהגה וא"כ משכחת גם דגים ביבשה כה"ג כמבואר שם דע"ה ע"א דמדמה להו גבי דגים לענין טומאה ועיין בשאלתו' דר"א פ' נח דגם גבי חרישה דכלאים מפרכסת כחיה לכל דברי' וצ"ל דכיון דהנך דיבשה לא נחתי לים י"ל דאין עליהם כלאים וכן משמע מלשון הגמ' ב"ק שם. והנה לפי מש"כ דב"פ יש בו כלאים וא"כ לפי"ז לר"ש דס"ל דקלוט שיצא לאויר העולם אסור ובמעי אמו שרי כמבואר בחולין דף ס"ח ע"ב וכ"מ וא"כ לפי"ז אם הוציא אבר אחד ושחט את אמו והוא קלוט ולמ"ד דיש לידה לאברים ואסור מטעם לידה וא"כ י"ל דיש על האבר שם בהמה טמאה ויהי' עליו גופא חייב משום הנהגת כלאים וכמו גבי פסוהמו"ק לקמן בהל' י"א ועיין מש"כ בזה בח"א בהל' יבום וכן לענין הרבעה אם מותר לבוא על בהמה טהורה וע"ש דף ס"ט ע"א והנה בתוספ' דמעשרות פ"ג מבואר גבי המטליא אף דמבואר בע"ז דף ל"ח ע"ב דנעשה ע"י סיבה מין אחד ממינים הרבה מ"מ הוה כמינים בפ"ע ואין מעשרים מזה על זה ע"ש וה"נ י"ל כאן ולא דמי לפרד ועיין תוס' חגיגה דף ב' ע"ב ובאמת י"ל דאף לר"ש דס"ל דקלוט הוא טמא מ"מ לענין כלאים הוה מין אחד עם אמו אף דלענין דינא אינם שוים וכעין שכ' הרמב"ן ז"ל בתוה"א לגבי אבלות דאף דאין לעבד זרע לענין כל הדברים מ"מ לענין אבלות שפיר נקרא אביו. אך מהך דפסוהמו"ק דהוה כלאים לא משמע כן והטעם כיון דחזינן בבכורות דף ט"ז במה דיליף שם חטאות המתות מקרא דמפריסי פרסה ועיין מנחות דף ק"א ע"א דקרי לי' טמא לקדשים שנפל בהם מום ולכך הוה לי' כלאים ואף דבעצם הוה דבר אחד דבכלאים לא אזלינן בתר הדבר רק בתר הדין וזהו ג"כ כונת הגמ' בשבת דף פ"ה ע"א וקים להו לרבנן כו' ואח"כ מקשה מנלן ולכאורה אינו מובן דברי הגמ' אך ר"ל כך דלא דהטעם דכלאים משום יניקה ע"ש בתוס' דא"כ יהי' נ"מ בין תבואה לתבואה ובין שדה לשדה רק דר"ל דמפרשינן הלשון כלאים שבתורה הוא כך והוה כמו דכתיב בהדיא דחמשה בפחות משיתא אסור לזרוע וא"כ אין שום נ"מ וזהו ג"כ טעם הירוש' יומא פ"ה גבי כף ומחתה דאם החליף ולקח המחתה בשמאלו פסול אף דהטעם הוא משום דזו חמה ואם כן למה פסול רק דר"ל כך דכיון דמסברא ידעינן דעושה כך והוה כמו שמפורש בתורה כן וקאי על זה חוקה וכהאי גונא כתבו התוס' במנחות דף ל"ח ע"ב גבי לבן מין לבן מחמת דסתמא הוא כן והוה כמו שמפורש בתורה כך גבי כנף ושם דף ל"ז ע"א מדסתם כתיבה בימין סתם קשירה ג"כ בימין וא"כ הנחה בשמאל ע"ש ובהך דיבמות דף ק"כ ע"א בהך דריב"ב ובכתובות

דף ק"ד ור"ה דף י"ג ע"א דאמר שם וקים להו לרבנן כו' ר"ל אם זה הוה דין או שיעור דהא באמת לא כל התבואה שוות ולא כל הארצות שוות. והנה בירוש' פ"א דמעשרות דגבי רימון וענבים אפילו אם בישל גרגר יחידי נתחייבו כולם ובירוש' דמאי פ"א ה"א פליגי תנאי גבי תמרים אם די במקצת או רק כולם ע"ש אבל גבי זיתים ותבואה צריך שיביאו כולם שליש ולכך לא חשיב על זה שיעור רק סתם שליש. עיין בתוס' ר"ה דף י"ב ע"ב ועיין בירוש' פיאה פ"א סה"ה דתמרים הגמר שלהן בב"א אף דאינם נלקטין כאחת ובזה א"ש מ"ש התוס' מנחות דף פ"ו ע"א בד"ה שלשה על רש"י דפי' דזיתים אינם נלקטים כאחת מהך דפאה ע"ש אך באמת הבאת שליש שלהם הוא בב"א. ועיין בהך דנזיר דף נ"א ע"ב מה דבעיא שם גבי נמלה שחסרה ברי' גמירי או שיעורא גמירי ר"ל דאף דהטעם הוא משום ברי' מ"מ כיון דהתורה לא חייבה רק על זה צריך ג"כ השיעור של ברי' ועיין נדה דף מ"ג ע"ב דבמקום שיעורא קיימא ע"ש וכה"ג כ' התוס' סוכה דף ל' ע"א ד"ה משום גבי הך דמכתת שיעורא גבי אתרוג אף דהטעם השיעור הוא משום גמר פרי וכמו דמשמע מדברי התוס' שם דף ל"א ע"ב דאתרוג הבוסר אף אם אין בו שיעור כביצה מ"מ כשר לאתרוג וכעין שכ' התוס' ב"ק דף ק"א ע"א גבי משקה דקליפי פירי וכן הוה הדין בנדה דף כ"ה גבי שפיר מרוקם ואין עליו דין של גוף אטום כיון דדרך ברייתו הוא כן וכ"כ בזה במ"א ועיין בירוש' ר"ה פ"ד גבי הך עיר הקרובה לירושלים אם היו יכולין לבוא ע"י עירוב אם תוקעין בה בשבת וזהו ג"כ ר"ל אם שיעורא תיקנו או משום שיכול לבוא ועיין במש"כ רבינו בהל' [עדות] פי"ט ה"א במש"כ שם אם העידו שנים כו' בירושלים כו' ור"ל דאף דמבואר בירוש' פ"ה דמעש"ש ה"א שיש דרך קרובה מלוד לירושלים מ"מ גבי עדים זוממין כיון דהוא דין הוה רק בשיעור ההווה ולא ע"י סיבה דגמלי ופרחי וכה"ג וא"ש מ"ש התוס' יבמות דף קט"ו ע"א. וכן לגבי בן סורר ומורה המבואר בסנהדרין דף ס"ט ובדברי רבינו בהל' ממרים פ"ז ה"ו דימיו של בן סורר ומורה הוה ג' חדשים אם בהבן זה אירע שנשא אשה והוכר עוברה קודם ג' חדשים דילדה לשבעה כמבואר בגמ' שם או להיפך דאישתהי בה כהך דרבה תוספאה מכל מקום אין נפקא מינה דזה הוה שיעור וכן הדין גבי הך דאדם טועה ביום או בשעות ג"כ אין נ"מ בשום אדם דלא כשיטת הירוש' סנהדרין פ"ה דאם חכמים אומרים העדות בטלה ע"ש אך י"ל דהירוש' ר"ל דהוה עכ"פ הכחשה בבדיקות ונ"מ לאינו יודע. ובאמת לכך דייקינן בגמ' במכות דף ה' ובדברי רבינו שם בהל' עדות דרק אם הזמה היתה על זמן של אחר ראיית המעשה לפי דבריהם אבל אם אמרו להיפך על זמן שקודם ראיית המעשה היו עמהם אז אם אפשר לקיים ע"י איזה סיבה רחוקה שפיר מקיימינן דכאן מעידים שלא

ראו וכאן מעידים שלא יראו וזה לא שייך עדיין בגוף הדין וזהו בעצם הגדר דגיטין דף כ"ח שמא ימות חיישינן ועיין רש"י ע"ז דף כ"ג ע"א ד"ה רבינא דמחלק ג"כ כה"ג ותוס' קדושין דף מ"ה ע"ב דיבור המתחיל בפרוש עיין שם אך שם באמת שפיר יש לחוש שמא באמצע הביאה יקדשה האב וכה"ג חשיב בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ד גבי מצא כלכלה דמפריש דמי' ואוכלה אם הדמים קובעין למעשר כיון דהבע"ב אם יבוא יכול לבטל את המקח ואמר שם דע"כ צריך להפריש דחיישינן שמא בזמן שהיא נתונה בפיו אז יבוא בעה"ב וע"כ יסכים להמקח ונמצא אוכל טבל למפרע ע"ש וה"נ כן. ועיין תוס' גיטין דף י"ז ע"ב ע"ש. ועיין ירוש' כלאים פ"ו ה"ז את רואה כאילו שפוד של מתכות כו' אך כל זה להיכא דנ"מ לענין דינא וכבר נתחייב הדבר אז אזלינן בתר שיעורא שנתנו לנו חכמים אבל קודם שנכנסו לארץ דאז היו פטורין לדידן ולא הי' נוהג כלל הדין וא"כ לא שייך אז השיעור דכל מידות חכמים כיון דאז אין נ"מ כלל וכעין מש"כ רש"י חולין דף כ"ח ע"א ד"ה תרי רובא ע"ש ועיין עירובין דף ע"ו ע"ב וכ"כ בזה וזהו ג"כ שיטת רבינו במה דמפרש בהך דזבחים דף ע"ד ע"א במה דאמר שם דרק שנים שנים ומפרש דר"ל שנפלו שנים או שעלה ע"ג המזבח שנים עיין בדברי רבינו בהל' ע"ז פ"ז ובשלמא גבי מזבח י"ל משום טעם דר"א דע"י תערובות מרצה וא"כ בעי שיהי' ע"ג המזבח בתערובות אך גבי נפלו לים למה דוקא שנים רק כדי שעי"ז שאנו מכירין השאר לא יתקלקלו הני דנפלו ולכך דוקא שנים דאז נשאר בספק כמו שהי' ועיין נדה דף ס' ע"א ובזה א"ש מ"ש התוס' יבמות דף פ"א ע"ב ד"ה כולם דאין שייך שם לומר דלנידייניהו ע"ש וקשה הא התוס' כ' בכ"מ דזה רק גבי בע"ח אך ר"ל כך דכיון דכאן הדין שישרופו ויטול איזה מהם וישרוף ושוב מצי לתלות דזה הוה האיסור דהא לא מקלקל לו דהא קי"ל כל הנשרפין אפרן מותר משא"כ בהני דע"ז דף ע"ד ובזבחים דשם קאי אנקברין או ע"ז דאפרן אסור וא"כ אם נימא דזהו האיסור מקלקלינן לו ומאי חזית לכך אסורים הכל וכמש"כ משום דסתרי אהדדי וכ"כ בזה בהל' מאכלות אסורות פט"ז ע"ש לכך מקשה שפיר הגמ' בר"ה שם וע"כ צ"ל דקים להו לחכמים כך ולא מחמת המידה אבל לגבי כלאים אמרינן דכונת התורה כמו הגבול שגבלו הראשונים ביניקה ושוב אין נ"מ לנו אם הם יונקים אם לא רק הדין משווה להו כלאים משא"כ גבי פרד כיון דלא מצינו על זה דין שיש בו השני השמות שוב הוה כמו מין אחד ואין עליו שם כלאים וא"ש:

[השמטה לדף י"ב ע"ד. **למש"כ גבי לקיטת זיתים דאינו בב"א. ובזה** יש לבאר הך מחלוקת דמעשרות פ"ג ה"ג בירוש' שם גבי שכרו לנכש בזיתים דפליגי שם ר' ורבנן דר' ס"ל דאוכל כמו פועל ורבנן ס"ל דאינו אוכל ור"ל דלר' זה הוה כמו גמר מלאכה ולא כמו גבי

בצלים כמבואר שם במשנה ועי' ב"מ דף פ"ט ע"א ודף צ"ג ע"א דגבי זיתים י"ל דזה ג"כ מיקרי לקיטה וא"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף י"ד ע"ג. **במ"ש לחלק בין דבר שצריך למצוה הוה כמו איסורו חישובו. ועי'** עירובין דף ק"ד ע"א גבי מלח דלא מבטל והוא משום דאסור להוסיף על הבנין ועי' מנחות דף כ"א ע"ב גבי מלח שעל הכבש דאין מועלין בו ע"ש ומ"ש בהל' מא"ס פי"ד הי"ח גבי יהכ"פ ועי' בהך דכריתות דף כ"ג ע"א דמבואר שם דהחיוב הוא רק על החלב ולא על הכוליא ע"ש ותוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי מקפה וזה הטעם ג"כ דשבת דף ק"כ ע"ב גבי שם על בשרו דהוה חציצה ולא אמרינן דיהי' כמו מיעוט שאינו מקפיד ויתבטל לגבי הגוף וכמו הך דחולין דף פ"ג ע"ב וכ"מ משום דשם אסור לבטלו עי' תוס' שבת דף מ"ד ע"ב ותוס' ב"ב דף כ' ע"א גבי תיבה ע"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ט

עגלה שהיו מושכין כו'. עיין בכ"מ. והנה לפי המבואר בדברי רבינו בפיהמ"ש ר"מ ורבנן לא פליגי רק ביושב בעגלה השני' דהכלאים אין קשורים בה ועיין ב"ק דף י"ז ע"ב עגלה המושכת בקרון קמ"ל ע"ש וע"ז דף י"א ע"ב ומש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"ה דב"ב גבי מכר את הקרון לא מכר את הפרידות דר"ל שיש בה עצים מחוברים וא"ש דברי רבינו בהל' מכירה פכ"ז ה"ב ע"ש דזה הוה כמו דבר אחר ולכך ס"ל לשמואל ב"מ דף ח' דאיפוך דחכמים פוטרים כיון שאינו יושב בתוך העגלה שהכלאים מושכין לא הוה כחו ממש ועיין בהך מחלוקת דעירובין דף ל"ה ע"א גבי זב גבי רעדה מחמת כחו אם הוה היסט או לא וסנהדרין דף ע"ז ע"ב גבי המשחקין בכדור ובדברי רבינו בהל' פרה פי"ב ה"ב דנקט שם ונטפו וע"ש בהל' ג' אך באמת יש לחלק בין אם ניתז מדבר שהי' צריך להזות עליה דאז אף מכחו ג"כ לא מהני דהוה כמו שירים כמבואר שם בסוף הל' פרה משא"כ כשנתז מן החרס. ובהך דב"מ דף ק"ה ע"ב גבי רכב על אדם שכחו רע ועיין ע"ז דף ס' ע"א וב"ק דף י"ח וכ"מ. אבל רבינו ז"ל מיירי בעגלה ראשונה ובזה כ"ע מודו דחייב ועיין מכות דף ח' ע"א גבי מאן דשדי פיסא לדיקלא כו' וס"ל לרבינו דבאינך מותר אף לכתחילה ולכך לא הביא הך דין דשלישית וס"ל דזה אתיא כר"מ לפי מה דאפיך שמואל דר"מ מחייב וא"ש:

[השמטה לדברי רבינו פ"ט סה"ט. **במ"ש שם דאפי' מאה חייבים. ועי'** זבחים דף ק"ח וקדושין דף מ"ג גבי שחוטי חוץ דגבי הקטרה חייב וגבי שחיטה פטור ובאמת י"ל הטעם דגבי שחיטה דא"א בזאח"ז כמבואר בתוספ' דקרבנות פי"ב לכך גם בב"א פטור משא"כ בהעלאה ולכך ר"י דס"ל במשנה דזבחים שם דהעלאה בזאח"ז ג"כ פטור ע"ש בגמרא

פוטר גם בב"א וע"ש בתוספ' ובאמת זה תליא בהך דשבת דף צ"ד ע"ב אם צריך שיעור לזה ושיעור לזה ועי' סנהדרין דף ע"ח ע"א ברש"י שם דא"א שיתחייבו שני אנשים על עשי' אחת בב"א ובפי' הראב"ד בספרי פ' תצא פסקא רמ"ב גבי הך דר"י פרט לאחד מחזיק ע"ש ובתוס' מנחות דף ס' ע"א ד"ה יכול ובירושלמי שבת פ"א דמשמע שם דהמיעוט רק משום דאין דרך לעשות כן דהקשה שם דיפטור אם נטל בב' ידיו גרוגרות ועי' תוס' שבת דף ג' ע"א ד"ה בעשותה גבי הושטה ושם דף ה' ע"א אך י"ל דנ"מ היכא דלא עבד רק מעשה אצטבא כמו הך דזבחים דף י"ד ע"ב ע"ש ועי' גיטין דף ע"ח ע"א ובמ"א אבאר זה: ע"כ השמטה]

הלכה יא

בהמת פסוהמו"ק כו'. לפיכך כו'. הנה לכאורה קשה הא בלא זה לוקה משום העובד בפסוהמו"ק כמבואר בכורות דף ט"ו ע"ב הובא בדברי רבינו בהל' מעילה פ"א ה"ז ובאמת בגמ' דמכות גבי המרביע אמר שם דחייב שתים וגבי מנהיג לא חשיב רק אחת ועיין מו"ק דף י"ב ע"א ומש"כ התוס' פסחים דף ס"ו ע"ב בשם הירוש' דכל דבר שהוא לצורך הקרבן לית בו חשש עבודה בקדשים ומשום כלאים שפיר לקי וגם אם הכניסה ע"מ שתינק כמבואר בפסחים דף כ"ו ע"ב דאז אין בו איסור משום עובד ומ"מ משום כלאים לוקה ובזה א"ש מ"ש התוס' תמורה דף י"ח ע"א ד"ה אפי' ממרעייהו ע"ש ועיין תוס' סנהדרין דף פ' ע"א דכ' שם כגון רכב ע"ג השור כו' ור"ל לא משום מעילה רק משום דהוה עבודה בקדשים וכן ר"ל הך דנדרים דף ט' ע"ב וא"ש מ"ש שם התוס' משלמים דגבי שלמים ליכא מעילה אך שם ר"ל משום עבודה במוקדשים. והנה רבינו ז"ל לקמן בהל' מעילה ס"ל דגוזז במוקדשים אינו חייב רק על שיעור שבת דפחות מזה לא מיקרי גוזז וגבי חורש דבשבת גם כ"ש חייב גם בקדשים כן וכן מוכח מדברי התוס' פסחים דף מ"ז ע"א דחרישה חייב בכ"ש בקדשים ובאמת הך דמכות דאמר גבי הרבעה חייב שתים לא משום קדשים רק הרביעה גופה הוה עבודה וא"כ עובר על שני לאוין מה דעובד ומה דמרביע ולא דמי לשאר מרביע דשם בהרובע הוה עבודה ולא בהנרבע ועיין ב"מ דף ל' ע"א בתוס' ומש"כ הראב"ד בהל' פרה פ"א ה"ז משא"כ כאן דהגוף אחד יש בו כלאים שפיר חייב שתים ועיין ב"ק דף ל"ב ע"א דהיא לא עבדא מעשה ותוס' בכורות דף כ' ע"א ובירוש' כאן פ"ח דאינו חייב רק עד שיסייעו שניהם זה את זה ר"ל שיהי' שני כחות מעורבים יחד ע"ש במחלוקת דרב ור"י ועיין תוס' פסחים דף ע"ה ע"א בשם הירוש' גבי תנור דהיכא דמסייע רק שיהא השני עושה פעולתו לא מיקרי מסייע ועיין מנחות דף מ"ב ע"ב גבי תכלת ע"ש בתוס' דלא איכפת לן מה דמערב בה שאר דברים ע"ש וזהו מטעם

זה. אך באמת נ"מ לגבי ב"נ דאם הרביע שור פסוהמו"ק ג"כ עובר משום כלאים וגבי' לא שייך הך לאו דעובד בקדשים ובאמת גבי ב"נ כיון דבו אין נ"מ לגבי איסור קדשים אף דישראל מפסוהמו"ק מותר ליתן לגוי כמבואר בבכורות דף ל"ב ע"ב ובתמימים אסור אף של העכו"ם משום ערל כמש"כ התוס' מנחות דף ס"א ע"ב ע"ש אך זה הוא האיסור לישראל לא לב"נ וכמו גבי ק"פ עיין בדברי רבינו פ"ט מהל' ק"פ ה"ז ע"ש. אך הראב"ד ז"ל מפרש שם דהאיסור לא על המאכיל רק אם אוכל מן פסח שלא נמנה עליו וזהו מה דאמר בגמרא דיבמות דף ע' ע"ב אלמא לא קני לי' רבו כו' ור"ל א"כ אסור לאכול מפסח של רבו אא"כ נמנה עליו וגבי נכרי ר"ל לשיטת רבינו בהל' אס"ב ובפ"א בהל' מחוסרי כפרה דגר בלא קרבן בזמן המקדש רק לענין אכילת קדשים אין עליו שם גר ולענין שאר דברים הוה ישראל גמור וא"כ שפיר הוא עצמו עובר על לאו וכן למ"ד דמילה לא מעכבא גבי גירות ועבדות. ומדברי הרא"ש ב"מ פ"ז על הך דדף צ' גבי אמירה לנכרי בשאר לאוין מבואר דלעשות מום בקדשים ליכא על נכרי שום איסור ומש"כ שם דחומרא דקדשים שאני י"ל דהוה כעין גרמא דאסור לגרום להטיל מום בקדשים כמבואר בכורות דף ל"ג ע"ב וגבי חסימה הוה בעיא דלא איפשטא בגרמא. וכ"כ בזה גם אם נימא דגם בקדושת הגוף י"ל דבאו פריצים וחללוה עיין במלחמות ע"ז פ"ד ועיין נדרים דף ס"ב ע"א דאמר שם גם על כלי שרת ומאבני מזבח אין ראי' דהוה רק ריצפה ולא כלי שרת כמבואר בזבחים דף כ"ז ע"ב:

פרק י

הלכה א

אין איסור בכלאים כו'. עי' כריתות דף כ"א ע"ב גבי עוף דאמר שם שצמרו אין בו משום כלאים ומשמע דשם צמר יש עליו ונ"מ גבי עוף קדשים אם חייבים עליו משום גוזז ועי' שבת דף ע"ד ע"ב גבי כנף ובירושלמי שם ותוספות בכורות דף כ"ה ע"א ובמה דמבואר בירושלמי מגילה פ"א הי"ג כל כנף פרט למרוט וגבי שה מבורר בירושלמי פ"ט ה"ד דלא איכפת לן אם הוא חלק בלא צמר ע"ש וצ"ל משום דגבי עוף גם הנוצה קרב עיין תוס' שבת דף ק"ח ע"א ונ"מ דמועלין בה בהגיזה של עוף דהוה כמו גידולין דקרב לגבי מזבח עי' תמורה דף ל"א ע"ב דגידולין דחזי למזבח מועלין בהם. וכן יהיה נ"מ לגבי צמר שבראשי כבשים דמקריבין אותם וי"ל דזהו כונת הגמרא בפסחים דף ל"ג ע"א דמועלין בגיזי עולה וכ"כ בזה בח"ב ולקמן בהל' מעילה אבאר זה:

הלכה ב

רחל בת עז כו'. והנה כבשים שצמרן קשה או עז בת רחל אם יש בהם משום שעטנז דאורייתא הנה לפי המבואר בבכורות כאן וחולין דף קל"ז ובדברי רבינו בהל' בכורים פ"י ה"ד דמה דממעטינן מלעמוד לשרת לא כפי' רש"י מחמת שאינו ראוי לבגדי כהונה רק דאינו ראוי ללבישה ויהי' נ"מ לרחל בת עז דלבגדי כהונה אינו ראוי וללבישה ראוי וכן לרחל בת עז בת רחל דאז מינו ראוי וגם הוא עצמו ראוי מאי יהי' דינו לגבי ראשית הגז ולשעטנז וכן יהי' נ"מ לגבי פשתן דמבואר בגמרא בבכורות דאינו משתנה ובירושלמי פ"ט דכלאים ה"א אמר שם מה פשתן כברייתו ועיין בדברי רבינו בהל' סוכה פ"ה ה"ד דכ' שם דפשתן אם נפץ אותם נשתנית צורתו ואין עליו שם גדולי קרקע דהוה כפנים חדשות ע"ש יהי' נ"מ אם זרע פשתן בעציץ שאינו נקוב ואח"כ טוה אותם אם יש בו דין שעטנז ועי' שבת דף כ"ז ע"ב דפשתן מיקרי יוצא מן העץ ע"ש בתוס' וברכות דף מ"ג ע"ב ועיין בירושלמי ערלה פ"א ה"ג דגבי אילן אין נ"מ בין עציץ נקוב לשאינו נקוב ע"ש וכ"כ בזה במ"א ואף אם נימא דגמרא דילן לא ס"ל זה מ"מ לשיטת רבינו דבלא זה נשתנה הדבר ונעשה פנים חדשות י"ל דלא איכפת לן. והנה בע"ז דף מ"ז מבואר ג"כ דקמח הוה כמו פנים חדשות ומ"מ מבואר בירושלמי כלאים פ"ז ה"ה דאין מברכין על פת של עציץ שאינו נקוב המוציא והך דפסחים דף ל"ה ע"ב דיוצא במצה כה"ג י"ל דמיירי שהביא שליש באינו נקוב ואח"כ נקבו דלענין טבל אזלינן בתר שליש הראשון עי' חולין דף קל"ו ובירושלמי פ"ה דמעשרות ומנחות דף ע' ע"א ובדברי רבינו הל' תרומות פ"ה הט"ו ע"ש ושם לחם יש עליו ועי' ברש"י ביצה דף י"ד ע"ב בד"ה שמא דיש שם שני לשונות אם צריך שיהא הכלאים מחממתו או הבגד שיש בו כלאים מחממתו וגם אף שמהלבישה אין לו הנאת חימום מ"מ כיון שלובש בגד שיש לו הנאה ממנו ויש בו כלאים אסור אף שהלבישה וההנאה שני דברים ועי' בירושלמי כאן רפ"ט דמרבה שאף אם המקצת כלאים נגרר בארץ מ"מ אסור מה"ת משום לא יעלה אך שם ר"ל דהיינו בגד צמר שיש בו חוט אחד פשתן דעי"ז כל הבגד יש עליו שם כלאים ואף אם החוט פשתן נגרר בארץ מ"מ אסור דכולו הוה כלאים וזהו כונת רש"י תמורה דף ל"ד ע"א ד"ה לבטל ועיין תוס' ע"ז דף ס"ה ע"ב ונדה דף ס"א ע"ב אבל זה ודאי י"ל דאם בגד קנבוס ארגו בו חוט אחד של פשתן ושל צמר בזה י"ל דשפיר בטל כיון דכבר נעשה איסור וזהו כונת רבינו לקמן בהל' ז' וא"ש מ"ש עליו הר"א ז"ל שם ולכך דייק רבינו לקמן בהלכה כ"ז בגד צמר שאבד כו' ולא נקט כלשון הגמרא בגד שאבד בו כלאים דרק כה"ג אז לא בטל אבל בגד של קנבוס שאבד בו כלאים אז י"ל דשפיר בטל ואף לשיטת הראב"ד ז"ל וכן היכא

דהכלאים ניכר דלא בטלי אז י"ל דמ"מ אם הכלאים נגרר בארץ מותר ללבוש בגד קנבוס אך עיין מש"כ המפרש במס' תמיד דף כ"ז ע"ב ד"ה שמא תכרך דלכאורה לא משמע כן ע"ש ומה דמבואר בירושלמי כאן בהלכה א' גבי צמר ופשתים שטרפן דחד אמר בטלן וחד אמר אסור בתערובתן התם ר"ל כך דהוה ס"ל היפך משיטת רש"י רק כלאים מה"ת הוה אם טוה חוט אחד מן הצמר וחוט אחד מהפשתים ואח"כ חברן יחד אבל אם קודם הטויה טוה אותם ביחד הוה ס"ל דמה"ת אין זה כלאים ואח"כ מסיק דזה הוה כלאים וזה הוא הלבדים ועי' בתו"כ פרשת קדושים דמרבה לי' מקרא ותוספות יבמות דף ה' ע"ב ובנדה דף ס"א ובכ"מ אך מ"מ לשיטת הר"א ז"ל מה"ת אינו חייב עד שיהיה גם טווי ונוז מחוטים הללו וזה רק כה"ג אבל אם כבר היו חוטים אז גם הר"א ז"ל מודה דגם בקשירה לחוד הוה כלאים כמו גבי ציצית עי' לקמן בהלכה ד' ועי' מה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' שבת פ"ט הט"ו אם יש גבי לבדין דין טויה ולפי מה שפי' שם הראב"ד ז"ל מה דמבואר במשנה שהם שועים הלבדים ר"ל קודם החבור זה בזה ועי' מש"כ התוס' ביצה דף ט"ו גבי נמטא ורש"י ב"ק דף צ"ג ע"ב ודף קי"ט ובבכורות דף כ"ט ע"ב דהוה בלא טוי' וזהו כה"ג. ובירושלמי שם מבואר למסקנא דאם טרפן מתחילה אז מתבטלין אם עירבם עם דבר אחר ע"ש והטעם כמש"כ לעיל דזה כבר נעשה איסור ושפיר בטל או כיון דכעת הוא לא צמר ולא פשתן ואף דבעצמו אסור מ"מ אם עירבן במין אחר בטל שמו ועי' מש"כ התוס' שבת דף נ"ז ע"ב ד"ה ואין ע"ש ושם גבי נגעים ע"ש בתוס'. והנה באמת לפי מה דמוכח מדברי רבינו לקמן בהלכה י"ב והל' ט"ו והל' י"ט מוכח כך דיש חילוק בין העלאה ללבישה דגבי העלאה רק אם עשה לשם בגד ללבוש ולחימום אז חל עליו שם כלאים ואסור להעלות עליו מה"ת ובזה א"ש מה דמדייק בנדה דף ס"א ע"ב מבגד שאבד בו כלאים דעושה אותו תכריכין דמצות בטלות לע"ל וע"ש בתוס' שהקשה למה לא הביא מהמשנה דמבואר שם להדיא דתכריכי המת אין בו משום כלאים אך שם ר"ל כך דכיון שעשוי לשם מת אין עליו שם מלבוש כלל דתכריכי המת אין עליו שם לבוש עי' מנחות דף מ"א ע"א גבי זקן שעשה לכבודו וביבמות דף ק"ד ע"א גבי מנעל של מתים וא"כ לא חל עליו שם שעטנז כלל וי"ל דאף חי מותר בהעלאה ואף דהא מבואר במשנה שם גבי מרדעת של חמור אף דגם הוא אינו בגד מ"מ אסור ליתן על כתפו ועי' תוס' נדה דף ס"א ע"ב. והנה באמת רבינו בהלכה כ"ה כאן לא כ' כמו לשון המשנה דמותר לעשות תכריכין מן כלאים ומרדעת רק כ' להיפך מותר לעשות מכלאים תכריכין ומרדעת ודייק ולא יניח מרדעת זו משמע רק כה"ג דשכבר הי' כלאים וכמו בהך דנדה דף ס"א ע"ב ע"ש גם י"ל דבאמת נראה הא דאמרינן במנחות דף מ"א ע"א גבי כלי קופסא חייב בציצית

לא תליא כלל בהך מחלוקת אי חובת טלית אי חובת גברא כמש"כ התוס' שם רק דר"ל דעשה הבגד שלא ללובשו רק שיהיה מונח בקופסא וס"ל דמ"מ שם טלית עליו ועי' בפסחים דף ל"ח ע"ב גבי לחמי תודה מה דמחלק שם בין עשה למוכרן כו' ורש"י ב"ק דף ס"ו ע"ב גבי עורות ובירושלמי חלה פ"א ה"ז בדעת הלקוחות הדבר תלוי כו' ועי' מש"כ רש"י שבת דף נ"ט ע"א ודף פ"ד ע"א אם בעינן שיהי' מיוחד לישיבה וה"נ י"ל דאף דלא עשאן ללבישה מ"מ חיישינן שמא ימלך ועי' בערלה פ"א ה"א גבי הנוטע לסייג ולקורות דרק אם משנה הנטיעה ובמש"כ רבינו בהל' כלים פ"ח הלכה ט"ו גבי אמר לאומן עשה לי כו' ובירושלמי גיטין פ"ג ובאמת כ"כ בזה בח"א גבי הך דאמר ר"י דטלית שאולה פטורה מן הציצית למ"ד חובת טלית היינו ג"כ אם לכתחילה עשאה להשאילה כעין שפי' רבינו ז"ל גבי דברים העשויין להשאיל ולהשכיר בהל' טוען פ"ח ה"ט ע"ש וסובר שמואל במנחות הנ"ל דגבי כלי קופסא חייבין בציצית ור"ל דמיירי אם לבשן ומחמת דחיישינן שמא ימלך משא"כ בזקן שעשה לכבודו בזה לא חיישינן שמא ימלך וכמו בהך דיבמות דף ק"ד ע"א הנ"ל וכן ר"ל גבי כסות סומא במנחות דף מ"ג דהיינו כסות המיוחד לסומא אבל סומא בעצמו פטור אבל גבי כסות אשה אף אם לבשה איש אף למ"ד חובת גברא הוא פטור משום דנשים הוה עם בפ"ע כמבואר בשבת דף ס"ב ע"א ולא הוה ככסות המיוחד ללילה וליום כמבואר בירושלמי הובא בתוס' מנחות דף מ' ע"ב. ובזה א"ש דברי התוס' שם דף מ"א ע"א בשם ספרי גבי כסות אשה דחייב מפני שבעלה בה בלילה וע"כ ר"ל שהוא בזמן שהאיש לובשה דזה ודאי נשים פטורות גם אם לובשת כסות איש וזה דוחק לומר דאתיא כמ"ד חובת טלית היא רק דר"ל דאף אם היה בגד מיוחד לשניהם אין שם חיוב עליו רק באופן ששניהם ביחד מתכסים בב"א וכעין שכ' התוס' זבחים דף צ"ה ע"א גבי אם מיוחד לאוכלים ולמשקים דר"ל בב"א דוקא וכן יהיה נ"מ לבגד של גוי ועי' מנחות דף מ"ג ע"א גבי הלוקח מן התגר וי"ל החילוק דמן התגר כיון שדרכו למכור לא נפטרה מן הציצית ולא הוה תעשה ולא מן העשוי ומן ההדיוט אף שאנו יודעים שלקחה מישראל מ"מ נפקע החיוב מן הבגד ופסולים הציצית וכעין הך דחלה פ"א ופ"ב גבי נחתום וכן לענין טלית של קטן אם הוה פטור בעצם ועי' תוס' ערכין דף ב' ע"ב גבי קטן אך שם י"ל אף דאין בו שיעור טלית מ"מ צריך לחנכו וכ"כ בזה במ"א. ולכך גם גבי כלאים כן אין עליו שם בגד כלל ולא חל עליו שם איסור כלאים כלל משא"כ גבי מרדעת של חמור אסור להעלותו על כתפו אף דרך ארעי וכמבואר במשנה הובא בדברי רבינו לקמן בהלכה י"ח דאין ארעי לכלאים ועי' מנחות דף מ"א ע"א ע"ש ברש"י ולכך דייק הך דמצות בטלות לע"ל רק מהך דין דבגד שאבד בו כלאים ר"ל דעשה בגד לשם לבישה

וחל עליו שפיר איסור כלאים ומ"מ מותר לעשותו תכריכים וע"כ מוכח דמצות בטלות. והך לע"ל ר"ל בשעת קבורה ר"ל כך דהנה רבינו פסק לקמן בהלכה ל"א דגם אם מלביש אדם אחר חייב המלביש וקמ"ל דבמת לא הוה כמו הלביש אדם אחר דהוא אינו בכלל אדם כלל כמבואר בכריתות דף ו' ע"ב ועיין בכתובות דף פ"ו ע"ב ודף פ"ז ע"א דלע"ל ר"ל שעת קבורה וכ"כ בזה בהל' נדרים וכן ר"ל רבינו כאן בהלכה י"ט ובהל' י"ז מ"ש עליו הר"א ז"ל דהוא סותר עצמו דכאן פסק דלא יטול ביצה בבגד כלאים ובהלכה י"ט קאמר דבצלצול קטן מותר אך ר"ל כך דשם קאמר בבגד כלאים בבגד שעשוי ללבישה וחל עליו איסור כלאים משא"כ בהלכה י"ט אין עליו שם בגד כלל ולא חל עליו איסור כלאים ועי' במסכת כלים פט"ז מ"ו זה הכלל עשוי לזיעה טהור ופ' כ"ו מ"ג ופכ"ד מ' ט"ו ע"ש. אך כל זה רק בהעלאה אבל לבישה אף בגד שאינו עשוי לחימום ג"כ אסור ולכך דייק רבינו כאן בהלכה ט"ו גבי מנעל שאין לו עקב דוקא דאז קשה מותר מפני שאין לו הנאה דאין עליו שם בגד ועיין יבמות דף ק"ג ע"ב גבי מנעל המסוליים ובתענית דף י"ב ע"ב גבי אפנתא ע"ש ברש"י ועיין בירושלמי יומא פ"ח דהתיר שם רק לאסטניס סוליסה ר"ל דאינו מנעל גמור דהיינו בלא עקב וכ"כ בזה אבל מנעל שיש לו עקב דאז הוה מלבוש אז אף אם אין לו הנאת חימום גם כן אסור ובאמת לפי מה דמבואר ביבמות דף ד' ע"ב דהעלאה אימעוט גבי מוכר כסות ור"ל כך כמ"ש התוס' שבת דף ע"ג ע"ב גבי צריך לעצים וגבי כבשים שסחטן דאם אינו צריך להדבר אין עליו שם מלאכה כלל וכן ה"ה גבי צידה ה"נ גבי העלאה כן ולכך אף פסיק רישא מותר ומרש"י שבת דף כ"ח ע"ב מוכח כך דלר"י אף אם מתכוין כיון דלא תליא בכונה מותר ולר"ש כיון דסבירא ליה דתליא בכונה אם מתכוין אסור גם במוכרי כסות וכעין דאמרינן בפסחים דף כ"ה גבי לא אפשר וקמכוון ע"ש בזה אבל גבי לבישה כיון דהוא לובש אסור ולכך פסקינן כהך דב"ק דף קי"ג ע"א דאם לובש לגנוב את המכס אסור וכמבואר כאן בהלכה י"ח ואף דאינו מכוון להאיסור של הלבישה כיוון דמכוון להלבישה אסור ועיין במה דפליגי רש"י ותוס' בכורות דף כ"ה ודף ל"ד ע"א דאם נתכוון להדבר רק לא להאיסור של הדבר אם זה נקרא גם כן דבר שאין מתכוון ובתוס' ביצה דף ל"ג ע"א פליגי גם כן כה"ג ואף דבאמת אינו רוצה להדבר וכעין מש"כ התוס' בע"ז דף י"ג ע"א ד"ה יניח דמה שנפטר מן המכס אין זה מיקרי הנאה ועיין תוספתא בבא מציעא ספ"ה גבי מי שחייב לחברו ריבית אם יוכל לנכות בשטרי ריבית שנפל לו עליו ע"ש דאם בא לחשבון אסור ובמש"כ הרא"ש ז"ל בסנהדרין פ"ג בהך דדף כ"ז ע"ב דקיבל עליו לשלם כרגא ע"ש כיון דעל פי דין אינו מחוייב זה לא הוה שוחד וזה גם כן כונת הגמרא דנדרים דף ס"ב ע"ב גבי עבדי

דנורא וזהו גם כן כונת התוס' עירובין דף מ"ג ע"א ד"ה הלכה שכ' שם דאפילו בשכר שרי בשבת והוא תמוה כמבואר בנדרים דף ל"ז אך ר"ל השכר מה דמשמר לו כה"ג דשניהם אינם כלום ועיין בירושלמי פרק א' דמעש"ש הלכה א' ופ"ג ה"א אם במעש"ש מותר כה"ג ותוס' ע"ז דף ס"ב ע"א. ועיין בירושלמי שבת פי"ג ה"ג מה דמחלק שם בין קריעה דס"ל שם דלא יצא וגבי חטאת יצא אם שחט בשבת משום דשם החיוב בא לו ע"י מעשיו וכאן הקרע הוא לתקן הבגד ולכך לא יצא אם עשה זה בשבת ע"ש ותוס' שבת דף כ"ה ע"א דחטאות ואשמות לא מיקרי צורך גבוה כיון דהוא גרם אף שזה נעשה ע"י שמצווין אותו כך מ"מ כיון שהוא גרם לזה ובהך דעירובין דף ל"א ע"א גבי דאם מערבין לדבר הרשות אסור לעשות זה באיסורי הנאה וכ"כ בזה בהל' שבועות. אך כאן אסור כיון דמ"מ מתכוון ללובשה. וא"כ לפי"ז לעשות בגדים מצמר של כבשים שצמרן קשה עם פשתן אסור ללובשן וכמש"כ ובאמת רבינו ז"ל לא ס"ל כלל הך דין דקשים שרי לענין כלאים רק דגבי קשים ליכא חשש דכריכת נימא אבל בל"ז אין נ"מ ועיין מש"כ הבעה"מ והראב"ד בהשגות שם ספ"א דביצה אך שיטת רבינו ז"ל לפי הנראה כאן סוף פירקין ובהל' כלי המקדש פ"ח הי"א ס"ל כך דלפי מש"כ רבינו בס' המצות מ"ע ל"ג משמע שם דיש נ"מ בין בגדי כה"ג לבגדי כהן הדיוט דבגדי כה"ג הלבישה היא מצוה לא משום דבל"ז הוה מחוסר בגדים ועיין תוספות יבמות דף ה' ע"ב ומנחות דף ה' ע"ב ותוס' שם דף מ"א ע"א בשם תוספתא ולכך אין בו משום כלאים לעולם משא"כ גבי בגדי כהן הדיוט דזה הוה רק לצורך קרבן כדי שלא יהא מחוסר בגדים ולכך אסור בהם כלאים שלא בשעת עבודה ועיין יומא דף ס"ט ע"א ע"ש וזהו כונת הירושלמי כאן פ"ט הלכה ב' כאן בבגדי זהב כאן כו' ור"ל דבגדי זהב של כה"ג מותר ובגדי לבן ר"ל של כהן הדיוט אסור וכמש"כ. גם י"ל כמ"ש התוס' במנחות שם דאין עליהם שם בגד וכעין דאמרינן בחולין דף קכ"ט ע"א דהוה כעין מעשה עץ שימש ר"ל דע"י הני דברים נעשה עליו שם זה והוה כמו פנים חדשות אך זה שייך רק גבי שאר בגדים אבל גבי אבנט כיון דחזינן דיש שם אבנט גם על של בוץ לבד וא"כ לא גרם התערובות לזה ויש שפיר שם התערובות והוה שעטנז. ובזה א"ש גם כן שיטת רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ג ה"ח דפסק כהך ברייתא דחישב א"צ הכשר ע"ש בהשגות דס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דשם דף קכ"ח ע"ב גבי ארכובה אם מטמא משום אבר מן החי אף דאין בו בשר ומדברי רבינו בפ"ב מהל' אבות הטומאות ה"ד נראה דסבירא ליה דארכובה שפיר מטמא משום אבר מן החי וא"כ חזינן דיש אבר שמטמא אף בלא בשר ואם כן שוב ליכא על הבשר שם מעשה עץ. גם י"ל דזה תליא בהך דקדושין דף נ"ד ע"א דסבירא ליה שם לרב דכתנות כהונה אין מועלין

בהם משום דמתחילה כשנעשו נעשה ע"כ גם להנאת לבישה לא לשם עבודה לבד וכן סבירא ליה לרב בירושלמי כלאים פ"ט ה"ג במה דאמר שם אבל מטפחות ספרים וקאי זה אהך משנה דכלים המובא שם דשל ספרים טמאים טמא מת ע"ש ובפכ"ח דכלים מ"ד גבי מצויירים ואמר שם רב הטעם מפני שמחמם בו ידיו כשעולה לס"ת כו' ר"ל דרב לשיטתיה בקדושין שם דמותר והקשה דאם כן למה אינם אסורים משום כלאים גם כן כצ"ל ותירץ דבאמת רב פוסק כמאן דאמר דאסור מטפחות ספרים משום כלאים אך הקשה דאסור בהנאה והוה כמו כיפה המובא בסנהדרין דף מ"ח ועיין תוס' שבת דף נ"ח ע"א דלכך נטהר משום דהוה איסורי הנאה אך לפי מש"כ א"ש דיש לחלק בין מטפחות לשאר דברים ועיין במגילה דף כ"ו ע"ב במה דפליגי שם רש"י ותוס' גבי פריסה אם ר"ל דוקא שבתוך הארון או אף מה שבחוץ ובירושלמי שם פ"ג ה"א הוה פלוגתא על כילה דעל ארונא אם יש עליו קדושת ארון וזה תליא אם מחיצת של ארון אם יש עליו קדושת פנים או לא ועיין שבת דף ח' ע"א גבי כורת ופסחים דף כ"ו ע"א גבי מחיצות של היכל ומנחות דף כ"ד ע"א ועיין כלים פ"ב מ"ד ופ"ד מ"ד גבי חולקין את כו' וכ"מ בזה ובאמת יש נ"מ בין אם הוא גדר בנין או כלי. ובזה א"ש דברי רבינו בהלכות תפילה פרק י"א דקורא אותו היכל ותיבה דהיכל ר"ל בבנין ותיבה ר"ל כלי. ועיין מ"ש התוס' ברכות דף י"ט ע"ב גבי מדלגין כו' דמבחוץ הוא טהור והוה חציצה ע"ש ועיין בזבחים דף נ"ה ע"ב דוילון אין עליו שם מחיצה ע"ש ברש"י. ולכך אם נימא דאסור בהנאה אין עליו שם בגד לענין כלאים משא"כ לרב בקדושין הנ"ל שפיר יש שם בגד עליו כמש"כ אך זה רק שייך בדבר שאחר גמר עבודה אין עליו שם מצוה ואם כן נתנו ליהנות בהם והוה גדר לבישה משא"כ גבי בגדי זהב כיון דהם לכבוד והוה מצוה עליהם בהלבישה שוב אין עליהם שם בגד ולית בהם משום כלאים לעולם ועיין מש"כ רש"י יומא דף ס' ע"א ד"ה ראוין ע"ש ומ"ש התוס' שבת דף נ"ז ע"ב גבי אסטמא דכיון דעיקר הדבר משום תכשיט אין עליו שם בגד וגם כאן כן דעיקר הדבר לשם מצוה ועיין בירושלמי שבת פ"ח במה דבעי שם אם יוצאין ד' כוסות ביין של שביעית ע"ש ולמה לא שאל גם במצה כן אך לפי מש"כ א"ש דכ"כ בזה בח"א בהל' סוכה דמ"מ היכא דזה תליא בהנאה מה שיוצא יש שם הדבר עליו ע"ש. והנה עי' ברכות דף ל"ח דגבי מצה אינו יוצא רק שיהא בהדבר טעם מצה אך גבי יין אינו מעכב זה ע"ש פסחים דף ק"ח ע"ב ושוב אין שם שתי' על זה וה"א דאסור עיין במנחות דף פ"ד גבי עומר ובכורות דף י"ב ע"ב גבי בכורה ובגירסת רבינו שם דגרס משום סחורה ובתו"כ פ' בהר דממעט מנחות מפירות שביעית מקרא והא דמבואר בתוספתא פ"ח דמנחות דאין מביאין מפירות שביעית שם ר"ל לאחר הביעור

ומטעם משקה ישראל ולקמן בהל' איסורי מזבח אבאר זה אך באמת כונת הירושלמי כך דר"ל לאחר הביעור וכשיטת ר"י דס"ל בסוף פ"ט דשביעית דעניים אוכלין אותם ולא עשירים ע"ש. והנה עיין בתוס' פסחים דף ל"ה ע"ב גבי דמאי דסבירא ליה לר"י דכיון דמצה נקראת לחם עוני יוצאין בה אף לכתחילה בדמאי אף עשירים כעין הך דברכות דף ל"ח ע"א וביבמות דף מ' ע"א גבי חלוט ע"ש וה"נ י"ל גבי מצה של שביעית כה"ג דאף עשירים אוכלין אותה אך י"ל דהוה כמו מצה שאינה ראוי' לז' וכשיטת רש"י בזבחים דף פ"ח וכן מבואר בתוספתא דמנחות דדבר שאינו ראוי לכל לא הוה משקה ישראל ולכך דייק רש"י בחגיגה דף כ"ד ע"ב ד"ה רביעית שמן ושם קאי אחבית של יין משום דקשיא לי' קושית התוס' בזבחים שם ובחולין דף ל"ה דהא הוה מדומע לכך כ' רש"י כך משום דמבואר בתוספתא דתרומות פ"ח וסוף מקואות דשמן לא מתערב ביין ולא הוה מדומע. ולכך י"ל ג"כ משכ"כ רבינו בהל' חמץ פ"ו ה"ה דהטעם גבי עיסת הכלבים משום דאינה משומרת לשם מצה ולא נקט משום דאינה לחם די"ל דלחם עוני הוה כמש"כ. גם י"ל דנ"מ אם בשעת אפיה חשב עליו לאכילה לאדם דאז י"ל דלגבי חלה שפיר חייב ואף אם עכו"ם עשה עיסה לכלבים ונתגייר ואפה לשם לחם י"ל דחייבת בחלה כיון דבשעת גלגול לא הי' עלי' גדר חיוב וכעין דאמרינן בירושלמי פ"ג דחלה גבי שני עכו"ם שעשו עיסה לחלק ולקמן בהל' מתנות עניים ובהלכות בכורים אאריך בזה משא"כ גבי מצה דבעינן שימור משעת לישה לא יצא. ומבעי לי' גבי ד' כוסות אם שם גם כן שייך זה לומר וא"כ לדידן דלא פסקינן כר"י בשביעית אין נ"מ ואף דהא זה מבואר בסוכה דף ל"ט דיוצא באתרוג של שביעית שם יהי' קיים וגם י"ל דחשש הפסד ליכא גבי שביעית רק אם גם התחלת הגידול הי' בשביעית כמבואר בירושלמי פ"ה דמעשרות הלכה ד' גבי הביא פחות משליש ע"ש דאין עליו קדושת שביעית ולקמן בהל' שמיטה אבאר זה:

ועשה. מהם לבדים כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה ועיין משכ"כ רבינו בהל' עדות פ"י ה"ג מה דמחלק בין בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן דזה רק דרבנן ועי' לקמן בהלכה כ"ז אך מרש"י הוריות דף י"א ע"א מוכח דמחלק בין אם ארג חוט של צמר וחוט של פשתן על פני כולו דכל הבגד עשוי כן או אם ארג רק חוט אחד של צמר בבגד של פשתן. אך זה נראה דגם רש"י ז"ל מודה דשני בגדים אחד של צמר ואחד של פשתן אם חברן יחד ודאי הוה כלאים מן התורה וא"ש מ"ש בכ"מ ורבינו ז"ל לקמן בהל' ד' מציצית משום דסבירא ליה לרש"י דיש על הציצית לבד שם בגד ולכך כיון דקשר עליון דאורייתא כמבואר במנחות דף ל"ט והציצית הוא גדיל הוה כלאים דאורייתא וזה ר"ל גם כן הגמרא בזבחים דף י"ט ע"א דאמר שם גבי תפילין מצוה דגופה חייץ ור"ל כך כשיטת רש"י משום יתור

בגדים ואף דהא צריך דוקא ג' על ג' כמבואר שם י"ל דכיון דיש מצוה בתפילין יש שם בגד עליו כעין הך דפסחים דף מ"ו ע"א גבי חציצה ובכורות דף י' ע"א גבי איסורו חישובו ועי' סוכה דף ל"ג ע"ב גבי אגד בלולב דמשמע שם דאם הוה מעכב יש עליו שם קשר ולקמן אבאר זה ועיין תוס' נזיר דף נ"ד ע"ב גבי ציץ דיש עליו שם בגד אף דהוה רק ב' אצבעות עיין שבת דף ס"ג ע"ב ועיין מ"ש רבינו בהל' שבועות פ"ה הי"ח ע"ש. ובזה א"ש דברי רש"י בזבחים שם דמתחילה עד שלא הביא הגמרא דכהנים פטורים מן התפילין משום עוסק במצוה פי' דהוה יתור בגדים ואחר כך פי' רק משום חציצה דכיון דליכא מצוה עלייהו אין עליו שם בגד וא"ש. ובאמת זה תליא אם הכלאים בציצית מה שעושה תכלת בסדין או מה שעושה ב' חוטין לבן דהיינו פשתן עם ב' חוטי צמר ועי' ביבמות דף ה' ובנזיר דף מ"א ע"ב ודף נ"ח ותוס' כתובות דף מ' ע"א ובאמת נראה דהא דסבירא ליה לר' במנחות דף ל"ח דלבן ותכלת מעכבין זה את זה רק לבן של פשתן ותכלת של צמר אבל בבגד צמר אם נימא כמ"ד דאין חוטי פשתן פוטרין בו וצריך צמר די בלבן אף לר' וא"ש מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות על בעה"מ שבת פ"ב דפסק כר' אך זה רק בטלית של פשתן וכשיטת ר"ת ז"ל וכן הא דאמרינן במנחות דף ל"ז ע"ב גבי פלוגתא דר"י ות"ק ואמר שם סדין בציצית א"ב ור"ל כך אם עשה ג' ציצית של פשתן ואחד של צמר אף אם נימא דלא מעכב מ"מ כיון שלא קיים כל המצוה כהוגן שוב לא דחי הלא תעשה וכמש"כ רבינו בפיהמ"ש סוף מס' נגעים וע"ש דף מ' ע"א ותוס' דף ו' ע"א ד"ה מה ע"ש. וזה ר"ל כונת רש"י בסנהדרין דף פ"ח ע"ב מ"ש שם דקשר עליון דאורייתא הוא פלוגתא במנחות וע"ש בתוס' אך ר"ל כך דהנה כ"כ בהל' נזירות דיש ג' חילוקים במצות ובתיקונים א' דצריך לעשות הדבר וכמו אגד לר"י גבי לולב והדס וערבה דשם המצוה שיאגדם לא שיהיו אגודים ולכך מבואר שם דף ל"א ע"ב ודף ל"ה ע"ב דדוקא במינו דאל"כ הוה בל תוסיף ועיין יומא דף מ"א ע"ב גבי אגד של עץ ארז ואיזוב אם הטעם הוא משום אגד ע"ש בתו"י דשם גם כן יליף בג"ש דלקיחה לקיחה כמו בהך דסוכה דף י"ג ע"א ע"ש בתוס' ובירושלמי רפ"א דיומא ואם כן זה גופא הוה מן המנין כיון דקי"ל דצריך אגד ואגד צריך ג' דוקא כמבואר בסוכה דף י"ג ע"ש וכן הדין גבי תפירה של ס"ת ותפילין צריך לתפור דוקא ולכך בזה בעי גידין וכעין גבי בית יד של בגדי כהונה המבואר ביומא דף ע"ב ע"ב דע"כ צריך לעשותן בפ"ע ולחברן כמבואר שם וכמו הולכה לדידן וזהו ג"כ הך דין דשבת דף קל"ה ע"א גבי ערלה כבושה ע"ש ור"ל אם צריך לחתוך הערלה או צריך שיהיה גלוי או צריך שלא יהיה הערלה וכיון דנכבשה אף דנגלית מ"מ לא חתך ועיין ביבמות דף ק"ב ע"א מה דבעי שם אם צריך חליצה או גלויא כרעא ונ"מ כגון אם נשאר הרגל מכוסה

ולהיפך נ"מ אם שרפה המנעל ע"ש וזה הדין ג"כ גבי מילה בב' ערלות עיין שבת דף קל"ה וביבמות דף ע"ב ע"ב ור"ל לענין דחיית שבת דנחתך אך לא נתגלה ולחתוך ב' פעמים לא מצינו ועיין בזבחים דף י"ח ע"ב ובמנחות דף ל"ז ע"ב דאף דמרבינן בעל ה' כנפים זה רק דמ"מ יש בו ד' אבל להטיל ציצית גם להכנף החמישי זה לא ויהי' נ"מ גבי ב' ערלות אם היה האחד נולד מהול והאחד חתך אם די בזה ובזה א"ש הך דיבמות דף ע"א ע"א גבי נולד מהול מה דמצריך קרא לזה וע"ש דף ע"ב ע"א וכ"כ בזה. אך זה לר"י דסוכה דף כ"ט ע"ב דאם הי' פרוד יכפתנו מה ר"ל אם משום דסבירא ליה דצריך שיהא כפות או צריך שלא יהא פרוד ונ"מ אם גם שם צריך לאגדו במינו ואם הוה בל תוסיף בשלא במינו וגם אם בעי אגד מעלייתא כמו בהך דסוכה דף ל"ג ע"ב ועיין מנחות דף ל"א ע"ב גבי קרע דגם שם בעי דוקא גידין ולא גרדין ע"ש אך שם י"ל דשם בעי שיהא שלם וכמו בהך דזבחים דף ט"ו דבעי לאמטויי ע"ש משא"כ גבי לולב י"ל דבעי רק שלא יהא פרוד וכן גם כן נ"מ למ"ד בסוכה דף ל"ד ע"ב דצריך ג' הדסים אם ר"ל המספר ג' או שלא יהא פחות מג' ונ"מ לפי המבואר בפרה פי"א דאף דבעי גבי איזוב ג' קלחים מכל מקום אם היו הג' בקלח אחד כשר עיין בעה"מ פ"א דסוכה על דף י"ג ע"א דשם הטעם דאגד גם בידי שמים הוה אגד ועיין בהשגות הר"א ז"ל שם ותוס' שם דסבירא להו דגבי איזוב לא מעכב האגד לכ"ע אך בירושלמי פ"א דיומא ה"א משמע שם דמעכב האגד רק דגבי פסח מצרים אין האיזוב מעכב ועיין תו"י יומא דף מ"א ע"ב ד"ה כדי אך שם קאי אאיזוב שנותן לתוך שרפת הפרה ועיין בספרי פרשת חוקת פסקא קכ"ד וכמש"כ ועיין בדברי רבינו בהלכות פרה פי"ב ה"ד דפסק שם דגם שנים כשר אף דבגמרא מבואר דפסול אך שם ר"ל דהאגד פסול ורבינו ר"ל דלא גרע מלא אגדן ולכך ס"ל להירושלמי ביומא שם דאיזוב לא מעכב בפסח מצרים משום דחזינן דלא נאמרה בתורה רק בציווי משה לישראל לא בציווי הקב"ה למשה ולא הוה שנה הכתוב לעכב דצריך בקדשים. אך גבי לולב כיון דיליף מקרא דבעי ג' י"ל דצריך ג' דוקא במספר שיהיו חתוכים ועיין מש"כ התוס' סוכה דף מ"ד ע"ב ד"ה ג' ע"ש ובאמת זהו כונת הירושלמי בסוכה שם על הך דר"י מה דאמר שם דליות ר"ל כה"ג וזה גם כן ר"ל בהך דמכות דף ח' כיון דאם מצא חטוב כו' ר"ל דלא דבעי שיהא חטוב רק שלא יהא מחובר ולכך אין עליו שם מצוה וכן נ"מ דהנה עיין בדברי רבינו בפיהמ"ש פ"ו דמסכת תמיד דמבואר שם דגם בין הערבים הי' צריך דישון במזבח הפנימי ועיין תוס' יומא דף כ"ו ע"א ודף ל"ג דמבואר שם דא"צ זה. והנה בירושלמי פ"ב דיומא ה"ג יליף מדישון מזבח הפנימי משום דמקיש להזאה דמה הזאה בגופו ר"ל כמבואר דף נ"ט ע"א דעליו לא על אפרו כן גם הקטרת צריך דוקא שיהא בגוף

המזבח וכן ר"ל התו"כ פרשת אחרי מות פ' ג' פ' ד' וכפר כפרה שיהא בגופו ר"ל לא על האפר ע"ש ועיין בירושלמי ביומא פ"ב ובמנחות דף פ"ח ע"ב דגם גבי מנורה כן צריך דישון ועיין מעילה דף י"ב ובתו"י יומא דף ל"ג ע"א כתב דהדישון לא הוה מכשיר דיכול להקטיר בשלא נדשן ע"ש ואם כן מוכח דזה לא הוה חציצה ועיין מנחות דף כ"ו ע"ב במה דבעי שם גבי אברים ועצים כה"ג אם בעי על המזבח או לא ועיין סוטה דף ט"ז ע"ב דמכשיר צ"ל למעלה ור"ל הך דמנחות דף ס"ב ע"א ודף פ"א דלחם למעלה ומבואר בב"ק דף י"ג ע"ב דלחם הוה מכשיר ע"ש. והנה ביומא שם אמרינן דעצים הוה מכשיר ואם כן בעי גם כן למעלה רק די"ל דמ"מ לא הוה חציצה דהוה כמו מין במינו עיין זבחים דף ק"י וכ"מ ומנחות דף י' ע"א גבי דם ע"ש. ואם כן גבי דישון ג"כ כך אם משום שצריך שיהא נדשן או צריך שלא יהא דשן ועיין יומא דף כ"ד ותוס' שם דף נ"ט ע"ב ד"ה והרי דדישון מזבח הפנימי אין עליו שם עבודה ע"ש. וכן הדין גבי קשר של ציצית אם ר"ל שצריך שיהא קשור או צריך שלא יהא נפרדים ועיין סוכה דף י"ב ע"א גבי פתיל ע"ש. והנה זה יהיה תליא במש"כ אם הכלאים הוא מחמת הציצית עצמן או מחמת הציצית עם הטלית. והנה למ"ד במנחות דף ל"ט דבעי גדיל ופתיל מציצית עצמן אין ראי' דקשר עליון דאורייתא דשם ר"ל לענין הציצית בטלית יהיו נקשרים ולא החוטים בעצמן וא"כ לא יהיה בזה גדר ב"ת וכמש"כ אך למ"ד פתיל או גדיל ע"כ הקשר הוא להציצית בעצמן ובזה שפיר יש בל תוסיף זהו כונת רש"י:

[השמטה שם ע"ד. **במ"ש בדברי הירוש' חגיגה פ"ג גבי משקה בי מטבחיא. ועי'** פסחים דף כ' ע"א בתוס' ד"ה ובשעת וחולין דף ל"ו ע"ב ד"ה אלא ולכאורה דבריהם תמוהים דאיך ס"ד למימר דשמואל ס"ל דתלושים מכשירים דא"כ גם בי מטבחיא הוה הכשר כמ"ש התוס' שם ולשיטת רבינו דס"ל בפ"י מהל' טוא"ו הט"ז וי"ז דזה הוה בגדר הלכה י"ל דר"ל משום דהמים באו על הפרה חוץ לעזרה ואף דאז היתה בע"ח ולא שייך בה כלל דין הכשר עי' חולין דף ע"ד ע"ב גבי ב"פ ודף קכ"ח ע"א גבי הכשר קודם מחשבה וגבי יד ע"ש אך לשיטת רבינו דבעי גם תלישה מהמחובר לרצון זה די אף אם תלשן לצורך בע"ח וכמבואר בכמה משניות במכשירין ובירוש' פ"א דעירובין ה"ז דהוה מחשבה לכ"ע ובדברי רבינו בהל' טוא"ו פי"ב ה"ג דלכך בעי שיהיו תלושים ברצון דבל"ז נשאר עליהם שם מחובר אך לענין הנפילה דבעי ג"כ רצון ולשיטת התוס' דמה"ת רק שיפול ממחוברים אם זה מיקרי ג"כ נפילה ממחובר כיון דאז היה בע"ח ולא שייך בו גדר הכשר כלל ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דב"ש וב"ה בפ"א דמכשירין מ"ב ג' ע"ש אך עיקר הטעם משום דהמים באו מחוץ לעזרה ואין עליהם שם בי מטבחיא וא"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ג

תפר כו'. אעפ"י שהרצועה כו'. עיין בר"ש כאן דלא ס"ל כן רק דאם יש הפסק ביניהם מותר וכ"כ בזה בח"א דראי' לשיטת רבינו דאם נימא דעיקר הכלאים בציצית הוא משום הציצית בטלית והנה קי"ל במנחות דף מ' ע"ב דכנפיה של עור חייב בציצית וא"כ יכול לעשות כך ולא יהי' כלאים וע"כ כמש"כ רבינו אך י"ל דהעיקר הטעם שם משום דאזלינן בתר עיקר הבגד וכאן אם נימא דבבגד עצמו א"א לעשות ציצית כה"ג שוב לא יהיה ראוי ללבישה ולא יהי' עליו שם טלית כלל כמש"כ והוה כמו זקן העשוי לכבודו ופטור מציצית וא"כ עיקר הבגד נעשה ע"י הכנף של עור ושוב אין שם בגד עליו וכעין הך דשבת דף ט"ו ור"ה דף י"ט אם הולכין אחר המעמיד וכמו דמבואר ביבמות דף ק"ב ע"ב גבי סנדל התפור בפשתן ע"ש ברש"י בשני הלשונות ותו"י יומא דף ע"ט דאין שם מנעל עליו ושם ביבמות גבי הוא של עור ותריוסיות של שער דכשר לחליצה אף דעיקר חליצה הוא התרת הרצועות כמבואר שם ובירושלמי שם ועיין פסחים דף מ"ה גבי עריבה במקום העשוי לחזק ובר"ש מס' טהרות פ"ח מ"ח מה דמייתי שם בשם רשב"א גבי מזחילה כו' העליונים טמאים מפני שהם גדורים כו' וכה"ג מבואר בר"ש מקואות פ"ב מ"ד בשם תוספתא גבי גיסטרא שהיא שקועה ע"ש דיש עליו שם שאוב ושם פ"ה מ"ה ו' גבי כלים ובהך דחולין דף קכ"ח גבי בהמה מהו שתעשה יד לאבר ע"ש ושם דף קל"ג ע"ב גבי מתנות אי אזלינן בתר עיקר הבהמה או בתר הראש. וכה"ג מבואר בירושלמי פסחים פ"ב ה"ג אם הפריש מצה על חמץ דלא מהני כיון שממנה עצמה אינו יכול להפריש וכה"ג כ' התוס' בכורות דף י"ב ע"ב ד"ה כיון דזה הוה כמו מהחיוב על הפטור ע"ש וכה"ג מבואר בירושלמי חגיגה פ"ג ה"א גבי משקה בי מטבחיא דאם נטמא בפנים והי' שותת ויורד טהור אף בחוץ ואף דמשקה טופח חיבור ועיין פסחים דף י"ז ע"א ובירושלמי פיאה פ"ב דמבואר שם דאם הי' שדה חציו בחו"ל וחציו בארץ אין הקצירה שבחו"ל מחייבת אותה שבארץ להניח פיאה ובזה א"ש ג"כ הך דשבת דף כ"ח ע"ב דאמר שם דע"כ בעי בתים של תפילין מעור טהור מחמת השי"ן ע"ש ואמאי לא נימא לדבק ש' מעור בהמה טהורה על בתים של עור בהמה טמאה וע"כ צ"ל דלא מהני זה כיון דמהבתים עצמן לא אפשר לעשות ש' לא מהני הדיבוק ואף דבכל מקום מהני כמבואר בסוכה דף ל"ז ע"א כיון דחברי' כגופה דמי וכמש"כ התוס' יומא דף מ"ד ע"ב בשם הירושלמי היכא דמדבקא במסמר הוה כגופה ועי' עירובין דף פ"א גבי תפרו בקיסם ומנחות דף ל"ב ע"א ד"ה להשלים דתפירה הוה חיבור ושם דף ל"ז ע"ב מ"מ כאן לא מהני זה כמש"כ וה"נ גבי בגד כן ועיין בירושלמי חלה פ"ג ה"ה ע"ש:

הלכה ו

מפני שצורת הכל כו'. כ"כ בזה בח"א דאין האיסור רק בזמן שהוא חוט אז נקרא של צמר אבל אם בשעה שנעשה חוט כבר נהפך צורתו לא דלא הי' עליו שם חוט של צמר מעולם וכן כונת רבינו בהל' שביתת עשור פ"ג ה"ז מש"כ שהרי קושי הארץ מגיע כו' לא דר"ל דבעינן שביוהכ"פ יהי' מרגיש היחוף רק דר"ל דכיון דהוא מרגיש הקושי אין עליו שם מנעל ושוב לא נאסר כלל ביהכ"פ וכעין שכתב רבינו בהל' סוכה פ"ה ה"ד דפשתן אין עליו שם גידולי קרקע דשם פשתן חל עליו לאחר הטוי' ואז נשתנה וכה"ג מבואר בתוספתא דמאי פ"ד דמרבינן פירות חו"ל עם פירות של שנה שני' על פירות של שנה שלישית לפוטרו ממעשר עני ור"ל קודם מירוח דעדיין לא נטבל ושוב לא חל עליו שם טבל של מעשר עני כלל וה"נ כן וכה"ג מבואר במס' פרה פ"ד הובא בדברי רבינו בהל' פ"א פ"ד הט"ז דקודם שתעשה אפר היו יכולין להרבות לה עצים ושאר דברים ואין פוסלין אותה ואחר כך אם שרף עלי' עצים פסלה ועיין מש"כ התוספות מנחות דף מ"ב ע"ב ד"ה וסממנים וכ"מ בזה:

[השמטה לדף ט"ו ע"א. **במ"ש שם בשם התוספ' גבי מרבין פירות שביעית כו' לפוטרו מן המעשרות. אך** י"ל דהטעם דהוה כמו שלא ראה פני הבית וזה הטעם דהכניסו במוץ דהך דברכות דף ל"א וכ"מ ובירוש' שם פ"ה מרבה אדם תבן כו' ועי' במ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' מתנות עניים פ"ה ה"ד גבי טמון ושם אאריך בזה: ע"כ השמטה]

הלכה ז

לפיכך כו'. שהרי בטלו כו'. עיין בהשגות. אך באמת ר"ל רבינו דהן בטלין להעור של הכבשים לא להפשתן או כמש"כ לעיל דאם כבר נעשה איסור אז בטל גם כלאים בדבר אחר וא"כ נתבטלה בהעור של כבשים ולכך מותר ללובשם אבל אם הי' על הנימא שם צמר אז הוה אסור דאמרינן שמא הצמר בפ"ע והפשתן בפ"ע והעור מחברן כמו בהלכה ט' ועיין בירושלמי חלה פ"א ה"א וה"ב דאמר שם דאם עשה עיסה אחת מה' מינים אין חל עליהם שם עיסה כלל דהוה דבר חדש וכן בעי שם אם עשה עיסה אחת מה' מינים וחזר ועשה ה' עיסות ועירבן אם שייך כאן חוזר וניער דאמרינן שנעשה כמין חדש וה"נ י"ל מש"כ רבינו דהנימא של צמר בהחוט של פשתן דהירושלמי לא אמר רק דאם עירב נימא של צמר בנימא של פשתן ועשה מהן חוט אבל לא כה"ג ועיין בר"ש כאן במ"ט מש"כ גבי סרבלים של צמר ויש בהם עורות שהם תפורין בפשתן אך שם י"ל דר"ל דביטל הפשתן להעור וכהך דמבואר בחולין דף קכ"א ע"א גבי אלל שפלטתו סכין ושם דף פ"ג ע"ב היכא דבטלי' לגבי מזבח ועירובין דף ק"ד ע"א גבי מלח שעל הכבש ותוס' זבחים

דף פ"ו ע"א גבי עצמות קדשים שיש עליהם בשר דמהני ביטול ופסחים דף מ"ה ע"א גבי עריבה ובירושלמי שבת פט"ז גבי כל הטפל הרי הוא כגופו וכ"מ בזה וזה עדיף מאינו מקפיד דזה נעשה כגוף הדבר. ואף לשיטת רש"י ביבמות דף ע"ח וכ"מ דלא מהני אינו מקפיד בגוף משום דסבירא ליה דאינו מקפיד לא מהני רק דלא הוה חציצה אבל היכא דבעי נגיעה לא מהני ולכך דייק רש"י ב"ק דף פ"ב ע"א דגבי בשר בעי שיגע במים אבל היכא דהוא מבטל הוה כמו עצם ולכך מוכח בירושלמי פ"ג דפסחים גבי עריבה דגם אם רובו גם כן יכול להטביל דהוה כגופה של עריבה ע"ש וכן נ"מ לענין כולו ביבמות דף ע"ח ע"ב שם וזה ר"ל היינו רביתי' אף דהוא ב' גופים ולא כהך דזבחים דף י"ט גבי חציצת בגדי כהונה דשם ר"ל כעין הך דחולין דף ס"ז גבי יבחושים דהדופני דמנא לא מיקרי פירש כלל כיון דכן דרכם. אך צריך שיבטל לעולם וכמש"כ הר"ן ז"ל פ"א דסוכה על הך דדף ד' ע"א ועיין רש"י שבת דף נ"ז ע"א דמשמע דסבירא ליה דאינו מקפיד וביטול הוה חדא מילתא אך באמת נ"מ גבי טבילה בין אם קודם שנעשה עליו הדבר הוזקק לטבילה אז גרע וצריך ביטול גמור ע"י מעשה ובין דבר שמתחילה הוא כן אז לא איכפת לן וזהו דר"ל ביבמות הנ"ל היינו רביתי' דהא מתחילת בריאת העובר הוא במעי אמו ולא הי' מעולם גוף אחר ועיין נזיר דף נ"א גבי גלגלין ושם גבי ש"ז כיון דמעלמא קאתי ומעילה דף י"ב ע"ב וכ"מ בזה ועיין זבחים דף ק"י ע"א ובמ"א הארכתי בזה:

הלכה י

בגד צמר כו'. עיין בכ"מ ועיין בפיהמ"ש לרבינו במשנה ט' גבי הך דר"י במשיחה של ארגמן מבואר כמש"כ רבינו דאף לר"י אין אסור רק מפני שהוא פותל תחילה עמהם אבל בלא זה לד"ה מותר ואנן לא קי"ל כר"י ע"ש בפיהמ"ש ועיין בזבחים דף י"ח ע"ב במה דאמרינן דאבנט מיגז גייז ור"ל דזה לא שייך לגוף הבגד רק דהוה כדבר בפ"ע וכמו שאינו ועיין מנחות דף ל"ז ע"ב גבי האי מאן דחייטי' וברש"י שם דף מ"א ע"א ובזה יש ליישב ג"כ מ"ש רבינו בהל' כלי המקדש פ"ח ה"ד דבגדים מקרעים פסולים לעבודה ובהל' ביאת מקדש פ"א הי"ד פסק דעבודתו כשרה רק דחייב מיתה וי"ל דמיירי כגון שהי' מרושלין ושם היו נקרעים וסילקן ע"י אבנט וכיון דקי"ל דאבנט מיגז גייז הוה כמאן דליתא ומ"מ יש עליו שם בגד קרוע וכעין זה מבואר בבכורות דף ג' ע"א גבי ולימא לי' שקיל אזנו וזיל כו' מה דמחלק שם בין נפל לזה ועיין תוס' מגילה דף ט' ע"א מ"ש בשם רש"י כה"ג דגרע יותר היכא דכתב בשיבוש מהיכא דלא כתב כלל ותוס' סוטה דף ל"ג די"ל דגרע טפי היכא דקרא בלשון חול מלא קרא כלל ועיין גיטין דף ס' ע"א התם מחסרא במילתא ובמגילה דף כ"ב ע"ב גבי דנפילת אפים דיותר טוב שלא יפול כלל

משיפול בשינוי ובר"ה דף ל"א ע"ב גבי שיר של קרבן דהוה מחלוקת אם לא אמרו שיר כלל או שאמרו שיר של חול ע"ש וכ"מ בזה. ולפי מש"כ בהשמטה לח"ב י"ל דלא נפסל הבגד רק שהי' קרע גדול וכעין הך דזבחים דף צ"ה אם לא נשאר בו כדי מעפורת ובאמת אדרבא לפי המבואר בדברי רבינו פ"א מהל' ביאת מקדש מוכח דשתוי יין ופרועי ראש וקרועי בגדים אינם חייבים רק שהוא כהן הכשר לעבודה ור"ל לאפוקי בע"מ אף דלענין טומאה יש לו בבע"מ כמבואר ביבמות דף ל"ב ע"ב ובדברי רבינו סוף הל' ביאת מקדש מ"מ לגבי הני לא וכן מבואר בתו"כ פ' שמיני ופ' אחרי מות וא"כ לפי"ז י"ל דאם הי' קרוע הבגד עד שיהי' עי"ז עבודתו פסולה שוב אינו חייב מיתה משום קרועי בגדים דשוב הוה אינו כשר לעבודה. ובאמת נראה דכונת הגמ' בהוריות דף י"ב ע"ב יכול בראש ובגד של סוטה כו' ע"ש בפריעה ופרימה כל עיקר ור"ל כך דלא נימא שאינו חייב עד שיפרום בגדיו לגמרי ויפרע ראשו לגמרי אז חייב קמ"ל דאף פריעה ופרימה קצת ג"כ חייב ועיין בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א הי"ד שדייק שם כדרך שקורעין על המת ור"ל דאם הי' קריעה גדולה דאז שוב נפסל מלעבוד עבודה דהוה מחוסר בגדים אז אם נכנס כך פטור דאינו ראוי לעבודה ועיין תוס' סנהדרין דף פ"ג ע"א וביומא דף ה' ע"ב וזהו כוונת הגמ' מנחות דף ק"ט ע"ב גבי חוניו דנכנס בצלצול בין אולם ולמזבח ורצו להורגו משום ביאה ריקנית במחוסר בגדים וזהו הוה רק שייך לב"ד של כהנים כעין דמבואר בסנהדרין דף פ"א ע"ב ופ"ב ע"ב ועיין בספרי פ' קרח פסקא קט"ז עון המסור לכהנים. וגם י"ל דנ"מ אם הי' יתור בגדים כגון שני אבנטים והעליון הי' קרוע ומ"מ אין עליו שם יתור בגדים כיון שהוא פסול וכעין מ"ש התוס' סוכה דף ל' ע"ב גבי מין אחר בלולב היכא דהגביהו שלא כדרך גדילותו ע"ש ואף דרבינו בהל' תפילה פי"ד הי"ב פסק דאין הכהנים רשאין להוסיף בברכת כהנים ברכה אחרת גם בלחש ע"ש התם הפסול לא משום דלא הוה כתיקונה רק משום דצריך שישמעו העם וא"כ ההוספה דא"צ לשמוע לא הוה שלא כתיקונה לענין זה משא"כ כאן ועיין בזבחים דף פ"ה ע"א במה דאמר שם לא תהא פחותה משוחט חוץ כו' ור"ל אף בלילה ואח"כ הקשה מעוף ותירץ דשחיטה של עוף בפנים אינו כלום משא"כ לענין חוץ אין נ"מ ובדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ח הי"ז וע"ש בהשגות ועיין בהך דזבחים דף כ"ו ע"ב גבי פסול שלא במקומו דאינו עושה שירים ובדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"א הכ"ז דנקט זרק כהלכתו ושם בהל' כ"ח ובפ"ב ה"י ובפי"ד ה"ב ע"ש. והא דשל חול פסול הוא משום הך דמבואר בזבחים שם בד שלא ילבש של חול עמהם וכן מבואר בירוש' סוף עירובין ובפסול לא שייך זה דמ"מ יש עליו שם כלי שרת וכן הוה הדין גבי חליצה המבואר ביבמות דף ק"ב גבי שני מנעלים

ומבואר בירוש' שם דרק אם שניהם של עור אבל אם התחתון של לבד החליצה כשרה ואף דכתבתי שם בפ"ד מהל' יבום הי"ט דצריך שיהא העקב דבק למנעל של חליצה י"ל דמיירי שהתחתון אין לו עקב. ועיין ביומא דף נ"ג ע"א אם מעייל ב' הקטרות ואחד בלא מעלה עשן ועיין חולין דף ל"ב ע"א אם גבי פרה דחולין שייך אותה ולא חברתה ועיין בדברי רבינו בהל' פרה פ"ד הי"ח דפסק כן דחולין אינה פוסלתה אם נשחטה בלא כונה וס"ל דזה תליא בהך דיומא דף מ"א ע"ב ע"ש. והנה באמת רבינו לא כתב ג"כ דאם שחט שתי פרות בדיעבד דפסול והטעם כך דהנה רבינו בהל' פרה פ"ד הי"א פסק דאם שרף שתי פרות בגת אחד פסול והטעם דכיון דקי"ל דשרפה חוץ לגיתה פסולה וכיון שאין לה גת מיוחד הוה לכל אחת כמו חוץ מגיתה ועיין פסחים דף פ"ו ובדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ט ה"ה וה"ג דצריך לעשות מחיצה בין שני חבורות דאי לאו הכי אין עליהם שם חבורה ולכך אם נפרצה המחיצה שביניהם אינם אוכלים ועיין סוטה דף מ"ג ע"ב גבי כרם של שני שותפים ובירוש' שם ופ"ט דשביעית גבי פרוזבול דאין כותבין על שני שותפין משום דכל קלח וקלח כו' וכ"מ. והנה רבינו ס"ל דגם גבי שחיטה אם שחטה חוץ ממקום שריפתה פסולה וכמבואר בזבחים דף קי"ג וזהו כונת הגמ' בזבחים שם גבי שרפה שלא כנגד הפתח כשרה מחמת מקום שפורשת למיתה שם תהא שריפתה ר"ל דהוא ס"ל כר"ל דמותר לשחוט שלא כנגד הפתח דהיינו פורשת למיתה וה"ה דמותר לשרוף דהשחיטה והשריפה צריך שיהי' במקום אחד וכן מבואר בירו' תרומות פ"ו ה"ב מקום שחיטתה כו' ע"ש מקום שפורשת מחיים ר"ל דנפרשת מחיותה דהיינו השחיטה ודלא כשיטת התוס' בזבחים דף נ"ה ע"ב ודף כ"ה ע"ב ודף צ"ג ע"ב ומנחות דף ז' ע"ב ע"ש וגם ההזאה ס"ל לרבינו ג"כ כן וצריך להיות במקום שריפתה ושחיטתה וזהו הנקרא גיתה ומערכתה ודלא כשיטת הר"א ז"ל בפ"ד מהל' פרה הי"א והל' ו' ע"ש וא"כ לפי"ז אם שחט שניהם נפסלה אחת מהם. והנה לפי"ז י"ל דיוכל לפדות אחת מהם וכמש"כ רבינו בפ"א מהל' פ"א ה"ט וא"כ ממילא תכשר השניה וכעין דמבואר בירוש' קדושין פ"ב ה"ז גבי שני חטאות ובמעילה דף ז' וגם הוה כמו ששחט בלא כונה דהוא נתכוון לשחיטת פרה ובאמת הוה חולין ועיין במנחות דף מ"ח ע"א חולין ממילא הואי ע"י פדיון ור"ל דלא הוה כמו שמכניס חולין לעזרה ע"י שפודה החולין בפנים וכעין שכתב רבינו ז"ל בפיהמ"ש פ"ה דמעש"ש מ"ט דכיון ששכר המקום הוה זה גופה כמו משיכה וכעין זה כתבו התוס' ב"ב דף ע"ו ע"א ע"ש ובתוספ' ערכין פ"ד ומעש"ש דאמר שם פדייתו זה הוא משיכתו ובירושלמי מעש"ש פ"ה ה"א דאמר שם דרשב"ג הוא דאית לי' דגם גבי מעש"ש משיכתו זו היא פדייתו ר"ל דע"י הפדיה נמצא שיצא מרשות גבוה לרשות

הדיוט זה גופה הוה משיכה דמשכו לרשות אחר. ובזה א"ש שיטת רבינו בהל' מכירה פ"ג ה"ט דרק כשאין המטלטלין צבורין אז צריך לומר קנה ע"ש וטעם משום דאם הם צבורים אז השכירות מקום הוה משיכה וקנה בגדר משיכה וזהו ג"כ שיטת רש"י בהך דגיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה לקניא ובד"ה הרי זו דכתב שם דקנתה הגט מחמת אגב קרקע ובעיא צבורין וע"ש בר"ן ובתוס' דף ע"ח ע"ב ד"ה ואת. אך באמת שיטת רש"י משום דאז הוה כמו שמשכה הגט וכמש"כ ועיין תוס' סוכה דף ל"א ע"א ד"ה אבל ויהי' נ"מ ג"כ דגבי שטר לא מהני זה דאין שטרות נקנין במשיכה עיין תוס' יבמות דף קט"ז ע"א אם מהני קנין אגב בשטרות ובתוס' גיטין דף כ"ב ובכ"מ וכעין זה מבואר בתוספ' דנדרים פ"ד גבי המודר הנאה מחבירו עד שיעקרו סוכות דאסור על לילי יו"ט האחרון ועיין תוס' ב"ב דף ו' ע"ב גבי כשורא וסוכה דף מ"ח ע"א. אך באמת ר"ל כך דכ"כ בהל' סוכה ובהל' שבועות בשם הירוש' דשם סוכה לא הוה רק בחג בשעת מצוה וא"כ ממילא כיון שיצא זמן החיוב פקע שם סוכה ממנה וא"כ ממילא הוה כמו עקירה ולכך מותר במודר הנאה הנאה ויהי' זה נ"מ להך מחלוקת ראשונים גבי תנאי בעצי סוכה אם מהני ואף דהתוס' במגילה דף כ"ח ע"ב כתב בד"ה בתי כנסיות דכל דבר דאין הקדושה רק לזמן מהני תנאי וה"נ כן דזה לא דמי דכאן לאחר הזמן שוב אין הדבר כלל וזה לעולם דידי' וכעין שכ' התוס' מכות דף ח' ע"א גבי שליח ב"ד וכ"כ בזה וכן יהי' נ"מ במה דמבואר בסוכה דף מ"א ע"ב ודף מ"ו ע"ב דיכול להקנות הלולב במתנה ובפרט לשיטת הירוש' דס"ל בפ"ג דסוכה ובפ"ב דגיטין דצריך שיקנה מתחילה האתרוג ואח"כ יוצא בו לא שיטלנה לכתחילה לצאת בו וכ"כ בזה היך יכול להקנותו הא אינו שלו מה"ת לשיטת רש"י דף ל"ז ע"ב ועיין ב"ב דף מ"ג ע"א גבי ס"ת דאינו יכול לסלק והטעם כתבתי דזה הוה כמש"כ רבינו בהל' מכירה פכ"ב הי"ד אין אדם מקנה כו'. אך באתרוג י"ל דכיון דמותר להריח בו יש לו בו עדיין זכות בהדבר ועיין פסחים דף צ' ע"א גבי פסח ובהך דסוכה דף ל"ג ע"ב דמשמע שם דאף אם חל המצוה על ההדס ואח"כ השחירו הענבים מותר ללוקטם לאכילה ולא הוה כמו שמרים של הקדש המבואר בב"ב דף צ"ז דאסור אף דנפסל על ידיהם ועיין מעילה דף י"ג גבי גידולין ובחולין דף קל"ה אם יוכל לשייר ובירוש' ספ"ד דפסחים גבי הך דגמזית של הקדש ופ"ג דקדושין וכ"מ וצ"ל כיון דזה רק לזמן שפיר יכול לשייר ועיין תוס' סוכה דף ט' ע"א ד"ה מנין וכ"מ בזה וה"נ גבי חולין כן. אך י"ל דשם בעי ביאת חולין בעזרה והוה כעין דמבואר בזבחים דף פ"ב ע"ב דממעטינן דרך משופש ע"ש ועיין ברש"י זבחים דף צ"ב ע"ב דמוכח שם דגבי הכנסת דם בפנים שפיר נפסל אף שנכנס בעודו בבשר ע"ש ברש"י ד"ה או דנקט רק שקיבל הדם לאחר יציאה

וצ"ל דשם לא הפסול מחמת ההכנסה רק מחמת שהדם בפנים ועיין בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ב הט"ו וט"ז מבואר שם כך דהיכא דהיזה ממנו בפנים שם נפסל הקרבן לא מחמת פסול הדם רק הוה פסול הגוף ולכך אף אם כוס אחד נשאר בחוץ נפסל הכל ולכך אף אם נכנסה מאליו וגם בשוגג פסול. ולפסול הדם לחוד אז אם הכניסו במזיד נפסל ובשוגג לא נפסל ובזה א"ש דברי התוס' זבחים דף כ"ז ע"ב ד"ה לא מ"ש דמביא ראי' מניתנין בחוץ שנתנן בפנים כו' והא ר"י ס"ל דוקא בשכיפר וצ"ל כמש"כ דנ"מ לענין הדם עצמו אך מהך דשם דף ל"ו ע"א דאמר שם וקי"ל בשכיפר ור"ל דאף הדם לא נפסל בשלא כיפר אף אם הכניסו במזיד וא"ש בזה מ"ש התוס' שם ד"ה היכא דא"כ ביטלת תורת פיגול דשם עכ"פ הדבר בעצמו נפסל משא"כ כאן אך באמת י"ל דרבינו ז"ל ס"ל דרק בשהכניסו לכפר אז לא נפסל עד שיכפר וכעין דמבואר בגמ' כאן דף פ"ב ע"ב כל מידי דחשיב עלי' לפני ולפנים לא מיפסל בהיכל ע"ש ובחולין דף ק"ב ע"ב גבי חישב לאכול כולה ע"ש. ועיין בתוספ' מנחות פ"ה דאף אם הכניס כל שהוא להיכל נפסל הדם ואף דאין בו שיעור הזאה ומשמע דנפסל כל הקרבן ועיין תוס' זבחים דף פ' ע"ב ד"ה ב"ת דמשמע דהיכא דליכא שיעור כלל אף למאן דס"ל שם דף ע"ה דהזאה א"צ שיעור מ"מ פסול דרישומו ניכר בעיא ומ"מ אם הכניסו כה"ג לפנים נפסל כולו ובהל' פסוהמו"ק אבאר זה. ועיין תמורה דף י"ג ע"א מי קרינן כו' ובזבחים דף ע"ז ע"א גבי שמן עכ"פ הרי חזינן דרק משום דבעי הכנסה והבאה אבל בל"ז הוה כמו דבר אחר ע"ש ועיין רש"י מנחות דף מ' ע"ב ד"ה הטיל ושם דף מ"א ע"א ד"ה חדא דמבואר שם דהמעשה שעושה בציצית השניים הוה כמו פעולה בהני ע"ש וה"נ גבי פרה כיון דע"י זה נפסלת וצריך לפדות והוה חולין והוא נתכוון לשחוט ב' פרות הוה כמו בלא כונה ועיין מנחות דף מ"ט ע"א במה דאמר שם גבי פיגול באומר מותר אך רק דסבר שמותר לחשב בה לשם שלמים וממילא מחשב לאכול חוץ לזמנו ומ"מ לא הוה זה עקירה בטעות ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בפ"א מהל' איסורי מזבח דהיכא דהם סבורים שמותר ובאמת אסור אם זה הוה טעות ועיין בתוס' ב"מ דף קט"ו ע"ב גבי הך דאביי דחבל סכינא דאשכבתא ע"ש. ועיין במכות דף י"ב ע"א גבי היוצא חוץ לתחום לפי' פי' רבינו בהל' רוצח פ"ה הי"א דאם יצא בשוגג ההורגו אף גואל הדם גולה ע"י אף דהוא הוה סבור שהי' מזיד ולכך הרגו והוה כמו אומר מותר דאינו גולה מ"מ כיון שזה בא לו ע"י שגגה גולה וזה תליא בהך דשבועות דף כ"ו גבי העלם חפץ ועיין בהך דפסחים דף ע"א ע"ב ודף ע"ב וכן בהך דמכות דף כ"ב ע"ב גבי הוסיף לו רצועה אחת ועיין ב"ק דף ל"ב ע"ב ואמאי לא הוה ג"כ כמו טעה בדבר מצוה אך שם י"ל משום דכבר עשה המצוה ושוב אין עליו שם

שליח ב"ד ובאמת שיטת רבינו בהל' רוצח פ"ה ה"ו דהך דמכות דף ח' לא ר"ל בשליח ב"ד המלקה דזה אין הטעם משום דעשה ברשות רק דהדין כן כמבואר ב"ק דף פ"ד ע"א אם מיית לימות רק דלכך בעי אומד משום הך דסנהדרין דף י' משום דבעינן אחיך ואחיך רק בקיים וכמבואר במכות דף ה' ע"ב והרי אחיו קיים דזה הלשון רק כשהוא קיים ונ"מ ג"כ למה דמבואר בספרי פ' תצא פסקא רכ"א דממעט שם עדים זוממים מתליה אם ר"ל רק לדידן דס"ל דרק עובד ע"ז והמגדף ניתלין והמיעוט הוא בעדים זוממים של מגדף דלא נימא דניתלין משום כאשר זמם. אך לפי מש"כ זה א"צ מיעוט דהא התליה לאחר מיתה ואז אינו אחיו כלל רק המיעוט הוא דאף לר"א דס"ל דכל הנסקלין ניתלין מ"מ ממעט עדים זוממין וזה תליא אם הך כאשר זמם הוא הטעם של העונש או רק זה דין ונ"מ ג"כ אם עדים זוממין בעי אזהרה עיין במכות דף ד' ע"ב וא"כ משמע דזה הוה רק דין ולא משום כאשר זמם דאל"כ למה לן אזהרה וכשיטת רבינו בהך דכריתות דף י"א גבי שפחה חרופה דלא ס"ל דשפחה הוה חייבי לאוין עיין בהל' אס"ב פי"ב הי"ב ופ"ג וביבמות דף נ"ה ע"א וכ"כ בזה וכן גבי לאו דבן סורר ומורה מה דמלקין אותו עיין בדברי רבינו בהל' ממרים פ"ז ה"ז והך דדף ס"ג קאי אמיתה לא אמלקות ועיין רש"י סנהדרין דף ע"א ע"א מ"ש שם רש"י דהא הוה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אך י"ל דהטעם מבואר במכות דף י"ג ע"ב משום דבמיתה א"א לפטור בדבר אחר אבל גבי בן סורר ומורה הא מבואר בסנהדרין דף פ"ח דאם רצו אביו ואמו למחול מוחלין לו שוב הוה כחייבי כריתות אך באמת מדברי רבינו מבואר שם בהל' א' דזאת אזהרה היא רק על המיתה ועיין מ"ש בפיהמ"ש פ"ג דמכות דהך לאו דלא תאכלו על הדם לא לקי אך מ"מ גבי בן סורר י"ל דס"ל כמבואר בירוש' שם דהאזהרה היא משום לא תגנבו ואף דבכל מקום לא לקי על זה משום דניתן לתשלומין כמבואר חולין דף קמ"א וכ"מ אך מ"מ גבי בן סורר ומורה מבואר בירוש' ב"ק פ"ג ה"ד דשם אין שייך תשלומין י"ל דשפיר לקי. אך מלשון רבינו לא משמע כן רק דלקי כיון דמפורש בקרא אף בלא אזהרה וא"כ ה"ה גבי עדים זוממין אבל אם נימא דזה רק דין אז בעי אזהרה ומהך דב"ק דף ה' ע"א בתוס' שם שכתבו דאף אם העידו לשלם רק מזיבורית צריכים הם לשלם מעידית חזינן דזה הוה דין וכן נ"מ לגבי עדי מסית אם גם בהעדים זוממין הוה הני דיני דמסית וזהו כונת רש"י הובא בתוספ' רפ"א דמכות ד"ה כל הזוממין ועיין רש"י כתובות דף מ"ה ע"א וגם י"ל דנ"מ להך דסנהדרין דף ל"ג ע"ב גבי מחזירין לזכות אף שע"י זה יהי' חוב לבע"ד ע"ש בתוס' דף ג' ע"ב ובהך דכתובות דף ל"ג ע"א וא"כ נ"מ ג"כ לתלות אף בלא מיעוטא דקרא וכן אם העידו על אשה דהיא אינה ניתלת אם העדים ניתלין ואם נימא דהוא רק

דין וא"כ ממילא ניתלין ובאמת זה תליא במה דפליגי רבינו עם התוס' סנהדרין דף נ"א ע"ב וריש פ"א דמכות גבי עדי זוממין של בת כהן אם הבועל קטן כיצד נידונין העדים זוממין ועיין בלשון רבינו בהל' עדות פ"כ ה"י ע"ש דלא ס"ל כהתוס' אך באמת נ"ל דשם גם על הבת כהן יש שני חיובים רק משום דנידונת בחמורה דהיינו בשריפה ונ"מ דאם אינם יכולים להמיתה בשריפה חונקין אותה וכן נ"ל דר"ע דס"ל בסנהדרין דף נ"א ע"ב דארוסה בת כהן ג"כ יוצאה לשריפה לא משום דסבירא ליה כר"ש דשריפה חמורה רק דיש בה ג"כ חיוב שריפה ונ"מ אף אם לא נימא דחייבי סקילה נידונים בכל מיתה ובהל' סנהדרין אבאר זה. ועיין בתוס' סוטה דף י"ט ע"ב דאתחלתא דשריפה הוא ע"י חנק ע"ש ובזה א"ש מ"ש התוס' סנהדרין דף ס"ו ע"ב למ"ד דבעינן שיהיו שניהם במיתה אחת בבת כהן ע"ש אך באמת גם בה יש בה חנק ובמה דמבואר שם דף ע"ו ע"א דאמר שם אפיקתי' מדינו כו' יעויין שם ברש"י ד"ה ואוקמה ובאמת עיקר הגדר של עדים זוממין דהוה כמו רודף ולכך אם הרגו אין נהרגין דאז שוב לא שייך זה דכבר נהרג וכמבואר סנהדרין דף ע"ב ע"ש ולכך גבי מלקות לא פסקינן כן כמש"כ רבינו בהל' עדות ובאמת זה תליא אם העדות הוא על המעשה שעשה או רק מה שיתחייב על זה וזהו כונת הגמ' רפ"א דמכות גבי בן גרושה ובן חלוצה דהא המעשה של העדות הוא שאביו של זה נשא גרושה לא עליו וממילא הוא נעשה בן גרושה רק משום דגבי בן גרושה צריך ב"ד לפוסלו כמבואר בירוש' פ"ח דתרומות וזהו כונת הגמ' בקדושין דף ס"ו ע"ב וכמבואר בר"ש פ"ב דמקואות. ובזה יש לפרש דברי הגמ' רפ"א דמכות ע"ש במה דאמר שם לו ולא לזרעו ובלשון רש"י שם במשנה בד"ה שהוא ור"ל כך דהעדות שלו הוה על האב והפסול הוא בבנים ואם צריך לעשות כאשר זמם לא יחול הפסול רק על בניו שלו ולא עליו כמו שזמם וזהו דמקשה וליפסלו אותו ולא ר"ל אותו לבדו דזהו ממילא רק ר"ל דב"ד יפסקו שהוא פסול ולא שזרעו פסול ותירץ דבעינן כאשר זמם לעשות והוא זמם לפסול את בניו ולא את הכהן עצמו וא"ש. וא"כ נמצא דאין הטעם כאן משום דעשה ברשות רק הדין הוא כך אך יהי' נ"מ אם לא הוסיף לו רק כגון שנתן לו מכה חזקה ע"ש במכות דף כ"ג דצריך להעמיד חסרי כח ועיין ב"ק דף ל"ב ע"ב דמקשה שם דהוה שוגג קרוב למזיד אך באמת יהי' נ"מ כגון אם אמדוהו לכ' וא"כ אינו לוקה אלא י"ח ונתן לו י"ט דבזה לא הוה קרוב למזיד דהא אמדוהו שיכול לקבל כ' וזהו באמת כונת הראב"ד ז"ל בהשגות שם אך הטעם כמש"כ לעיל דעל יותר ממה שצריך לא עשאו אותו שליח ונתבטל ועיין בסוף בכורות גבי מעשר בהמה וכתובות דף צ"ח ותוס' זבחים דף ל"ד דמתבטל השליחות. ובאמת אם נימא היכא דמת בתוך המלקות דהוה טעות באומד של ב"ד וא"כ שוב הוה

כמו לא עשאו מצוה כלל עיין מכות דף כ"ב ע"ב גבי אמדוהו לקבל מ' וחזרו ואמדוהו כו' ואדרבא כשילקו אותו יותר מן האומד ומת שפיר עביד מצוה בהראשונות דהרי נתקיים הדין של אחיך קיים לאחר המלקות של האומד. רק דבזה לא שייך כלל הדין של עשו ברשות כיון דהדין הוא כך כמש"כ לכן העיקר כפי' רבינו שם דהיינו שאינו רוצה לילך לב"ד וכעין הך דסנהדרין דף פ"ה ע"א במסרב בו וכן מה דאמר שם ואחר מי התירו אלא כבוד שמים עדיף ר"ל ג"כ לא השליח ב"ד להלקות דזה הדין כן רק דר"ל במסרב וכן הך דכתובות דף ל"ב ע"א דאמר שם שכן הותר מכללו בב"ד ר"ל ג"כ כן כמ"ש רבינו ז"ל דעל מלקות לא שייך הותר מכללו כיון דהמצוה הוה כך כמ"ש התוס' זבחים דף ט"ז ע"ב גבי במה ועיין פסחים דף כ"ג ע"ב בהך מחלוקת דריה"ג ורבנן אם חלב מיקרי הותרה מכללו וכ"מ בזה רק דר"ל כה"ג וגם לפי המבואר בסנהדרין דף פ"ה דגבי אין עושה מעשה עמך למ"ד מקשינן הכאה לקללה פטור ממלקות על ההכאה וא"כ שוב אם לא עשה תשובה לא מיקרי כלל הותרה מכללו וגם מה ראי' מייתי בכתובות דף ל"ג דחובל ממון משלם ולא מלקות מהך דכי ינצו אנשים דילמא שם הוה אינו עושה מעשה עמך דלענין מלקות לא וממון צריך לשלם כמבואר בסנהדרין שם ועיין בבהמא"ו ועיין מ"ש התוס' מו"ק דף י"ב ע"ב דעשה של דיינים דוחה הלאו דמקלל ועיין ביבמות דף כ"ב ע"ב בתוס' שם דאף בעשה תשובה צריך לנדותו ובדברי רבינו פכ"ו מהל' סנהדרין ה"ו ע"ש ובהך דב"ק דף כ"ח ע"א ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד ולפי המבואר בירוש' פ"ח דב"ק ר"ל כך דהשליח ב"ד הכה את הבעל דין ואח"כ הכה הבע"ד את השליח ב"ד יכולה אשת השליח ב"ד להציל את אישה אף שיכולה להציל ע"י ד"א משום דזה הוה איסור ובאיסור מותר להכות כמבואר שם גבי עבד ועיין בתוספ' ב"ק פ"ט חבלו בהם כו' וזהו ג"כ כונת הירוש' פ"ח דב"ק ולא אשת שני כיון שהראשון התחיל יכולה היא להציל ועיין בכורות דף ל"ה ע"א בתרי לישני דר"פ גבי בכור. נמצא כך דבמקום דהדין הוא כן אז יותר מן הדין הוה כמו ד"א וכעין דאמרינן בזבחים דף ל"ב ע"ב גבי הואיל ואישתרי ע"ש וכן במש"כ התוס' יבמות דף כ' ע"ב גבי גזירה ביאה ראשונה ואמאי לא גזרינן ג"כ אטו סוף ביאה ע"ש ואמאי לא אמרינן דהוה כמו תחילתו באונס וסופו ברצון דמבואר בכ"מ דאין בזה איסור אך כיון דזה מותר מחמת הדין דעשה דוחה ויותר מזה הוה כמו דבר אחר וכן הדין במה דקי"ל אין מוקצה לחצי שבת זה רק דאם אז לא הי' עליו דין מוקצה אבל אם הי' רק מחמת מצוה מותר כשתעבור המצוה אסור וכמבואר בירוש' ספ"ג דסוכה גבי לולב ועיין תוס' סוכה דמ"ב ע"ב. אך באמת שם לא דמי דשם הוא ביום א' וכ"ז שלא בירך על הלולב לא איתקצאי למצותו והי' מותר לטלטלו וכ"כ

בזה וכן יהי' נ"מ לפי מ"ש התוס' ב"ב דף ט' דהיכא דצריך לקבל צדקה יוכל לקבל לצורך שבת כפי צרכו אם גם בפסח דמבואר בפסחים דף קי"ב ע"א דלצורך כוסות יקבל אם מותר לקבל כל צרכו כיון שהתחיל לקבל או זה הוה כמו שלא התחיל כלל כיון שצריך לקבל עפ"י דין וכמש"כ. ובזה א"ש מה דבהך דבשבת דף קל"ז יליף מטעם בהך דטעה בדבר מצוה דפטור ולא אמר משום דהוה גדר אונס עיין פסחים דף ע"ב ודף ע"ג ע"ב וב"ק דף ל' גבי ברשות אך נ"מ בין דבר שלפי דעתו הוא היתר וצריך לעשות זה או דבר שלפי דעתו הוא דהמצוה דוחה זה ובאמת נראה דהך דפסחים דף ע"ב ע"ב גבי נדה מיירי שבאמצע ביאה פירסה נדה ובסמוך לוסת ולכך שפיר מיקרי טעה בדבר מצוה. והנה רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ב ה"ט מפרש דהך דשבת דף קל"ג ע"ב דרק כשאמרו לו שלא יוכל לגמור המילה ביום אז חייב חטאת ובל"ז פטור ולא הוה כהך דשבועות דף י"ח ע"א גבי סמוך לווסתה דאף דהוא סבר שיוכל לגמור קודם שתהא נדה מ"מ הוה שוגג ולא אונס וצ"ל דכיון שאסור לבעול סמוך לווסתה זה גופה הוה כמו התראה וכעין מ"ש התוס' ביצה דף כ"ה ע"ב גבי טרפה אך באמת החילוק הוא דהיכא דנהנה יש עליו חיוב יותר וכמו מתעסק בחלבים ועריות וכעין מ"ש הראב"ד ז"ל בהלכות מעילה פ"ז ה"ב ועיין ביבמות דף צ"א ע"ב מאי הוה לי' למיעבד כו' ושם דף ס"ט ע"ב גבי אכילת תרומה דמקולקלת למפרע וצריכה לשלם קרן וחומש אף דמאי הוה למעבד וע"ש בתוס' דף ל"ה ע"ב ובאמת קשה למה לא תירצו הגמ' בסוכה דף מ"ב גבי עולת העוף ע"ש ועיין בדברי רבינו בהל' שגגות ספ"ב דפסק גבי שפוד של נותר דחייב ובהל' ח' שם נקט הטעם באשה נדה דחייב משום דלא שאלה וצ"ל כיון דשם מיירי שהי' אצלו שני השפודין צריך להזהר גם בהנותר שלא לאכול ועיין תוספ' שבת פט"ז מה דאמר שם שאינו בקום אכול ור"ל דלא שייך בו טרוד וגם לא עשה מצוה:

[השמטה שם בע"ב. **במ"ש להך דהוריות דף י"ב ע"ב גבי פריעה ופרימה. ובאמת** לרב בהוריות שם דס"ל דהך למטה למטה ממש טעם דר"י דס"ל דכה"ג אסור לפרום כלל משום דר"י לשיטתי' דס"ל במס' שמחות פ"ט דהקורע למטה יצא וא"כ יש עליו שם קריעה ולכך אסור לקרוע וזהו כונת הירוש' שם דר"י פליג אדר"י בתרתי ור"ל דר"י ס"ל דלמטה הוה קריעה כהוגן ולכך אסור לכה"ג וא"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה שם. **במ"ש בהך דיומא דף נ"ג ע"א היכא דעייל שתי הקטרות. והנה** באמת לפי המבואר ביומא דף נ"א ע"ב דר"מ ס"ל דלא הי' נכנס להדיא וא"כ הוה כמו דרך משופש עי' רש"י מנחות דף כ"ז ע"ב אך רק בשעת הקטרה חייב גם כה"ג וכ"כ בזה לעיל וא"כ אם לא הכניס רק אחת איך שייך בו ביאה ריקנית אך י"ל דמ"מ הגחלים שפיר הכניס

והוה כמו בשעת הקטרה ועי' תו"י יומא דף י"ט ע"ב בשם הירוש' דרק אם נכנס בהקטרה כשרה ובירוש' יומא פ"ה ה"ב דהוה שם מחלוקת אם הכניסן בזא"ז על איזה מהן עובר ועי' מנחות דף ס"א ע"א גבי תנופה אם הניף זה בפ"ע כו' ובזבחים דף מ' ע"ב גבי הזאות ודף צ"ג ע"ב ודף ק"י ע"א גבי בעיא דמקלש כו': ע"כ השמטה]

[השמטה לדף ט"ז ע"ב. **במ"ש לחלק גבי טעה בדבר מצוה בין היכא דהוא גדר היתר או משום דהמצוה דחה זה. ובאמת** הך דסוכה דף מ"א ע"ב גבי לולב לפי שיטת הירוש' שם משמע דטעה בזה דסבר דהוצאת הלולב דוחה שבת ע"ש. אך באמת כך דהא גם ביו"ט אסור הוצאה להני דס"ל דבעי צורך קצת מה"ת רק משום דזה צורך מצוה שרי כמבואר תוס' ביצה דף י"ב וכתובות דף ז' ע"א ותוס' עירובין דף צ"ז ע"ב וחולין דף פ"ד ע"ב ע"ש אך זה שוב לא מיקרי דמחמת המצוה זה רק משום צורך וכן ר"ל בהך דפסחים דף מ"ו ע"ב גבי הואיל ר"ל כך דכיון דהתורה אמרה דאוכל נפש לא אסרו ביו"ט ס"ל דכל שיוכל להיות סיבה שיהי' אוכל נפש נכלל בכלל זה וא"ש מ"ש שם התוס' מחולה שיש בו סכנה בשבת ומה דמקשה שם מחרישה ביו"ט ע"ש בתוס' דאמאי אכתישה לא קשיא לי' רק אחרישה אך ה"ק דכיון דהתורה אמרה לנו דאוכל נפש לא נאסר ביו"ט וכיון דשחיטת חי' ועוף ג"כ לא נאסר ביו"ט והתורה ציוה לנו לכסות ולאו דחרישה לא משכחת שלא יהי' ראוי לכסוי וא"כ ודאי הלאו הזה לא נאמר כלל ביו"ט משא"כ כתישה דהוא רק תולדה דטוחן ועי' שבת דף ע"ד ע"א דלא הוה אב ולאו דטחינה ודאי דנאמר גם על יו"ט חדא דבירוש' יש מיעוט מאך כמ"ש התוס' ביצה וכ"מ וגם יש טחינה בסממנין וכדומה ודאי דלא דחי כיסוי זה הלאו רק גבי חרישה שפיר מקשה ותירץ דגם לאו דחרישה משכחת בדבר שאינו ראוי לכיסוי כמו במתונתא וחל הלאו גם ביו"ט ושוב לא אתי עשה דכסוי ודחי זהו כונת הגמ' וכן ר"ל ג"כ בהך דפסחים דף כ"ז מה דמקשה שם כיון דאין שבח עצים בפת עצים דאיסורא היכי משכחת לה וע"ש בתוס' דף ה' ע"א גבי חמץ ודף כ"ב ע"ב גבי שמן ערלה ותוס' שבת דף כ"ה ע"א ע"ש. אך באמת כך דודאי אם חל עליו איסור הנאה מה"ת שוב אסור ליטלן לצורך תשמיש אף דהנאה שלהם יהי' לאחר שכלו ועי' תוס' ע"ז דף מ"ח ע"ב גבי נטיעה אגוז של ערלה ושם דף ס"ב ע"א גבי חליפין ותוס' חולין דף ד' ע"ב ודף ח' ונדרים דף מ"ז וכ"מ רק דר"ל כך דכיון דעצים לא משכחת לה הנאתן רק לאחר שכלו ועי' סוכה דף מ' ע"א וב"ק דף ק"ב סתם עצים כו' א"כ איך חל כלל מתחילה איסור הנאה עליהם ותירץ דשפיר משכחת הנאה שלהם בשרשיפא ושוב כיון שחל עליהם איסור הנאה אסור מה"ת ליטלן להסיק בהם התנור כמ"ש וא"כ לא קשה כלל משמן ומחמץ. ובאמת להני דבעי צורך קצת גם בהבערה וא"כ ס"ל דהלאו

יש ביו"ט עי' בירוש' פ"ה דביצה ותוס' ביצה דף כ"ג וא"כ מה ר"ל הגמ' פסחים דף ה' ע"ב ר"ע לא ס"ל מתוך ע"ש מה שייך זה כאן כיון דעיקר הדין שצריך לישרוף ביו"ט ועל זה אמר ר"ע דזה א"א דאיך יאמר התורה זה דהך סברא דמתוך לא שייך רק אם הי' זה גדר סיבה ולכך ג"כ מבואר בפסחים דף מ"ז ע"א דאף אם נימא דביו"ט גופה לצורך עצמו אסור לעשות הדבר כיון דכעת אינו ראוי מחמת מחוסר זמן ודין מ"מ אם זה יהי' לצורך שבת אם נימא דצרכי שבת נעשים ביו"ט שרי דמה איכפת לן דמ"מ הוא צורך שבת באיזה זמן שיהי' והוה כעין דאמרינן פסחים דף צ"ג ע"ב דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא כיון דבל"ז אינו ראוי ועי' זבחים דף קי"א ע"ב גבי שחט בלילה בחוץ והקריבו חייב ולא כמו שחט בפנים ובתוס' שם ושם דף פ"ה ע"א ובשבת דף קט"ז גבי גליונים אף אם נמחק מ"מ אסור לשורפן ועדיף ממקום הכתב עצמו כן ס"ל לרש"י אך באמת אין הפי' שם כן רק דר"ל דהיכא דיש הכתב בעין אף דהגליונים נחתכו ממנו מ"מ הם מטמאין את הידים ומצילין מפני הדליקה אך אם הכתב נמחק אז גם הגליונים אין מצילין וכעין הך דברכות דל"ז ע"ב בבא מלחם גדול אז יש גם על הפירורין שם לחם ועי' נזיר דף מ"ג ע"ב גבי מת ואכמ"ל. עכ"פ מצינו כה"ג ועי' ירוש' פסחים פ"ט גבי טמאים שנכנסו להיכל בפסח הבא בטומאה קודם חצות או בלילה ע"ש. אך זה נ"ל דאף למ"ד צורכי שבת נעשים ביו"ט זה רק כשהדבר משום שבת כמו לחם הפנים וכה"ג ולא הוה כמו חלבי שבת דקרבין ביו"ט אף אם רק גדר סיבה כמו בפסחים דף נ"ט ע"ב ועי' יומא דף מ"ו אך כאן לא וראי' מדמבואר בתוספ' פ"י דמנחות דאם חל יום הנף בשבת הכלים שצריך לקצירת העומר מביאים מעיו"ט אך י"ל דאסור משום שבות וכמ"ד בעירובין דף ק"ג שבות דמקדש במדינה לא התירו ע"ש או י"ל דזה ג"כ מיקרי כמו שבות רחוקה דלא התירו ועי' שבת דף קי"ד ע"ב מה דמקשה שם דליתקע ור"ל כשיטת הרמב"ם והרז"ה דכל מוצ"ש היו תוקעין ומה דמשני שם שבות רחוקה ר"ל משום דקניבת ירק אינו מותר רק מן המנחה ולמעלה ע"ש וה"נ כיון דהקצירה רק בלילה לא התירו השבות עכ"פ מה שמותר למצוה הוא רק משום גדר צורך אך נ"מ לענין הנענועים דהוה רק מדרבנן ולא מעכב עי' רש"י פסחים דף ו' ע"א ד"ה כופה דזה לא מיקרי צורך רק ס"ל להירוש' דר"י לשיטתי' בשבת דף קל"ג ע"ב דאף אם פירש מ"מ עדיין שם מצוה עליו וא"כ ההיתר רק משום מצוה ולא משום צורך ולכך מיקרי שפיר ברשות וא"ש: ע"כ השמטה]

הלכה יב

כלאי בגדים כו'. ונאמר לא יעלה כו'. כ"כ בזה לעיל לחלק בין העלאה ללבישה וכמבואר ביבמות דף ד' ע"ב ע"ש:

הלכה יט

אין אסור כו'. כ"כ בזה והנה רבינו ז"ל כתב כאן דסמרטוט שמניחין כו' והנה בירוש' כאן לכאורה מבואר להיפך גבי הי' בראשו פציות כו' וצ"ל ג"כ דאם סמרטוט שהוא של כלאים שעשאו לזה מותר אבל בירוש' ר"ל דעל מקום אחד מניח של צמר ועל מקום אחד מניח של פשתן שפיר י"ל דהראש מצרפן לשעטנז ועיין ב"ק דף פ"ו ע"א ובירוש' שבת פ"ד בסופו ויאות אילו מאן דנסיב מרטוט כו' גם י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דכלים פכ"ח מ"ג גבי מלוגמא בבגד ע"ש:

הלכה כה

מותר לעשות מן הכלאים כו'. כ"כ בזה דקמ"ל דזה לא הוה כמו מלביש חבירו כלאים דס"ל לרבינו לקמן דהמלביש עובר ועיין בכתובות דף פ"ז ע"א דהוה שם מחלוקת אם מהני הנאמנות שנתן לה הבעל קודם קבורה ואמר שם הטעם משום דמזבנינן בלא אכרזתא ע"ש ברש"י אך ה"פ דהנה זה הוה מחלוקת בין רבינו לרש"י גבי קבורה אם זה מוטל על הנכסים מחמת המת או מחמת היורשים עיין רש"י כתובות דף ס"ט ע"ב דנראה שם דהחיוב הוא על הנכסים מחמתו ובדברי רבינו בהל' זכי' ומתנה פי"א הכ"ד לא משמע כן רק דזה חיוב על היורשים ועיין בירוש' פי"א דכתובות ה"א דאמר שם דאם אמר המת אל תקברוני אם לא ירשו קרקע אינו מוטל חיוב על הנכסים. וע"ש בירוש' פ"י ה"א דמבעי לי' שם אם כתובה וקבורה מי קודם ר"ל משום דס"ל דקבורה בעי עם גמר מיתה וכתובה מתחיל החיוב רק לאחר מיתה וזהו ג"כ כונת הירוש' שם פ"ט סה"א דמוכר קרקע ולוקח קבורה ר"ל בדין נכסי לך ואחריך לפלוני אם מת הראשון אם יכולין לקוברו מנכסים האלו דאמרינן דשיעבוד הקבורה חל קודם שזכה בהם השני דהיינו עם גמר מיתה עיין ב"ב דף קל"ז וגם זה תליא אם הקבורה הוה רק דין לא שיעבוד על הנכסים מחמתו דאז אין ב"ד גובין מנכסים כאילו כמ"ש רבינו בהל' זכי' ומתנה פי"ב הי"א ע"ש ונ"מ ג"כ לגר שמת וזכו אחרים בנכסיו אם נקבר מן הנכסים ועיין תוס' מנחות דף נ"א ע"ב גבי נכסים ע"ש אך שם זה הוה חיוב ממילא ולכך כ"ז שלא הקריבו הזבחים לא חל שיעבוד הנסכים על הנכסים וע"ש דפ"א ע"ב ועיין מש"כ בזה בהל' ערכין פ"ו ועיין ב"מ דף ט"ז ע"א ובירוש' כתובות פ"ה גבי מה שאירש מאבא מכור לך אם זה לצורך תכריכי אביו כשהי' אביו מסוכן והוא מהך טעם דזה מוטל על הנכסים מחמת אביו ולא מחמת היורש ועיין ר"ה די"ז גבי הך דר"פ ועירובין דמ"א ע"ב וסנהדרין דמ"ח ע"ב דמשמע שם דעושין לו כשהוא בחיים וביבמות דף ע"ד ע"א גבי הך דלא נתתי ממנו כו' ובתוספ' דנדרים פ"ד גבי מודר הנאה אם מותר ליתן תכריכין ע"ש וזהו כונת הגמ'

בכתובות שם דעיקר הטעם דלא מהני הנאמנות של הבעל לאחר מיתה משום שאין הנכסים שלו וכיון דאמרינן דכ"ז שלא נקבר משועבדים הנכסים שלו לקבורתו לא מחמת היורשים רק מחמת עצמו וא"כ עדיין יש לו זכות בהם ומהני הנאמנות וזהו דקאמר כיון דחזינן דלא בעי הכרזה ע"כ משום דעדיין אינם של יתומים ולכך לא בעי הכרזה ובאמת קשה על הגמ' דסנהדרין דף מ"ח ע"א גבי מותר המת למאן ע"ש דילמא בזה פליגי אם הקבורה חיוב הוא על היורשים וא"כ ממילא מה שגובין הוא לצורך היורשים ומה שנשאר הוא שייך להם או בשביל המת וא"כ ממילא הוה לצורך המת ואסור ועיין רש"י שבת דף ק"ה ע"ב דגם יורשים דאינם מצווים לטמא מוטל עליהם חיוב קבורה אך י"ל דמיירי דליכא אחרים אלא הם ועיין מ"ש רבינו בהל' סנהדרין פי"ד ה"ט ויש לקרוביהם לעשות כו' דמשמע לא בגדר חיוב אך שם כיון דכבר נתעכל הבשר שוב אין עליהם חיוב קבורה בגדר קרובים דהוה אין שלדו קיימת עיין נזיר דמ"ד ובמס' שמחות פי"ב ובהך דשקלים פ"ח מ"ב בפיהמ"ש לרבינו שם דהיו משברים העצמות אז גם י"ל דכיון דבשעת מיתה לא הי' מוטל חיוב קבורה ותכריכין עליהם ולא אבלות כמבואר בסנהדרין דמ"ו ע"ב ומבואר בירוש' נזיר פ"ז ה"א דצריכין שיהיו נקברין לא עם עוד דברים ועיין רש"י סנהדרין דמ"ה ע"ב גבי אבן שנסקל בה ע"ש. ועיין בתוספ' כתובות פ"ד ובירוש' שם דאין האב מחוייב לקבור בתו וי"ל דמיירי שיש לה נכסים וע"ש דף פ"א ע"א גבי אשתי אין אני יורש ובירוש' שם מעתה אשה שאין לה כתובה אין לה קבורה מוכח דלא תליא זה בדין ירושה וכ"כ בזה בהל' ערכין. וה"נ הוה אמינא דאסור להלביש להמת כלאים וקמ"ל דאינו בגדר מצוה ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש כאן פ"ט ה"ד ובהך דכריתות דף ו' ע"ב גבי סך למתים:

הלכה כז

ולא יעשנה כו'. שמא כו'. וכן כתב רבינו בהל' תרומות פי"ב הי"ב דחשש תקלה הוא רק בשביל אחר לא בשביל עצמו אך שם י"ל דגבי כהנים לא חיישינן לתקלה עיין זבחים דף פ"ה ע"ב ופסחים דף נ"ט ע"ב ופ"ה ועיין במה דפליגי בתרומות פ"ט מ"ב ר"ע ור"ט אם חיישינן לתקלה בשעת לקיטת זרים ולטמאים לא חשש ע"ש בירוש' וי"ל משום הך טעמא דזריזים ועיין בתוס' יבמות דף פ"ו ע"ב ד"ה ומר דלתקן דבר שיכול להיות לבוא לידי תקלה לא עשו ע"ש ועיין יומא דף ס"ו ע"א דהיכא דטריד שייך חשש תקלה וכ"כ בזה בח"א אך כאן החשש תקלה הוא בשביל עצמו כיון דרבינו פסק לקמן דהמלביש עובר אם הלובש אינו יודע ועיין ביומא דף כ"ד ע"ב בהך מחלוקת דבמה מפיסין אגב חביבותי' דעבודה ע"ש ובירוש' פסחים פ"ד גבי חלות של לחם הפנים דחייש לתקלה

מחמת שהם דבר קל ותוס' ביצה דף ג' ע"א גזירה משום כו' דבדבר קל חיישינן טפי וביבמות דף פ"א ע"ב דלחה"פ סמידא טפי:

וכבר. באתי כו'. עיין בהשגות מש"כ דספק דאורייתא לחומרא ועיין מש"כ בפ"ט מהל' טומאת מת הי"ב ע"ש אך באמת כך דהם פליגי אם הא דספק לחומרא הוא דין או רק מחמת דאין אנו יודעין היך לפסוק וכה"ג פליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מעה"ק פי"ח ה"י אם אשם תלוי הוה קרבן ודאי שחייבה התורה וחייב על שחיטתו בחוץ בודאי או רק ספק ועיין בהך דכריתות דף י"ח ע"א ואף דרבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ד הי"ט פסק כחכמים דאף אם נודע לו שלא חטא מ"מ ירעה עד שיסתאב ועיין בירוש' נזיר פ"א סה"א גבי נעשה כמתנדב אשם. והנה עיין בהוריות דף ג' ע"ב ודף ד' ע"א מה דמחלק שם בין תלוי לספק דתלוי פטור מאשם תלוי וספק חייב ולכך אמר שם דספק זרק דם כפרתו ביום או בלילה דהיינו ביה"ש א"צ כפרה אחרת עיין בתוספ' דכריתות פ"ג דה"ה אם ספק אי נזרק אי לא נזרק ג"כ א"צ כפרה אחרת ועיין בירוש' פ"ג דהוריות דאמר שם הטעם משום דספק כפרה כיפר ובירוש' פסחים פ"ח סה"ב ובברכות פ"א ה"א גבי קורא ק"ש ביה"ש ע"ש ובהך דגיטין דף ע"ד ע"א מבואר שם ג"כ כן דתלוי הוא פטור מאשם תלוי וספק חייב. והנה הכונה הוא כך דזה ודאי אינו חייב אשם תלוי רק אם עשה מעשה ודאי רק דאינו יודע אם היתר או איסור אבל אם נסתפק לו אם עשה מעשה כלל אז ודאי פטור ועיין מש"כ הר"ן ז"ל פ"ב דע"ז בשם הראב"ד ז"ל גבי הך דמורייס דמביא ראי' מהך דטהרות פ"ד מ"ו דיש נ"מ בין אם עשה דבר ואינו יודע אם היתר או איסור בין אם לא עשה כלל וכעין הך דספק ביאה טהור עיין תוס' ב"ב דף נ"ה וכ"מ ובנזיר דף ס"ו גבי ספיקו וחולין דף נ"ה ונדה דף נ"ז ולכך רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ח ה"ג נקט האוכל חתיכה ר"ל שודאי אכל רק שזה אומר חלב אכל וזה אומר שומן אבל אם אומר שלא אכל כלל ליכא אשם תלוי וזה ר"ל הגמ' בהוריות ד"ג ע"ב הנ"ל דהנה מבואר בירוש' דהוריות פ"ג דאין הטעם דצריך להביא אשם תלוי על ספק לא משום שבודאי חייב חטאת רק דזה דין מחמת ג"ש דכריתות דף כ"ב דכל דבר שחייבין על ודאו חטאת חייבין על ספיקו אשם תלוי אבל יוכל להיות שאף אם על זה אינו חייב חטאת מ"מ צריך להביא אשם תלוי וכמבואר בירוש' גבי אם אכל ספק חצי זית עד שלא נתמנה וספק חצי זית משנתמנה מביא אשם תלוי אף שפטור מחטאת דאין מצטרפין כיון דאין קרבנו שוה ע"ש. וכן לשיטת רבינו בהל' שגגות פ' ט"ו ה"ד דמפרש הך בעיא דאכל ספק כשהוא הדיוט ונודע לו אחר שנתמנה אף בכה"ג ובעי שם אליבא דר"ש דאזיל בתר ידיעה ומ"מ זה רק היכא דיש שינוי בקרבן אבל אשם תלוי כיון דמשור פטור

לגמרי אין מיקרי זה שינוי וי"ל דחייב אף לר"ש וכ"כ בזה בח"ב וא"כ נמצא דס"ל דאשם תלוי הוה קרבן בפ"ע וכשיטת הראב"ד ז"ל בהל' מעה"ק הנ"ל רק דאם החטאת קרב שוב אין עליו גדר חיוב כלל וא"כ אם נסתפק לו אם נזרק הדם אי לא הוה זה כמו ספק במעשה אם עשה ולכך פטור. וכן זה תליא בהך מחלוקת דרב ור"י רפ"א דהוריות גבי אם לאחר הוראה נתחלף לו חלב בשומן ואכל חייב קרבן ר"ל אם הוה כמו שהאיסור נדחה לגמרי עיין בזבחים דף י"ב ע"ב גבי דיחוי ור"ל לשיטת רש"י שם דנדחה הקרבן דהיינו דהאיסור נתבטל כעת ולפי המבואר בירוש' פ"א דהוריות דאם עבר והקריב הקרבן קודם שחזרו ב"ד אף דאז לא הי' צריך להביא קרבן ואף דאז לא הי' צריך כפרה ועיין בכריתות דף ז' במחלוקת דאביי ורבא היכא דאמר לא יתכפר לי חטאתי וס"ל דאינה מכפרת ומ"מ מוכח שם דהקרבן מיהא כשר ויצא חיוב הקרבן לבד כפרה ולכפר צריך עוד קרבן וכעין מ"ש הר"א ז"ל בהשגות פ"ב מהל' שגגות ה"ד בשם תוספ' דאח"כ שנזכר החטא צריך להביא עוד חטאת לכפרה דהא צריך לשם חטא כמבואר בזבחים דף מ"ו ע"ב. והא דקי"ל דחטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם פסולה כמבואר זבחים דף ט' ע"ב במסקנא ובמנחות דף ג' ע"ב באמת מדברי רבינו בפיהמ"ש נראה דזה רק אם שחטה לשם חטאת דם ולא לשם דם דאז לא מיקרי שינוי קודש וכעין דמבואר בזבחים דף ז' גבי תודה ששחטה לשם תודת חבירו ונ"מ כך דהנה כ"כ דרבינו ס"ל דגבי חטאת אף סתמא לא עלו וכמבואר בהל' מעה"ק פ"ד ה"י ודלא כשיטת רש"י זבחים דקט"ו ועי' עירובין דף ל"ז וכ"מ אך מ"מ די ששוחט לשם זה החטאת אבל גבי חטא י"ל דגם בסתם עלו אינו מרצה וכן מוכח מלשון רבינו בהל' מעה"ק שם בהל' י"א אך זה נראה דלאחר שהביא אשם תלוי אף דמרבינן מקרא בכריתות דף כ"ו ע"ב דאם נודע אח"כ צריך להביא חטאת מ"מ אז החטאת רק מחמת החיוב לא מחמת הכפרה ואז אף אם אמר לא יכפר לי לא איכפת לן וגם י"ל דאז א"צ להביא מן החולין ועיין מש"כ התו"י יומא דף נ' ע"ב גבי תמורת הפסח כה"ג דאף דהוא קרב לשם פסח מ"מ אינו יוצא בו דכל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין ועיין בשבועות דף י"ד דכפרה בעי שיחסר ממון ובתמורה דף י' ע"א. ובזה יש ליישב מ"ש התוס' בזבחים דף ס"ח ע"א דכיון דאמרינן דנמשכת ונעשה חטאת העוף למה לא נימא דיוצא בה ידי חובתו עיין שם אך יש לומר משום טעמא דדבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין ולכך צריך להביא חטאת אחרת והטעם דנמשכת משום דמשכחת דמייתי על הספק ועיין נדרים דף פ"ג וגיטין דף כ"ח וכן הדין גבי חטאת העוף הבא על הספק דזה הוה בגדר קרבן ודאי עיין נזיר דף כ"ט ומ"מ בזה מבואר בתוספ' דמס' קרבנות הובא בדברי הר"א בהל' מעה"ק פי"ח דאינו חייב עלי'

בחוץ לכ"ע וכן מבואר שם בתוספ' פ"ו דמטמא בספק בבית הבליעה והך דאינו נאכל הוא מה"ת לא כדמשמע מהך דנזיר דף כ"ט דמשום חולין בעזרה הוא ועיין מש"כ רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ב דהטעם הוא רק משום מחוסר כפרה ועיין בתוספ' כריתות פ"ג דמחוסר כפרה שהביא כפרתו ביה"ש צריך להביא חטאת העוף הבא על הספק ע"ש והטעם כך דכיון דבא לתקן גברא לא מהני בספק זרק משא"כ בספק כפרה מהני שפיר אך זה תליא במש"כ בהל' נזירות אם מחמת שצריך להביא קרבן לכך אסור בקדשים או אדרבא ע"י שאסור בקדשים לכך מביא הקרבן כדי לתקן והארכתי שם הרבה וה"נ כן. אך לענין כפרה העיקר הוא מה שמחוייב להביא וכעין דאמרינן בכריתות דף כ"ו דלכך יוהכ"פ לא מכפר משום דמחוייב להביא קרבן והוה כמו חייבי ממון ונ"מ דאם הביא חטאת ואמר לא יתכפר לי חטאתי דאז צריך להביא חטאת אחרת כמש"כ אם עבר על זה יוהכ"פ י"ל דדי בכך דהחיוב כבר הביא ונתכפר לו ביוהכ"פ. וא"כ גבי הביא קרבן שנתחייב על חלב שאכל קודם הוראת ב"ד והביא לאחר הוראת ב"ד קודם חזרה אף דאינו מחוייב להביא עכשיו הקרבן ועיין בירוש' נזיר פ"ט ובדברי רבינו והר"א ז"ל בהל' נזירות פ"ב הי"ט אם נפטר במה שנהג נזירות בעודו בעבד אף דאז לא הי' מחוייב. ועיין בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ה ה"ב גבי פסח שני דתיקן אם הביא אף אם לא עשה הראשון במזיד וא"כ יהי' נ"מ לענין נשים דמבואר שם בהל' ח' דפסח שני רשות אם בזה תיקן להכרת של פסח ראשון. אך באמת נראה דהא דקי"ל פסח שני רשות בנשים זה רק אם היו בפסח ראשון אנוסים או שוגגים אבל אם היו מזידים אז מחוייבים לעשות פסח שני מחמת תשלומין ולא מחמת רגל בפ"ע ולכך לא דחי שבת ועיין תוס' יומא דף נ"א ע"א ע"ש ובזה א"ש מ"ש שם מהך דפ"ב ה"ד ע"ש. וכן יהי' נ"מ להך דמבואר בפסחים דף ע"א דממעט לילה ראשונה משמחה ע"ש וע"ש דף ק"ח ע"ב ידי שמחה כו' ונ"מ דמ"מ נפטר למחר משמחה אף דעשה בזמן שאינו מחוייב ובזה יש ליישב מ"ש התוס' שם על רש"י גבי ליל שמיני דמשמע רק לילה ע"ש וכן משמע בתוספ' פ"א דחגיגה דנקט כל ז' וע' סוכה דף כ"ז ע"א דנקט לילי האחרון משמע דוקא לילה אך ר"ל דשוב יוצא בו שמחת יום. וגם באמת יש ב' גדרי שמחה אחד של דין וזה בעי דוקא קרבן ואחד של אכילה ושתי' וזה די אף בלא קרבן כמבואר שם בפסחים דף ע"א ותוס' בכ"מ אך נ"מ דשל דין שצריך קרבן יוצא אף בחי כמבואר בירוש' פ"א דחגיגה והא דאמרינן בגמ' דילן דאינו יוצא בחי זה רק שמחה של אכילה ושתי' וזה ר"ל הירוש' בחגיגה פ"א ה"ב בין בדבר שאין דרכו לכן ר"ל כה"ג ולקמן בהל' חגיגה אבאר זה ועיין תוס' חולין דף נ' ע"א גבי מקצת הלילה ככולו וכ"מ בזה וכן נ"מ לגבי בשר עוף דבקדשים אינו יוצא בגדר שמחה

עיין חגיגה דף ח' וגבי שמחה של אכילה י"ל דיוצא בו ועיין סנהדרין דף ו' וכן נ"מ גבי עור אלי' דמבואר בזבחים דף כ"ח דלגבי קדשים לא הוה אכילה חשובה ולגבי חולין י"ל דיוצא בה ועיין ביצה דף ל"ג גבי מעיים ביו"ט ושם דף כ"ה ע"א מקום שטובחת אכילה. עכ"פ י"ל דמה דאמרינן שיצא בחטאת שהביא בזמן שב"ד הורו שחלב מותר זה רק על החיוב שנתחייב כבר אבל כפרה לא נתכפר דלא גרע זה מאומר לא יתכפר לי חטאתי כיון דאז סבורים דא"צ כפרה ונ"מ כה"ג גבי אשם תלוי אם יכול להביא אחר הוראה על ספק חלב שאכל קודם הוראה כיון דזה אינו בגדר חיוב ממש רק בגדר כפרה כמבואר בכריתות דף כ"ו ע"ב ע"ש ועיין במש"כ רבינו בהל' שגגות פ"ג ה"י גבי מבעט בכפרה ומוכח שם דאף דקי"ל בחולין דף ה' הובא בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ג ה"ד דמומר לאותו דבר אין מקבלין ממנו קרבן על זה הדבר כמו מומר לכל התורה אך מ"מ לא דמי לגמרי דגבי מומר לכל התורה או לחלל שבתות אז אף נעשה מומר לאחר אכיל' אין מקבלין ממנו וכמבואר בסנהדרין דף מ"ז משא"כ לגבי מומר לאותו דבר אז רק בשעת אכילה כן אבל אם אח"כ נעשה מומר לזה הדבר אז שפיר יכול להביא הקרבן ועיין מ"ש התוס' שבועות דף י"ז ע"א ד"ה טימא אך שם י"ל דמיירי שהי' מזיד בלאו ושוגג בכרת עיין שבת דף ס"ט ע"א. והנה בירוש' תרומות פ"ו מבואר דאם הזיד בלאו ושגג בכרת אף שהתרו בו חייב מלקות ומביא קרבן והנה רבינו ז"ל לא הביא זה בהל' שגגות פ"ב ה"ב והטעם או די"ל כיון דמבואר בחולין דף מ"א דכיון דהתרו בו וקיבל התראה הוה כמו מומר לזה ועיין ברא"ש פ"ג דמו"ק ואף דהוה שב מידיעתו מ"מ יש עליו שם מומר וכעין מ"ש התוס' חולין דף ק"א ע"ב דמזיד על שבת מ"מ לגבי יוהכ"פ מיקרי שב מידיעתו אך כ"ז אם עדיין לא איתחזק למומר אבל אם איתחזק למומר אז מומר לשבתות הוה מומר לכל התורה וכן ר"ל הך דשבת דף ס"ט ע"א ע"ש בתוס' ושם ג"כ ר"ל היכא דעדיין לא איתחזק דאל"כ הא הוה מומר לשבתות ועיין תוס' שבת דף צ"ג ע"ב כגון ששגג ע"ש ותוס' שבועות דף כ"ח ע"א מ"ש שם על רש"י ד"ה אכל אך שם מיירי כגון דהוה שוגג בקרבן ומזיד בלאו דחייב מלקות וקרבן וע"ש דף ל"ז ע"א גבי שבועות הפקדון דס"ד לומר דחייב מלקות וקרבן הרי חזינן דלא הוה מומר בשביל זה אף לזה הדבר ושם לא בעי שב מידיעתו דאף מזיד חייב אך י"ל דכיון דאנן קי"ל דחייבי כריתות שלקו נפטרו מן הכרת י"ל דשוב אין שייך עליו שם קרבן לכך לא הביא רבינו זה. ובזה א"ש הך דסנהדרין דף פ"א ע"ב גבי הך דמכניסין אותו לכיפה דלאחר שלקה אין מכניסין אותו ע"ש ברש"י ובתוס' ד"ה ומר סבר אך כיון שלקה שוב נפטר מכרת ולכך אין עליו דין כיפה ועיין מש"כ רבינו בפיהמ"ש במס' מכות פ"ג דמ"מ אף לאחר המלקות בעי תשובה

ובזה א"ש דברי רש"י מכות דף י"ג ע"ב דמבואר שם דרק תשובה מהני לחייבי כריתות ועיין בבעה"מ ומלחמות דסוף פ"ג דמכות ובזה א"ש ונ"מ ג"כ לענין שיתכשר לעדות וכ"כ בזה בח"ב ובמ"ש התוס' שבועות דף י"ז ע"א ד"ה אי דהמלקות לא מהני רק על חדא ולא על שני חיובים וכעין מ"ש רבינו בפיהמ"ש בנזיר דף מ"ב ע"א דלשמים חייב על כל אחת ואחת ואינו מתכפר במלקות ותוס' שבועות דף ז' ע"ב ד"ה בשוגג. ולפי המבואר בכריתות דף ז' ע"א דגברא בר כפרה הוא גבי מומר רק דאין מקבלין ממנו קרבן ונ"מ ג"כ אם אכל חלב ונודע לו כשהי' מומר ואח"כ עשה תשובה אם מביא קרבן ולפי המבואר בהוריות דף י"א ע"א גבי נשיאות משמע שם כה"ג דהוה דיחוי אך זה רק היכא דאח"כ נעשה מומר לכל התורה אבל היכא דנעשה מומר לזה הדבר בלבד שפיר י"ל דמביא קרבן אף אם נימא דגם זה מיקרי זבח רשעים עיין זבחים דף ז' ותוס' שבועות דף י"ב ע"ב אך שם לא דמי דשם נ"מ רק לזה הקרבן בעצמו ובאמת גבי יוהכ"פ דקי"ל ג"כ דמבעט לא מכפר היכא דאינו מבעט רק דהפריש אשם תלוי ביוהכ"פ א"כ חזינן דאינו רוצה בכפרת יוה"כ אם זה מכפר יוהכ"פ ועיין פסחים דף פ"ח ע"א אין לך מחאה גדולה מזו ושם דף צ"ח ע"ב וכ"מ בזה. והנה לפי המבואר בכריתות דף י"ח ע"א גבי אכל הראשונה במזיד והשני' בשוגג ובדברי רבינו פ"ח מהל' שגגות וקשה הא בעי שב מידיעתו ע"ש בתוס' דף י"ז ע"א ד"ה ספק דבעיא שב מידיעתו ועיין רש"י נזיר דף כ"ג דלא משמע כן רק דשגגה בעי דעל המזיד אינו מביא ומ"מ שב מידיעתו לא בעי כיון דזה בא רק לכפרה אך לשיטת התוס' צ"ל דמיירי שהי' מזיד בס"ס ושוגג בספק וכשיטת התוס' דגם על ס"ס צריך להביא אשם תלוי וא"כ נמצא דבחיוב דאשם תלוי אינו שב מידיעתו אך מ"מ לגבי השני' שפיר הוה שוגג ועי' ירוש' תרומות רפ"ו גבי מזיד בספיקא שוגג בודאי ע"ש. וא"כ נמצא לפימש"כ דזה הוה מחלוקת אם לאחר הוראה הוה גדר פטור במי שעשה אז בשוגג או רק גדר דיחוי ובאמת קשה בהך דכריתות ד"ז ע"א במה דאמר יוהכ"פ מכפר על שאינם שבים ודחק שם הגמ' אמאי לא מוקי הגמ' דר"ל כגון שהורו ב"ד אח"כ שזה החלב מותר והוא אכל ספק חלב קודם זה או אז ועבר יוהכ"פ ואח"כ חזרו ב"ד דאז לא הוה שבים ביוהכ"פ דהא סבורים דמותר. ואם נימא דהטעם משום דנדחה וא"כ בספק כה"ג הוה ספק על העשי' ולא על העבירה ולכך א"צ להביא אשם תלוי אבל אם נימא דזה גדר פטור אז הוה ספק אם עשה איסור ושפיר מביא אשם תלוי זה ר"ל הגמ' שם. והנה אף דכתבתי דגם חטאת העוף הבא על הספק הוה בגדר ודאי קרבן עיין תוס' זבחים דף ס"ח ע"א ושבועות דף ח' ע"א ותוס' ד"ה ואימא מ"מ זה לא דמי לאשם תלוי כיון דזה אינו מין קרבן אחר דהרי אפילו לאחר הקרבה נודע שילדה

ודאי די בזה כיון דלא בעי ידיעה עיין בפסקי תוס' כריתות פ"ה וע"ש דף ז' ע"ב דמודה ר"י במחוסרי כפרה דמהני תנאי כיון דלא בעי דעת להקדיש ואף דהא מבואר כריתות דף כ"ב דגם אשם ודאי לא בעי ידיעה לר"ע ומ"מ ס"ל לר"ע דאין מביאין אשם אחד על תנאי ועיין בתוס' שבת דף ע"א ע"ב ובבעהמא"ו שם ותוס' שבועות דף ד' ע"ב גבי חטאת התם לא משום דלא מתכפר בלא ידיעה רק משום דלא חל ההקדש בלא ידיעה ולא מצי להקדישם אך לר"ע כיון דמביא אשם תלוי על ספק מעילה א"כ שפיר חל ההקדש שוב מתכפר בו ג"כ ודי בזה וא"כ שוב אין עליו שם קרבן בפ"ע ושפיר י"ל דהוה רק בגדר ספק משא"כ בשאר אשם תלוי דזה הוה מין קרבן אחר הוה קרבן ודאי ושפיר חייבין עליו בחוץ כן ס"ל להראב"ד ז"ל ועיין בתו"כ פ' ויקרא הובא בדברי רבינו בפיהמ"ש תמורה פ"ז דמרבינן שם מקרא דאשם הוא דאם נודע לאחר זריקה דהוה קרבן ודאי ובסוטה דף ו' ע"ב אף דלברר עון קאתיא כמבואר בכריתות דף כ"ד ע"ש והך דכריתות דף י"ח ס"ל להר"א ז"ל דקאי על אשם תלוי של מעילה ואליבא דר"ע אך רבינו לא ס"ל כן ואף דס"ל בהל' פסוהמ"ו פ"ד הי"ט דקדוש שם משום דבאמת עיין רש"י נדרים דף ו' ותוס' תמורה דף כ"ה דהוה ס"ל דגם חטאת יכול להקדיש אף שלא חטא אך הטעם כיון דהתורה לא ציותה לנו להקדיש וגם י"ל דהוה כמו דאמרי' במנחות דף ע"ד ובמעילה דף י' דאין מפרישין תחילה לאיבוד וה"נ אם יחול הקדושה על החטאת שוב ע"כ למיתה הוא ולכך לא הוה הפרשה כלל וזה תליא בהך מחלוקת דשמואל ור"י בתמורה דף י"ז ע"א גבי טריפה ע"ש משא"כ באשם תלוי כיון דהתורה ציותה להקדיש שוב חל ההקדש וא"ש. והנה הטעם דהא פסק רבינו בהל' נזקי ממון פ"י ה"ה דספק כפרה להחמיר רק דגבי קרבן מחמת חולין בעזרה אינו יכול להביא בלא קרא ועיין מ"ש רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ב ע"ש דרק משום תיקוני גברא ובמ"ש רבינו בפ"ז מהל' פסוהמו"ק ה"י דרק בזבה ויולדת ובזה א"ש מ"ש התוס' גיטין דף כ"ח ע"ב גבי מה דאמר שם מספיקא לא ליעול כו' ע"ש בתוס' אך שם כיון דליכא תקוני גברא אף בקרבנות של זב ומצורע כיון דחיישינן שמא מת סד"א דאסור ואף דמצינו דחטאת העוף באה שלא בגדר חיוב ודאי כמו הך דזבחים דף ס"ז ודף ס"ח וכמש"כ ועיין נדרים דף פ"ג גבי חצי נזירות דמבואר שם ג"כ דמביא חטאת העוף ודאי אף שאינו חייב ובנזיר דף י"ט ודף כ"א ע"ב ע"ש ושם משמע דנאכלת ג"כ ועיין תוס' נדה דף ע' ע"א. והנה באמת לפי שיטת הראב"ד משמע דס"ל דהא דאין חטאת העוף נאכלת הוא מצד הדין אם צריך עיבור צורה לשריפה ועיין במנחות דף מ"ו ע"ב דאמר שם גבי שתי הלחם בלא כבשים אף דמעיקרא לשריפה מ"מ לא ישרפם לאלתר שמא יזדמן להם כבשים ושם דף נ' ע"ב כיון כו' אי בעי האי מקריב

כו' וה"נ שמא יתברר להם שילדה ונמצא מה"ת מותרת באכילה עיין כריתות דף כ"ו ע"ב ע"ש ועי' פסחים דף ל"ד בהך דמייתי שם הך דלול קטן מה דמקשי שם למ"ד היסח הדעת פסול הגוף ע"ש וא"כ י"ל דה"ה לחטאת העוף הבא על הספק ובאמת י"ל דזהו תליא במחלוקת דר"י ורבנן בסוף תמורה ובפסחים דף כ"ח גבי אשם תלוי וחטאת העוף הבא על הספק אם ישרף או יטילנה לאמה דת"ק סבר דמעיקרא לשריפה אייתינהו והדין הוא כך שיהא בשריפה ור"י לא ס"ל זה אך באמת מלשון התוספ' תמורה ספ"ד דשם משמע דהך דחלון קאי על חטאת העוף הבא על הספק ובתוספ' פ"ז דקרבנות לא משמע כן ועי' במ"ש הראב"ד בתו"כ פ' צו פ' ט' פי"ג משמע שם דגם לרבנן לא בעי עיבור צורה בחטאת העוף הבא על הספק ע"ש ועיין מ"ש התוס' פסחים דף ט"ו ע"א דהך עיבור צורה לא מחמת שיהי' נותר רק משום גזיה"כ ע"ש. ובזה יש ליישב כונת הראב"ד ז"ל בהשגות פ"ב מהל' בית הבחירה הי"ד דהשיג שם על רבינו וס"ל דחלון ורבובה הם שני דברים ר"ל דהמשנה קאי על חטאת העוף הבא על הספק לר"י שמשם יורדת לאמה והך דתוספ' קאי על פסולי חטאת העוף ובעינן עיבור צורה גם י"ל דנ"מ דכיון דמבואר בתוספ' דקרבנות פ"ו דחטאת העוף הבא על הספק מטמא בספק בבית הבליעה וא"כ יש עליו שם טומאה ובפרט למאי דקי"ל בזבחים דף ק"ה דמטמא טומאת אוכלים לכך י"ל דיכול לשרפו מיד אך יהי' נ"מ אם יש עליו שם טומאה שנטמא קודם זריקה או אחר זריקה עיין בזבחים דק"ד ע"ב ע"ש ובמ"ש התוס' דק"ג ע"ב וב"ק דקי"א דכיון דקודם זריקה יש לו תקנה לא מיקרי פסולו בגופו וגם י"ל דכאן לא שייך קושיית התוס' פסחים דף ל"ד והירוש' פ"א דפסחים ופ"ח דתרומות דזה גופה יהי' היסח הדעת ועיין בירוש' שקלים פ"ח מ"ש שם ותוס' חגיגה דף כ"א אך בירוש' דתרומות אמר דתלוי' לא שייך בה היסח הדעת משום דמשמרה שלא תטמא אחרים ע"ש וה"נ כיון דיוכל להיות שע"י יוגרם טומאה כמש"כ א"כ משמרה ג"כ ולית בה היסח הדעת ובהך דכריתות דף כ"ו ע"ב דס"ד שם דנפסל בהיסח הדעת ובנזיר בירוש' פ"ה ה"ד דהוה שם מחלוקת דב"ש וב"ה אם בדבר שהוא ספק אם משמרה ועיין ב"ב דף קמ"ב רפוייה מרפיא וכ"מ ובאמת זה הטעם מה דקי"ל דשחוטים נדחים גבי קדשים משום דנפסל בהיסח הדעת ולכך כ' רש"י ביומא דף ס"ד ע"א גבי אם קרב ראש דמיירי שלא ידע ואין נפסלין מחמת היסח הדעת וזהו דדייק הגמ' בזבחים דף ע"ג ע"ב השתא דאמר רבנן לא יקריב ואי קרב לא מרצה ור"ל דכיון דפסקו על זה פסול מסיח דעתו וס"ל דגם בבע"ח י"ל זה וזה תליא בהך דפסחים דף ל"ד הנ"ל דהיסח הדעת פסול הגוף. ואף דלכאורה קשיא מר"י אר"י מהך דיומא דף ס"ד דס"ל בע"ח נידחין ועיין בירוש' יומא שם דגרס להיפך ובירוש' תרומות

פ"ח מבואר דר"י ס"ל דהיסח הדעת דבר תורה ובשקלים פ"ח מבואר דר"ל ס"ל דהיסח הדעת טעון עיבור צורה ורב בכריתו' דף כ"ו ע"ב הנ"ל אזיל לשיטתי' ביומא דף ס"ד הנ"ל דבע"ח אינם נידחין. ובאמת שיטת התוס' בחגיגה דף כ"א והתו"י יומא דף ח' דהיסח הדעת לא הוה רק אם בידו לשומרה ואינו משמר ועי' בזבחים דף כ' ע"ב כיון דגברא לא חזי כו' ובתוס' יומא דף ל' ע"ב בד"ה היסח הדעת ע"ש ובמה דמבואר בפסחים דף צ"ב דערל ישראל צריך טבילה אחר המילה וע"ש בתוס' ובאמת רבינו ז"ל בהל' ק"פ לא הביא זה וצ"ל דס"ל דזה אתיא כר"ע דס"ל דערל כטמא ואנן לא קי"ל כן ומחמת היסח הדעת לא בעי טבילה אף דעד עתה הי' אסור בקדשים כמש"כ דזה אינו בידו ובמה דמבואר ביבמות דף ע"א ע"ב וכן כ' רבינו בהל' פרה פי"א ה"ג דטובל דוקא לאחר מילה י"ל דשם הטעם דהוה כעין חציצה כיון דסופו לחתוך אף דהיינו רביתי' כמבואר יבמות דף ע"ח ע"ב והוה כאבר ובשר המדולדלים דפסק רבינו בפ"ב מהל' מקואות דהוה כעין חציצה כיון דסופו לחתוך אף דהיינו רביתי' ועיין בירוש' פ"ג דפסחים גבי כשות של קטן ואבר המדולדל ובתוספ' פ"ג דכלים ובפרה ובמ"ש רבינו בהל' טומאת מת פ"א ה"ד ע"ש בהשגות ובזבחים דף מ' ע"ב גבי אמין שבאצבע ע"ש ועיין במכילתא פ' בא דאמר שם דנמנו ואמרו דאין חוצץ לטבילה גבי משוך ע"ש. ועוד נ"מ אם נהנה מחטאת העוף הבא על הספק אם חייב קרבן מעילה בודאי אם נימא דזה קרבן ודאי ובאמת י"ל דגם הזריקה לא יועיל לה דהוה כמו יצא כולה המבואר במעילה דף ו' ע"ב דלא מהני זריקה ועי' במנחות דף י"ב ע"א ותוס' זבחים דף ס"ח ע"א ד"ה אימר די"ל דמהני כאן זריקה דאיתא בפנים ורש"י פסחים דף ל"ד ע"ב דאל"כ היך הורצה ע"ש בתוס' מנחות דף י"ב ע"א ד"ה הני מילי ושם דף ט' ע"ב ד"ה אותן ותוספ' דמנחות פ"ד מבואר דאף במנחה אם יצא מקצתו תליא בפלוגתא דר"א ור"ע ודלא כתוס' ואדרבא בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"א ה"כ מבואר דגבי מנחה אף אם כולה יצאה בדיעבד הורצה והטעם דכיון דגבי מנחה מתחילה כשיצא או נאבד מקצת אסורה באכילה כולה ומ"מ יכול להקריב שוב לא איכפת אם אח"כ נאבד הכל וכעין דמבואר בזבחים דף ק"י ע"א גבי יצא לחוץ וחסר ושם דף צ"ט ע"א ובמנחות דף נ"ז ע"א כיון דחימצה פסול יוצא לא מהני אך שם ר"ל דעל פסולה לא חייל כלל שם יוצא ועי' זבחים דף ק"ד ע"ב גבי יציאה מהו שתועיל ואף דשם נקט זה רק למ"ד דבשר קדשים קלים נפסלים ביציאה לפני זריקה אך זה רק אם יצא לירושלים אבל מחוץ לירושלים לכ"ע כן וכמבואר בירוש' ספ"ו דיומא ועי' בחולין דס"ט ע"א ולכך הביא זה רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"ט ה"ג ע"ש. ועי' פסחים די"ז ע"א גבי נטמא בפנים והוציאה לחוץ טהורים ולכאורה קשה הא בפסחים דף פ"ה

הוה בעיא דלא איפשטא ביוצא ובירוש' ספ"ג דפסחים נראה דס"ל דיש טומאה ביוצא ורבינו לא פסק להקל בפ"ח מהל' אבות הטומאות ה"ה רק בידים משום דספק ידים להקל ועי' במ"ש הר"א ז"ל בהל' פסוהמו"ק פ"א הט"ו ע"ש וצ"ל דכיון דכבר נטמאו שוב לא חל עליהם שם פסול יוצא כמש"כ. אך באמת מהך דמנחות דף י"ב ע"ב מוכח דגבי מנחה אם יצא מקצתה הנשאר מותר באכילה אך באמת י"ל כך דס"ל כדס"ד בפסחים דף ע"ז ע"ב דמנחה עדיפא והטעם דהרי כ' התוס' זבחים דף מ"ג דדם לא מיקרי לחם וכן אין בו מעילה וא"כ לא מהני הדם לעצמו כלום לכך צריך שיהי' כזית בשר משא"כ גבי קומץ דהוא עושה שני פעולות גדר דם וגם הוא עצמו נעשה לחמו של מזבח ואם העלהו למזבח פקע ממנו הטומאה והפיגול ולענין קלוטה שלא יפסל בלינה נקלט מיד ואז הוה גדר דם ולענין שיפקע ממנו פיגול וטומאה ונותר ס"ל לרבינו ז"ל בהל' פסוהמו"ק פי"ח הכ"א דרק רוב משום דס"ל דלדידן דקי"ל כר"י דאינו מתיר שירים לאכילה רק ברוב ה"נ זה וכן מוכח מתוספ' דקרבנות פ"ט ואף דמהך דכריתות דף י"ד מוכח להיפך ובפרט לשיטת הירוש' פ"ב דיומא דאינו מתיר שירים רק ברוב כל פרידה ופרידה י"ל דס"ל דהך דכריתות אתיא כמ"ד דא"צ שישלוט האור ברובו גבי התרת שירים וה"ה לזה ועי' תוס' זבחים דף מ"ב ע"ב דלא ס"ל כן וכן נ"מ למה דמבואר בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"א הי"א גבי נתן שמן על שירי' דמשמע דרק המנחה אינה נפסלת משום דהקומץ כשר אבל השירים לא והרי בסוטה דף ט"ו ע"א מבואר להדיא דמותר לתת לתוך השירים יין ושמן ודבש וצ"ל דזה רק לאחר שקרב הקומץ ושלט האור ברובו. וא"כ י"ל דלכך גם בחטאת העוף הבא על הספק מהני הזריקה להוציא מידי מעילה אבל קודם זריקה י"ל דיש בה מעילה ודאי וכן אשם תלוי אף לר"מ דס"ל דיוצא לחולין מ"מ זה רק מכאן ולהבא ולא למפרע ועיין במ"ש הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא פי"ב פכ"א וכן ס"ל לרבינו ז"ל דאף דקי"ל דהקדושה חל אף אם נודע שלא חטא והוה קרבן ודאי זה רק אם אח"כ נתכפר לו בזה דכ"כ דאשם תלוי לא בא מחמת חיוב רק מחמת כפרה להגן עליו ויהי' נ"מ למה דמבואר במעילה דף י"ט לר"י דאם הביא קרבן בקדשי בה"ב מעל מיד שהביאו לעזרה דאף דלא נתכפר מ"מ יצא החיוב אך זה רק גבי שאר קרבנות אבל גבי אשם תלוי דלא בא בשביל החיוב רק בשביל כפרה לכ"ע לא מעל עד שיזרוק את הדם ולכך בתוספ' פ"א דכריתות נקט שם חמש אשמות הן כו' רא"א אשם תלוי ולכאורה ר"ל להך דמבואר בכריתות דכ"ה ע"ב לענין כפרה גמורה דאשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה ולר"א כיון דס"ל דבא על הנבלה מכפר כפרה גמורה ועי' בהוריות ד"ט ע"ב במה דאמר שם דלר"א אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו וכן יהיה נ"מ לענין וידוי דביומא דף ל"ו הובא

בדברי רבינו בהל' מעה"ק ספ"ג לא חשיב שם דצריך להתודות על אשם תלוי והטעם כמש"כ דגבי אשם תלוי אין עליו דין קרבן רק בשעת הכפרה ולא בשעת הבאה ולכך ליכא אז דין וידוי קודם כפרה ויהי' נ"מ להך דערכין דף כ"א ע"ב אם צריך דעת בעלים בשעת כפרה ע"ש בתוס' ד"ה מאי. ולכך ס"ל לרבינו דאם שחטו בחוץ פטור דעדיין אין עליו שם קרבן ודאי אך הר"א ז"ל לא ס"ל כן והטעם כך דהא פסק רבינו בהל' נזקי ממון פ"י ה"ה דספק כפרה להחמיר רק דגבי קרבן מחמת חולין בעזרה אינו יכול להביא בלא קרא ועיין מ"ש רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ב ע"ש ומ"ש רבינו בהל' מעילה פ"א ה"ח דספק מעילה פטור מן התשלומין הוא משום כיון דקי"ל דכ"ז שלא הביא אשמו לא נתכפר וא"כ מאי נ"מ שיביא מעילתו אך לר"ע שם בכריתות דף כ"ב דס"ל דשפיר יכול להביא קרבן אף בלא ידיעה ע"ש ובתוס' שבת דף ע"א ע"ב וא"כ קשה מ"ט לא נימא כאן ספק כפרה להחמיר וכן במ"ש רבינו בהל' תרומות פ"י ה"ד גבי שתי קופות דאם אכל אחת מהן פטור מן התשלומין וכמבואר במשנה שם ואם נימא דהתשלומין של תרומה הוה ג"כ גדר כפרה כשיטת התוס' דלא כשיטת הירוש' תרומות פ"ו וא"כ אמאי א"צ לשלם ועי' תוס' יבמות דצ"ט ע"ב ודף צ' ע"ב ובהך דבכורות דף י"ב ע"ב וכ"מ וכ"כ בזה במ"א וצ"ל דרק גבי כופר ס"ל לרבינו כן כיון דודאי צריך ליתן כופר ולא הוה כפרה עד שיעשה כפרה גמורה דכפרה לא הוה למחצה עי' רש"י ב"ק דף מ' ע"א ודף ק"י ע"א גבי גזל הגר שהחזיר לחצאין ע"ש וכ"כ בזה. וגם י"ל גבי הך דבכורות דף י"ב ע"ב דמבואר שם דגם היכא דנתינה מעכב מ"מ בספק א"צ ליתן אף לר"א ע"ש ובירוש' תרומות פ"ו מודה ר"א בפטרי חמורים שנפלו לו כו' דא"צ ליתנם והטעם י"ל כמו דאמרינן בבכורו' דף י"ח דעשו שאינו זוכה כזוכה ר"ל דהוה כמו שבא ליד כהן וזבני' ובגיטין ד"ל ע"א וכ"מ ומה דאמרינן בחולין דף קל"ד ע"ב דאם אין שם כהן מעלין אותו בדמים ר"ל כהך דגיטין הנ"ל דאל"כ הא לא קיים מצות נתינה ועי' בירוש' תרומות פ"ו סה"א ופ"י ה"ז גבי תרומות גרנו אם יכול להדליקו ע"ג חולים ובהך דבכורות דף כ"ח ע"א ברש"י ד"ה אינו דכ' שם דשוחטו ומולחו ולא קאמר שיעכבם לעצמו כמו בהך דחולין דף קל"ד ע"ב הנ"ל ונראה כך דהנה בב"ק דף ק"ט ע"א מבואר שם דהיכא דצריך להוציא גזלו מתחת ידו צריך ליתנו אפילו לארנקי של צדקה ולענין אם זה מעכב ג"כ להבאת הקרבן דקי"ל דהביא אשמו עד שלא הביא גזלו לא יצא ע"ש בגמ' בהך מחלוקת דריה"ג ור"ע דריה"ג ס"ל דכיון דזכה עפ"י דין הוה כמו שנתן כבר ויכול להביא הקרבן דס"ל דהפטור של תורה הוה כמו נתינה אך רק להני אמוראי אם זקפו במלוה דהוה כמו שנתן לידו והחזיר לו וכמו דאמר רבא שם דף ק"ד ע"א דלענין קרבן לא סגי עד דמטא

לידו ועי' בדברי רבינו פ"ח מהל' גזלה דגם הודאה בב"ד לענין הקרבן מהני והר"א שם פליג עליו וס"ל דבעי דוקא זקפו עליו במלוה אז יכול להביא הקרבן רק דמ"מ לדידן דפסקינן כר"ע דאף דלענין קרבן זה הוה כנתינה עדיין שם גזל עליו לענין דצריך להוציא גזלו מתחת ידו. ובאמת י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דגיטין דף י"ח גבי שמיטה אם רק משפגמה וזקפה אז אין עלי' שם קנס או די בזקיפה לבד ובאמת י"ל דהך דפגמה לא מהני רק לגבי קנס וכתובה דכיון דיש להם שיעור קצוב וכיון שנפגם שוב הוה כפנים חדשות עי' בכורות דמ"ח גבי ה' סלעים וב"ק ד"מ ותוס' ב"ב דף נ"ו ע"ב ד"ה ורבנן ע"ש משא"כ גבי הקפת החנות לא מהני זקיפה לשמיטה ולקמן בהל' שמיטה אבאר זה ועי' בגיטין דף ע"ח ע"א במחלוקת דר' וראב"ש אם צריך דוקא שיקבל ממנה ואח"כ יאמר לה כו' וב"מ דף ק"ד ע"א גבי המלוה כו' לא ימשכננו כו' דזה הוה כמו מלוה חדשה החזרת העבוט ושם דף קט"ו ע"א דמהני זקפן עליו במלוה שיהיה דבר חדש ובאמת בתוספתא ב"ק פ"י מבואר דלא מהני גם זקפו רק אם נתנו וחזר ונטל ממנו ע"ש ובהך דב"ק דף ק"ג ע"ב בהך דר"ט ור"ע אם היכא די"ל דפטור עפ"י דין אם יכול להביא קרבן בלא הגזל וכן הך דאמר שם דנותן לב"ד ר"ל ג"כ דזה הוה כמו חזרה וע"ש בתוס' דף ק"ג ע"א בד"ה אבל נותן כו' ר"ל דכיון שנתן לשליח ב"ד שוב יכול להביא הכפרה ובאמת הא דמבואר בקדושין דף ט"ו גבי הך דר"נ דמוציאין מזה כו' ר"ל כך דהוה כמו שנתן לא בגדר שיעבוד רק שקיים הנתינה ויכול להביא קרבן וכן מוכח בספרי פרשת נשא ועי' בחולין דף קל"א ע"א גבי ט' נכסי כהן דאמר שם דבע"ח נוטלן בחובו וי"ל דאף אם נוטלן מיד בעה"ב י"ל דהוה כמו שנתן להכהן בעצמו כמו בהך דגיטין דף ל' ע"א ובירושלמי שם דהוה מחלוקת דאמוראי אם צריך דוקא להלוות ע"מ זה. ועי' בתוספתא תרומות פ"א מה דמחלק שם דבדברים האובדים מותר וכעין הך דחולין דף קל"ד ע"ב הנ"ל ובאמת זהו כונת הגמרא בקדושין דף ט"ו ע"א גבי הענקה דר"ל אם בזה קיים מצות הענקה במה שנותן לבע"ח של העבד ועיין ב"מ דף צ"ב ע"א גבי פועל משלו הוא אוכל ועי' ב"ב דף קכ"ג ע"ב גבי מתנות כהונה וברש"י ב"ק דף ע"ה ע"ב ד"ה רבנן דכתב שם דעדים המוזמין משלמים כפל לבעלים במקום גנב ושם בתחילה ד"ה רבנן סברי כ' רש"י דמתחילה נוטל מהם ואח"כ נותן לבעלים ועי' תוס' כתובות דף ל"ח ע"ב ד"ה יש בגר דבע"ח נוטל קנס מהמחוייב ותוס' ב"ב דף קנ"ט ע"א ד"ה ולימרו ורשב"ם שם דף קכ"ה ע"א ד"ה ועוד ע"ש ובירושלמי גיטין פ"ה ובאמת דברי הירושלמי שם לכאורה תמוה דהא מיני' אפי' מגלימא דעל כתפי' ולפי שיטת הרמב"ן ב"ב שם קאי כמובן שהזיק בחיי אביו ומת הוא ומת אביו אך באמת י"ל דאם מיני' אפי' מגלימא זה לא הוה בגדר נזקין

רק בגדר מה שהוא מחוייב ליתן בעבור עצמו ונ"מ לענין עידית. ובאמת למה רש"י שינה לשונו וצ"ל כך דהנה לפי המבואר במכות דף ה' ע"א דממון מצטרף ור"ל דבממון עיקר הדין של החיוב של עדים זוממין שיהי' הממון שרצו להפסידו מגיע לידו ולא שהם יש עליהם חיוב לשלם מה שרצו להפסידו ולכך הוה ס"ד בגמרא דף ג' ע"א גבי עד זומם כיון דלחברי' לא מצי מחייב איהו נמי לא מחייב ר"ל דשוב לא מתקיום הך ועשיתם ועי' בסנהדרין דף ל' ע"א גבי אם מחוייבים שני הדיינים לשלם חלק הג' כיון דעל ידיהם נפסק הדין וא"כ למה ג"כ לא נימא להיפך דאדרבא הוא יתחייב לשלם הכל ועי' ב"ק דף י' ע"ב גבי ספסל ע"ש ודף ל"ו ע"א גבי שני שוורים ודף מ"ו ע"ב. ואף דמבואר בתוספתא פ"ח דב"ק ובירושלמי פ"י גבי גנבים שאינם מחוייבים לשלם בעבור חבירו ע"ש נ"ל כך דהתם נקט שבאו במחתרת ואז על הגנבה ליכא חיוב כמבואר בסנהדרין דע"ב רק החיוב על הדבר שתחת ידו ולכך אינו חייב לשלם רק על חלקו וא"ש. לכן נ"ל דרק לר"ע דס"ל עדים זוממין קנסא ואין מתחייב עפ"י עצמו רק לאחר גמר דין שנתחייב לשלם רק מחצה ולכך די בזה משא"כ לרבנן וקודם גמר דין י"ל דמחייבין אותו לשלם הכל כעין הך דסנהדרין דף ל' הנ"ל וא"כ לפי"ז הנה לפי מ"ש התוס' כתובות דף י"ט ע"א בשם י"מ דנ"מ דהיכא שקדם חובו לחוב של בע"ח אינו יכול למחול וא"כ הוה יד בע"ח כידו משא"כ דזה קדם לא ע"ש ונ"מ ג"כ דאם זה חייב מטעם מזיק וזה חייב בגדר חוב אם גובה זה מזה דין מזיק או דין בע"ח ונ"מ לענין עידית ובזה א"ש הך דשם דף ק"י ע"א ע"ש. והנה עי' בתוס' מכות דף ה' ע"א במ"ש שם דגבי דיני ממונות אינו מחוייבים העדים לשלם היכא דהדבר אמת רק שהם לא ראו והתוס' כ' רק בזמן שקדם הדבר לזמן שהם מעידים אבל להיפך לא ואם כן קשה מהך דב"ק דף ע"ה ע"ב מה דמקשה שם מדקמודה דגנב כו' ולמה הם צריכים לשלם ע"ש וקשה דילמא מיירי שהוא אומר שהוא בזמן מאוחר אך כך דכיון דבמסקנא מוקי שם שהוא מודה שגנב בפני עדים שוב הוה כמו שכבר נתחייב על הקרן עיין ב"מ דף מ"ג ע"ב הך מחלוקת דשמואל ור"י דשמואל אמר דעדים מחייבים לו אשמה וכיון שיש עדים כבר נתחייב ושם דף ל"ה ע"ב בתוס' ד"ה תחזור ושבועות דף ל"ז ע"א בהך מחלוקת דרבה ור"י גבי הכופר בממון שיש עליו עדים ע"ש משא"כ לס"ד דמיירי שהוא אינו אומר שיש עדים לכך לא מקשה הגמרא למה העדים משלמין הקרן ואם כן שוב נמי לא קדם חוב הבעה"ב לחיוב העדים ולא הוה ידו כידו ולא נתקיים הך דממון מצטרף דזה הוא שם אחר וכעין שכ' בח"א ובח"ב גבי גזל הגר המבואר בב"ק דף ק"י החזירו לחצאין לא יצא מחמת דנשתנה שם הממון עי' תוס' מנחות דף ע"ג ע"ב דקודם זה היה עליו שם משולחן גבוה ואח"כ נעשה ממון הדיוט

לקדש בו האשה. נמצא כך דאם נימא דידו כידו יוצא מצות הענקה אם נתנו לבעל חובו ובאמת אם הענקה הוה גדר שכירות כמבואר בגמרא כאן מה שכיר כו' או רק הוא הדין. והנה כך דעיין בקדושין דף ט"ז ע"ב גבי יוצא במיתת האדון דצריכים היורשים ליתן לו הענקה. והנה רש"י ז"ל פי' שם כגון נרצע ולא פי' כגון שמת האדון והניח בת וצ"ל כך דס"ל דלא דהחיוב הוא על היורש לשלם בשביל אביו עיין ב"מ דף ל"ד ע"ב גבי כפל רק דמתחילה החיוב הוא על הבן לשלם דנ"מ אם לא הניח נכסים לבנו וגם י"ל דהוה כמו כפרה עיין ב"ק דף ק"ד ע"ב גבי חומש ע"ש וגם נ"מ דהטעם של מיתת האדון גבי נרצע אם י"ל דהוה כמו דאמרינן בכתובות דף ל"ט דמיתה עושה בגר וה"נ נימא דמיתה של האדון הוה כמו היובל וא"כ החיוב הוא על האב והיורש נותן בשביל האב או זה דין דיוצא במיתה וא"כ מעיקרא החיוב רק על הבן לכן ס"ל כך דגבי נרצע כיון דאינו עובד את הבן הוה מיתה כמו דין ואם כן הבן חייב מחמת עצמו לא מחמת אביו משא"כ בע"ע שמת האדון בלא בן דאז אין היציאה מחמת מיתה בגדר דין רק בגדר סיבה אז סבירא ליה לרש"י דאין מחוייבת הבת ליתן הענקה והוה בגדר כפרה ועי' נזיר דף ל' גבי גילוח וי"ל דזהו כונת הספרי פ' ראה דנקט שם לו ולא ליורשיו ע"ש בפסקא קי"ט דהוא להיפך מגמרא דילן אך ר"ל דקאי על יורשי האדון וכמש"כ. וכן בהך דב"מ דף ל"ג ע"ב דהיכא דשילם הקרן צריך הגנב לשלם לו הכפל וע"ש בירושלמי דקאמר הטעם משום דבמקום שהקרן משלם שם הכפל משלם וכמו דמבואר בירושלמי פ"ה דתרומות גבי קרן וחומש דתרומה אך באמת זה תליא אם מה שהגנב משלם כעת הקרן לשומר אם משום ששילם עבורו או שצריך לשלם לו וזה תליא בהך דב"ק דף ק"ח ע"ב מי הוה הבעל דין של הגנב השומר או הבעלים לגבי הודאה בקנס וכן מי שצריך לעשות עמו דין ובמה דמחלק שם בין אם נשבע השומר או לא נשבע ע"ש ובמחלוקת דפליגי שם אביי ורבא גבי נשבע ושילם למי שייך הכפל ור"ל דהא מבואר בירושלמי דהיכא דא"צ לשלם ושילם לא קנה הכפל אך כאן כיון דהוה עליו חיוב קודם השבועה אם אח"כ שילם אם זה הוה בגדר חיוב או רק לפנים משורת הדין ועי' שם דף ע' ע"ב גבי אתנן אסרה תורה כו' ובירושלמי ספ"י דשביעית היכא דמשלם ליורשי הגר דעפ"י דין א"צ לשלם בגדר ירושה אם יש שם ירושה על זה לענין שיהי' אז בן קודם לבת וכתובות דף מ"ד גבי שני שטרות וקדושין דף כ"ו ע"א לענין בר מצר ע"ש בתוס'. ולכך קי"ל דבנשבע אף לרבא רק אם שילם ולא אם אמר הריני משלם כמ"ש התוס' ב"ק וב"מ שם והטעם דאז רק משום הטעם דירושלמי למקום שהקרן מהלך כו' ולא משום קנין ועיין בירושלמי נזיר פ"ה ה"ה גבי אם החזירו הגנבים אם זה הוה כמו איגלאי מילתא למפרע דהיא שלמה או רק מכאן ולהבא ובהך

דב"ק דף נ"ז ע"ב דאף היכא דלפי דברי השומר לא שייך כלל דין כפל דאמר שהיה מזויין מכל מקום אם נמצא שאינו כן צריך לשלם לו ולא הוה כמו הודאה דאז עדיין לא הוה הכפל שלו ועיין ב"מ דף ל"ד ע"א אם הוה למפרע או מכאן ולהבא ועיין תוס' כתובות דף כ"ט אם שייך גבי קנס מחילה ושם דף מ"ד ע"א אודויי אודי לי'. וגם זה תליא בהך דב"ק דף ק"ו ע"א בהך דרב דסבירא ליה שבועה קונה כיון דעשה מה שמוטל עליו עפ"י דין ואזיל לשיטתי' בסנהדרין דף ע"ב ע"א בדמים קנינהו. ובהך דכתובות דף ע"ט ע"ב גבי ולד בהמת מלוג משלם תשלומי כפל לאשה ע"ש ור"ל גם הקרן מדנקט תשלומי וכעין דאמרינן ב"ק דף ע"ו ע"א ודלא כמ"ש התוס' שם ד"ה פרי והטעם משום דכיון דמקום שהקרן מהלך שם הכפל מהלך נמצא שזה תלוי בזה אך אם נימא דיד אשה כיד בעלה י"ל דהוה כמו דבר אחד ועי' בערכין דף כ"ה ע"ב גבי שדה אחוזה וב"מ דף ל"ד ע"ב גבי כפל לבעל. וכן הדין לגבי כופר דעיין בגיטין דף מ"ג ע"א ראוי ליטול ואין לו ע"ש ברש"י שכ' דהמזיק זכה במה שבידו וקשה מ"ש מהך דב"ק דף ק"ט ע"א דצריך ליתנו אף לארנקי של צדקה אך כך דלא דהכופר יורשים אותו מן האב רק דהתורה מעיקרא ציותה ליתן ליורשיו לא בגדר ירושה כיון דמסקינן דאף אם עשאו טריפה כ"ז שלא מת א"צ ליתן כמבואר בגיטין שם וב"ק דף מ"ב ע"ב ואם כן ליכא חיוב כלל ליתן היכא דליכא יורשים וכעין דאמרינן ב"ק דף מ"ט גבי וולדות איתי' לבעל כו' ולכך לא שייך הך דיתנם לארנקי אבל אם היו לו בנים ואחר כך אינם צריך ליתן אף לארנקי של צדקה כיון דכבר נתחייב. גם י"ל כמש"כ דהיכא דבעי כפרה והכפרה היא רק במה שנותן ליורשים וא"כ מה מועיל מה שיתן לארנקי של צדקה משא"כ בגזל שאף אם נימא דכפרה הוה במה שעפ"י דין פטור עיין מכות דף ט"ז ע"ב גבי משכון הגר מ"מ הגזל צריך שיוציא ועיין מש"כ הה"מ ז"ל פ"ח מהל' גזלה הי"ד בשם הר"א ז"ל דהגזלן בעצמו אינו יכול לזכות בהגזל שגזל אך י"ל דזה רק בגזלה קיימת וכמו הך דב"ק דף צ"ד ע"ב ולכך מדייק רש"י במכות דף ט"ז ד"ה הרי ושרפו וע"ש בע"ב משום דאם היה קיים הי' צריך לקיים מצות השבה עכ"פ לארנקי של צדקה. ונראה כך דיש נ"מ בין היכא דצריך נתינה או דצריך שיקבלן עיין גיטין דף ע"ד ע"ב גבי מחולים לך ותוס' ערכין דף ל"ב ע"ש דאף אם נימא דעשו את שאינו זוכה כזוכה מ"מ הא לא קיבלם ועיין בירושלמי בכורים פ"ב ה"ב דאחד הנותנן ואחד הנוטלן צריך להתודות ור"ל דגם משנטלם הוא מקיים ביערתי ועיין בדברי רבינו בהל' מלוה פ"ד ה"ג דגם הלוה בריבית אינו לוקה משום שניתן להשבון ור"ל דהוא מקיים העשה במה שמקבלם ויהי' נ"מ אם אין הלוה רוצה לקבלם אם מיקרי קיימו להעשה המלוה או לא לפי שיטת רבינו בהל' שחיטה גבי שלוח הקן דאף שברחו

מידו לוקה ע"ש בפי"ג וגם נ"מ אם קיים המלוה העשה בנתינה בע"כ עיין בגיטין דף ל' ע"א גבי תרקבי דדינרי ועיין בר"ן פ"ג דשבועות על הך דדף כ"ה גבי שאתן וזה תליא במש"כ אם זה צריך שיתן או זה צריך שיקבל וזה מבואר בירוש' דקדושין פ"ג דאף אם נימא דאונסו כמאן דעביד מ"מ אם היא התנה שתקבל ואם לא קיבלה אף ע"י אונס אינו כלום ועיין קדושין דף נ' ע"א אי בעי סליק ע"ש ועי' במ"ש רבינו בהל' שבועות פ"ה אם נשבע על אחרים ואחרים מקיימין הוה תיקון השבועה ובגיטין דף פ"ד ע"א אפשר דמשחדי לו ובזבחים דף ל"ו ע"מ שיאכלוהו ערלים כל כמיני'. ובאמת הך דינא דנתינה בע"כ גבי בתי ערי חומה זה תליא אם זה הוה כמו מקח חדש דאז צריך דעת דוקא או דהוה כמו ביטל המקח וע"ש בגמרא דף ל"א אם זה הוה בגדר ריבית ושם במה דס"ל לר' דבפחות משני ימים אינו יכול לפדותו וכן ג"כ גבי ריבית זה תליא אם ההשבה הוה בגדר השבת הגזלה עיין תוס' ב"ק דף קי"ב ע"א או הוה בגדר חזרה ונתינה וזה תליא בהך מחלוקת דתמורה דף ו' ע"ב אם משום דעביד לא מהני אי משום קרא וזה כונת התוס' ב"מ דף ס"א ע"ב ד"ה רבא דרבא לא ס"ל כר"א ואף דבאמת מבואר שם דף ס"ה ובתמורה דף ו' דרבא ס"ל דמהדר שם רק בגדר לא מהני ובאמת נראה דהא דס"ל לאביי ב"מ דף ס"ה דגלימא לא מפקינן מיני' זה רק אם נתן לו הגלימא עבור הד' זוזי שחייב לו ריבית אבל אם הגלימא גופה הוה ריבית גם אביי מודה דצריך להחזיר לו הגלימא ובזה מבואר הך דקדושין דף ו' ע"ב במ"ש רש"י בד"ה וה"ג מ"ש שאף הזוז הזה כו' ומשמע מלשונו שבאמת הוא מחוייב לתת הריבית שהתנה רק שאסור זה וא"כ לא שייך בו גדר גזל שכתבו התוס' ב"ק דף קי"ב ואדרבא אם לא הי' חל החיוב לא הי' עובר כלל ולכך מבואר ב"ק דף ל' ע"ב וב"מ דף ס"ב ע"א וב"ב דף צ"ד ע"ב דמשעת כתיבה עבר על הלאו דאז נשתעבדו הנכסים וא"ש מ"ש התוס' שם. ועיין ב"ב דף קכ"ד ע"ב גבי בכור נוטל פי שנים בריבית ור"ל אם זה הוה בגדר חיוב כבר או לא ועיין במה דמבואר בירושלמי כתובות פ"ד ה"א דלר"ש דס"ל דלא זכה בו בקנס עד שעת גיבוי אין הבכור נוטל פי שנים כצ"ל ולרבנן נוטל ע"ש וע"כ ר"ל למ"ד דבכור נוטל פי שנים במלוה ומ"מ בקנס אינו נוטל ואף דבשאר נזקים לבד מכופר נוטל עיין תוס' ב"ב שם דף קכ"ה משום דכופר לא בא בשביל ירושה כמש"כ וכן יהי' נ"מ לענין הענקה דקי"ל בקדושין דף ט"ו דהבנים יורשים אם יש בו דין בכורה עיין בנזיר דף ל' ע"ב ע"ש דהוה בעיא כה"ג והך דב"ב דף קכ"ג ע"ב גבי מתנות כהונה אך שם לא חשיב רק זרוע והלחיים ולא תרומה ומעשרות ע"ש בתוס' דהם מפורשים ועומדים כמ"ש רבינו בהל' בכורים פ"ט הי"ד דלכך לא טבלי משום שהם מבוררים וכעין דמבואר במנחות דף ח' ע"א גבי לבונה דלחה"פ דכיון דהגיע

זמנו לפרק הוה כנקמץ דמברר ברור קומץ דידיה וע"ש דף י"א ע"ב גבי הפריש ד' קמצים כו' דלא ס"ל כן ונ"מ ג"כ דאם חשב בשעת סילוק בזיכין אם חשב ע"מ לאכול או להקטיר חוץ לזמנו אם הוה פיגול דבשעת הולכת בזיכים מבואר בזבחים דף י"ד ע"א ודף ל' דהוה פיגול בשעת סילוק בזיכין מאי.

והנה בגמרא במנחות שם דף ז' ע"ב יליף דקומצין מכלי שע"ג קרקע מסילוק בזיכין אבל לקדש קומץ בכלי שע"ג קרקע אין ראי' משם ע"ש ברש"י ואמאי לא נימא דהבזיכין גופה מקדשין להקומץ ועיין תוס' מנחות דף צ"ו ע"א ד"ה והאיכא ורש"י שם דף פ"ז ע"ב ד"ה שולחן אם שולחן מקדש לבזיכין או בזיכין עצמן מקדשין ע"ש כמו דאמר שם דף ז' ע"א וע"כ משום דלא דמי לשאר קמצים דשם הקומץ עושה שני דברים חדא דמברר הקומץ וחדא דמסלק הקומץ והקידוש של הקומץ נגמר בשעת נתינה לכלי כמבואר במנחות שם דף ו' ע"ב ועיין בתו"י יומא דף כ"ד ע"א גבי תרומת הדשן כה"ג ובירושלמי שם פ"ב דאמר דתרומת הדשן דומה או לקמיצה או להקטרה ואף דמבואר בזבחים דף י"ג ע"ב דקמיצה דומה לשחיטה ובאמת לא דמי לגמרי עיין סוטה דף י"ד ע"ב ומנחות דף ט"ז ע"ב וכ"מ דסכין מקדש להדם וגבי מנחה נתינת הקומץ להכלי זה גמר קידושה אך באמת גם הסכין דמקדש לדם זהו לא בגדר שחיטה רק לצורך קבלה עי' חולין דף כ"ט ודף ל"ג עיקרו לדם הוא צריך ובהך דזבחים דף כ"ה ע"א דדם סכין פסול ואף דהסכין הוה כלי שרת ועיין מנחות דף ע"ח ע"ב משום דאין לו תוך גם י"ל משום דמבואר בזבחים דף י"ג ע"ב דקבלת דם בעיא ממילא ולא ע"י מעשה ע"ש ונ"מ ג"כ אם שחיטת קדשים בעיא שיהא בימין עיין תוס' זבחים דף כ"ה וביומא דף מ"ח ע"ב וכ"מ. והנה בפרה פ"ג מ"ט מבואר דשחיטת פרה צריך ימין אך פרה שאני כמבואר בכ"מ עיין זבחים דף י"ד ע"ב ובתוספתא פ"א דמס' קרבנות ובאמת נ"מ בין שחיטת קדשים לשחיטת חולין אף דשחיטת שניהם כשרים בזר דגבי שחיטת חולין די שיהא מכחו וגבי שחיטת קדשים בעיא ביד ועיין בחולין דף פ"ז ע"א במה ששחט בו יכסה ע"ש ואף דבאמת הא די גם ברגל אך שם הטעם לא מחמת רגל רק דהוה כחו ועיין ע"ז דף נ"ז ע"א גבי ניסוך דרגל לא שמי' ניסוך אך מ"מ לא גרע מכחו ונ"מ ג"כ לשיטת רבינו דמשמע דס"ל בפ"ב מהל' פסוהמו"ק ה"ז גבי נקטע ידו של מזה קודם שהגיע דם למזבח דאין הטעם משום בעל מום רק משום דפקע שם יד ממנו וגבי קדשים בשחיטה י"ל דפסול גם כן כה"ג אם זרק הסכין וקודם שהגיע לצואר הבהמה נקטע היד והטעם משום דמהני הסכין לקדושי הדם. ובזה יש לבאר דברי התוס' במנחות דף ט' ע"א ד"ה ומדכהונה כו' מש"כ שם דשחיטה בעיא פנים משום קבלה וכונת התוס' אף היכא

דלא שייך שחוטי חוץ כמו שוחט על גגו של היכל דמבואר בזבחים דף ק"ז ובלשכות כמבואר בזבחים דף נ"ה ע"ב ודף נ"ו ורגליו בחוץ כמבואר שם דף כ"ו א"כ חזינן דבעיא פנים ועיין תוס' סנהדרין דף מ"ב ע"ב ד"ה שכן ע"ש ותרצו דזה משום קבלה ועיין תוס' מעילה דף ה' ע"א גבי שחיטה אם הוה הכשר קבלה מש"כ שם דליכא איסור בקבלת פסולין ואף דזה תליא בפלוגתא דתמורה דף ו' ע"ב גבי בעלי מומין ע"ש רק כונת התוס' דהא קבלה היא ממילא כמבואר בזבחים הנ"ל וע"ש דף כ"ה ע"ב דזה הוה רק מאויר אך אם עשה כדין הוה זה פעולה ובלא זה לא כלום הוא וזהו כונת הירושלמי פסחים פ"ז ה"ד גבי נטמא הדם עד שלא הגיע לאוירו של כלי דנעשה כמקבל מים ור"ל כמש"כ. ונ"מ ג"כ למה דפליגי רש"י ותוס' במנחות דף מ"ט ע"א גבי מחשב חטאת לשם שלמים אם צריך לפרש דהיינו לאוכלן לב' ימים ולילה ע"ש והוא משום דהא מבואר בתו"כ פ' צו פ' ז' פ' י"ב ופרשת קדושים פ"א דבשעת שחיטת שלמים צריך לחשוב לאוכלן לשני ימים ע"ש אך כיון דאנן קי"ל כר"י בזבחים דף מ"ו ע"ב ודף ב' ע"ב דסתם סמכינן על תנאי ב"ד ע"ש לכך א"צ לחשוב וא"כ לפי"ז אם שוחט חטאת לשם שלמים סתם הוה כמו שחשב לאוכלו חוץ זמנו או דתנאי ב"ד לא הוה רק אם עשה כדין אבל שלא כדין לא וכעין דמבואר ביבמות דף צ"ב ע"א גבי הלכה וקלקלה דלהנשא לכה"ג לזה לא התירוהו ועיין ב"מ דף צ"ו ע"ב ובדברי רבינו בהל' זכי' ומתנה פ"ט ה"י ע"ש וביומא דף ס"ג ע"א גבי עקירת חוץ לא שמה עקירה ר"ל דעקירה לא מהני רק להכשיר הקרבן ולא להתחייב על זה כרת ועיין בירושלמי ספ"ח דשבועות דאין מצוה להפיסו על שקר ועי' רש"י ב"ק דף ה' ע"א ד"ה מפגל ע"ש דלכאורה משמע דזה הוה פיגול אף בסתם ועיין רש"י כריתות דף ב' ע"ב אך באמת ר"ל כך דקשיא לי' לרש"י דכיון דהא קי"ל בכ"מ עיין פסחים דף ק"כ דפיגול מטמא ע"ש וא"כ נמצא דע"י מחשבתו נטמא וזה חשיב ליה המטמא ומאי פריך לכן פי' דמיירי רק בפסול כה"ג וס"ל דזה לא מטמא ועי' זבחים דף י"ג ע"א ורש"י פסחים דף קכ"א ע"ש וברשב"ם. ומש"כ התוס' זבחים דף פ"ד ע"ב ודף ס"ו ע"ב ודף כ"ד ע"ב אם מיצוי בעוף הוה כמו קבלה או כמו שחיטה ור"ל ג"כ כשחיטה בקדשים מלבד שחיטה הוא ג"כ פעולה להדם זהו כונת התוס' הנ"ל ולכך בעיא פנים וא"כ הוה שפיר קמיצה כמו שחיטה כמש"כ אך כל זה גבי קמיצת מנחות דהקומצה עושה אותה קומץ משא"כ בלבונה הבאה בבזיכין דשם הקומץ נעשה כבר הוה רק בגדר סילוק ואין זה עבודה לענין מחשבה. ועיין מנחות דף ע"ז ע"ב שלא ינתח בשר כו' ואף דהאימורים ג"כ מופרשים ועומדים וברש"י ביצה דף י"ב ע"ב דרק גזרה שמא יאכל המתנות ובירושלמי פסחים פ"ה ה"י מה דמקשה שם אהא דנקט

קרען וט"ס שם וצ"ל כהך דמנחות דף ע"ז ע"ב הנ"ל גבי ואת כל חלבו ירים ובשבת דף קט"ז ע"ב דצריך שיהא הפשט קודם נטילת האימורים וצ"ל דעור לא איכפת לן. ועיין חולין דף כ' ע"ב גבי עור בעוף ובתוס' שם דף כ"ט ע"ב דכתבו דאין לך מום גדול מזה וצריך לחלק בין עוף לבהמה ויהי' נ"מ ג"כ אם פשט העור קודם קבלה אם הוה זה כמו חסר ועיין זבחים דף ק"ד ע"א דאין הפשט קודם זריקה ע"ש ועיין תוס' חולין דף קל"ג ע"ב ד"ה ועורות קדשים וזבחים דף ק"ג ע"ב דאמר שם רצו אוכלין אותם אגב עורם וי"ל דזה רק גדר מצוה מן המובחר עיין שבת דף קל"ד ע"ב ובירושלמי שם ריש פ"ו דפסחים דלת"ק הוה מובחר מן המובחר ועיין תוס' מנחות דף ס"ג ע"ב איך הוה בשאר קרבנות וגם י"ל דטעם דמ"ד דרק עד החזה משום דמבואר בחולין דף קכ"ג דכ"ז שלא הפשיט את החזה אין עלי' שם הפשט ועיין תמיד דף נ"א ע"א ורש"י פסחים דף ס"ה ע"ב דאמר שם דרק גבי עולה מוכרח ההפשט ע"ש ובזה א"ש מ"ש התו"י יומא דף כ"ו ע"ב מה דדחק שם קרא דהפשט כשר בזר למה לא ילפינן מהך דשם דף מ"ט והלוים מפשיטין ובזה א"ש דגבי עולה מנלן. נמצא דרק בזרוע ולחיים אמרינן דבכור נוטל פי שנים אבל גבי תרומה י"ל אף לאחר הפרשה קודם נתינה אף במכירי כהונה אין בכור נוטל פי שנים ועיין בירושלמי כתובות פ"י דמבואר שם דגבי כתובת בנין דיכרין בכור נוטל פי שנים ע"ש וזה רק אם נימא ירתין תנן כמבואר בכתובות דף נ"ב ע"ב ודף נ"ה ע"א וגם אם נימא דזה רק לריב"ב דס"ל ב"ב דף קל"א דיכול לרבות לאחד וא"כ ע"כ מיירי דליכא בכור דבמקום בכור א"א זה כמבואר שם עיין מ"ש ה"ה ז"ל בפ"ו מהל' נחלות ה"ג ובפרט אם נימא כשיטת הירושלמי דבהכתובה אינו נוטל רק פי שנים בכתו ודאי ע"כ צ"ל כן דלמסקנא זה לא הוה רק בגדר זכות ותקנה ומ"מ נוטל פי שנים ונ"מ ג"כ לפי מה דמבואר בכתובות דף נ"ד ע"א בהך בעיא דבת ארוסה מהו במזונות ור"ל אם אח"כ נשאה רק הבת נולדה מין ביאת אירוסין אם יש לה תנאי כתובה יהיה ג"כ נ"מ גבי בן ארוס כה"ג אם מתה אמו מן האירוסין אם אח"כ לכשימות האב אם נוטל הכתובה בגדר כתובת בנין דיכרין כיון דנכסי צאן ברזל לית לה עדיין ועיקר התקנה משום זה כמבואר כתובות דף נ"ב ע"ב וע"ש דף נ"ג ע"א גבי קבורה ובירושלמי ספ"ח דכתובות אמר שם ארוסה שמתה אין לה כתובה כו' והכונה הוא או דר"ל לענין קבורה או דר"ל לענין כתובת בנין דיכרין וכמש"כ ועיין בתוס' שם בכתובות דף נ"ג ע"ב ד"ה בת יבמה אך אם נימא דזה הוה בגדר תקנה שוב אין נ"מ וכמש"כ. ועיין תוס' בכורות דף נ"ב וכתובות דף פ"ב במש"כ שם דאם הדבר לא היה מתחילה מוחזק ביד הבע"ח כ"ע מודו לדר"נ וא"כ לכאורה קשה מהך דקדושין דף ט"ו הנ"ל דזה ג"כ לא היה מוחזק

מתחילה וצ"ל משום דזה הוה בגדר שכירות וכמבואר שם וכמו הך דב"מ דף צ"ב גבי פועל ע"ש וכן גבי ריבית וכמש"כ דהוה כמו שנתחייב כבר ונ"מ ג"כ למאי דקי"ל דיורש א"צ להחזיר הריבית אם ירש שטרי חובות אם יכול לגבות אם הוה כמו שגבה ועיין בתוספתא ספ"ה דב"מ דלא משמע כן וצ"ל דהגבי' יהיה איסור חדש וזה תליא אי שטר העומד לגבות כגבוי דמי כמבואר ב"מ דף ס"ב ע"ש ואף דע"כ אם לא נתחייב ליכא דין ריבית ובאמת לכאורה קשה ל"ל קרא בב"מ דף ע' ע"ב דלעכו"ם מותר ליתן ריבית הא כיון דקי"ל דהפקעת הלואתו מותר ואם כן אינו משועבד כלל הישראל להגוי ושוב אין כאן ריבית והוה כמו מוקדמת ומאוחרת ולכך באמת ס"ל להתוס' ב"מ שם מעכו"ם אסור ליטול ריבית ע"ש ועיין סנהדרין דף נ"ז ע"א כיוצא בו אך י"ל דנ"מ לעבד עיין תוס' ב"ק דף פ"ח ע"א אם שייך גבי עבד ריבית. ומ"ש התוס' ב"ק דף קי"ב ע"א דזה הוה כמו גזל י"ל דמיירי שלא ידע שאסור להלוות בריבית והוה בטעות וכמ"ש התוס' ב"מ דף קט"ו ע"ב ע"ש ומ"ש רבינו פ"א מהל' איסורי מזבח ובהשגות וכבר הארכתי בזה במ"א ועי' במה דפליגי רבינו והגאונים ז"ל בהל' מלוה פ"ד הי"ג אם מהני מחילה בריבית ובתוס' ב"ק דף ק"י ע"ב גבי כסף מכפר ודף ק"ט ע"א ודף ק"ג ע"ב דהיכא דאיכא גם גדר ממון עם כפרה אז שפיר מהני מחילה וע"ש בתוספות דק"ג ע"א גבי כופר דלא מהניא מחילה וזה תליא אם שייך בכופר גדר ממון וגם יש לומר דנפקא מיניה דהיכא דנטרי' שמירה מעולה דלר"א חייב כופר כמבואר ב"ק דמ"ה ע"ב ברש"י ד"ה ר"א אבל בגדר ממון ליכא. ובזה א"ש מ"ש התוס' שם דמ"ו ע"א ד"ה אלא אם הך דין דר"א גם לענין תשלומין או רק לענין איסור ובאמת כך דגבי כופר דזה הוה גדר כפרה בלבד צריך לשלם כמו איסור אבל גבי בור דליכא כופר אז ליכא בו תשלומין ובזה תליא ג"כ מה דפליגי גמ' דילן עם הירוש' אם גבי צרורות צריך לשלם כופר דגמ' דידן ס"ל בדף מ"ד ע"ב דפטור והירוש' ס"ל בפ"ב דחייב ע"ש וזה משום דקרבן לא מחייב רק במעשה ועיין שבת דף קנ"ג ע"ב גבי מחמר וסנהדרין דף ס"ג וס"ה וכ"מ ועיין במה דפליגי בירוש' ב"ק פ"ד ה"ח למ"ד דנגח ואח"כ הפקיר פטור אם פטור גם מכופר ור"ל אם החיוב הוא עליו או בשביל השור והשור כעת אינו שלו וזה ג"כ כונת רש"י מכות דף ב' ע"ב גבי עדים זוממין דאינם משלמין את הכופר דכתב שהרי לא הרג שורו את האדם ור"ל דהחיוב אינו כלל עליו רק בשביל השור וע"ש בריטב"א דר"ל דזה אינו בגדר ממון כלל רק שהם העידו שהוא מחוייב לשמים ובאמת אינו חייב כלל וא"כ לא הועילו בעדותם כלל. ובאמת נ"מ כך דגבי מתנות כהונה כמו בכור מחיים ותרומה ומעשרות ושאר דברים שפיר מהני לומר עשו את שאינו זוכה כזוכה דשם החיוב הוא רק בנתינה

כיון דהם שייכים לשבט משא"כ בבכור בעל מום לאחר שחיטה דעל הבשר לא שייך בו גדר מתנות כהונה עיין ב"ק די"ב ע"ב ע"ש בתוס' רק משום גזל כהן ועיין בחולין דקל"א ע"א בתוס' ד"ה ה"ג ובמה דמבואר בבכורות דף כ"ח ע"א ע"ש בתוס' ד"ה שלא אך ר"ל כך דבכור בעל מום שניתן לכהן הוא דבר חדש לא מחמת בכור תם ולכך אף שנולד בעל מום הדין כן וגם לא דמי להדדי דבכור תם דוקא לאנשי משמר כמ"ש רבינו פ"א מהל' ביכורים דלא כרש"י זבחים דף ק"ג וכן מבואר בהדיא בירוש' פ"ד דחלה ובתוספ' סוכה פ"ד ובבעל מום לכל כהן ולכך ס"ל לרבינו דגבי קדשים אם הטיל מום בכונה אסור לאוכלן ולוקה כמבואר בפי"ח מהל' פסוהמו"ק ה"ה וגבי בכור לא פסק כן והטעם משום דגבי בכור הוה כמו פנים חדשות ולא שייך לומר עליו כל תועבה וכעין דמבואר בסנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי זבח רשעים ע"ש וה"נ כן משא"כ פסוהמו"ק גם י"ל משום דגבי קדשים בעי פדיון וא"א לפדות ע"י מום שהוטל בהם בכונה משא"כ גבי בכור ועיין תוס' תמורה דף ד' ע"ב ד"ה ור"י. ולכך כל זמן שלא קבלם הכהן לא זכה בהם ולכך לא אמרינן בהם שמעלין אותם בדמים עיין רש"י בכורות דף כ"ח ע"א וכן לגבי כופר וזהו ג"כ כונת רבינו בפיהמ"ש שביעית פ"י מ"ב גבי קנסות דלכך אינם משמטין משום שהם חיובים שנתחייב בהם ולא יהי' פטור עד שיתנם ר"ל דגבי הלואה לא שצריך לשלם לו רק שצריך שלא יהי' חייב לו דהא מלוה להוצאה ניתנה והוה שלו רק שמחוייב ופועלת השמיטה שיפקע החיוב כמבואר ב"מ דף ל"ט ע"א משא"כ בדבר שצריך ליתן לו בזה אינה מועלת השמיטה דמ"מ לא נתנה ועיין ב"ק דף נ"ו ע"ב דאמר שם חד טעמא דשומר אבדה כש"ש כיון דרחמנא שעבדי' בע"כ כו' אף דבאמת הא צריך ליטול שכר ולא נטל אך זה תליא בב' התירוצים שכ' התוס' כתובות דף נ"ו ע"ב אם משום דרחמנא שעבדי' או משום דהוא שעבד נפשו ובזה א"ש מ"ש התוס' ב"מ דף כ"ה ע"ב ד"ה ואם דספק אבדה הוה לר"י ספק ש"ש ע"ש והוא לכאורה תמוה דממ"נ אם גבי ספק צדקה אזלינן להחמיר א"כ אז ודאי מחוייב ליתן צדקה לעני וא"כ ליכא פרוטה דר"י והוה שומר חנם ואם נימא דלהקל הוה ודאי ש"ש ועיין בהל' שבת מש"כ בזה אך לפי טעם ב' בהך דב"ק הנ"ל א"ש. ולכך י"ל ג"כ לשיטת רבינו בפ"ט מהל' שמיטה ה"ח גבי כפירה דלא משמט י"ל דשוב הוה בגדר גזל וגזל שייך בו מצות השבה מלבד החיוב כמבואר ב"ק דף ק"ה וכ"מ ולכך אינו משמט ולכך מבואר בירוש' גיטין פ"ה דגובה מן העידית משום דהוה בגדר גזל ועיין רש"י ריש סנהדרין דכתב שם דלא הוה גזלן הכופר במלוה ועיין ב"ק דף ק"ה ע"ב ובדברי רבינו פ"א מהל' שבועות דעבר על לאו דלא תשקרו גם הכופר במלוה אך י"ל דשם מיירי כעין הך דב"מ דף מ"ח ע"א

בשייחד לו כלי ע"ש ושם דף קי"א. והנה רבינו השמיט הך דב"מ והטעם י"ל משום דקשיא לי' שם והא הוה שיעבוד קרקעות ואינו חייב קרבן ולא חומש גם בקפץ ונשבע כמבואר שבועות דף ל"ז ע"ב וב"ק דף ק"ה ע"א ולכך מוקי שייחד לו כלי דאז הוה כעין דאמרינן בשבועות דף ל"ב ע"ב דתפיסא מטלטלין ועיין גיטין דף מ"א גבי ייחד לה שדה וכ"מ רק זה מה"ת אבל מדרבנן כיון שתיקנו דאינו גובה מן הלקוחות שוב א"צ להעמיד כך וא"ש ובמ"ש התוס' ב"ב דף קע"ה ע"א דהיכא דליכא עדים לא הוה כפירת שיעבוד קרקעות ע"ש. גם י"ל טעם רבינו דלכך ס"ל דכפרנות אינה משמטת כעין מה דמבואר בירוש' פ"ג דהוריות ומכות דף י"א ע"ב דכל זמן שלא נתחייב בבירור לא שייך גדר כפירה ועיין זבחים דף ו' ע"א גבי סמיכה כה"ג ולכך גם כאן כיון דעדין לא נתחייב בבירור שוב אין שביעית משמטתו אך זה יהי' תליא בהך דשבועות דף ל"ז ע"א גבי הכופר בממון שיש עליו עדים אם זה הוה כפירה ע"ש גם הוה כהך דשבת דף קמ"ח ע"ב דמשמע שם דכיון דאינו יכול לתובעו לא קרינן בו לא יגוש ועיין גיטין דף ל' ע"א וב"ב דף קמ"ה גבי שושבינות אך אנן לא פסקינן כן וכמבואר בירוש' וכן פסק רבינו בהל' שמיטה גבי ע"מ שלא יתבענו ועיין במ"ש רבינו בהל' גזלה פ"ז ה"ט דהוה כמו יאוש ע"ש. וכן גבי פדיון פטר חמור למ"ד דאסור בהנאה מחיים י"ל דיש בהפדיון ב' דברים הפרשת השה מועלת להפקיע האיסור ואחר כך חל על השה מצות מתנות כהונה ובאמת נראה לומר דאף למה דקיימא לן בכורות דף ט' ע"ב דאם פדה בשאר דברים בשויו מהני זה רק לאפקועי איסורא אבל הנתינה לכהן די שיתן כפי דמי השה ועיין בירוש' פ"ב דקדושין במחלוקת דר"י ור"א דהכהן רק שיש לו חלק בהפטר חמור ובכורות דף י' ע"ב וי"ל דזהו כונת רבינו פי"ב מה' ביכורים הי"א שכתב ונותן דמיו לכהן ר"ל דא"צ ליתן הכל רק כפי דמי השה דדי בג' זוזים דלפי הנראה שם בדברי רבינו בהל' י"ב מבואר כך דהא דאמרינן בגמ' דבעי בינונית בג' זוזי זה רק אם פודה אותו בשאר דברים דאז לא הוה נתינה פחות מזה אבל כשפודה אותו בשה אז די בפטרוזא בר דנקא כיון דהוא בעל חי חשוב כמבואר זבחים דף ע"ג ושפיר יש עליו שם נתינה משא"כ כשפודהו בשויו אז צריך מידה בינונית ג' וכשאין הפ"ח שוה ג' אז צריך לפדותו בשה דלא תפיס יתר על דמיו כמו גבי מעש"ש כמבואר בירוש' פ"ד דמעש"ש ופ"א דסנהדרין וכן ס"ל לרבינו ועיין ב"מ דף נ"ב ע"ב וכ"כ בזה בהל' ערכין ומה דמקשה בבכורות דף י"א קשיא הלכתא אהלכתא ר"ל דמתחילה אמר שם דעין רעה בשקל ואח"כ אמר דדוקא ברגיא ותירץ כאן בבא לימלך אבל אם הוא שוה הרבה אז אף דצריך לפדותו בשויו מ"מ נתינה לכהן די בג' זוזי או בסלע בעין יפה כן ס"ל

לרבינו ובאמת לכאורה קשה לשיטת רבינו מה מייתי ראי' בגמ' שם מהמשנה דנקט גם קטן דילמא שם קאי אספק פ"ח כמבואר שם במשנה וא"כ אין כאן מצות נתינה ושוב יכול לפדותו אף בקטן משא"כ היכא דבעי נתינה עיין רש"י חולין דף קל"ז ע"ב דאין נתינה פחות מסלע ע"ש. וכל זמן שהוא פ"ח אז אין עליו כלל שם גדר מתנות כהונה ומה דמבואר במשנה דף י"ב ע"א נותנה לכהן כו' לא ר"ל שבזה מקיים המצוה רק דר"ל דזה הוה בגדר מתנה בעלמא דהוה ממונו כמבואר שם דף י"א ע"א ועיין בתוספ' בכורות פ"א דמבואר כך וא"כ הוה הפטר חמור בעצמו של כהן ונ"מ אם אח"כ פדה הישראל את הפ"ח בשה שלו שייך גם השה לכהן ועיין תוס' בכורות דף ב' ע"א בד"ה ונותן ע"ש. ועיין ירוש' ביכורים פ"ב ה"ו גבי פדה בכוי ואמר שם דצריך עוד הפעם לפדותו בשה ונתינה לכהן די באחת ובאמת נ"ל דהירוש' מפרש כך לשון המשנה בבכורות דף י"ב הנ"ל דהך נותנו לכהן קאי אירישא דאמר שם דאסור בכוי מפני שהוא ספק ואם פדה בכוי ונתנו לכהן את הכוי אין הכהן רשאי לקיימו דאתי חורבא מיני' כעין דאמרינן בקדושין דף מ"ו ע"ב דהישראל יאמר דנפדה הפ"ח מדאינו מחזיר לו ועיין תוס' בכורות דף כ"ז ע"ב ד"ה דילמא דכ' שם כה"ג ועיין חולין דף פ"ה ע"א גבי כיסו וכ"מ לכן אסור הכהן להחזיק הכוי עד שיפריש הישראל השה וישאר תחת ידו דהוה ספק נתינה ודי בזה. עכ"פ מצות מתנות כהונה לא חל רק לאחר הפדיון ונ"מ ג"כ להך דב"ק דף ע"ט גבי נתנו לבכורות בנו ע"ש ברש"י ותוס' ואם נימא דיאוש ושינוי רשות הוה קנין או קודם יאוש ולענין ד' וה' המבואר שם במשנה אם הגנב פדה פ"ח שלו בהשה שגנב ונתנו לכהן כיון דאם נימא דלא מהני הפדי' שוב אין עליו מתנות כהונה ולא חל עליו שם נתינה כלל ועיין תוס' סנהדרין דף פ"ה ע"ב גבי גונב נפש ומכרו ע"ש וכן יהי' נ"מ למה דמבואר דף ט' ע"א ופודה בו פעמים הרבה ע"ש ברש"י ותוס' דף ד' ע"ב אם היכא דמתחילה פדה ספק פ"ח דמפריש לעצמו אם יכול אח"כ לפדות בו עוד ודאי פ"ח דהא אז צריך ליתנו לכהן וא"כ אף אם נימא דתקפו כהן מוציאין מידו ב"מ דף ו' הכא אתפסי' בידים כמבואר בתוס' בכ"מ י"ל דשוב זכה בשביל הראשון וצריך ליתן עוד אחר וזה יהי' תליא אם הך דספק פטור מליתן משום גדר דהמוציא מע"ה או משום דהוה כמו דאמרינן בכורות דף י"ח דהוה כמו שבא ליד כהן וזכה ממונו ולכך מבואר בבכורות דף י"ב ע"ב דאף לר"א דס"ל נתינה מעכב מ"מ בספק פ"ח דא"צ נתינה והוא מהך טעמא ולכך י"ל דיש עליו שם לקוח ופטור ממעשר בהמה וזהו כונת הגמ' ב"מ ו' ע"ב גבי נמצא פוטר ממונו כו' ור"ל דהוה גדר לקוח גם י"ל כמ"ש התוס' קדושין דף ע"ט ע"א וב"ב דף פ"א ע"ב דהיכא דממ"נ יצא מרשות הראשונה אין שייך בזה גדר

חזקה. ובזה יש לתרץ קושית התוס' ב"מ דף ז' ע"א ד"ה מפריש מ"ש שם מאי קמ"ל שהם שלו פשיטא דמעשר בהמה לבעלים אך כך דכיון דהא מעשר בהמה הוה קודש ואין מקדשין בו את האשה וא"כ ממ"נ יצא מחזקה הראשונה וא"כ הוה אמינא דשוב יש לכהן זכות בו קמ"ל וא"כ אפשר לומר דכאן ג"כ כן וא"ש מ"ש רש"י ותוס' בכורות דף ט' ד"ה שתי דאמאי לא נקט דמפריש טלה לעצמו גם יהי' נ"מ אם פדה פ"ח ודאי בטלה ולא נתנו לכהן ואח"כ פדה בו פ"ח אחר אם מהני וזה תליא בהך דחולין דף קל"ד ע"א אם מתנות כהונה נגזלות ע"ש ושם דף קל"א. וא"כ לפ"ז הוה אמינא דאם מת השה בעודו ביד ישראל שוב לא שייך בו גדר נתינה לכהן קמ"ל הגמ' דצריך ליתן גם הנבלה כן ר"ל הגמ' דבכורות דף י"א ע"ב דזכיית כהנים הוה תכף משעת הפרשה כן פי' רבינו כונת הגמ' שם. וכן יהי' נ"מ לשיטת הרמב"ן ז"ל ב"מ דף ל"ח במלחמות דהיכא דנסרחה התרומה ופקע ממנו הקדושה אם עכ"פ צריך ליתנה לכהן מצד מצות נתינה וזה תליא אם תכף משעת הפרשה זכה בו השבט רק שיש לו טובת הנאה ליתנה לכל כהן שירצה או רק משעת נתינה עיין רש"י פסחים דף מ"ו ע"ב גבי חמץ ותוס' בכורות דף י"א גבי ברכה על הפדיון פ"ח וכ"כ בזה בהל' ערכין ועי' ברמב"ן ז"ל במלחמות פ"י דב"ק אם הקדושה והממון כהן הם שני דברים ואף דלא קדשה התרומה בגדר קדושה מ"מ נשארת ביד כהן או לא אך שם ג"כ י"ל החשש משום תקלה דנימא שנתקן הטבל ועיין בכורות דף י"ח ע"א דגבי מתנות כהונה כה"ג משום חשש דגיזה ועבודה ועיין נדה דף כ"ה ע"א וכ"כ בזה במ"א. וא"כ לפי"ז אם נימא דספק כפרה להחמיר וחולין בעזרה לאו דאורייתא עיין תוס' זבחים דף ס"ח ע"א וא"כ ל"ל קרא דצריך להביא וע"כ דזה הוה בגדר ודאי לא בגדר ספק ועיין מ"ש התוס' בכורות דף י"ז ע"ב דצריך להביא ב' עגלות מספק אף דליכא קרא ע"ש וכ"מ וכבר הארכתי בזה בח"ב היכא דאזלינן לקולא אם זה הוה בגדר ודאי או בגדר ספק וזהו כונת הגמ' סנהדרין דף מ"ב ע"א דגבי ד"נ שייך לומר נזדקן הדין דהיינו קש דינא ר"ל כך דכיון דקי"ל גבי ד"נ יצא לזכות אין מחזירין אותו לחוב ה"ה אם נסתפק להם דאז הוה לקולא לא מחמת ספק רק כמו שנפסק לזכות משא"כ בדיני ממונות ושאר דברים ועיין מ"ש התוס' ב"ב דף נ' ע"ב וגבי ממון זה תליא בהך מחלוקת דתקפו כהן מוציאין מידו ר"ל אם הוא ודאי פטור או רק ספק. וא"כ לפי"ז כך דאף דקי"ל דגבי שעטנז לא שייך ביטול י"ל דזה רק בודאי אבל ספק אין איסור כלאים עליו רק איסור כללי כמו כל הספקות ושם י"ל דשייך שפיר ביטול וכה"ג כתבתי בהל' אס"ב פרק ט"ז ע"ש וכן כתבתי גבי גדר חצי שיעור דאסור מה"ת אם יש עליו שם האיסור שלו או הוא רק גדר כללי דכל האיסורים חצי שיעור

שלו אסור ונ"מ ג"כ ליוהכ"פ דהא כיון דמבואר בחולין דף ק"כ דלא תליא כלל באכילה רק ביתובא דעתא וא"כ למה כאן חצי שיעור אסור מה"ת דהא פחות מזה אינו כלום בשלמא גבי שתי' י"ל דכיון דזה תליא במה שהוא אדם כמבואר ביומא דף פ' ובמשנה דכלים פ' ט"ו שפיר י"ל דגם פחות אסור משום דאפשר שיש בו שיעור לאיזה איש אבל באכילה דהוה שיעור קצוב מה שייך זה וע"כ משום דחצי שיעור הוה שם כללי ולא בפרט אך לכאורה י"ל אם נימא דה' עינויים הוה מה"ת אפשר דזה לא גרע משאר עינויים אך מלשון הגמ' לא משמע כן. ובזה יש לבאר דברי הירוש' תרומות פ"ו דמודה ר"ל ביוהכ"פ וכן מה דאמר שם מודה ר"ל בעתיד להשלים ר"ל ביותר מכדי א"פ דאז יש שם איסור עליו גם לר"ל ועיין בזבחים דף ע' ע"א במה דאמר שם דצריך קרא דגבי נבלת עוף טהור רק אם אכל בכדי א"פ דסד"א חידוש הוא כו' ור"ל כך דכ"כ בח"א דזה הוה מחלוקת בחולין דף ל"ד אם הטומאה של נבלת עוף טהור נעשה זה בתוך הצואר או רק שאינו מטמא אחרים רק בבית הבליעה וזה ר"ל חידוש הוא דהיינו שהטומאה היא דבר חדש שנולדה אז ועיין בירוש' ספ"ו דיומא דהצואר היא מחיצתה ובנדה דף מ"ב וזבחים דף ק"ה אם מטמאה טומאת אוכלים ועיין בדברי רבינו פ"ג מהל' אבות הטומאות הי"א דנצל של עוף טהור אינו מטמא בבית הבליעה ואף דזה בעיא דלא איפשטא בנזיר דף נ' אך רבינו ס"ל דזה רק אם נימא דיש שם טומאה עלי' מעיקרא וא"כ בא מן הטמא אף אם נמחה וכמבואר בחולין דף ק"כ ואז אף אם אח"כ נקרש אף דנשתנה לפנים חדשות מ"מ טמא אבל אם נימא דהטומאה נולד בצואר וכיון דנמחה ונקרש אז הוה דבר חדש ואין עליו שם נבלת עוף טהור כלל ועיין ע"ז דף כ"ט ע"ב אטו משום דאחמיץ פקע איסורו ושם דף מ"ו ע"ב ברש"י גבי קמח של חטים של ע"ז דהאיסור רק משום דתפיס דמיו ובלא זה לא ועיין במנחות דף ל"א גבי קרש ובטהרות פ"ג וכ"כ בזה במ"א וגם י"ל דהוה כמו סרוחה מעיקרא לשיטת רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ב וכ"כ בזה בהל' נזירות ע"ש וכן ר"ל הך דזבחים דף ע' הנ"ל ור"ל דהזמן של האכילה נמשך יותר מכדי א"פ לא שהוא אוכל פירורים פירורים דאז לא חל עליו כלל שם נבלת עוף טהור לטומאה והוה כעין הך דירוש' פ"א דשבת גבי הוצאה לחצי גרוגרת ע"ש אך קשה דהרי ר"מ ס"ל בכריתות דף י"ב ע"ב דכל איסורים אם שוהה באכילתן זמן הרבה רק שיהא אוכל בב"א אז חייב לא כפי' רש"י שם דמיירי שהפסיק רק כפי' רבינו בפיהמ"ש שם כמש"כ בזה בהל' חמץ ע"ש ועיין מ"ש רש"י מנחות דף ע"ה ע"ב ד"ה א"ה שלא יהא הפסק בין אכילה לאכילה ופסחים דקי"ד ע"ב וכ"מ וא"כ קשה דהא בזבחים שם קאי לר"מ ולר"מ כל האיסורים כן וע"כ צ"ל דבאוכל ודעתו

להשלימה חל שם הדבר עליהם תכף וזהו כונת הירוש' ועיין בדברי רבינו בהל' ממרים פ"ז ה"ב דגבי בן סורר ומורה אינו חייב עד שיאכל השיעור במלוגמא אחת ושתי' ג"כ בב"א ומשמע דכאן לא מהני בכדי א"פ והוא מדברי התוספ' סנהדרין פי"א עד שיתן לתוך פיו כשיעור ר"ל כך כמ"ש רבינו. ושם השיעור דאכילה ושתי' הוא חדא וזהו כשיטת התוס' סוטה דף ה' דרביעית הלוג הוא שיעור כ"ה סלעים והוא שיעור ליטרא כמבואר בכורות דף נ' וא"כ תרטימר דהוא שני ליטרים דהוא נ' סלעים הוה שיעורא חצי לוג ועיין מש"כ בזה בהל' ערכין וכן מה דאמר שם בירוש' דהכל מודים באיסורי הנאה והוא משום דנ"מ דכ"כ אם איסורים האיסור הוא על הדבר או האיסור הוא על האדם האוכל הדבר וזה תליא בהך גירסא דשבועות דף כ"ב ע"ב אריא הוא דרביעא עלה או אריא דרביע עליה ר"ל אם על האדם או על האוכל ועיין עירובין דף ע"ח ע"ב גבי סולם ושם ר"ל ג"כ אם הסולם הוא סילוק המחיצה לקולא או גדר פתח ע"ש דף נ"ט ע"ב ובירוש' עירובין ספ"ו גבי דקה ועכו"ם בעליונה לא מיקרי דיש לו דירה בתחתונה לענין שיבטל את העירוב וע"ש דף פ"ג ע"ב גבי מרפסת ותוס' חגיגה דף ד' ע"א ד"ה אלא. ובאמת יש נ"מ בין דבר שאסור לכל או דבר שאינו אסור רק לפרטים ולכך מבואר בפסחים דף מ"ח ע"א דטבל מיקרי איסור גופו ועיין תוס' שבת דף קכ"ז ע"ב בד"ה כיון דגבי תרומה אין החסרון בהדבר ע"ש. והנה כך דמ"ד חצי שיעור מותר מה"ת ס"ל דהאיסור על הדבר והשיעור הוא עצם לא מצטרף ופחות מזה אינו עצם משא"כ בדבר דמוטל על האדם או י"ל דגם בפחות כן וגבי איסור הנאה כיון דאין שינוי בהדבר ע"י פעולתו והדבר נשאר ע"כ דהאיסור הוא על האדם לא על הדבר וזה כונת הגמ' בעירובין דף ל' ע"א אדם אוסר עצמו כו' ע"ש ברש"י ותוס' ולכך גם חצי שיעור אסור ונראה דהא דמבואר בירוש' שבת פ"ח ה"ו אף ר"ש מודה בה מודה ר"ש באיסורי הנאה וע"ש בפ"ט ה"ה גבי כזית מן המת דר"ש פוטר ר"ל דסבירא ליה דקאי על כזית מן המת משום דר' שמעון ס"ל דשיעור דכגרוגרת ורביעית אף למצניעיהם ע"ש דף ע"ה ע"ב ודף ע"ו ע"ב איך אמר דגבי איסורי הנאה אף ר"ש מודה בכ"ש וי"ל כאן הך ר"ש היינו ר"ל וכהך דתרומות הנ"ל וא"ש. זהו שיטת הראב"ד כאן ואזיל לשיטתי' בהל' מעה"ק הנ"ל דזה הוה גדר ודאי ועיין רש"י כתובות דף י"ד ע"א ד"ה הכא מ"ש דהבן לא מיקרי רק ספק ספיקא והטעם ג"כ דנוכל לומר דרק ודאי פוסל ולא ספק דזה שם אחר וכעין זה כתבתי בהל' אס"ב אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן רק דס"ל דאסור מחמת ספק שאין אנו יודעין היך לעשות ולכך ס"ל דתקפו כהן אין מוציאין מידו ובזה נמי תליא הך מחלוקת דבכורות דף ל"ד גבי תרומה תלויה אם חייבת בשימור דר"י ס"ל דא"צ שימור ולכאורה קשה

מ"ש מהך מש"כ התוס' שם דף כ"ג ע"א ד"ה נבלה דכאן לא שייך כל שלא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא דזה רק מחמת ספק וכמו הך דגיטין דף מ"ב ע"ב גבי נתערב ולדה ותוס' יבמות דף ל"ה ע"ב ודף ס"ז ע"ב ודף צ"ט ע"ב ובירוש' שם רפי"א דשתוקי חייב על מכות אמו דהרי יש לו אב רק שהוא אינו יודע וכ"מ בזה וצ"ל כך דעיין במכות דף י"ד ע"ב ובזבחים דף ל"ג ע"ב דיש שם שיטה דהמטמא את התרומה עובר בלאו ולא את הקודש ע"ש ועיין סוכה דף ל"ה ע"ב גבי הכשר ובאמת הטעם משום דהוה כמו הך דע"ז דף י"ג ע"ב ופסחים דף מ"ח וסנהדרין דף נ"ו דכל היכא דעושה דבר שע"י זה תסתלק הקדושה עובר משום הך דלא תעשון ועיין בספרי פ' ראה פסקא ע"ו דמשמע שם דליכא איסור לבשל פסח אף שע"י זה נפסל עיין בתוספ' פ"ג דמכות דאמר שם אם בישלו עובר משום פסול קודש אך י"ל דר"ל דאם אכלו עובר משום קודש פסול מלבד לאו דפסח ובאמת לכאורה קשה למה לא מפרש הגמ' הך דפסחים דף מ"א ע"ב במחלוקת דאביי ורבא אין לוקין על לאו שבכללות דר"ל הך לאו ע"ש דף כ"ד ע"א ועיין במ"ש רבינו פי"ח מהל' פסוהמו"ק ה"ב מפי השמועה למדו כו' דכ' שם דלכך אינו לוקה משום שאין בו מעשה וכמבואר דף כ"ט ע"ב ועיין בתוספתא דקרבנות ספי"ב דגם אם נתן הניתנין למטה למעלה עובר בל"ת ובתוספ' מכות פ"ד וא"כ אמאי שם לא ילקה על זה וכן אם שחט בדרום קדשים של צפון כמבואר זבחים דף ל"ו או אם הכניס דם חטאת בפנים נימא דילקה דעשה מעשה ליפסל קדשים. וצ"ל דזה רק כמו גרמא דעי"ז נפסל קדשים וגבי הך דלא תעשון כן רק עשי' ולא גרמא משא"כ במטיל מום וכן הך דע"ז דף י"ג ע"ב שם הוה החסרון הפסד קדשים ובפרט בבעל מום שע"י זה יוכל לפדות וא"כ נתחלל הקדושה משא"כ הני פסולים דהוה רק כמו גרמא ועיין שבת דף ק"כ ע"ב ופסחים דף פ"ה ע"א משום הפסד קדשים ונ"מ ג"כ אם עשה מום עובר בקדשים אם עובר על זה וכן אם עשה מום בין קבלה לזריקה ועיין רש"י עירובין דף ק"ד ע"ב דאסור לטמא אבנט אף דיכול לטובלו ובאמת כונת התוס' בכורות דף ל"ד ע"א ד"ה אילימא שכ' דאחיזת הדם הוה כמו מום עובר ור"ל דאף דהרפואה היא רק לעשות מום אחר מ"מ כיון דזה המום עובר א"א להתיר לשחוט על מום זה אף שהרפואה שלו יהיה מום אחר מום זה עובר דכיון דבעי ראיית חכם גבי בכור וגבי קדשים וזה ר"ל מה דמבואר בגמ' דבעי העמדה דהיינו לראות את המום ולכך כיון דזה המום אינו קבוע לא מהני ועיין סוטה דף כ"ז בתוס' וערכין דף ד' וכ"מ וזהו ג"כ כונת רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ד דאינם בכלל העמדה והערכה ר"ל לראות הפסול. ועיין בנזיר דף מ"ג ע"ב במה דאמר שם גבי נקטע ראשו של אביו דאינו מטמא וגם אין עליו שם

מת מצוה ס"ל לרש"י שם בד"ה והא דכיון דיש לו בן אין עליו שם מת מצוה להתיר לטמא לו ואף דהבן אם נשאל לנו לא נתיר לטמא לו מ"מ שם מת מצוה אין עליו וא"כ יהיה נ"מ אם הבן הוא נזיר או כה"ג אם חל על האב שם מת מצוה או כיון דיש לו בנים אין עליו שם זה ועיין יבמות דף פ"ט ע"ב ובדברי רבינו פ"ב מהל' אבלות גבי אשתו ושם אבאר זה ועיין בירוש' נזיר פ"ט גבי אם הכהו על ידו וצמחה ואמר הרופא דצריך לקטוע היד אז יחי' אם צריך לשלם עבור היד ע"ש ובירוש' פ"ד דב"ק. וזהו כונת הירוש' תרומות פ"ח ה"ט במה דאמר שם תפתר בשני כלים אחד תוכו טהור ואחוריו טמאים ואחד תוכו טמא ואחוריו טהורים ר"ל ושוב אסור להציל בשניהם דזה עושה לזה כמו שיש בידו להציל ואסור לטמא בידים. עכ"פ חזינן דמום עובר אינו עושה חילול בעצם הקדושה דלא כשיטת הרא"ש בבכורות שם וא"כ אם עשה זה בקדשים אינו לוקה ועיין תוס' בכורות דף ל"ז ע"ב ד"ה כאן. וכן יהיה נ"מ אם עשה מום בין שחיטה לקבלה דקי"ל דנפסל הזבח אך פדיון אין לו על זה כמ"ש רש"י מנחות דף ק"א ע"א ד"ה דמכלי שרת ע"ש כה"ג אם לוקה משום מטיל מום בקדשים ויהי' ג"כ נ"מ אם עלה לא ירד עיין זבחים דף פ"ד ע"א דבעלי מומין ירדו כה"ג דנפסל בקודש מאי ועיין בתוס' שם דף פ"ד ע"ב דמספקא להו גבי נשפך הדם קודם קבלה אם לא ירד וע"ש דק"ח ע"א גבי קבלה בכלי חול ודף קי"א ע"ב משמע שם דלא ירד כה"ג והטעם דלא דמי לקמצים שלא נתקדשו בכלי דירדו לכ"ע דכ"כ לעיל וכן כ' רש"י זבחים דף פ"ג ע"א ד"ה את דכ"ז שלא נקדש הקומץ בכלי לא מיקרי כלל נברר חלקו של מזבח ולא הוה כשחיטה עדיין משום דשם סכין מקדשו לו וכמ"ש התוס' זבחים דף ס"ט ע"א ד"ה אין קידוש וזהו כונת הגמ' שם אין קידוש בכלי שרת כו' דקמיצת זר הוה כמו שלא קידש הקומץ בכלי ותרד עיין מנחות דף ו' ע"ב והוה כמו עלתה חיה למזבח דתרד דעדיין לא נגמר השחיטה עיין זבחים דף י"ג ע"ב ומנחות דף ק"ב ע"א דקומץ כשוחט ונ"מ ג"כ למש"כ לעיל דלבונה שאני דמברר ברור הקומץ ולא כשיטת התוס' זבחים דפ"ג ע"ב ד"ה למעוטי ולקמן בהל' פסוהמו"ק אבאר זה. ואף דא"כ קשה במה דמבואר במעילה ד"ז והובא בדברי רבינו בהל' פסוהמ"ק פ"ג הי"ג גבי הפריש שני אשמות לאחריות דאם העלה קודם זריקת דמים דירד והתם קאי לר"ש ור"ש ס"ל דאפילו נשפך קודם קבלה כשר כמש"כ ועיין זבחים דף פ"ה ע"א דבקדשי קדשים כן והתם הוא קק"ד אך הר"א ז"ל מפרש כך דכיון דיהי' מותר אשם וא"כ יהי' עליו שם עולה אך זה רק לאחר זריקה אבל קודם זריקה עדיין אין שם עולה עליו ועיין ירוש' פ"ב דקדושין ה"ו ותוס' זבחים דף קי"ב ע"ש וא"כ הוה כמו מחוסר זמן בגופו ואם עלה ירד ועיין במנחות דף

י"ב ע"א גבי פסולו בגופו ע"ש אך מדברי רבינו ז"ל נראה דגבי שני אשמות אם העלה אימורים קודם זריקה אף שאח"כ זרק מן האשם שהעלה האימורים לא מהני משום דכיון דהי' יכול לזרוק גם מהשני לא מיקרי אינו מחוסר מעשה בגופו כמו דאמרינן בזבחים דף פ"ג ע"ב וכאן לא קידש הסכין קדושה גמורה ולכך יורד ולקמן בהל' מעילה אבאר זה. עכ"פ גבי בעל מום כה"ג דנעשה לאחר שחיטה אם עלה אם יורד וכן יהי' נ"מ לשיטת ר"י אליבא דר"א דס"ל בזבחים דף ע"ז ע"ב ודף פ"א ע"א דגם בעלי מומין בתערובות יוכל להקריבם ולזרוק הדם היכא דהדם נתערב והאברים לא נתערבו וזרק הדם והאברים עלו אם ירדו דכיון דע"י תערובות מרצה שוב הוה כמו פסולו בגופו בקודש ואם עלה לא ירד או דכיון דבעלי מומין מלבד הפסול שלהם יש לאוין על כל העבודות שלהם כמבואר בתמורה דף ו' ע"ב ולכך אסור גם לשם עצים כמבואר בזבחים דף ע"ז ע"ב ע"ש בתוס' משום דבזיא מילתא כמבואר בתמורה דף ז' ע"א ולכך מבואר בתמורה דף ו' ע"ב דאף אם נימא דשעיר המשתלח לא פסול במום מ"מ אסור לעשות דינים של שעיר המשתלח בבעל מום ואמר שם דהיכי משכחת לה שיוכל להיות בעל מום בשעיר המשתלח כגון שהומם וחיללו על אחר וכיון דבעל מום כשר למה לן לחלל ואין לומר דר"ל כגון שהי' מחוסר אבר וזה פסול לכ"ע כמו בעוף וקרבן ב"נ וכמבואר בירוש' פ"ט דפסחים גבי פסח מצרים ופ"ט דסוטה גבי עגלה ערופה זה אינו דעיין ברש"י מעילה דף י"ב ע"א דכיון דבעל מום לא פסול שוב א"א לחלל משום מחוסר אבר דזה רק גדר פסול ולא גדר מום וכמו הך דבכורות דף ל"ט ע"א גבי מחוסר אבר מבפנים ע"ש וע"כ דלענין לעשות העבודה של שעיר המשתלח ודאי א"א בבעל מום ושפיר יכול לחלל רק דלהקדישו הוה אמינא דשרי דבעל מום יש בו שני פסולים אחד פסול קרבן ומשום דאסור להקריב ועיין בחולין דף פ' ע"ב ובמש"כ רבינו בפ"ג מהל' איסורי מזבח ה"ז ויראה לי כו' ובתוספ' דמכות פ"ד ותמורה פ"ב מבואר להיפך דיש לאו על זה ובתמורה דף כ"ח ע"ב דזה הוה כמו בע"מ עובר דאף דחל עליו קדושת הגוף מ"מ יש בו לאו ובמה דמבואר בדברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"א ה"ח דגבי בע"מ עובר אינו חייב רק על ההקרבה ולא על ההקדש וכן הוא בירוש' נזיר פ"ה ולכך רבינו ז"ל בס' המצות מנה לה בתרי לאוי ע"ש ובמה דמבואר במנחות דף פ"ה פ"ו פ"ז אם גם בשאר דברים הנקרבים יש גדר בע"מ לענין זה ובתוס' יומא דף ס"ג ע"ב ועיין במה דמבואר במנחו' דף ט' ע"ב חסר כבעל מום ותוס' זבחים דף ק"ט ע"א. עכ"פ בעל מום אסור להקריבו אף דיש בו גדר הקרבה ועיין בכורות דף י"ד ע"ב אך זה י"ל דהתערובות משוה לו שיהי' יכול להקריבו לשם עצים ובזה יש ליישב קושיית התוס' בזבחים שם

וביומא דף ס"ד ועיין זבחים דף פ"ה ע"ב דטעם דר"ע משום דכנגדו כשר בעופות ולמה לא אמר ג"כ משום דמרצה ע"י תערובות וע"כ דהריצוי הוא רק שלא יפסול השני ועיין רש"י זבחים דף פ"א ע"א ד"ה ומשנה וכן יהי' נ"מ למה דמוכח בזבחים דף ק"כ דאף הני דאם עלו ירדו אם משלה בהם האור לא ירדו ע"ש בתוס' וזהו באמת מה דמבואר בזבחים דף כ"ז ע"ב דמזבח הפנימי מקדש פסולים דלא חזי לו כלל וכן כלי שרת ועיין בדברי רבינו פ"ג מהל' פסוהמו"ק הי"ח והי"ט ובכריתות דף כ"ד ע"ב דאמר שם דכלי שרת מקדשין ומ"מ רבינו לא פסק כן בפ"ד מהל' פסוהמו"ק הי"ט אך כך דהנה בזבחים דף כ"ו ע"ב נקט קטרת זרה שעלה לגבי מזבח וכן כ' רבינו בפ"ג מהל' פסוהמו"ק הי"ח דהנה לכאורה משמע דדוקא זרה אבל קטרת ציבור לא ירד והרי במשנה דף פ"ה ע"ב וכן כ' רבינו שם בהל' ט"ז דקטרת במזבח החיצון תרד משמע אף שאינה זרה. אך כך דהנה התוס' בזבחים דף פ"ז כ' דאם נזרק הדם על המזבח לא יקנחו לכ"ע אף בדם פסול וע"ש דף פ"ח ע"א ד"ה חטאת ותוס' מנחות ד"ו ע"ב ד"ה שהרי וצ"ל הטעם דגבי דם הוה כמו שמשלה בו האור ואף דלפקע האיסור ממנו לא פקע כמ"ש התוס' זבחי' דף מ"ג ע"א זה רק היכא דבעי שישלוט האור ברובו כמש"כ לעיל גבי הפיגול והנותר והטמא שהעלה לגבי המזבח אבל לענין הורדה גם בדם כן וזה רק היכא דקדשינהו בכלי שרת וא"כ לפי"ז לגבי קטרת נמי אף דבהם לא שייך גדר לחמו של מזבח עיין תוס' מעילה דף י' ע"ב מ"ש דלמה קטרת מיד לאחר שתעלה תימרתו אין בו מעילה ועיין בירוש' פ"ב דיומא דגבי קטרת הוה רק שריפה ולא עיכול ועיין בירוש' סוטה פ"ג ולכך מבואר במנחות דף כ"ו ע"ב דלא מהדרינן פוקעין בקטרת ובזה א"ש מ"ש התוס' זבחים דף ק"ט ע"ב ד"ה ומר סבר דלמה לא הוה כמו קומץ מנחה דחשוב הקטרה בחוץ לחייב אף בכזית אך שם משום דמהדרינן פוקעין מיחשב הקטרה כמבואר דף ק"ח ע"ב משא"כ בקטרת מ"מ אם משלה בו האור י"ל דלא ירד במזבח החיצון כמו גבי דם. והנה באמת נ"ל דהא דמבואר בזבחים דף פ"ז ע"א דלרבא לינה מועלת בראשו של מזבח זה רק אם עדיין לא משלה בו האור אבל אם משלה בו האור אז אין שייך בו גדר לינה כלל ודלא כתוס' שם בד"ה מה דמשמע שם דלרבא מועיל אף במשלה אך זה רק בדבר שנקדש בכלי שרת אבל קטרת זרה אף אם משלה ג"כ תרד וכן יהי' הדין גבי בעלי מומין קודם שחיטה אבל אם נעשה בין שחיטה לקבלה אז י"ל דאם משלה בהן האור לא ירדו כמו גבי קטרת דנקדש בכלי שרת כמ"ש התוס' יומא דף מ"ח ובאמת הטעם דגבי שולחן אין לינה מועלת ע"ש ברש"י משום דמזבח רק רצפה כמבואר שם דף כ"ז ע"ב משא"כ במזבח הפנימי. והנה עיין בתוס' שם בזבחים דף פ"ז ד"ה לשולחן ובמנחות דף ק' ודף צ'

אם הלחם נפסל בלינה היכא שנזרק כהלכתו וביומא דף כ"ט ע"ב ועיין בירוש' שקלים פ"ו דמבואר שם דאם אין לו לחם אחר מניח הלחם הישן עד שבת הבאה ופסול ועיין בתוספ' מנחות ספי"א דמבואר שם דמותר באכילה וחייבים משום פיגול והנה לכאורה י"ל דכמו דאמרינן בשבועות דף י"א גבי קטרת דלא פסל בה לינה משום דעומדת לכל השנה וא"כ י"ל דה"ה בלחה"פ כיון דמצותו כל השבוע אך מ"מ הא מבואר בתוס' שם דלאחר שקידש במחתה נפסלת בלינה ה"נ י"ל גם בלחה"פ לאחר שהגיע זמנו לפרק דהוה כמו דפריק כמבואר במנחות דף ח' אך באמת דכלי שרת ומזבח הפנימי הוה כמו שהם עושים פעולה במה שבתוכם עיין מנחות דף ק' ע"ב דמכלי שרת לא אשכחן דמיפרק ותוס' שם דף מ"ו ע"א ד"ה ואיזה ודף מ"ז שם וכלי מצרף כמבואר בחגיגה דף כ"ג ע"ב ומבואר בירוש' שם במה דבעי אם יכול להקריב קומץ בשני כלים ואמר דאם יכול להקדיש בשני כלים למה כלי מצרף משום דהוה ס"ל דזה לא בגדר צירוף רק דהוה כמו דבר אחד וכמו הך דמנחות דף י"ג ע"ב גבי לחה"פ דסדר אחד הוה כמו גוף אחד ע"ש בתוס' ותוס' חולין דף ל"ו ע"א גבי צריד של מנחות ותוס' שבת דף נ"ח ע"ב גבי זוג ועינבל וסוכה דף ט"ז גבי מיטה ע"ש בתוס' ודחי דסולת ולבונה וגחלים בכמה כלים הם קרבים ר"ל דהלבונה הי' מלקט קודם הקמיצה כמבואר בסוטה דף י"ד ע"ב ועיין מנחות דף י"ג ע"ב ד"ה ליקוט ותוס' שם דף י"ד ע"א ד"ה והלבונה אך כך דלאחר שנתן הקומץ לתוך הכלי לקדש הי' נותן הלבונה ג"כ על הקומץ ואח"כ אם רצה הי' מקטירם בב"א עם הקומץ ואם רצה הי' מלקט הלבונה עוד הפעם ונותן עלי' מלח ומקטירה על המזבח בפ"ע והליקוט הראשון הוה בגדר קמיצה והליקוט השני הוה בגדר הולכה ולכך נקרא שלא ברגל מנחות דף י"ג ע"ב ומ"מ אם רוצה להקטירה בפ"ע ע"כ צריך ללקטה פעם השני וצריך ליתן עליה מלח כמבואר במנחות דף כ' ע"א ושם דף ט"ז ע"ב מבואר דיש בו הולכה ואף דבדף ט"ז אמר שם דלבונה לא בעי מתן כלי צ"ל דלא משום הלבונה רק משום המנחה כמבואר דף ח' ע"א דאין קדושה בלא זו ושם משמע דהמתנדב לבונה א"צ לקדשה בכלי אך בתוספ' דמנחות ספי"ב מבואר דצריך לקדשו בכלי ולקמן אבאר זה. עכ"פ הכלי שרת עושה פעולה במה שבתוכו וכן השולחן בלחה"פ עיין מנחות דף נ"ט ע"א ודף נ"ז ע"ב ודף פ"ז ע"ב בתוס' ד"ה מהו דשולחן מקדש ללחם ודף צ"ה ע"ב ותוס' מעילה דף ח' אך י"ל דכמו דקי"ל דגבי קרבן ציבור סכין מושכתן כמבואר בשבועות דף י"ב ה"נ גבי לחה"פ העבודה ראשונה שלו מקדשתו ומ"מ קי"ל כמ"ד במנחות דף נ"ז דאם החמיץ לחה"פ לוקה דכיון דהחמיצה שוב אינם ראויים ללחה"פ ושפיר קדוש בתנור ועיין במנחות דף צ"ה ע"א דמבואר שם

דבמסודר אין לחה"פ נפסל במסעות אף דבטלה מחנה שכינה וכן הוא בירוש' יומא ספ"ד אך י"ל כמ"ש התוס' זבחים דף כ' ומנחות דף ט' דלענין ליפסל ביוצא אינו נפסל במסעות עד שיעשה בו עבודה ועיין תוספ' מנחות פי"א דיכול להוציא אותם חוץ לעזרה לר"י והוא מהך טעמא ומיירי קודם שהגיע זמנם לפרק משא"כ בשהגיע זמנם לפרק דאז יפסל ביוצא וזהו כונת הירוש' חגיגה פ"ג ה"ח שולחן שנטמא מטבילין אותו בשבת לר"מ כיון דצריך שיניחו עליו הלחם השני מיד א"כ נמצא דגם הלחם השני נטמא דלא הי' הערב שמש ולרבנן יוכל לסדר אחר הערב שמש ואח"כ דחה שם דמיירי שנטמא במשקין דלא בעי הערב שמש גם לר"מ וגבי טומאת ע"ה שפיר בעי הערב שמש כמ"ש התוס' חגיגה דף כ"א וכן פסק רבינו ז"ל בפי"א מהל' מטמא מו"מ ואף דלכאורה קשה ממנורה דהא צריך להדליקה קודם הערב שמש וא"כ למה לא נקט במשנה מנורה כמו בברייתא עיין דף כ"ו ע"ב ובאמת לשיטת רבינו בהל' תמידין ומוספין בפ"ג דגם ביום הי' צריך להדליק וא"כ ס"ל כתנא דברייתא שם דשייך תמיד גם במנורה ומ"מ לא הביא הך דלא תגע במנורה י"ל כמו דאמרינן דאין טומאות ידים במקדש ה"נ י"ל דלא גזרו על טומאת ע"ה במקדש ועיין בכלים פט"ו מ"ו גבי ספר עזרא ונבלי בני לוי דטומאה דרבנן לא גזרו במקדש ובזבחים דף כ' ע"ב ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה ה"ו ובשקלים פ"ח ע"ש אך גבי שולחן כיון דמוציאין אותו לחוץ כמבואר בחגיגה שם חל עליו טומאת ע"ה ולקמן אבאר זה. ובזה יש ליישב כונת רש"י בשבועות דף ט"ו ע"ב ד"ה בשחיטת ע"ש בתוס' דלמ"ד תנור מקדש אך מ"מ כאן צריך דבר שיפסל ביוצא וביוצא לא נפסל רק בעבודה וכן דייק שם רש"י בלשונו ע"ש. עכ"פ השולחן ג"כ עושה פעולה בהלחם וכן מבואר בירושלמי ספ"ג דחגיגה דגבי מזבח הפנימי דכתיב מקטר קטרת ר"ל שהוא מקטיר את הקטרת ולא הוה כמו רצפה רק שעושה פעולה בהדבר ולכך בהקטרת שעליו צריך דוקא מתחילה להקדיש בכלי שרת כמ"ש התוס' יומא דף מ"ח ע"ב והוה כמו משלה בהן האור דאז אף אם ירדו יעלו ואף פסולים דלא חזו לו אך כל זה דבר שנקדש בכלי שרת אבל קטרת זרה אף במזבח הפנימי יורד ובזה א"ש הך דמנחות דף נ' מה דמקשה שם אלא יחיד כו' הא המזבח הפנימי כו' ודילמא נ"מ דאם עלה לא ירד ולמש"כ א"ש וע"ש ברש"י דף נ' ע"א ד"ה הא דחשיב שם גם יוצא וצ"ל דלאו דוקא כמ"ש התוס' בכ"מ. אך כל זה להקרבה וגם לחייב עליו משום פיגול ונותר שלא יהיה נקרא פסולו בגופו וכמו גבי יוצא עיין רש"י פסחים דף ל"ד ע"ב ודף ע"ז ע"ב וכ"מ אבל באכילה אסור הלחם וגם הוה נותר כמבואר במנחות דף ק' ומעילה דף ט' וגם הא שכתב רבינו בפ"ג מהל' פסוהמו"ק דכלי שרת מקדשין את הדם הפסול ליקרב

ר"ל דלא נימא דהוה כמו פסולו בדם דאף אם עלה ירד קמ"ל אך מ"מ לזורקו אסור אך לר"ש דס"ל דכזרוק דמי שוב גם לזורקו מותר וכן יהיה נ"מ אם רק מתנה אחת בקדשים אם מותר לזרוק השאר מהדם שבכלי שרת וכן יהיה נ"מ לענין כבוס עיין זבחים דף ל"ח ע"ב ודף צ"ב ומעילה דף ה' וכמו כן כתבו התוס' בזבחים דף ל"ד ע"ב ד"ה פסול דנ"מ לענין לשפוך השירים ליסוד ע"ש זהו שיטת רבינו. אבל בעלי מומין אף לדידן בתערובות י"ל דאם משלה בהן האור לא ירד והא דפסק רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ב הכ"ג וכל אותן הזבחים פסולים שם ר"ל על הני דנזרק הדם שלהם והם כשרים מ"מ כיון דקי"ל דשחוטים נדחין חל עליהם שם פסול וע"ש דף ע"ד ע"א אבל בדם התמצית דזה לא הוה בגדר פסול רק גזרה לכך לא נדחה ובאמת הכונה בגמ' שם דף ע"ט ע"ב כך דכאן נקט נתערב בדם הפסולין ור"ל כגון בעלי מומין או רובע ונרבע ובזה לא מהני לשם מים לכ"ע עיין בתוס' שם דף ע"ז ע"ב ד"ה בדם ופסחים דף ס"ה ע"א וגם לר"א דס"ל דתלינן שכבר קרב בזה לא שייך דכיון דקי"ל יש בילה וא"כ בכל הדם מעורב דם פסול ולכך לא פליג ר"א גבי דם תמימין בדם בעלי מומין ודלא כפי' רש"י ובמ"ש רש"י דף פ"א ע"א בד"ה משנה שם קאי לרב אשי דס"ל אין בילה ע"ש. רק בדם התמצית לית בו חשש כלל דזה כמיא בעלמא רק חיישינן שמא יש בדם התמצית גם דם הנפש שלא נתקבל בכלי וזה הוה פסול גמור ואסור לזורקו גם לשם מים כמבואר בפסחים דף ס"ה ע"ש בתוס' ולכך קאמר בגמרא דפליגי אם דם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש וע"ש בפיהמ"ש לרבינו מ"ש שם שהתמצית יש בו דם הנפש אך כך דר"ל אם דם התמצית הוא מרובה מדם הנפש שלא נתקבל בכלי וא"כ ליכא דם פסול כלל דדם התמצית הוה כמו מים בעלמא ודם הנפש שלא נתקבל נתבטל בדם התמצית ומ"ד דישפך לאמה ס"ל דאינה רבה וא"כ יש גם דם הנפש שלא נתקבל וזה אסור לשם מים אך מ"מ דיעבד כשר מחמת דלא נתבטל דם הכשר בו דהוה כמו עולין וכמ"ש התוס' פסחים שם ותוס' יומא דף ס"ד וגם גדר דיחוי לא שייך כאן כיון דלא הוה פסול גמור רק מחמת תערובות ולא בטל דרק היכא דמן הדין נתבטל רק משום חשש גזרו א"כ חל הגזירה על הכל ונדחה וזהו כונת הגמרא שם דף ע"ג ע"ב אמר רבא השתא דאמרי רבנן כו' לא מרצי ר"ל דכיון דאין הטעם משום דלא בטלה דאז הוה אפשר לומר דאין שייך בזה גדר דיחוי דהא זה לא הוה רק משום חסרון ידיעה וכהך דגיטין דף מ"ב ע"ב וכ"מ כמש"כ אבל כיון דהטעם הוא משום גזירת חכמים ונדחה אף אם נתברר ולכך לא מרצה וכ"כ בזה וא"כ אם נימא הטעם משום גזירה ע"כ כיון דנקט בסיפא אם לא נמלך ונתן כשר ע"כ דס"ל דגם שחוטים אינם נידחים וא"כ לעירבינהו וליתנינהו ובאמת הני פסולים דנקט

במתניתין י"ל דקאי ארובע ונרבע ובזה גם ר"א מודה דלא מהני אם נתן מקצת רק להני דנתן אם נתן הכל למאן דלא ס"ל דיחוי ואם הוה הני פסולים בעלי מומין אם נימא דאין בילה אז אם נזרק מקצת יכול לזרוק הכל כיון דאין בילה אבל לר"פ י"ל דהטעם דס"ל דגבי דם התמצית ישפך לאמה לא משום גזירה רק משום דיש בהם דם הנפש שלא נתקבל ולכך אסור משום דלא בטל כמש"כ ושוב לא שייך בו דיחוי ולכך אם נתן כשר אבל ברישא אף בדיעבד פסול מחמת דיחוי וכמש"כ וא"ש ומה דפסק גבי נתערב הניתנין למעלה בהניתנין למטה דדיעבד כשר משום דס"ל לרבינו דדיחוי לא שייך רק לכפרה ולא לענין אכילה עיין תוס' ב"מ דף נ"ג ע"ב וזבחים דף ס"א ע"ב ובמש"כ רש"י פסחים דף ק"כ ע"ב בהני תרי לישני אם לס"ד היה יכול לאכול הפסח גם ביום ט"ו או לא וזה תליא אם יש דיחוי באכילת קדשים וכיון דאנן קי"ל כמ"ד בזבחים דף כ"ו ע"ב דלענין כפרה שלא במקומו כמקומו דמי רק הנ"מ הוא לענין אכילה לא שייך בו דין דיחוי אף דאין מניחין אותו לזרוק דלא עדיף מהחשש גופה ולכך כשר בדיעבד כן היא שיטת רבינו. ובאמת נ"ל דמה דמבואר בתוספתא דמכות פ"ג בישלו עובר משום פסול קודש ר"ל כך דקאי אירישא דפסח שיצא חוץ לחבורתו דנפסל וקמ"ל התוספתא דפקע דין פסח ממנו ונ"מ דאם בישלו אח"כ לפסח היוצא ואכלו אינו עובר רק משום פסול קודש דיוצא ולא משום דאסור לאכול מבושל וכעין דאמרינן בפסחים דף מ"א ע"ב גבי אכל נא מבעוד יום ובירושלמי פ"ז ה"ב ובמנחות דף נ"ז ע"א גבי חימצו ויצא וכ"כ בזה ולפי מש"כ דגבי פסח שבישלו יש עליו הלאו דכל שבקודש פסול וא"כ גבי פסח שבישלו בחמי טבריא דשוב אין לו תקנה לצלותו אף אם נימא דאין עליו שם בישול עיין תוס' פסחים דף ל"ו ע"ב ד"ה פרט לחלוט וזה תליא בהך מחלוקת דפסחים דף מ"א ע"א גבי צלאו ואח"כ בשלו אם הטעם משום דהבישול מבטל הצלי' או משום דיש עליו שם בישול ג"כ ונ"מ דכאן לא עבר לרבא משום לאו דצלי אש רק משום מבושל. אך י"ל דמ"מ הא נקט כי אם צלי אש אך זה תליא במה דפליגי רש"י ותוס' ב"מ דף קט"ו ע"ב ד"ה אבל מאיזה פסוק הוא וזה ג"כ כונת הגמרא דף מ"א ע"ב גבי בישלו מבעוד יום דלמה לן קרא על זה אך ר"ל היכא דיש בו גם צלי וא"כ אין האיסור משום שאינו צלי רק מפני שהוא מבושל לכך בעי קרא על זה וכ"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות ובהל' שחיטה. וזה ג"כ טעם רש"י חולין דף קט"ו ע"ב ד"ה אבל דפסח שבישלו בעי עיבור צורה אף דזה הוה פסולו בגופו עיין בירושלמי פ"ז דפסחים גבי נגע בחרסו של תנור רק דהא בפסחים דף מ"א מוקי לה בצלאו ואח"כ בשלו ס"ל דלא מבטל הצליה ולא מיקרי פסולו בגופו. ובאמת נראה דהא דאמרינן בפסחים דף ע"ה

ע"א גבי תנור שגרפו דאין זה צלי אש אין הפי' כמ"ש רש"י שם דף ע"ה ע"ב גבי נגע בחרסו של תנור דזה מהך טעמא דלא דמי כלל דשם ר"ל דצלאו באוירו של תנור וא"כ אין עליו טעם דהוה צלי מחמת דבר אחר ואין זה פסול כלל רק דלא נצלה באש וי"ל דאם אח"כ חזר וצלאו באש מהני אבל במשנה ר"ל שנגע בהחרס של תנור ואם כן שוב לא מהני שיחזור ויצלהו באש כיון שנצלה בדבר אחר וא"ש מ"ש התוס' שם בד"ה נכוה וע"ש בתוס' דף ע"ו ע"א ד"ה אלא דהא דצלאו ואחר כך בשלו זהו רק במים ולא בדבר אחר ועיין בדברי רבינו פ"ח מהל' ק"פ ה"ח דרק לסוכו מותר ביין ושמן ולטבלו מותר רק במי פירות ולא חשיב יין ושמן משום דבירושלמי מבואר דאסור לטבל ועי' בע"ז דף ל"ח ע"ב דשמן עם בשר הוה נט"ל וכ"כ בזה בח"א. ואם מתחילה צלה הפסח בחמה י"ל דיכול אחר כך לצלותו באש משום דמעשה חמה הדר כמבואר במנחות דף כ"א ולענין חמי טבריא י"ל דזה תליא בהך דשבת דף ל"ט ע"א וכ"כ בזה בח"א. וכל זה לענין קדשים אבל תרומה כיון דמבואר בסנהדרין דף פ"ג ובחולין דף קי"ג דע"י הטומאה נתחללה התרומה ופקעה הקדושה לכך אסור לטמאותה כמו ונתצתם ועיין תוס' פסחים דף י"ג ועיין בדברי רבינו בהלכות סנהדרין פי"ט דחשיב שם השורף עצים מן המקדש ע"ש ומשום דנתבטל הקדושה ע"י השריפה וגם בתרומה טמאה כן דכיון דחזינן דתרומה טמאה יש לה דין בפ"ע בשריפה לכהן והוה בגדר מתנות כהונה כמבואר שבת דף כ"ה ולקמן אבאר זה ועיין סנהדרין דף קי"ב ע"ב דתרומה של עיר הנדחת דאסורה בהנאה מ"מ אסור לשורפה בידים ועיין תוס' פסחים דף י"ג ע"א בד"ה ושורפין דמספקא להו אך י"ל דבתרומה דמותרת בהנאה הוה אמינא דיכול לטמאותה משום דזה יהי' ג"כ בכלל מתנות כהונה וכמבואר בירושלמי תרומות פ"ה וביכורים פ"ב דילפינן מולמשחה להדלקה וס"ד דשרי ועיין בתוספתא פרק י"ד דשבת דגבי תרומה אין מכבין להציל ובקודש ובכתבי הקודש מותר לכבות ובירושלמי שבת פט"ז מקשה זה דלמה גבי תרומה אין מצילין הא כתיב בכל קודש לא תגע לרבות את התרומה ואם כן אסור להפסידה וחסר שם לשון התוספתא אך הטעם כמש"כ דלטמא אסור משום שעי"ז נתחללה ופקעה קדושתה ועיין בדברי רבינו פי"ב מהל' תרומות ובהך דגיטין דף נ"ג ע"ב דאמר שם דזה רק מדרבנן ושם קאי גם אתרומה אך י"ל דהנה בירושלמי שם מבעי היכא דהיה יודע שהוא תרומה רק סבר שמותר לטמאותה מי קנסינן לו ומשמע דהקנס הוא משום איסור הטומאה ולא משום ההפסד ולמה דחק שם הוה לי' לאוקמי כגון שלא היה יודע שהן מוכשרין ועיין תוס' ב"ק דף ק' ע"ב אך י"ל דס"ל להירושלמי דמיירי במשקין דומיא דמנסך ומ"מ הוה היזק שאינו ניכר כמ"ש התוס' גיטין דף מ"א

דבדרבנן מיקרי היזק שאינו ניכר וס"ל דזה אתיא כמ"ד טומאת משקין דרבנן וא"ש דברי הגמרא גם כן ובאמת לפי מה דמבואר בירושלמי פי"א דתרומות הלכה ו' דאמר לית כאן תלתן ד"ת משמע דס"ל דכרשינין שפיר הוה מן התורה והא דמבואר בריש פ"ט דתרומות גבי גידולין דכרשינין מדרבנן צ"ל כך דהנה בירושלמי פ"ד דחלה אמר שם אימתי גזרו על הכרשינין ור"ל אם נימא דכרשינין הוה מן התורה תרומה הך גזרו ר"ל דגזרו דאסור לטמאות תרומות כרשינין אף דזה הוה ראוי לבהמה עיין תוס' יבמות דף ס"ו ע"ב וכ"מ ומש"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות. והנה באמת י"ל דאסור לזרוע תרומה מן התורה מחמת דע"י זה הוא מפקיע קדושת התרומה ולכך קנסו אותו ואמר דגבי כרשינין זה רק איסור דרבנן כמו טומאה כמש"כ. והנה כל זה לטמא בידים אבל גרמא הוה כמו גבי מחיקת השם רק האיסור הוא משום משמרת ולכך בספק לא כיון דעכשיו אינה ראויה וזהו כונת המשנה בתרומות פ"ח מ"י לא זהו כו' ובל תטמא ע"ש בפיהמ"ש לרבינו ור"ל דאף דליזהר מלטמא אין בה אבל מ"מ על בל תטמא עובר ועיין מנחות דף מ"ח ע"ב ובדברי רבינו פי"ב מהל' תרומות ה"ה ואף דמגמרא דילן פסחים דף כ' ע"ב משמע דמותר לטמאותה גם בידי מה"ת ודלא כהירושלמי י"ל דיש לחלק בין דרבנן לדאורייתא ואליבא דמ"ד דאין אוכל מטמא אוכל אפי' בתרומה רק מדרבנן כמבואר שם דף י"ד ובאמת רבינו ז"ל מפרש בהל' תרומות פי"ב דהך יטמאנה בידים דנקט ר"ל בטומאת ידים דהוא רק דרבנן ע"ש:

[השמטה לדף י"ז ע"א. **במש"כ בגדר שמחה. ונ"מ** ג"כ לענין יין וכמ"ש בח"א בהל' יו"ט פ"ו הי"ח ונ"ל דזה נ"מ ג"כ בין אירוסין לנשואין דגבי אירוסין לא הוה השמחה גדר דין ולכך די אף בשאר משקין עי' ירוש' סוטה פ"ח דדי ביין קוסס ובדברי רבינו בהל' אישות ספ"ג דדי גם בשכר משא"כ גבי נשואין בפ"י ה"ד כ' רק יין וכן זה החילוק גבי נסכים היכא דהוה בגדר שמחה או בגדר שתי' עי' מנחות דף כ' ע"א דהוה שם ספק בזה ובסוכה דף מ"ט ע"ב ברש"י וכ"כ בזה וזה יהי' תליא במחלוקת דערכין דף י"א ע"א גבי אם השיר מעכב הקרבן ע"ש בתוס' דר"ל הנסכים ואם משום כפרה ודאי מעכב ור"מ אזיל לשיטתי' במנחות דף ט"ו ע"ב דהוקבע בשחיטה ויש בהם פיגול והך דזבחים דף מ"ג קאי אמנחת נסכים וא"ש מ"ש שם רש"י ותוס' דנסכים הבאין בפ"ע ר"ל יין וכן פי' רבינו בפיהמ"ש ועי' תוס' שם דף ק"ט ע"א ד"ה עולה דמפרשי ג"כ כן וא"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה שם בע"ג. **במ"ש בענין אם חל כפרה בלא ידיעה שחטא. אך** רש"י שבת דף ע"א ע"ב ד"ה קמ"ל ס"ל דעל כזית לא מצי מכפר קודם ידיעה ולכך ידיעות מחלקות וזהו ג"כ כונת רש"י שם בהך דאמר עולא למ"ד אשם ודאי כו' ע"ש בתוס' ובבעה"מ אך כך

דגבי חטאת או די"ל דלכך צריך ידיעה משום דלא להקדישו עי' תוס' שבועות דף ד' ע"ב ד"ה ונעלם או משום דלא מכפר ועי' בירוש' נזיר פ"ב ופ"ג ופ"ד ושבועות פ"ד ופ"ח ולא שיקדים קרבנו לנזרו ע"ש ונ"מ ג"כ להך מ"ד דס"ל בכריתות דף כ"ג דיכול להביא חטאת על תנאי וס"ל כך דגבי אשם ודאי נהי דלא בעי ידיעה שיכפר לר"ע מ"מ להקדישו בעי ידיעה ולכך לא מהני לר"ע בכריתות דף כ"ב ע"ב תנאי בשנים משום דס"ל דההקדש מספק לא חל רק אשם תלוי דיכול להפריש לדידי' ס"ל דשפיר מכפר אף בלא ידיעה וזה רק באשם אבל גבי חטאת בלא ידיעה לא מכפרה ג"כ ולמ"ד דס"ל בשבת שם דרק הפרשות מחלקות זה משום דס"ל דכיון דצריך לכפרה דוקא ידיעה ולאחר הפרשה לא מצי מכפר וזהו כונת הגמ' בזבחים דף ו' ע"א מידי דהוה אחטאת דרק קודם הפרשה וכ"כ בזה בהל' נזירות דהא חטאת לא מצי להקדיש קודם החטא כלל ועי' תוס' שבת דף ע"ב ע"א רק דר"ל כך כיון דחזינן גבי אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד והפריש קרבן בין ידיעה לידיעה דצריך חטאת אחרת חזינן דלאחר ההפרשה לא מכפר ועי' ירוש' הוריות פ"ג ובמ"א אבאר זה: ע"כ השמטה]

[השמטה שם. **במ"ש בשיטת רבינו דגבי חטאת סתם כשר ואינו מרצה. ובזה** א"ש ג"כ מ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ג ה"ג גבי הפריש חטאתו על חלב והביאו לשם דם פסולה וגבי משל היום על של מחר כ' לא כיפר ור"ל כשר ואינו מרצה ועי' תוס' נזיר דף כ"ח ותוס' ב"ק דף ס"ו ע"ב ע"ש וס"ל לרבינו דהוה כמו סתם ולכך כשר ואינו מרצה ועי' ברכות פ"ד ה"א בירוש' דגבי תמיד צריך שיהי' נשחט לשם אותו היום ועי' הוריות דף ג' ודף ז' גבי הוראת ב"ד וזבחים דף ז' גבי לשם תודת חברו: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף כ' ע"א. **במ"ש דהיכא דמם"נ יצא מחזקתו לא אזלינן. ובזה**א"ש מ"ש התוס' עירובין דף ל"ה ע"ב ד"ה אמר דהא איכא חזקת תחום ביתו ע"ש אך משום דר"מ ס"ל שם דף נ"ב ע"ב דאף היכא דודאי נאבד מבעוד יום אבד תחום ביתו ועי' בירוש' שם דאמר מה פליגין כר"מ כו' ולא דמי כו' ור"ל הך ר"מ וע"ש דף מ"ה ע"א דר"מ ס"ל דבעי כונה אף לעירו ועי' תוס' דף מ"ט ע"ב ורש"י דף נ' ע"ב ודף נ"א ע"ב ודף ס' ודף ל"ח ע"ב ובירוש' שם: ע"כ השמטה]

[השמטה שם ע"ב. **במ"ש בהך דעירובין דף ע"ח ע"ב גבי סולם. ובזה** א"ש דלכאורה קשה מ"ש התוס' שם דף ס"ו ע"א בהגה"ה דרק היכא דראוי להתקיים כל היום אז אמרינן זה וא"כ קשה מסולם וע"ש דף ע"א ע"א דהיכא דהי' יכול להחזיק מבעוד יום אוסר אך לפי מ"ש א"ש דזה רק סילוק המחיצה ולא פתח וע"ש דף י"ב ע"ב בתוס' ד"ה הכא ודף ט"ו ע"א ודף י"ז ע"א ודף כ' ודף מ"ב ודף ע"ט ע"ב ודף צ"ג ע"ב ונראה דהא דאמרינן בגמ' שם

דף צ"ה ע"א ר"י לאסור או להתיר לא ר"ל כהך דשבת דף ק"ח ע"ב גבי הילמי רק דר"ל דכיון דחזינן דס"ל לר"י דלא אמרינן דהיכא דהותר למקצת שבת הותר לכל השבת ה"ה ג"כ לקולא דלא אמרינן דהיכא דנאסר למקצת השבת נאסר לכל השבת כמ"ש התוס' שם דף צ"ג ע"ב או רק לחומרא אמר זה ולא לקולא וכן מוכח בירוש' שם וע"ש דף מ"ו ע"א גבי הך דריב"נ וכן נ"ל כונת הגמ' חולין דף ק"ו ע"ב גבי נטילת ידים מה דאמר שם עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא וח"א לקולא ועי' בראשונים אך ר"ל כך דהנה זה ודאי אם נימא דסגי עד הפרק השני לבד אף דהוה קולא מ"מ יש בזה חומרא דאם יש בו חציצה ברוב הוה חציצה ואם נימא דהשיעור הוא יותר ליכא רובא וזהו דאמר לחומרא ר"ל דמ"מ אם יש עליו חציצה דכה"ג הוה חומרא להיפך חוצץ ואידך ס"ל להיפך דאזלינן לקולא ועי' מנחות דף ל"ד ע"א במה דאמר שם הלכתא כרב ושמואל לחומרא ר"ל דאף דלדידהו כאן לא אזלינן בתר היכר ציר ע"ש ברש"י מ"מ לענין באיזה צד להניח המזוזה אזלינן בתרי' ואכמ"ל: ע"כ השמטה]

הלכה כח

וצריך לבודקו יפה כו'. כן מבואר בירושלמי כאן דהי' מביא עשרה חייטים לבודקו וכעין דאמרינן בסנהדרין דף ז' ע"ב ועיין רש"י חולין דף נ"ב ע"א ד"ה כתב וכ"כ בזה בח"א דזה תליא אם הוא בגדר דין או בגדר בירור ובזה א"ש מה דלכאורה קשה בהך דפסחים דף ע"ב ע"ב דס"ל לר"י דבעלי מומין לא מחלף והרי בחולין דף מ"א ע"ב ס"ל דרמי מידי אמומא ועיין במ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ב ה"י שהי' לו לבדוק ובזבחים דף ע' ע"ב מה דאמר ר"י לא טיהר כו' ועיין בכורות דף כ"ה ע"ב גבי קדשים כיון דבדקי כו' דס"ל לר"י דלא שכיח מום ובהך דפסחים ע"כ מיירי שכבר ביקרו אותו ומ"מ צריך לבודקו עוד הפעם יפה וכן מבואר בתמיד פ"ג דאף שהוא מבוקר מבערב צריך לבקר עוד הפעם והטעם דכל שהוא בגדר תקנה לא בגדר חשש לבד צריך לבדוק אותו יפה יפה שכתב רבינו ועיין ב"ק דף פ"ב במה דמבואר שם גבי חפיפה ד"ת לעיוני ואתא איהו ותיקן חפיפה ומוכח דמן התורה צריך לידע שאין חציצה ובחולין דף י"ז ע"ב גבי בדיקת סכין דמבואר גם כן דזה הוה מה"ת וכ"כ בזה בח"א והטעם דכיון דע"י זה הפעולה נולד הספק כמו חציצה גבי טבילה ופגימה גבי סכין ועיין ביומא דף פ"ח דגם באיש גבי טבילת קרי בעי חפיפה ע"ש בתו"י ובדברי רבינו בפיהמ"ש זבחים פ"ב גבי קדוש ידים ורגלים שכ' וחוכך רגלו וכן הוא בתוספתא פ"א דמנחות דמשפשף ע"ש. וה"נ כאן כיון דהאיסור הוא בזמן שלובשם לא קודם לכך צריך בדיקה:

הלכה כט

הרואה כלאים כו'. עיין מנחות דף ל"ז ע"ב גבי הך דרבינא ואף דקשה הא אזיל בטלית בת ד' בלא ציצית צ"ל כשיטת התוס' יבמות דף צ' ע"ב דגבי ציצית הוה זה שב ואל תעשה בד"ה כולהו גם י"ל דמיירי שנעקר כל הכנף והוה בת ג' ובאמת רבינו למד זה מהך דברכות דף כ' ע"א גבי הך דראב"א ושם הוה כלאים אך טעם רבינו כך דרבינו אזיל לשיטתיה לקמן בהל' ל"א דאם הלובש אינו יודע דהוא כלאים המלבישו לוקה הרי דס"ל דאין האיסור ללבוש שע"י לא יולבש כלאים וכעין מ"ש רש"י חולין דף פ"ג ע"ב גבי או"ב דהאיסור לגרום שישחוט או"ב ודלא כמ"ש התוס' בכורות דף כ"א ע"ב דהטעם הוא משום לפני עיור ע"ש. ולכך כאן כיון שהוא יודע שחבירו לובש כלאים וחבירו אינו יודע הוה כמי שהוא מלביש אותו והוא עובר על הך לאו ולכך צריך לקרוע ממנו ולכך כתב רבינו דהוה ל"ת המפורש בתורה ר"ל הך דלא תלבש שעטנז וזה לא הוה לאו שאין בו מעשה כיון שגורם שחברו יעשה מעשה ועיין תוס' שבועות דף ל' ע"ב ע"ש וכן מה שפסק רבינו בהל' אבל פ"ג ה"ה דהמטמא כהן אם הכהן לא ידע המטמא חייב אך שם הטעם משום הך לאו דלא יחלל כמבואר בנזיר דף מ"ב ע"ב והוה כמו מטמא תרומה כמש"כ ונ"מ לזה דאם כבר היה מחולל אף היכא דאם הוא עצמו נגע היה חייב מ"מ אחר פטור וכ"כ בזה בהל' נזירות על איזה טומאה יש לאו דלא יחלל. והנה נראה דמה דאמרינן בזבחים דף צ"א ע"ב וביומא דף מ"ו ע"ב גבי המכבה גחלת לוקה דשם י"ל ג"כ דהוה כמו גדר דלא תעשון כן כו' כיון דע"י זה נתבטל הקדושה ולא יוכל לעשות ממנו תרומת הדשן ופקע ממנו מעילה עיין מעילה דף ט' אך אם מכוון לצורך מצוה כמו בהך דזבחים הנ"ל לא עבר משום זה כמ"ש רבינו בהל' כלי המקדש פ"ט ה"ג אך משום הך לאו דלא תכבה הוה מחלוקת בזבחים שם וי"ל דכונת הגמרא שם כך דמה דאמר ר"נ דחייב הוא משום הך לאו דלא תעשון דאז אף במקצת חייב ועיין שבת דף ק"כ גבי גרם כיבוי וביצה דף כ"ג גבי בישרא אגומרא ע"ש ברש"י ושם דף כ"ב בתוס' ד"ה והמסתפק ובתוספתא שבת פ"ב דזה הוה ג"כ כמו כיבוי במקצת ע"ש ועיין בר"ן שבת פרק י"ד דמבואר שם דס"ל כך דלענין כיבוי במקצת הוה פסיק רישא אך זה משום לאו דלא תכבה לא עבר רק משום הפסד קדשים ובמקום מצוה לא שייך זה אבל יוכל להיות שיתכבה כולו אך זה לא הוה פסיק רישא ועיין תוס' מכות דף י"ג ע"א ובדברי רבינו בהל' תמידין פ"ב ה"ו ועיין בירושלמי ספ"ד דיומא במה דמביא שם פלוגתא דתנאי אם בשעת המסעות היו מותרין לדשן המזבח ור"ל דאם אז בטל שם מזבח מעליו דאם בטל שוב הוה כמו דאחתי' אארעא ועיין מ"ש התוס' זבחים דף ס"א ע"ב אם יש שם מזבח בשעת

מסעות ולא מפסל משום פגימת המזבח אך באמת יש לחלק בין מזבח הנחשת דהוה כלי ולא בעינן שיהא אטום באדמה כמבואר בזבחים דף ס"א ע"ב ודף ס' ע"א ולכך הוה מחלוקת בחגיגה דף כ"ו ע"ב אם הוא מקבל טומאה ולא הוה עליו שם מחובר לקרקע וגם לא נעשה לשמש את הקרקע וכמו תנור של מתכות דאינו מקבל טומאה כמבואר במס' כלים פ"ה וכ"מ ולכך מבואר בזבחים דף נ"ט ע"ב דבמקדש נפסל מזבח הנחשת משום דאז בעי שיהא על המזבח שם בנין לא שם כלי ובהל' בית הבחירה אבאר זה. עכ"פ יש גבי מכבה ב' איסורים משום הך דלא תעשון כן ומשום הך דלא תכבה ומדברי רבינו בפיהמ"ש ספ"ט דזבחים נראה דס"ל דלכך פסקינן דנסכים שנטמאו עושה להם מערכה בפ"ע ושורפן גם כן משום דאסור לשורפן בבית הדשן משום הך לאו דלא תכבה משא"כ אם עושה לכך מערכה הוה כמו גבי אש מחתה ומנורה דאנתקי' למצוה אחרת ואין עלי' שם זה כלל ובזה יש ליישב ג"כ מה דרבינו פסק בהל' מעה"ק פ"ח ה"ט גבי ניתז מבגד לבגד דאין הבגד שני טעון כיבוס אף דזה הוה בעיא דלא איפשטא ובאמת לפי המבואר שם בגמ' זבחים דף צ"ב ודף צ"ג זה הוה ב' דינים מה דממעטינן חטאת פסולה מכיבוס ומה דממעטינן אינו ראוי להזאה דחטאת פסולה אף אם ראוי להזאה כגון בטמא היכא דהציץ מרצה או בשל ציבור אך מ"מ שם פסול עליו כמו דמבואר בפסחים דף פ"ד גבי שבירת עצם ע"ש ובמקום שהקרבן כשר רק הדם אינו ראוי להזאה ע"ש דף צ"ג ג"כ אינו טעון כיבוס. והנה כיון דהאי דם אינתיק למצות כיבוס שוב לא יאספנו וכמו דמבואר בזבחים דף כ"ז אפילו למ"ד שלא במקומו לאו כמקומו דמי ע"ש ובתוס' זבחים דף ס"ו ע"ב ד"ה ואלא ע"ש גבי מיצוי וה"ה ג"כ כאן כיון דניתק למצות כיבוס שוב נאבד ממנו שם דם חטאת ולא יאספנו ומ"מ גם לענין זה למ"ד היתה לה שעת הכושר ונפסל טעון כיבוס גם זה טעון כיבוס והא דלא משני הגמרא בזבחים שם בהך בעיא דעוף אם אצרוכי דלא אצרכא כו' או פסול ר"ל דאי לא אצרכא הוה כמו שנתקבל כעין דמבואר במנחות דף כ"ו ע"ב גבי קומץ וביומא דף מ"ח גבי חפנים ע"ש בתו"י ואז אמרינן דהוה שעת הכושר עיין תוס' זבחים דף פ"ד ע"ב אם פסול מיצוי הוה כמו שחיטה או כמו קבלה ושם דף ס"ו ע"ב ד"ה אלא דכתבו להיפך ודף כ"ד ע"ב ד"ה והרי ע"ש ואף דבתוספתא פ"א דמסכת קרבנות מבואר דאם נתקבל בכלי שרת פסול גבי עוף כמו גבי פ"א לשיטת רבינו י"ל דזה רק בכלי שרת דהוה כמו לא יאספנו שכ' משא"כ ברצפה דאינו בגדר כלי ולכך פסק רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ב ה"כ דהוה ספק וכ"ש על הבגד אבל אי נימא דפסול בכלי שרת ר"ל דבעי דוקא מגופו אין עליו שם שעת הכושר כלל ולכך לא מוקי בגמרא שם כמ"ד דהיתה לה שעת הכושר ונפסלה טעון כיבוס ולקמן

אבאר זה אך בהך דפרה י"ל הטעם כמו דמבואר בתוספתא פ"א דקרבנות גבי מצורע משום דע"י זה חסר הדם מה שנדבק בהכלי ועיין בתוספתא פ"ד דאהלות גבי המפנה מנחה מכלי אל כלי רשב"ג אומר אם הפליג פסולה ע"ש:

הלכה ל

הלובש כלאים כו'. הי' לבוש כו'. עיין בכ"מ. והנה לפי המבואר מלשון רבינו כך דבשהיה לחוד אינו מחוייב רק אם שהה כדי לפשוט וללבוש כל הבגד אבל אם פשט ולבש אז די גם אם הוציא ראשו דזה גם כן מיקרי פשיטה ולבישה ועיין בכריתות דף ט"ו ע"א בפלוגתא דרבה ור"י גבי קצר וקצר לר"א דאמר שם דגבי קצירה אפשר לערב שני גרוגרות בב"א ע"ש ור"ל כך דהנה עיין בהוריות דף ד' ע"ב דהוה שם בעיא גבי אין שבת בשביעית אם הורו אם זה הוה כמו עקירת הכל או כמו עקירת מקצת ע"ש ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דכריתות דף ט"ז אם שבתות כגופין דמיין ע"ש אך רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ז ס"ל דמה דאמרינן כגופין דמיין זה רק אם עשה בכל שבת ושבת ולד אחר רק דהוא שם אחד וכן הוא בירושלמי פ"ז דשבת עכ"פ פליגי אם הדין של שבת הוא דבר פרטי על כל שבת ושבת או דבר נמשך וגם אם זה תליא בהזמן או על האדם ועיין בירושלמי יבמות פ"י סה"ג כשהורו עד ה' שנים ואמר שם דזה לא מיקרי עקירת הגוף אף דבאמת עקרו כל איסור א"א ולא דמי להך דשם גבי שבת וגבי ע"ז ובירושלמי שם גבי תפילין דשם לא אמר שאין זה הדבר רק שלזמן מותר משא"כ גבי א"א וע"כ צ"ל דמ"מ לא עקר לגמרי. והנה מדברי רבינו בהל' שגגות פי"ד ה"ב נראה דס"ל דגבי השתחוי' והוצאה מרשות לרשות ושומרת יום הוה כמו עקירת הגוף אבל שאר אבות מלאכות או שאר עבודות בע"ז לא מיקרי עקירת הגוף וגבי חרישה בגמרא דילן הוה זה בעיא ואף דגם חרישה יש על זה פסוק בפ"ע הך דבחריש ובקציר ולשיטת רבינו גם הך לאו דלא תעשה מלאכה אתה ובהמתך כמ"ש רבינו בהל' שבת פ"כ ועיין תוס' שבת דף ס"ט וכן הבערה וע"ש דף ע' ע"א בתוס' וצ"ל לשיטת רבינו דכל היכא דזה הוה דין חדש כמו גבי השתחוי' דחייב אף שאינו כעין פנים ואין דרכה וגבי שומרת יום ג"כ דא"צ ז' ימים וגבי הוצאה דבלא האדם אין עלי' שם מלאכה כלל ולכך הוה מלאכה גרועה עיין ריש שבת ותוס' שבת דף צ"ד ועירובין דף י"ז ע"ב וכ"מ ולכך הוה גוף בפ"ע. והנה גבי זמן עיין שבת דף קל"א גבי ציצית ומזוזה דהוא דבר דאין קבוע לו זמן אם זה יש לתלי' בזמן או לא וכן נ"מ למ"ד ביבמות דף ע"ב דמילה שלא בזמנה מותר למול בלילה יוצא דופן למ"ד שבת דף קל"ה דיכול לימול מיד אם מותר לימול בלילה אם זה לא הוה בגדר זמן או כולו זמנו הוא וכן לפדיון הבן דשם הוה כמו דאמרינן בשבת דף קל"ב ע"א מכאן ואילך

זמנו הוא אם זה מיקרי זמנו או לא ועיין בזבחים דף צ"א כמאן דשחיטי תרווייהו דמי וכ"כ בזה במ"א וא"כ נמצא כך דלפי מה דמסקינן בהוריות שם דזה הוה רק כמו מקצת נמצא דזה הוה חד פעולה נמשכת ומקצת זמן הוה מקצת הפעולה ובירושלמי שם בפ"א ה"ג בתחילה ס"ד דאם הורו דכגרוגרת אחת מותר ושתי גרוגרות אסור הוה כמו הורו לעקור כל הגוף ואח"כ מסיק שם דזה לא הוה רק עקירת מקצת ומשמע שם כך דרק אם הורו גבי ע"ז היום עובדה ולמחר בטלה ר"ל דבאופן זה תעבוד שלמחר תבטלה אם הוה עקירת מקצת אבל בל"ז הוה כמו עקירת הכל דאותו היום הוא עיקר לגמרי וכן גבי השתחואה וגבי הוצאה אם הורו דשתי גרוגרות אסור וגרוגרת אחת מותר ר"ל דרק אם אינו רוצה אח"כ להשלים אבל אם רוצה להשלים גם זה אסור וכעין דאמרינן בירושלמי תרומות פ"ו ה"א דמודה ר"ל בעתיד להשלים אף דס"ל דחצי שיעור מותר מה"ת א"כ חזינן דס"ל דהכמות הוא האיכות לא בגדר הצטרפות זה רק כשמתחילה אינו רוצה להשלים אז הוה זה כמו מין אחר אבל אם רוצה להשלים אף ביותר מכדי א"פ חל שם האיסור עליו רק דאין בו חיוב וכן גבי גדר זמן עיין נדה דף ל"ג ע"א דבועל נדה אף ביום אחרון טמא ז' ע"ש ואם בעל זבה בת ראי' אחת או שתים אינו טמא רק יום אחד כמותה כמ"ש הראב"ד ז"ל בפי' לתו"כ סוף פרשת מצורע ע"ש. והנה עיין במ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ז ה"ט והי"א מבואר שם דרבינו מחלק בין אם אכל חתיכה אחת דהוא מחזיק שני זיתים דאז אין שם שני זיתים עליו כלל ובין אם אכל שתי חתיכות יעויין שם דאז הפרשות מחלק ועיין בתוס' שבת דף צ' ע"א ד"ה המוציא ע"ש וכן מה דאמר בכריתות דף ט"ו דיכול לערב שתי קצירות בב"א אם ר"ל שיהיו שני הגרוגרות מפורדים וקצרן בב"א או שהוא דבר אחד ממש וכן הך דמנחות דף ס"ד גבי שלש בעוקץ אחד אם ר"ל ג"כ כן ועיין בשבת דף צ"ז ע"ב מה דמחלק שם בין שם משמעון לזריקה דד' מח' משום דלא מיקרי זריקה רק בשעת הנחה וא"כ לא הוה בזריקת ח' זריקת ד' והוה כמו דאמרינן בכריתות שם דגבי ביאה א"א לערב שתי ביאות בהדדי ר"ל דאין שייך לומר ביאה שני' רק אם יש הפסק אבל בלא הפסק אינו כלום והוה חדא מילתא וה"נ גבי זריקה דכל זמן שלא הניח אין עליו שם זריקה כלל ולא שיור כלל ועיין בכתובות דף ל"א וכן ר"ל בהך דמנחות דף נ"ו ע"א מה דאמר ר"פ אפה לוקה שתים אחת על העריכה ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל דעריכה כ"ז שלא נאפה אין עלי' שם כלל כיון דאין בו גמר ועיין תוס' ע"ז דף נ"ה ע"ב ד"ה אבל וכ"כ בזה. ומה דאמרינן בשבת דף ע"ג דאף לאביי דס"ל דהיכא דמכוון לחתיכה דהיתירא לא הוה מתעסק וגבי אכילה כה"ג לא משכחת רק אם כסבור רוק הוא ע"ש ברש"י ובדברי רבינו בהל' שגגות פ"ב ה"ז שכתב זה שבפיו רוק כו' ע"ש ור"ל

משום דמבואר בעירובין דף צ"ט דכל זמן שלא נעקר הרוק מפיו אין עלי' שם דבר אחר כלל ע"ש ברש"י ובמ"ש התוס' חולין דף פ"ז ע"ב ושם דף ס"ז ע"א היינו רביתי' ובזבחים דף י"ט ע"א ר"ל דלא מיקרי דבר אחר כלל אך מדברי רבינו בהל' טומאת אוכלים פרק ט"ו הלכה ז' מבואר שם דהטעם משום דהוה כמחובר ע"ש עכ"פ הטעם משום דאין עליו שם דבר כלל ולשיטת רש"י בשבת שם משום דלא הוה אכילה כלל אף דבאמת באיסור אם עשה כן חייב בבליעה בלבד כמבואר חולין דף ק"ג ע"ב וכתובות דף ל' ע"ב ועיין תוספות עירובין דף כ' ותו"י יומא דף פ' וכ"מ וצ"ל דאז יש עליו שם אכילה וה"נ גבי זריקה ג"כ כן. וכעין מה דאמרינן במנחות דף י"ד ע"ב הכתוב עשאן גוף אחד כו' ר"ל דאם לא חלקן הוה ד"א ואם חלקן הוה שני דברים. ועיין חולין דף ק"ב ע"ב גבי זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו וכה"ג מבואר בזבחים דף פ"ב ע"ב דהיכא דחשיב עליו להכניסו לפני ולפנים לא מיקרי הכנסה מה דהכניסו לפנים והטעם דכ"ז דלא הפסיקן לא הוה הכנסה כלל והא דלא מוקי שם כגון שבהיכל נכנס בדרך משופש ואחר כך הכניסן לפני ולפנים או די"ל דזה תליא בהך בעיא דשם גבי פר העלם דבר או כעין מ"ש התוס' ב"מ דף פ"ח ע"א דצריך שיכנס מתחילה לחצר ואחר כך לבית ואז קובע וה"נ צריך שיכנס מתחילה להיכל ואח"כ לפני ולפנים ועיין בהך דפסחים דף צ"ה ע"ב גבי דחקו טמאי מתים כו' כל היכא דקרינן כו' ובעירובין דף ק"ד ע"ב. ועיין במה דמבואר בירושלמי שבת פרק י"ג ה"א דהכל מודים דאם כותב את השם אינו חייב עד שישלים ומשום דהנה בירושלמי שם במחלוקת דר"א ור"י גבי כתב אות אחד בחול ואות אחד בשבת קמבעיא שם אם הטעם משום דאינו ראוי להצטרף ע"ש ור"ל דזה תליא אם החיוב משום הכתיבה שתי אותיות או משום שעשה שתי אותיות ועיין מ"ש בזה בח"א בהל' שבת משום דכתיבה לא הוה רק אם כותב שתי אותיות אך מ"מ ס"ל לר"א גבי אחת על האריג ע"ש בכריתות דף י"ז ע"א ברש"י ד"ה ר"א דמפרש דלא כשיטת הירושלמי והטעם דס"ל דגבי אות אחד בחול ואות אחד בשבת אף אם נימא דהכתיבה של האות השני הוה כאילו כתב גם הראשון מ"מ הא בעי לזה דיו שיעור לכתוב שתי אותיות ובהדיו שכתב בעת הראשון שכתב בחול כעת א"א לכתוב כיון שנתייבש כבר כמ"ש רש"י שבת דף פ' לכך ס"ל דפטור וזה שכתב הירושלמי שאינו ראוי להצטרף ומה דמבואר בגמרא דף ק"ד ע"ב דחייב וכן מבואר בתוספתא דביצה בהדיא לגבי כתיבה בפ"ד שם מיירי שהי' כתב הרבה ע"ש ומ"מ מבואר בירושלמי דגבי שם אינו חייב עד שישלים והטעם כך דגבי שם הקדושה לא נגמר עליו רק כשישלים וכעין דאמרינן בזבחים דף פ"ח ע"א אין מוקדשין אלא מלאים ע"ש ואף דיש קדושה גם על מקצת שם עיין בהל' יסודי התורה

פ"ו מ"מ נ"ל דמתחילה לא נתכוון רק לכתוב מקצת השם ואחר כך הוסיף עליו ועשאו שלם דאינו כשר בס"ת רק אם מתחילה נתכוון כן להשלים וכעין דאמרינן בזבחים דף פ"ח הנ"ל דבדעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש ועי' במס' מקואות פ"ג מ"ד אבל נתכוון לרבות כו'. ובזה יש לבאר כוונת הר"א ז"ל בהל' יסודי התורה שם בהלכה ד' דפליגי עם רבינו בזה אם נתכוון לכתוב שם שדי וכתב שין דלית אף דעדיין לא גמר אסור למחוק דראשון ראשון קדוש ומה דמבואר בגמרא דמותר למחוק זה רק אם לא נתכוון לכתוב רק שין דלית לבד ואף דאם כן ברישא שם גבי כתב אלף למד כו' קשה דפשיטא דזה הוה שם בפני עצמו צ"ל כך דנפקא מיניה היכא דאין מקום לכתוב רק שתי אותיות בלבד ונתכוון לכתוב כולו ולא כתב רק מקצתו אז יש לומר דאין עליו קדושה גם לשיטת הר"א ז"ל ועיין בדברי רבינו פ"ג מהל' פסוהמו"ק ה"כ דמחלק בין כלי עשוי למידה לכלי שרת אז אם דעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש אבל בכלי שרת עצמן אינו קדוש רק כשיתמלא השיעור ע"ש והטעם דשם הוה השיעור עצם ולא מצטרף וכל זמן דאין בו השיעור אין שמו עליו כלל ולא קדוש ועיין במנחות דף ק"ב ע"ב גבי הרי עלי שני עשרונות אלו להביא בכלי אחד דאמר שם ג"כ בתוספ' דלא קידשו אך בגמ' שם אמר דקדוש ליפסל ע"ש משא"כ במידה דאז הוה רק לצירוף ושפיר קדוש אם דעתו להוסיף. וגם י"ל דנ"מ למ"ש רבינו שם דאף דאין מקדשין חסרים מ"מ מקדשין ליפסל זה רק במידה של ג' לוגין ונתן בה לוג אבל פחות מזה וכן גבי עשרון חצי עשרון לא קדש כלל כיון דפחות מזה אין מתנדבין גבי שמן וכן מוכח מדברי הגמ' מנחות דף ח' גבי מנחה בלא שמן ע"ש ברש"י אך י"ל דגבי שמן כיון דמשכחת תודה דמתנדב חצי לוג שפיר קדוש ליפסל ועיין מנחות דף ק"ד ע"א בתוס' ד"ה אין מתנדבין מ"ש שם מ"ש מהך דשם דף ק"ג גבי הרי עלי חצי עשרון דצריך להביא עשרון שלם וה"נ כן אך באמת גבי עשרון יש קרא על זה כמבואר במנחות דף פ"ט ע"א ההוא למתנדב מנחה כו' ע"ש ושם דף פ"ז ע"ב גבי שולחן מהו שיקדש קמצים ועיין במ"ש רבינו בהל' מעה"ק פי"ז הי"ד ע"ש. ולכך ס"ל להירוש' בשבת שם דגבי כותב את השם דאינו חייב עד שישלים משום דשם אין שם הדבר עליו כלל עד שישלים והוה כמו כלי שרת הנ"ל דלא מהני דעתו להוסיף וזהו כשיטת רבינו בהל' יסודי התורה גבי שין דלית דאף אם נתכוון לכתוב כולו מ"מ כ"ז שלא גמר את השם אין חל עליו קדושה כלל וכמש"כ אך הר"א ז"ל ס"ל דנהי דאין בו קדושה מ"מ יש בו איסור מחיקה וכעין דאמרינן בשבת דף ס"א ע"ב גבי קמיעין ומה דאמרינן בערכין דף ו' ע"א קדוש לאו דוקא רק דר"ל גדר איסור לגניזה ושאסור לאבדם וכ"כ בזה בח"ב בהל' שבועות ויהי' נ"מ למתפיס בהם דלא אסור אף לשיטת הראב"ד ז"ל. וכן לפי שיטת רש"י

במנחות דף נ"ו דאף אם ערך הוא ואחר אפה חייב האופה גם משום עריכה אבל אם העורך הוא האופה אז אין במקצת העריכה שיש בו אפיה שם עריכה בפ"ע ובטלה לגבי עריכה הראשונה וכולה חדא עריכה היא וה"נ כאן לגבי כלאים דאם עשה כך ופשט ראשו ולבש אז יש שם לבישה על זה בלבד וחייב מלקות אבל בשהיה בלבד אז רק חייב אם שהה כדי לפשוט וללבוש את כולה ובל"ז בטלה לגבי לבישה הראשונה וכה"ג מבואר בשבועות דף ט"ז ע"ב גבי נטמא בפנים דשהיה בעי דוקא רק שיעור השתחויה גדולה ובהשתחוה כלפי פנים סגי בכריעה בעלמא ועיין בירוש' בשבועות שם דס"ל דהא דהשתחוה כלפי פנים חייב זה רק אם נכנס לפני ולפנים והשתחוה ומביא ראי' דזה לא הוה כמו כניסה חדשה ועיין בזבחים דף פ"ב ע"ב גבי פר העלם דבר שהכניס דמו לפני ולפנים אם זה מיקרי הכנסה. והנה שם בגמ' מבעי גבי הזה מדמם על הפרוכת ויצא למזבח וחזר והכניסן אם זה מיקרי כמו הכנסה ומלשון רבינו משמע דרק גבי פר יוהכ"פ והטעם משום דמבואר ביומא דף נ"ח ע"ב דגבי פר העלם דבר הי' עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת לכך לא הוה בו גדר יציאה וגם בירוש' שם ביומא מבואר דיש נ"מ בין הזאה דפר העלם דבר שעל הפרוכת דאז א"צ לכוון כנגד בדי הארון ולכך לא כתיב הקודש משא"כ בשל יוהכ"פ צריך לכוון כנגד בדי הארון וזהו כוונת הירוש' תענית פ"ב לפי שחטאו הלמד והמלמד יוצא לחוץ ויפרסם ר"ל חוץ למזבח וא"כ לא הוה כנגד בדי הארון ועיין במנחות דף כ"ז ע"ב דהוה מחלוקת דר"י ורבנן היכא הוה לפני ולפנים אם תכף מבית לפרוכת או רק לפני הכפורת דר"י ס"ל דדוקא לפני הכפורת ולפי זה י"ל דלר"י בבית שני דליכא ארון לא מחייב אף דלענין פר יוהכ"פ איתרבי משום דלא מיקרי רק מקום המקודש לקודש כמבואר שם וכן אמרינן בירוש' בתענית שם דלכך גבי פר העלם דבר של ציבור לא נקט קודש ובפר כהן משיח נקט קודש עיין בזבחים דף מ"א ע"ב משום דפר כהן משיח לא הוה רק בזמן בית ראשון דאז הוה ארון ונקרא קודש משא"כ פר העלם דבר דהוה אף בבית שני עיין תוס' יומא דף נ"ז וכ"מ ואז לא הי' עליו שם קודש כיון דלא הי' ארון ובזה א"ש ג"כ מה דרבינו פסק בהל' יוהכ"פ פ"ה ה"ד דגם על הפרוכת מעכב הסדר אף דהוא פסק כר"י דרק בעבודה שבפנים מעכב אף דמהך דזבחים דף מ' מבואר להיפך דזה הוה כמו בחוץ ועיין תו"י יומא דף מ' ע"א ד"ה דאקדים ע"ש ורש"י דף ס' ע"א אך ס"ל לרבינו כך דכיון דהא ביומא דף כ"ד ע"ב גבי עבודת סילוק מקיש של היכל לפני ולפנים וגם שם דף נ"א ע"ב ונ"ב מספקא לי' אי קדושת הפרוכת כלפנים או כלחוץ ר"ל משום דהוא בא משני הדברים ויש שם שניהם עליו וכ"כ בזה לעיל גבי מחיצה ושאר דברים וכה"ג ס"ל לרש"י בנדה דף מ"ז ע"ב גבי סימני בגרות דהוה כמו

רשות שניהם עלי' וכן הדין בהך דקדושין דף ע"ט גבי תוך ששה חדשים של בגרות ע"ש ברש"י ותוס' אך שם ג"כ לא מחמת ספק רק רשות שניהם בה וכן נ"מ דאמרינן דהויא בוגרת למפרע אך זה רק לדברים שעדיין ישנן בעין ולא למה שכבר הלך וכ"כ בזה בח"א בהל' תשובה וכן ס"ל להירוש' ספ"י דיבמות גבי הבאת שתי שערות מן י"ג ועד כ' דנעשה גדול למפרע וכן ס"ל הירוש' גבי בן סורר ומורה דס"ל דג' חדשים באיש הוה גדר בגרות והקפת הזקן התחתון הוה סימנים ולכך הוה איש למפרע ובזה א"ש הך דשם בסנהדרין דף ע"א ע"ב גבי הקיף עד שלא נגמר דין דאז נתבטל למפרע ובהל' ממרים אבאר זה. אך ר"י דס"ל דלפנים מן הפרוכת ג"כ אין עליו שם לפני ולפנים לכך לדידי' לא מיקרי מתנות שעל הפרוכת מתנות שלפנים ועיין בלשון רבינו בהל' מעה"ק פ"ה הי"ב דגבי פר ושעיר של יוהכ"פ נקט סתם פרוכת ובהל' י"ג שם גבי פרים הנשרפים כ' הפרוכת המבדלת בין הקודש כו' אך בתו"כ פ' ויקרא מבואר להיפך דגם בפר העדה צריך לפני הבדים דוקא ע"ש. והנה באמת רבינו ז"ל בהל' פסוהמו"ק פ"ב הי"ד דייק שם חוץ להיכל ר"ל אף חוץ למזבח ולכך פסק שם דודאי פסול ולא מספק ועיין במנחות דף כ"ז שם אם יש על ההיכל שם קודש והנה בתוס' שם ד"ה להיכל כ' דהשתחוי' הוה גדר עבודה בלפני ולפנים וא"כ י"ל דהוה כמו טמא ששימש. גם י"ל דלכך רבינו ז"ל בהל' מעה"ק הנ"ל מחלק הלשון בין של יוהכ"פ לשל פרים הנשרפים משום דבבית שני אז לכ"ע לא היה צריך להזות כנגד הבדים בפרוכת ושל פרים הנשרפים דשם קאי אפר כהן משיח שם לא הוה רק בבית ראשון כמש"כ. גם י"ל כמש"כ בהל' נזירות דאף דצריך התראה על כל אחד ואחד מ"מ משכחת לה דאם התרה תחילה ואמר שאם תפשוט ותלבוש כך וכך פעמים תחייב כך וכך מלקות חייב ולא צריך התראה לחלק אך זה רק אם עשה מעשה אבל אם שהה צריך דוקא התראה לחלק ועיין בדברי רבינו בהל' שגגות פ"ה ה"ג במ"ש שם דהא דאם בא על הזכר והביא זכר עליו חייב רק חטאת אחת זה רק שהי' גוף אחד ע"ש וקשה דא"כ היך מבואר בסנהדרין דף נ"ד ע"ב דהנרבע לזכר ולבהמה אינו חייב רק חטאת אחת ע"ש ובירוש' שם אמר דאם נרבע לכמה זכרים חייב על כל אחת ואחת אך שם אמר הטעם משום דהם ג"כ חייבים וא"כ גבי בהמה לא שייך זה ועיין סנהדרין דף כ"א ע"ב דבעי קרא לחייב על כל סוס וסוס ועיין חולין דף פ"ב ע"ב גבי או"ב וכבר עמדו על זה התוס' כריתות דף ט' ע"ב ד"ה והיא ועיין ירוש' פסחים פ"ז גבי שבירת עצם בפסח דצריך קרא לחייב על כל עצם ועצם בהתראה אחת ובשבועות דף כ"ב ע"א מחלק שם בין שבועות לקונמות ע"ש בתוס' ד"ה מתוך וברש"י שם דף כ"ה ע"ב ד"ה רבא דצריך קרא למעט דאם אמר שבועה שלא אוכל ואכל פת חטים כו'

דאינו חייב אלא אחת ע"ש וגבי שוחט ה' זבחים קי"ל בכריתות דף ט"ו ובדברי רבינו בהל' שגגות פ"ו ה"ב דאינו חייב אלא אחת וצ"ל דנ"מ אם האיסור הוא על הפועל או על הפעולה ר"ל אם איסור גברא או איסור חפצא ובשבועה האיסור על האדם לכך חייב על כל אחת ואחת משא"כ בשאר דברים. וזהו ג"כ ר"ל הגמ' דקדושין דף מ"ג גבי זה נהנה וזה מתחייב ולמה גבי צא הרוג את הנפש ס"ל לשמאי דחייב וגם באמת אם שם רק המשלח חייב אם גם השליח ועיין מ"ש רש"י סנהדרין דף ע"ח ע"א דלא מצינו שיהא שני אנשים חייבים על הריגת אדם אחד ובדברי רבינו בהל' רוצח פ"ד ה"ו דלא ס"ל כן רק כרש"י ב"ק דף י' ע"ב מחמת ספק מדכייל לה בהך דין או שהיו רבים יושבים ויצא חץ ע"ש והוא רק מטעם ספק אך לשיטת רש"י י"ל דכיון דחזינן דגבי נפשות גם מצמצם חייב ה"נ זה המשלח הוה כמו מצמצם וא"כ חזינן דהחיוב הוא לא משום דהוא הרג רק דע"י נהרג ולכך י"ל דגם המשלח חייב אם נימא דיש על זה תורת שליחות וכן למ"ש התוס' בקדושין דמ"ב ע"ב דשוגג יש שליח לדבר עבירה זה רק היכא דהחיוב הוא מה שנפעלת הפעולה רק היכא דליכא שליחות לא מיקרי על ידו ולכך בשוגג דלא שייך לומר דברי הרב כו' או גבי מעילה חייב המשלח עיין תוס' מעילה דף כ"א ע"ב אבל היכא דהחיוב הוא על הפועל פשיטא דאין שייך בזה דין שליח וגבי הקפת הראש דב"מ דף י' ע"ב שם ג"כ גם גרמא חייב והאיסור הוא שלא יהא ניקף על ידו ולא שיהא הוא המקיף וכן גבי קנין כמו שליחות יד וטביחה ומכירה דזהו ג"כ החיוב על מה שהדבר נפעל וזה ודאי לגבי שחוטי חוץ אם ציוה לאחר לשחוט אף אם האחר שוגג ודאי המשלח פטור וכן גבי מזיד אף לשמאי פטור וגם י"ל דלשמאי יהיה זה תליא אם עשו שנים אם חייבים או לא ויהי' נ"מ בין שחיטה להעלאה דגבי שחיטה פטור וגבי העלאה הוה זה מחלוקת בזבחים דף ק"ח ועיין תוס' ב"ק דף מ' ע"א ד"ה שור ודף נ"ג ע"ב ד"ה לענין דהיכא דעשו פעולות נפרדות י"ל דחייבים שניהם על דבר אחד אף בגדר מיתה. ובאמת לכאורה קשה על דברי הגמ' בזבחי' דף ק"ח בהך דהעלה וחזר והעלה אמאי לא אמר דלכך ס"ל לר"י דפטור משום דאזיל לטעמי' דס"ל דגם גבי העלאה שנים שעשו פטור' ועיין בתוספ' דקרבנות פי"ג דגבי שוחט בזה אחר זה פטור דאין לשוחט אחר שוחט ועיין חולין דף כ"ט ע"ב ודף מ' ע"ב אך י"ל דטעם התוספ' משום דכבר נעשה בעל מום אך לפי זה יהיה נ"מ גבי עוף קדשים דשם ליכא בעל מום וא"ש רק המיעט כמבואר בגמ' דשנים ששחטו פטורים וכאן השני פטור ובאמת זה תליא אם החיוב על הפועל או על הפעולה ועיין תוס' שבת דף ג' ע"א ד"ה בעשותה בזה ולקמן בהל' מעה"ק אבאר זה. וגבי מלקות י"ל דנ"מ דאם התרה בו קודם אז אם אמרו לו שיתחייב כך וכך אם יעבור

כך וכך אז א"צ קרא ועיין בדברי רבינו בהל' מאכלות אסורות פ"ח ה"ג אך שם י"ל דכיון דקי"ל דאין בגידין בנ"ט הוה כמו שבועה דהוה רק איסור גברא ולכך חייב וגבי סוסים י"ל דמיירי אם לקח כמה סוסים בב"א דהוה כמו פעולה אחת ולכך צריך קרא וזה תליא בהך מחלוקת דסומכוס ורבנן בחולין דף פ"ב אך באמת הך דסומכוס תליא אם מתחיל האיסור גם בזמן שחיטת הראשון ונ"מ היכא דשחטם בב"א אם יש חיוב משום או"ב עיין בלשון רבינו בהל' שחיטה פי"ב ה"י גבי מעוברת דרק משום עובר ירך אמו משמע דבלאו הכי אסור בב"א וא"כ האיסור הוא שלא יהיו נשחטים ביום אחד ובפרט לשיטת רש"י דס"ל דגבי או"ב גם גרם אסור מה"ת ועיין כריתות דף ד' דמלקות קיל מקרבן לגבי חילוק ע"ש ובהך מחלוקת דמכות דף כ' אם פיאות מחלקות ע"ש ברש"י ותוס' שבועות דף ג' ד"ה חדא ולדידי' י"ל דצריך קרא דירוש' פסחים פ"ז לחייב על כל עצם ועצם ומיירי ששברם בב"א אך מהך דסנהדרין דף נ"ד ע"ב גבי נרבע קשה אך צריך לחלק דבפרק ה' מהל' שגגות ה"ג ד' נקט לשון הבא ובגמ' שם נקט לשון הנרבע דהיכא דעשה מעשה בידים אז מחלק בגופים מחולקים אף היכא דעשאן בב"א אבל היכא דלא עשה מעשה בידים אף דרחמנא אחשבי' להנאה מעשה כל כמה דלא הוה איסורים חלוקים בלא קרא לא מחייב חטאות הרבה וגבי שפחה חרופה כיון דחזינן דרק הוא חייב הקרבן ולא היא נמצא דאין החיוב על הפועל כמו בשאר עריות רק על הפעולה וא"ש וה"ה כאן ג"כ כן:

הלכה לא

המלביש כו'. אם לא ידע כו'. הנה רבינו דייק כאן הלובש פטור וגבי טומאה בהל' אבל פ"ג ה"ה לא כ' זה דפשיטא דכיון דהוא שוגג ודאי פטור ונראה דרבינו ס"ל דגבי כלאים רק אם יודע שיש בו כלאים ושגג או שאינו מכוון להאיסור כיון שהוא מכוון ללבישת כלאים חייב כמבואר בהל' י"ח דלא כשיטת רש"י בבכורות דף כ"ה ע"א גבי גיזה ודף ל"ד גבי מום וביצה דף ל"ג וזה ר"ל ג"כ הגמ' בזבחים דף צ"א ע"ב גבי יין לאישים דהא ר"י והא ר"ש ע"ש ברש"י דכיון דיכול לזלפם בטיפים דקים גם בטיפים גסים שרי ע"ש ר"ל כך דהנה שם אמר דכבוי דמצוה מותר אך זה לא שייך רק אם הוה גדר סיבה אבל כיון שהמציאות כן שהמתנדב יין צריך לזלף ע"ג האישים ואיך אפשר שיהי' המצוה כך הא עובר על הך לאו דלא תכבה ואמר דהמצוה אפשר שתהי' בלא כיבוי דהיינו שתהי' בטפים דקות וא"כ שוב הוה מצוה וא"כ שוב מותר לזלף אף בטיפים גסות דהוה כיבוי דמצוה ולא חיישינן. ועי' תוס' חגיגה דף ד' ע"א גבי סמיכה דזה א"א דהתורה תכוון שהי' הסמיכה רק באקפויא ידו אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן בהל' מעה"ק פ"ב ה"א משום דפסק כמ"ד במנחות דף ט"ז ע"ב דפירורין אין דרך הקטרה בכך וזהו ג"כ כונת רבינו בפיהמ"ש

מנחות על הך דדף ע"ד ע"ב שכ' שם דלכך אין יוצקין היין ע"ג האישים כדי שלא יאבדו ולא יגיע מהם למזבח שום חלק ע"ש ר"ל דזה לא הוה הקטרה והוה כנאבדו ואף דמבואר בזבחים דף ל"א ע"ב דגבי הקטרה לא איכפת לן אם הזמן יותר מכזית בכדי א"פ זה רק אם כל השיעור הוא על המזבח אבל להקטיר פירורין דקים לא וכ"כ בזה במ"א ועיין מ"ש התוס' זבחים דף פ' ע"ב ד"ה ב"ת דלכ"ע בעי רישומו ניכר ודלא כתוס' פסחים דף ל"ב ע"ב ובתוס' זבחים ורש"י דף ע"ו ע"ב מבואר שם דהזי' דשמן הוה כמו הקטרה ועיין תוס' מנחות דף כ"ז ע"ב דשומשמין לכ"ע לא מהני ובירוש' פ"ב דיומא מבואר להיפך. עכ"פ רבינו ס"ל דפירורין אין דרך הקטרה לכך א"א שיהי' הדין דיין לאישים ובמש"כ רבינו בפט"ז מהל' מעה"ק. וא"כ לפי"ז אף דקי"ל במתעסק בחלבים ועריות חייב זה רק בדבר שהאיסור הוא ההנאה ועיין פסחים דף ל"ג ע"א בהך פלוגתא דמר בר רבינא ורנב"י ונ"מ לגדר אונס דפטור אף בנהנה עיין תוס' יבמות דף ל"ה ע"ב ודף צ"א ע"ב ושם דף ס"ט ע"ב דאף דאין צריך לחוש שמא מעוברת מ"מ צריכה לשלם קרן וחומש אם אכלה תרומה ולא הוה אנוסה ועיין בפסחים דף ע"ג ע"ב גבי אם יש שהות ביום ובירוש' שם ומ"ש הראב"ד ז"ל בהל' מעילה פ"ז ה"ב דאוכל מחוייב יותר אף אם הי' אונס מפני שהוא נהנה ועיין סוכה דף מ"ב ע"א גבי הך דר"ה בעולה של עוף ונקט רק עולת העוף ולמה לא נקט סתם עולה וי"ל כשיטת הראב"ד שהעולה הוא מחתכה אברים וניכר ועיין במה דמבואר במס' פרה פי"ב גבי מזה בחלון של רבים דהוה אנוס רק אם נכנס למקדש פטור אבל אם אכל קודש י"ל דחייב וזהו הטעם דיחיד שעשה בהוראת ב"ד עיין הוריות דף ג' ע"ב כל הוראה שיצאת ברוב ציבור וביבמות דף צ"א ע"ב ובתוספ' דטהרות הובא בתוס' סוטה דף כ"ח אין נשאלין לרבים ובירוש' ע"ז פ"ב ותרומות פ"י אין דבר של רבים נאסר. ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' שגגות פי"ג ופי"ד גבי יחיד שעשה בהוראת ב"ד דסותר את עצמו אך יש לחלק דהם פטורים רק מטעם אונס ולא מגזיה"כ ונ"מ לגבי מידי דאכילה דשם יש להם לדייק שפיר חייב והנה גבי התירוהו ב"ד להנשא כ' שם רבינו האשה ובעלה אחרון מביאין קרבן והנה באמת ההוראה היא על האשה שהיא מותרת להנשא לא על האיש שיכול לישא אותה ובאמת אשה מבואר בירוש' פ"ז דפסחים דממעט לה מונסלח וכן מבואר בספרי פ' שלח פסקא קי"ב להוציא נשים ע"ש וכ"כ בזה בהל' גירושין ונ"מ אם זינתה ע"ש דף צ"ב אם האיש חייב וזה יהי' כמ"ש התוס' ביצה דף כ"ה ע"ב גבי טריפה ועיין תוס' פסחים דף כ"א ע"א וכ"כ בזה בהל' חמץ וא"כ לפי"ז גבי כלאים כיון דהעיקר הוא על הלבישה לא על ההנאה אז י"ל דהוה מתעסק אך כיון שכ' רבינו לעיל דצריך לבדוק יפה יפה הוה גדר פשיעה אך זה רק בלוקח מן הגוי

וכ"כ בזה ויהי' ג"כ נ"מ אם הלביש את הקטן אם המלביש חייב אם הוה כהך דנזיר דף נ"ז ע"ב וגבי טומאת כהן ס"ל לרבינו דאינו חייב המטמא את הקטן רק בגדר להזהיר ועיין בירוש' ערלה פ"ג ופסחים פ"ב דגם גבי חמץ מרבינן לעשות המאכיל כאוכל ושם לא משמע מטעם הך דיבמות דף קי"ד וכן מלשון התו"כ פ' שמיני פ"ג פ"ה משמע ג"כ דזהו בגדר דין לא מחמת להזהיר ונראה דהיכא דהאיסור הוא רק מחמת גזיה"כ כעין גבי שקצים ורמשים דהוא חידוש עיין ע"ז דף ס"ח ע"ב וכ"מ וכן גבי חמץ דהיינו שאור אף דהוא לאו בר אכילה כמבואר בכ"מ אז חייב גם המאכיל. והנה גבי קטן י"ל דתליא מה הפטור של קטן אם מטעם גזיה"כ או מטעם דלאו בר דעת עיין רש"י סנהדרין דף ס"ו ע"ב ודף נ"ה ע"ב ונ"מ לקטן מופלא סמוך לאיש דהוא בן דעת רק פטור מטעם גזיה"כ וזהו כונת רבינו בהל' שגגות פ"ט ה"ג עד שיגדיל ויהי' בן דעת ר"ל כה"ג עיין ביומא דף מ"ג ע"א גבי קטן שיש בו דעת ע"ש וב"ק דף פ"ו ע"ב דקטן שיש בו דעת דומה לחרש ובזה א"ש מ"ש רבינו בהל' יבום הטעם דחרש משום דלאו בר דעת ולא כ' כהך דמבואר בגמ' דאינו באמר ואמרה ע"ש בתוס' יבמות דף ק"ד ע"ב אך י"ל דשם קאי אם נימא כמבואר שם דף ק"ה ע"ב דקטנה משתגיע לעונת נדרים חלצה וחרש דומה לזה בדעת כמש"כ משא"כ לדידן ועי' בירוש' כתובות פ"ד ה"ג דאמר שם דהפטור של קטנה דהוה כמו בלא התראה וכן מוכח מהך דסנהדרין דף ע"ב ע"ב גבי קטן הרודף. וכ"כ בזה לעיל דזה יליף רבינו ממה דאמר בנדה דף ס"א ע"ב זאת אומרת מצות בטלות כו' ר"ל דאינו עובר מטעם מלביש חברו כלאים ובאמת זה אין עליו שם בגד כלל וכמש"כ לעיל וכן הך דין דלעיל בהל' כ"ז האיסור הוא משום שהוא גורם שילבש ישראל כלאים וא"כ י"ל דה"ה קטן וכמו גבי נגע צרעת דהאיסור הוא על הקציצה עיין שבת דף קל"ב ע"ב ובאמת שם עיקר הטעם של הלאו משום הסרת סימני הטומאה וכן מפרש רבינו הך דשבת דף צ"ד ע"ב גבי התולש מקצת סימני טומאה כמבואר בפ"י מהל' טו"צ ה"א. והנה לפי שיטת התוס' שבת דף צ"ד ע"ב שם אם תלש ב' שערות מד' שערות לוקה ע"ש אך מלשון רבינו לא משמע כן דמ"מ לא אהני מעשיו ועיין תוספ' מכות פ"ד דאמר שם יש תולש שתי שערות וחייב כו' והנה בירוש' נזיר פ"ו מקשה מזה למ"ד בירוש' שם וכן ס"ל לבבלי נזיר דף מ' דגבי נזיר חייב אף בשערה אחת ע"ש ולכאורה למה לא מקשה על מצורע כן ולשיטת התוס' א"ש דנ"מ אף אם נשתייר הרבה אך לשיטת רבינו קשה אך באמת נראה דיהי' נ"מ בין אחר למצורע עצמו דמצורע עצמו האיסור הוא משום התלישה ובאחר רק אם אהני מעשיו וכן יהי' נ"מ לענין נתק דרבינו ז"ל ס"ל דרק בתער ע"ש בהשגות ובדברי רבינו בס' המצות נראה דגם שער צהוב של הנתק אינו חייב רק בגילוח לא בתלישה וכן

מוכח מלשון רבינו בפיהמ"ש פ"ז דמס' נגעים מ"ד דנקט שער לבן וכן פי' רש"י בשבת שם משום דס"ל דזה אינו בכלל נגע רק הוא דין ולכך ס"ל ג"כ לרבינו בהל' טומאת נגעים פ"ח הי"ב גבי נתק שאם ניתק כל ראשו אף לאחר הפטור מ"מ טהור ולא הוה כמו שאר נגעים וכן מבואר שם בהל' י"ד והוא מחלוקת בפ"י דנגעים דזקן אינו מעכב את הראש לענין זה. ובאמת י"ל דמה דמבואר בגמ' דקדושין דף ל"ה ע"ב גבי זקן באשה דאמר שם לא נצרכה אלא לטהרות נגעים ר"ל אליבא דר"ש דס"ל דזקן מעכב גבי נתק הוה אמינא דרק גבי איש מעכב בנתק אם לא ניתק גם זקנו ולא באשה ועיין רש"י מנחות דף ל"ז ע"ב דאמר שם דגם גבות שייך שם דין נתק ועיין בתו"כ פ' תזריע פ' ה' לא בראש ולא בזקן מניין ר"ל בגבות עיניו וכה"ג ועיין זבחים דף מ"ט ע"ב ברש"י ד"ה והתם וכן נ"מ אם בכונה נתק את הראש כולו אם ע"י זה יהי' כמו פרח בכולו ונ"מ ג"כ די"ל דאם לא נזקק לטומאה אף דבשאר נגעים חייב כמבואר בשבת דקל"ב ותוס' שבועות דף ד' הא גבי נתק אינו כן ועי' במה דפליגי הר"ש ורבינו אם השערות של הנתק דבעי דוקא קצר אם ר"ל קצר משיעור של שער לבן דהר"ש ז"ל ס"ל דבעי שיהי' קצר ורבינו לא ס"ל כן דמ"מ בעי שיהיו ניטלות בזוג כמבואר בפ"ח ה"ה ע"ש וברש"י פ"י מ"א. והנה לכאורה קשה במה דפסקינן בנדה דף נ"ב ע"ב גבי שיעור שערות דהל' כדברי המחמיר בזה ולא ר"ל מחמת ספק דהא גבי נגעים קי"ל ספק נגעים להקל וע"כ צ"ל דזהו בגדר ודאי וא"כ גבי צהוב לכאורה ארוך לא הוה רק אם גדול מכל השיעורים וכן יהי' נ"מ לענין שערות השחורות המצילות את הצהוב דהם מן הסתם צריכים שיהיו כשיעור הגדול ויהי' אז מציאות שיהי' תרתי דסתרי במקום אחד דהיינו בגודל השחור והצהוב ועיין בנגעים פ"ד מ"ד דר"ש ס"ל שם דבעי שיעור הלובן שיהי' נקרץ בזוג ובאמת לולי דברי רבינו שם הי' נראה דר"מ דאמר שם כ"ש ס"ל דאזלינן בתר ראשו ולא בתר עיקרן וזהו כונת התו"כ חוד שער ואזיל לשיטתי' בפרה פ"ב מ"ה דס"ל הכל הולך אחר הנראה ועיין בנזיר דף ל"ט בהך בעיא אם מלעיל רבי או מלתתא רבי א"כ נמצא אם מה שעכשיו ראש הי' בתחילה בעיקרו ולכך מטמא וזה כונת התו"כ שלא תאמר כגולם הם נידונים ר"ל דאין זזים ממקומם רק דהם זזים ולכך מטמא ר"מ גם מקצת כיון שהוא נראה. עכ"פ לשיטת רבינו נתק ונגעיו אינו בגדר נגעים רק הוא דין ואז י"ל דאינו חייב רק אם הוא מגלח עצמו ולא אחר ובאמת לכאורה קשה גבי ערל גדול כיון דשוב אין מוטל על כל ישראל למולו רק החיוב מוטל עליו כמ"ש רבינו בפיהמ"ש ספי"ט דשבת וכן הוא בירוש' דיבמות פ"ח בנך איש אין אתה מולו בע"כ וא"כ אם יש בו נגע צרעת דאיתרבי שם בשבת דנימול דילמא רק הוא עצמו שרי אבל אחר לא וע"ש ברש"י דף קל"ג ע"א ד"ה באומר ובירוש'

ספ"ג דנדרים ועיין תוס' גיטין דף מ"א ע"ב וכ"מ ע"ש וצ"ל כיון דהוא אינו מצווה על זה מחמת מצות מילה גם אחר מותר גם י"ל דבגדול מצורע אז אחר אינו עובר כלל וכמו כאן גבי מלביש כלאים דאם הלובש מזיד המלביש אינו עובר. וכן שיטת רבינו בהל' נדרים גבי המדיר את חבירו דהוא עובר ה"ה גבי קטנים כמש"כ שם ועי' בתוספ' שבת פ' י"ב גבי קטן אוחז בקולמוס וגדול אוחז בידו וכותב חייב ע"ש דאף דבכל מקום אזלינן בתר האוחז בקולמוס לגבי קטן אזלינן בתר הכותב ולא הוה כמו גבי שני גדולים דאזלינן בתר האוחז בקולמוס וצ"ל דשם מיירי דהאוחז בקולמוס הי' יכול לכתב בלא האוחז ביד ולכך מבואר שם בסיפא דתוספ' דמתכוון לסייע האוחז בקולמוס פטור ר"ל דהאוחז בקולמוס לבד לא הי' יכול לכתוב ועיין מה דס"ל לרבינו בהל' חובל ומזיק פ"ז ה"ז ח' דגבי זורק כלי שלו אז מי שסילק את הכרים חייב משום דהוא נקרא מזיק דעל הזריקה כיון דהוא שלו אין עליו שם מזיק אבל הזורק כלי של חברו חל שם מזיק גם על הזורק וה"נ גבי קטן אין עליו שם שאוחז בקולמוס כיון דאינו בר חיוב כלל ועיין יומא דף מ"ג ע"א בתוס' ד"ה אשה מסייעתו ובערכין דף י"א ע"ב גבי מסייע ובדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה"י וי"א דס"ל דמסייע חייב מיתה גבי לויים והטעם משום דס"ל דאין החיוב מחמת הפעולה רק מחמת שהניח עבודתו שצריך לעשות וכמו שפסק רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ב ה"ה גבי כהן רק דזה שייך רק ביום דאז זמן שירה אבל בלילה לא רק מדרבנן משום גזרה אטו יום אבל אם נימא דהאיסור הוא משום העשי' לא משום שהניח עבודתו אז אם עשה המלאכה בעצמו הי' חייב אף שלא בזמן עבודתו רק מסייע לא הוה כעושה ובטל להעושה וכמבואר שבת דף צ"ג וא"ש מ"ש שם התוס' מהך דביצה דגבי יו"ט דלא הוה רק לאו י"ל דלא גזרו רבנן במסייע ועיין תוס' זבחים דף קט"ז ע"ב ד"ה ואסור ולא דמי להך דמכות דף כ' ע"ב דשם יש לאו בלא סיוע רק דנ"מ שיהי' מעשה ועיין ע"ז דף כ"ז ע"א אתיא איהי ואתחלא כו' וכ"מ בזה ושם בתוס' דף נ"ד ע"א ד"ה כגון כ' שכפפו קומתו בע"כ משמע דאם כפפו קומתו לבהמה שלהם נאסרה אף דהם לא עשו מעשה אך י"ל דזה הוה כמו זקף לבנה דשם דף נ"ג ע"ש. אך י"ל דגבי זורק כלי של חבירו לכך חייב הזורק לא משום הזריקה רק משום שנטל את הכלי ונתחייב בה ונ"מ דאם רק אדיי אדויי כמו הך דב"ק דף צ"ח או אם אחר הגבהה נתייקרה אז לא משלם רק כבשעת הגבהה ובאמת בב"ק שם לכאורה קשה מ"ט לא אמר הנ"מ לענין זה גבי הזורק מטבע של חברו וכן נ"מ להך דשם דף ס"ב ע"א גבי ההוא גברא דבטש בכספתא שם ג"כ משום דזה לא מיקרי מזיק בידים ולא שייך לומר מאי הוה לך דאזיקתי' ע"ש ברש"י וגם במבעיר דהוה רק פושע וזה ג"כ מה דאמר שם גבי עשו תקנת נגזל באשו משום

דס"ל דהתקנה לא הוה רק אם עשה בידים ובהיזק גופו ועיין בירוש' שבועות פ"ז ה"ב גבי ראוהו זורק צרורות דעשו בו תקנת נגזל ונוטל בלא שבועה ועיין בירוש' ספ"ג דב"ק ובתוספ' שם רק לר"י דס"ל דאש הוה כמזיק גופה מדמחייב אטמון לכך עשו התקנה וכן מה דאמר שם במסור אם עשו תקנה רק למאן דדאין דיני דגרמי אף דהתוס' שם דף ה' ע"א כ' דאף למאן דלא דאין דיני דגרמי מ"מ חייב רק דר"ל אם הוה כמו מזיק בידים דאז אמרינן בו הך תקנה. ולכך הך דבטש הוה רק כמו אדיי אדויי דב"ק הנ"ל ולכך לא מיקרי מזיק בידים וכן בהך דהשף מטבע ר"ל דלא הגביה בידים או דנ"מ לנתייקר וא"ש מ"ש שם התוס'. ועיין ב"ב דפ"ח גבי נטלה למוד בה אך שם מסיק דרק בבעלי חיים ועיין תוס' ב"מ דכ"ה ע"ב ד"ה ואם נטל מה דמחלקים שם ובמ"ש רבינו בהל' גזלה פי"א הי"ד דהחיוב הוא משום דהתחיל במצוה לא משום שנתחייב להשיבם וע"ש בהל' י"ג גבי דרכו להחזיר בשדה כו' ג"כ משום זה דהתחיל במצוה והוה כמו הך דזבחי' דפ"ט ע"ב הואיל והתחיל במתנו' גומר וכהך דמבואר בשבת דקל"ז ע"ב ברש"י ד"ה כל זמן וביומא דל"ג ע"א הואיל והתחיל במערכה ובמ"ש התוס' קדושין דל"ז ע"ב ד"ה הואיל שכ' לפי שהיו ערלים ואף דביבמות דע"ב מבואר דהיכא דאין יכולים למול ליכא עליהם העיכוב גבי פסח ע"ש בתוס' או די"ל שהם גופא היו ערלים או דר"ל דהא כ' התוס' שם דמילה היו יכולים למול אז רק לא הפריעה וא"כ ממילא מוטל עליהם חיוב המילה עכ"פ ושוב יש עליהם שם ערל כיון שנתחייבו בזה אך זה יהי' תליא במש"כ בח"א אם המילה והפריעה הם שני דברים המעכבים זא"ז או פלגא דמצותא וכ"כ בזה. עכ"פ חזינן דכיון דיכול לעשות איזה פעולה בהדבר שוב חל עליו החיוב ועי' יומא ד"ח ע"א בהך מחלוקת אם הזאה בזמנה מצוה אף דלכ"ע ס"ל טבילה בזמנה מצוה וא"כ הזאה השני' היא גרם לטבילה וע"ש בתו"י וא"כ מיום ה' ואילך יתחייב להזות כדי לטבול אך י"ל כיון דכ"ז שלא היזה אינו יכול לטבול אינו מוטל עליו החיוב ע"ש ביומא דף ס"ב ע"ב גבי מחוסר זמן ותוס' פסחים דף מ"ז ע"א ד"ה ואי אמרת וזבחים דל"ו ע"ב גבי בשר פסח שלא הוצלה וכ"מ. אך י"ל דנ"מ היכא דהכישה ברה"ר דשם לא קנה במשיכה מ"מ נתחייב בה מחמת מצוה ועיין ב"ק דף נ"ו ע"ב דהכישה הוה כמו משיכה ותוס' שם דף ס"ה ע"א ד"ה אין לי ושם דף ע"ט ע"א ד"ה לו ורש"י ב"מ דף מ"א ע"א ד"ה הא וירוש' רפ"ח דשבועות וכ"מ ולכך התוס' בב"ק דף ס"ה ע"א כתב דרק אם הכישה לחצירו גם י"ל דנ"מ בין בהמה דקה לגסה כמבואר בקדושין דף כ"ה ע"ב וב"ב דף פ"ו והך עובדא דאביי בב"מ דף ל' ע"ב הוה בהמה דקה ועיין ב"ק דף נ"ה ע"ב דדחק שם למה נקט צאן ע"ש אך י"ל דנ"מ לענין הך דהכישה כדמוקי שם דף נ"ו ע"ב וע"ש דנ"ב ע"א ברש"י.

וברש"י כתובות דף ל' ע"ב ד"ה ולאביי וגיטין דנ"ב ע"ב וב"ק דקי"ח ע"ב ד"ה האי מאן מבואר דרק אם נתכוון לגונבה או לגוזלה אז מתחייב ואף דשם הוה בעלי חיים י"ל כמ"ש התוס' ב"ק דף נ"ז ע"א דרק באבדה כך דנקטינהו נגרי ברייתא אף דמהך דב"ב דף פ"ח ע"א לא משמע כן ועיין בתוספ' ב"ק פ"ט דהגוזל בית מחבירו ונחלט ונתצו חייב לשלם אף דמבואר בערכין דף כ' ע"ב דמזל דבעה"ב גרים ע"ש ברש"י ומ"מ הגזלן צריך לשלם ועיין ב"ק דף קט"ז ע"ב אם מחמת הגזלן כו' ע"ש בפיהמ"ש לרבינו וב"מ דף ק"ו ע"א לתאי דידך גרמי ע"ש. והא דאמרינן בערכין דף כ' ע"ב דאף לאחר שחלטו אומר לו הרי שלך לפניך ועיין בתוספ' ב"ק הנ"ל ואמאי לא נימא דהוה כמו פסלתו מלכות עיין ב"ק דף צ"ז ע"ש דהרי גם כאן נשתנה צורתו אך י"ל דכיון דבלא הכהן לא נחלט הוה גם זה אינו ניכר כמ"ש התוס' ב"ק דף ק' גבי טומאה דאמרינן שעדיין לא הוכשר ועיין תוספ' שבועות פ"א דמיקרי טמא על ידי דיבור ע"ש גם י"ל דרק גבי מטבע דעיקר הוא הצורה כמבואר ב"מ דף מ"ה ע"ב ומ"ו ע"ב גבי דינר אניקא ואניגרא ע"ש ועיין ערכין דף ו' ע"ב ברש"י דהרוגי מלך יש להם דמים ועיין ב"ב דף נ"ד ע"ב ברשב"ם ד"ה דאינהו אך שם רק גבי קרקע. וגם י"ל דבלא בעה"ב אין הכהן יכול לחולטו והוה אינו ניכר השינוי וא"ש גם כיון דקי"ל דהשורף שטרותיו של חברו חייב לשלם אף דבאמת ע"י מה ששרף השטר לא נפטר הלוה מלשלם ויש חיוב עליו אף דאינו יכול לתובעו עיין בירוש' פ"י דשבועות וכן פסק רבינו דהמלוה שלא לתובעו מ"מ שביעית משמטתו ושייך בו לא יגוש וזה תליא בפי' דברי הגמ' שבת דף קמ"ח ע"ב ואי אמרת לא ניתן ליתבע מאי משמט וי"ל דר"ל הא ליכא לא יגוש כמו הך דב"ב דף קל"ה וגיטין דף ל' וגם מה משני הגמ' שאני התם דאיגלאי מילתא אמאי לא הוה כהך דכריתות דף כ"ד וגיטין דף ל' דמייאש ובמ"א אבאר זה. ועיין כתובות דף ק"ח במלוה שלא לתובעו ושם דף ק"ד ע"א דמחלק שם בין ששטר כתובה יוצאה מתחת ידה או לא דאז י"ל דלא הוה מחילה במה ששתקה ע"ש וי"ל דזה תליא במה דפליגי בירוש' ספ"א דגיטין גבי המוכר שטר חוב לחברו דלא מהני עד דיהיב לו שטרא ואף דגבי מוכר שטר לחברו יכול למחול שאני התם דהיכא דהשטר ישנו תחת ידו גרע וכעין שכ' התוס' ב"ב דף קס"ט ע"א משום דיש תחת ידו חובתו גם י"ל כמו דאמרינן בגיטין דף מ"א ע"ב ובקדושין דף י' ע"ב דהיכא דשייר בקנינו לא מהני וה"נ כן משא"כ היכא דמכר שטר חוב מהני כמו עבד בגיטין שם ובזה יש לפרש כונת הגמ' כתובות דף פ"ה ע"ב דמודה שמואל במכנסת כו' מפני שידו כידה ור"ל כך דא"כ השטר הוא עדיין תחת ידה ולא מהני המחילה בלא מסירת השטר ועיין מ"ש התוס' קדושין דף י"ט ע"א ד"ה מלוה גבי משכון כה"ג ומש"כ שם התוס' משום דע"ע

גופו קנוי ועיין תוס' יבמות דף ע' ע"ב וב"מ דף צ"ט ע"א ע"ש ובאמת עיקר הטעם דגופו קנוי הוא ממה שהתורה חידשה לנו שיכול למסור לו שפחה כנענית ובזה יש ליישב הך דב"ק דף קי"ג גבי ע"ע הנמכר לגוי דשם אין כל כך גופו קנוי ויהי' נ"מ ג"כ למוכר עצמו לדידן דאין מוסר לו שפחה כנענית ועיין קדושין דכ"ח ע"א ויהי' נ"מ שם היכא דהוא כופר בו ואמר שאינו ע"ע אם שייך בזה לומר שווי' אנפשי' חתיכה דאסורא שיהא אסור בשפחה כנענית היכא שגורם היזק להאדון ע"י זה וכבר הארכתי בזה במ"א. וגבי אמה העברי' הוא מה שהתורה גלתה לנו שיוכל לייעדה וא"כ כל זמן שאין לנו הדין שיכול לייעדה אין גופה קנוי. ועיין בפ"ה דשקלים מ"ה גבי מי שאבד חותמו ובירוש' פ"ו דשבועות נעשה כמאן דצייר פומא דסהדי ע"ש. ומ"מ השורף חייב לשלם חזינן דאף דהוא לא הפסיד החוב מ"מ צריך לשלם וזהו הגורם הראשון שכ' רבינו ומ"מ גבי קטן לא מיקרי הגורם הראשון עושה לענין ליפטר את הכותב גבי קטן אוחז בקולמוס הרי חזינן דזה גרע משפטור על פי דין וה"נ י"ל גבי מלביש את הקטן כה"ג וכ"כ בזה בח"א בהל' שקלים בהך דכריתות דף ו' ע"ב גבי סך משמן המשחה לקטנים מהו ובמש"כ דהיכא דיש עליו חיוב לעשות אף דאינו יכול לגמור שוב מיקרי בר הכי ויש ליישב בזה מה שמקשים על שיטת הראשונים דהיכא דיש גזירה דפשיעה במצוה בטל לגמרי את הדבר כמו גבי ק"ש לאחר חצות ועיין תוס' פסחים דף ק"כ ע"ב ובכתובות דף ג' ע"א מה דמתקנינן שיהא משום פרוצות ע"ש אף דעיקר התקנה מחמת שאינו גט ושם דף ק"ד ע"ב דפסלי לאדרכתא מחמת תקנתא דידה ועשו הפסד לה וביבמות דף ל"א ע"ב גבי זמן בגיטין ע"ש בתוס' ושם דף פ"ט וכ"מ מהך דמנחות דף מ"ד ע"א גבי תפילין דלא אמרינן שלא יניח כדי שלא יפשע ע"ש אך הטעם כך דהיכא דחכמים אמרו ע"י איזה תקנה שלא יעשה כן ואף דע"י זה ע"י סיבה יעקר ד"ת לא איכפת לן עיין מ"ש רבינו בהל' ק"פ פ"ו ה"ז ובירוש' פ"ה דכתובות נעשה כמו שחבשוהו סופרים ורפ"א דכתובות אנוס בתקנתא דרבנן ובמ"ש התוס' גיטין דף ל"ח ע"א בד"ה כל המשחרר ע"ש דהמצוה לקיים דברי המת גורמת שלא יוכל לעבוד בו וממילא מותר לשחרר אך כל זה בגדר סיבה אבל לכתחילה לעשות תקנה על זה גופה א"א ועיין בירוש' פ"ט דנזיר גבי עבד אם יכול למחות על דברי רבו כו' ועיין תוס' שבת דף ד' ע"א וכ"מ אך גבי תפילין לא אמרו רבנן שיפטר רק מחוייב לקנות עוד תפילין וא"כ לא הפקיעו ממנו חכמים החיוב ולכך מחוייב להניח גם אחת וא"ש:

[השמטה לדף כ"ג ע"ג. **במ"ש שם גבי יחיד שעשה בהוראת ב"ד. ועי'** שבת דף צ"ג ע"א דרש"י גרס שם דר"ש ס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ורש"י הוריות דף ה' ע"ב

כ' דר"ש ס"ל דפטור וביבמות דף צ"א ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה רבינא אך בזה א"ש דהיכא שקיבלו עליהם רוב צבור ס"ל דפטור אבל בל"ז ס"ל לר"ש דחייב אך זה רק לגבי איש אבל לגבי אשה אם ס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור לא מטעם שפשטה הוראה ברוב צבור אז גם אשה כן אבל אם הפטור הוא מטעם שפשטה הוראה אז רק באיש ולא באשה והנה הגמ' ביבמות דף צ"ב ע"א אמר שם דמ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ג"כ גבי אשה שנשאת בע"א ובא בעלה אף דהוראה זאת כבר קיבלו עליהם רוב צבור ודי בזה כמ"ש במ"א דגבי זקן ממרא די בהוראה למעשה אף שעדיין לא נעשה מעשה עי' בהשמטות לח"ב ולקמן באריך בזה אך זה רק גבי אנשים דהם שייכי בגדר צבור והוראה ונ"מ ג"כ אם מצטרפי לרוב צבור עי' פסחים דף ע"ט ובירוש' שם ובתוספ' ובירוש' דסנהדרין גבי עיר הנדחת. והנה ביבמות פי"ד נקט לגבי אשה אם פטורה מן הקרבן משא"כ רבינו בהל' שגגות שם ה"ג הזכיר שם גם בעלה וא"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף כ"ד ע"ב. **במ"ש לחלק דאם נעקר הדין לגמרי ע"י תקנה שפיר מהני ואם עדיין נשאר עליו חיוב לא מהני התקנה לעקור כלל. ויהי'** נ"מ ג"כ לענין הך דגיטין דף מ"א וכ"מ בהך דין דלשבת ע"ש בתוס' אך באמת כך דהך דין דלשבת מוטל על כל אדם שעל ידו מעוכב חברו מזה שלא יהא מעוכב ואז הוא ג"כ מקיים הדבר ואם לא עשה אז הוא עובר הך דלשבת וכמו גבי מטמא כהן ומלביש כלאים לשיטת רבינו וכמ"ש במ"א. והנה זה נ"ל דכמו דמבואר בקדושין דף כ"ט גבי דברים שהאב חייב כו' ונזיר דף נ"ז גבי הקפה וכריתות דף ז' גבי סיכה דכל שהוא פטור פטור גם על אחרים כן ג"כ אשה ועבד שפטורים מזה אינם מחוייבים גם על אחרים ונמצא אשה שיש לה חציו עבד כו' אין כופין אותה לשחררו ובזה א"ש מ"ש התוס' יבמות דף י"ב ע"ב וכ"מ דאשה אינה מצווה על השחתה כו' וקשה הא זה של הבעל והוא מחוייב ולא דמי להך דנדה דף י"ג ע"א דשם קאי על שלה וע"כ כמ"ש וזה ג"כ ר"ל הירוש' הובא בתוס' גיטין שם העבד מהו שישא במועד ע"ש ור"ל כך דקאי אחציו עבד כו' ושיחררו אותו במועד אם מותר אז לישא אשה כמו בהך דמו"ק דף י"ד ודף י"ז בשלא היה להם פנאי ור"ל אם מוטל על העבד גופה לילך לב"ד לכוף האדון לשחררו וזה תליא במ"ש אם מוטל על מי שאינו חייב שיעשה זה החייב ויהי' נ"מ דגבי מחוסר גט שחרור לגמרי אז לא שייך זה וא"ש מ"ש התוס' גיטין דף מ' ע"א ודף ל"ח ע"א ועי' בדברי רבינו בהל' עבדים פ"ו ה"ד דנקט רק שפחה דלא שייך קושיית התוס'. וכה"ג ס"ל להתוס' ברכות דף כ' ע"ב דאשה אינה ערב על אנשים בדבר שהיא אינה חייבת וא"כ יהי' כך דגבי אנוסה ומוציא ש"ר אם שהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה והיא אינה רוצה לצאת ממנו אם כופין אותה

וכאן לא שייך הך דכתובות דף מ' ע"ש בתוס' דהיא אינה מוזהרת גם עליו אך כך כיון דמ"מ הבעל יש עליו חיוב פ"ו דהרי יכול לישא אשה אחרת ולא הוה כמו שחבשתו תורה וא"כ שוב נקראת אינה ראוי' לקיימה כמבואר בסוטה דכ"ד ע"א לחכמים דפליגי על ר"א ע"ש וזה הך דכתובות דע"ז דמעשין וע"ש דף ס"ד ע"א כל כמה דאגידה בי' כו' ודי אף אם יש לו אשה שראוי' לילד ע"ש בדברי רבינו בהל' סוטה פ"ב וגם אם יש לו רק בן אחד סגי כדמוכח מלשון רבינו שם בהל' י"א ועי' מ"ש בהל' אישות פט"ו ה"י ע"ש. משא"כ בזמן הזה שיש חר"ג גם שלא ישא שתי נשים שוב נפטר לגמרי והוה כמו שחבשוהו סופרים המבואר בירוש' פ"ה דכתובות אך זה רק אם בשעה שנשאה היתה ראוי' אבל אם מתחילה לא היתה ראוי' א"א לחול עליו הך תקנה לעקור הדין והוה כמו הך דעירובין דף ק' גבי פשיעה ועי' מכות דף ט"ז גבי ביטלו ובירוש' גיטין פ"ז גבי חתכה דדה ושבת דקנ"ג ע"א גבי מציאה הבאה לידו וכ"מ. וזהו ג"כ טעם רבינו בהל' שבת פכ"ז הי"א מי שיצא חוץ לתחום כו' ע"ש בהשגו' ודברי רבינו שם תמוהים דמה טעם הוא זה ומ"ש ממחיצה אך כך דכיון דאמרינן דד"א מתחילין ממקום שהוא עומד וע"כ לעולם אם נימא דהבלעת תחומין הוה וא"כ יש לו תחום שבת וד"א ואנן לא תיקנו לו רק ד"א בלחוד וא"כ נמצא נעקר התקנה לעולם דהרי זה נקרא יצא חוץ לתחום כיון דיכול להלוך הד"א לצד אחר לגמרי משא"כ אם נימא כמ"ד והוא באמצען אז לא יצא כלל חוץ לתחום ולא נתבטל התקנה ועי' תוס' שם דף ס' ע"ב ובירוש' רפ"ד וכן הדין גבי הך דעירוב במקום נכרי עי' תוס' עירובין דף ס"ג ע"ב ודף ס"ו ע"א וכ"כ בזה בח"א: ע"כ השמטה]

[השמטה במ"ש לעיל גבי קטן. **ועי'** רש"י חולין דף כ"ד ע"ב גבי איש דמשמע שם דרק כהן אימעוט מהך קרא דאיש ומשמע שם דאין שם כהן עליו לענין עבודה ויהי' נ"מ ג"כ למ"ש רבינו בהל' סוטה פ"ד ה"ט דאם כתבה כהן קטן פסולה ומשמע שם מלשונו דהמעוט הוא משום קרא דהכהן ולא משום דבעי לשמה ונ"מ דלא מהני אם אחר עע"ג כמו גבי גט ועי' יומא דף מ"ג ע"א גבי הזאה דאמר שם דהיכא דלא בעי איש רק בעי כונה די בקטן שיש בו דעת כגירסת רבינו בהל' פרה פ"י ומשום דס"ל דבעי כונה לטהרה ע"ש בהשגות ובתו"י שם דלא ס"ל כן ורש"י סוטה דף ל"ט וסנהדרין דף ע"ז ע"ב דס"ל דבעי כונה. וכמה יהי' זה תליא בפלוגתא ביבמות דף ק"ה ע"ב אליבא דר"י דלא בעי אשה רק כונה לחד ס"ל דרק עד שתגיע לעונת נדרים וחד ס"ל דדי בעונת הפעוטות וכן הדין גבי ק"פ וכמבואר בסוכה דף מ"ב ע"ב דאז הוה הקטן בגדר מנין לא בגדר שה לבית אבות וכמ"ש רבינו בפ"ב מהל' ק"פ ה"ד ואז אם אח"כ נתגדל פטור מפסח שני כמ"ש רבינו שם פ"ה

ה"ז משא"כ אם נשחט עליו בגדר שה אז אם אח"כ נתגדל צריך להביא פסח שני וע"ש דף פ"ח ע"א דאמה העברי' יכולה לשחוט בפ"ע אף דע"כ עדיין לא הביאה ב' שערות וכן נ"מ למה דאמר בירוש' פ"ה דפסחים דאם שחטו לשם קטן שלא למנויו פסול וזה ג"כ רק אם הוה בר דעת דהוה בגדר מנין ע"ש דף ס"ב ומה דאמר בירוש' דאם שחטו על מי שהי' בדרך רחוקה ור"ל ג"כ שלא למנויו דפסול היינו למ"ד בבלי ובירוש' דאם זרק הורצה וכן יהי' נ"מ גבי אם יהי' חמץ לקטן אם עובר השוחט או הזורק כיון דהוא עצמו לא עבר ועי' בירוש' פ"ה שם אם זה דומה לגדר ביעור או לגדר אכילה כגון חמץ לב"ש כזית או שיאור לדידן ע"ש וי"ל דזה תליא אם טפל חמור מן העיקר ועי' סנהדרין דף נ"ה ע"ב גבי קטן מה הוא הפטור שלו ורש"י שם דף ס"ו ע"ב וכעין שכ' התוס' ביבמות דף ע"ז ע"ב גבי חלל דחייבי עשה אם יש עליו לאו ויהי נ"מ ג"כ למ"ש לעיל גבי פסח שבישל בחמי טבריא דפסול אם יהי' חייבים עליו עכ"פ משום כל שבקודש פסול כיון שהאיסור הוא רק מחמת עשה ולכך דייק רש"י ר"ה דף ה' ע"ב גבי בכור שעברה שנתו משום לאו וב"ת ולא כ' משום הך דשנה דזה א"א דעי"ז יהי' עליו פסול לאו ועי' במ"ש בח"א בהל' מא"ס בהך דזבחים דף ק"ו ע"ב גבי פירות שביעית לאחר הביעור שיהי' אסור משום לאו דלא תאכל כל תועבה. עכ"פ הקטן צריך שיהי' בו דעת ועי' תוס' בכורות דף ל"ז ע"א דכ' שם דגם קטן הפסול שלו משום דאינו שוה כו' ואינו מחלל וע"כ כה"ג: ע"כ השמטה]

הלכה לב

כהנים שלבשו כו'. לוקין כו'. עיין בהשגות ובמ"ש רבינו בהל' כלי המקדש פ"ח הי"א ועיין בירוש' כאן פ"ט ה"ב דאף במקדש אסור ללובשם אף דרך ארעי ובתוס' מנחות דף מ"א ולכאורה י"ל דרק ללבוש שלא בשעת עבודה אסור אבל אם לבשם לצורך עבודה י"ל דאינו מחוייב לפושטם אח"כ אף הכלאים וכעין הך דקדושין דף נ"ד ובתוס' שם דף ס"ו וביומא דף ס"ט אך מלשון הירוש' לא משמע כן ועיין מנחות דף ה' ע"ב במה דאמר שם כלאים יוכיחו ותוס' יבמות דף ה' ע"ב ד"ה כולו וכ"כ בזה וא"כ לפי"ז צריך לפשוט האבנט שלא בשעת העבודה ואף דלכאורה קשה דהא מבואר בקדושין דף נ"ד ע"א למאן דפליג שם על רב דרק דרך לבישתן הותרה הנאתן ולא בשאר דברים ע"ש ברש"י ד"ה והא וא"כ לפי"ז כיון דהאבנט צריך ע"כ לפושטו תכף מחמת כלאים וא"כ לא הוה כעין הלבישה ועיין בהך דיומא דף כ"ג ע"ב במחלוקת דר"י ור"ל גבי הרמת הדשן דדי בשני בגדים ע"ש בתוס' ד"ה יש וא"כ לר"ל מצינו דבר שאינו עבודה וצריכה ב' בגדים ושם ג"כ שייך הך דין דלא ניתנה תורה כו' אך לדידן לכאורה קשה ועיין במעילה ד"ט דאמר שם דלר"י בעי בגדי כהונה גם הוצאת הדשן. אך באמת כך דכונת הגמ' בהך דקדושין דנ"ד

שלא ניתנה תורה כו' לא ר"ל הפשיטה דע"י זה לא נימא דהתורה נתנה רשות ליהנות עיין מעילה די"ד ע"ב דלא אמרינן כך ועיין יומא דף ל' ע"א גבי צואה ובנדה דמ"ג ע"א גבי זבה שנעקרה מימי ר' ע"ש בתוס' מה שחלקו בין זכר לנקבה אך באמת לא קשה מידי דהא גבי גוי שנתגייר צריך מילה קודם הטבילה כמבואר ביבמות דף מ"ז ע"ב ע"ש בתוס' והנה בע"ז דנ"ז מבואר לחד לישנא דגר שמל ולא טבל רוקו ומ"ר טהור ע"ש ועיין בחולין דף פ"ז ע"ב בתוס' שם דאין שם משקין עד שיצאו מן הגוף וה"נ כאן בהך דיומא ועי' נזיר דנ"א גבי גלגלין דפירשא כגופא דמי ובמעילה די"ב וכ"מ ועיין בעירובין דף צ"ט ע"א ע"ש בתוס' דמחלקים בין רוק למ"ר וגם י"ל דמ"ר יש להם גדר משקה עיין זבחים דף ע"ח ע"ב אם יש עליהם שם מים ומש"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות פ"ד הי"ט ע"ש ועיין ברכות דף כ"ה ע"ב ע"ש. אך ר"ל כך דהנה לפי המבואר ביומא דף ה' ע"ב ודף ו' ע"א גבי לבישת הבגדים דף ע"א ע"ב מוכח דלא כשיטת רבינו בהל' כלי המקדש פ"י דהמצנפת הי' אחרון של הבגדים רק האבנט וכן מוכח מהך דסנהדרין דף נ"ט ע"ב דאמר שם דתנן שלא כסדר רק במכנסים ועיין במפרש בתמיד דל"ב ע"ב ובתו"כ פ' צו בברייתא דמילואים ואם נימא כך נמצא דקודם לבישת האבנט עדיין לא היו ראוין לעבוד ומ"מ היו לבושין בגדי כהונה ולכך מותר ליהנות בהם משא"כ באבנט דהוא האחרון בבגדי כהן הדיוט ותכף ראוי לעבודה א"כ לא שייך בו הך דלא ניתנה תורה למלאכי השרת ולא מצינו בו היתר וא"כ לפי"ז בבגדי כה"ג דהאבנט הוא באמצע דהציץ הוא האחרון שוב י"ל דשייך גם על האבנט הך דלא ניתנה תורה כו' ושוב י"ל זה גם על איסור כלאים וכעין מ"ש רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד ה"ט דאם חובל ביוהכ"פ אף במזיד צריך לשלם ממון משום דחזינן דבו ציותה התורה לשלם ולא ללקות וכן לשיטת רש"י בכתובות דף ל"ה ע"ב ד"ה מאן תנא דהביא ראי' משבועות דף ל"ג ולא הביא מהך דב"ק דף פ"ז משום דשם גבי חבלה כ"ע מודו משא"כ גבי קנס דזה לא מטעם חבלה ולכך מביא ראי' משבועות דשם גבי מדליק גדיש. ואף דלכאורה קשה דהרי גם גבי גנב וגזלן יש לאו כמבואר במכות דף ט"ז וחולין דף קמ"א ובדברי רבינו בהל' סנהדרין דהפטור הוא משום שניתן לתשלומין ומ"מ מבואר בהל' גנבה פ"ג ה"ב דאם גנב וטבח ביוהכ"פ פטור בהתראה וצ"ל משום דלאו דגנבה לא ניתנה כלל ללקות עלי' משא"כ בלאו דחובל בחברו דיש מציאות דלוקין עלי' כגון שחבל בפחות מש"פ כמבואר בכ"מ אך לפי מש"כ דרבינו ס"ל בסוף הל' ממרים דהא דבן סורר ומורה לוקה הוא משום הך לאו דלא תגנוב וכמבואר בירוש' א"כ גם הך לאו דלא תגנוב משכחת לה למלקות ועיין בתוספ' דב"ק פ"ז ופ"ט והא דרש"י בכתובות לא הביא הך משנה דב"ק דף ע' ע"א י"ל דמוקי בטובח ע"י

אחר וס"ל דר"י הסנדלר ס"ל דרק מעשה שבת אסורין מה"ת משום דכתיב בו קודש ולא יוהכ"פ ועיין ב"ק דף ע"א וחולין דף ט"ו וירוש' פ"ב דתרומות מה דמחלק שם ובמ"א אבאר זה וה"ה כאן גבי אבנט אף דמצינו גבי כה"ג ביוהכ"פ אבנט בלא כלאים מ"מ הותר אף של כלאים אך לפי מש"כ לעיל דגבי כה"ג לעולם הוא מקיים מצוה בהלבישה לא שייך זה. ובזה א"ש התוספ' שהביא התוס' במנחות דף מ"א וביומא דף ס"ט דגבי כה"ג גם האבנט הותר כמש"כ ועיין מ"ש התוס' יבמות דף נ"ט ע"ב גבי תחילת ביאה דכיון דא"א בלא זה אין עלי' שם בעולה ע"ש וכן כ' רש"י חולין דף י"ט ע"ב גבי שחיטה ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' זבחים דס"ח ע"ב ד"ה אמר דטריפה משכחת לה היתר במליקה ע"ש אך באמת אף דמבואר בזבחים דף מ"ד ובחולין דף ק"כ דנבלה הותרה מכללה במליקה לכהנים לפי המסקנא דמנחות דף ה' ע"ב הדין כך דהתורה אמרה לנו דבחולין השחיטה צריכה מן הצואר ובקדשים מן המפרקת וביד ובזה א"ש מ"ש התוס' חולין דף פ"ג ע"ב ד"ה במוקדשין דבאמת גבי קדשים זה הוה שחיטה וי"ל דזה תליא בפלוגתא דיבמות דף ל"ב ע"ב אם זר חייב על מליקה משום נבלה וכן נ"מ לדידן דרש"י ז"ל בזבחים דף ס"ט ע"א ד"ה הא משמע דס"ל דרק עולת עוף לכהנים לא מטמאה בבית הבליעה אך מדברי הראב"ד בתו"כ פ' אחרי מבואר דגם לזר לא מטמאה בבית הבליעה וס"ל דהוה כמו עריפת עגלה ערופה המבואר בזבחים דף ע' ע"ב ודחיית שעיר המשתלח המבואר ביומא דף ס"ד. ועיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ג הי"ג ועיין בזבחים דף ק"ז גבי מליקה בחוץ דלא הוה בכלל שחיטה ולכך בעי קרא שם דף ס"ט ע"א לטהר שחיטת עוף בפנים ע"ש בתוס' ובאמת זה תליא אם יש שחיטה לעוף מה"ת ועיין מש"כ בזה בח"א בהל' שחיטה פ"א ה"א וכן יהי' נ"מ גבי שעיר המשתלח דהנה מבואר ביומא דף ס"ה ע"ב אם חלה מרכיבו על כתפו ולכאורה קשה הא מבואר בבכורות דף מ"א ובר"ה דף ה' ע"ב ובירוש' גיטין פ"ה דחולה פסול לקרבן ועיין ביומא דף ס"ג ע"ב ובחולין דף י"א גבי טריפה ורבינו ז"ל סוף הל' יוהכ"פ יליף דטריפה פסול מהך דיעמד חי וחולה גרע מטריפה דהרי אדם טריפה כשר להקריב וחולה פסול כמבואר בכורות דף מ"א ודף מ"ה ע"ב ועיין תוס' ע"ז דף ו' ע"א ובירוש' פ"ז דפסחים דמבואר שם דחולה כשר להקריב ועיין תוס' ב"ק דף ק"י ע"א ומשמע שם דהפסול הוא רק משום שמרתת ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ז הי"ב לא משמע כן ובאמת זהו כונת הירוש' בגיטין פ"ה דבעי דוקא חולה בגלוי ר"ל שיהא הריתות ניכר בו ולקמן אבאר זה. עכ"פ אף לדברי רבינו לאחר שנזרק הדם שוב אם נעשה טרפה או חלל לא איכפת לן עיין יומא דף ס"ה ע"א עד מתי יהיה זקוק כו' ע"ש ברש"י ובתו"י אך מה ר"ל אם אז מחמת דשוב א"צ

שעיר המשתלח או דאז כשר לשעיר המשתלח ונ"מ אם כה"ג דחייתו לצוק מטהרתו או אפשר דא"צ לשלחו כלל דהוה כמו מת אך מהך דחלה משמע דמשלחו וכן נ"מ להך דשם דף ס"ו ע"ב דאמר דאם דחהו ולא מת ירד אחריו וימיתהו אם זה מטהר אם זה הוה ג"כ בגדר המצוה של שילוח או לא ועיין בכורות דף ט' ע"ב ד"ה ושור הנסקל ושם דף י' ע"ב לא ימיתנו בקנה ולכך מבואר ביומא דף ס"ז דבעי דוקא גזרה חתוכה כדי שיהי' מתחלת הדחיי' תכף כדי שלא יעשה טריפה מתחילה ע"י ריסוק אברים ושוב לא יהי' מועיל בו הדחיי' וזהו כונת הגמ' שם שמא תאמר מעשה תוהו ר"ל דלא הוה גזיה"כ בלבד וקנס בעלמא ועיין בסנהדרין דף כ"ו ע"ב גבי דברים של תוהו כו' רק הוא תיקון ופעולה ולכך מסיים שם אני ד' ר"ל כמו דמבואר בשבת דף ל"א ע"ב ובעירובין דף נ"ה ע"ב כיון דכתי' עפ"י יחנו כו' דר"ל דזה הוה בגדר פעולה לא בגדר קנס בעלמא כמו בשור הנסקל וכמו גבי פטר חמור דהוה רק קנס עיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' ביכורים פי"א אם זה הוה קנס או מצוה ועיין רש"י מנחות דף ק"א ע"ב גבי פ"ח בעריפה אם מפרכסת אם שייך בו טומאת אוכלים אבל דחייתו לצוק הוה תיקון ומצוה ועיין ירוש' סוטה פ"ט דדם עריפה של עגלה ערופה מכשיר ולא הוה כדם המכה רק כדם שחיטה עיין תוס' חולין דף ל"ה ע"ב ובכורות דף י' ע"ב וכן יהי' נ"מ גבי שעיר המשתלח לדידן. ומ"מ נהי דקי"ל דדחיתו לצוק זו היא שחיטתו זה רק לענין טהרה אבל לענין אכילה ודאי חייב משום נבלה אם אכלו והטעם דלענין שחיטה להתירה באכילה בעי פעולה בסימנים ובלא זה הוה כמו קודם השחיטה וכמו ניקב הוושט לדידן דאף דהוה נבלה מ"מ שחיטתה מטהרתה וכן בן ח' חי אף למ"ד שבת דף קל"ו דשחיטתו מטהרתו מ"מ לקי משום נבלה וכן גבי מליקה לשיטת הראב"ד כמש"כ דאף דאסור משום נבלה מ"מ אינו מטמא משום נבלה ועיין בירוש' נזיר פ"ו גבי אבר מן החי ובמ"ש רבינו בהל' מאכלות אסורות פ"ד ה"ג וזה רק לענין איסור נבלה ועיין בתוספ' שבת פ' ט"ז גבי בשר והפרש מבן א' וזהו בעצם כונת הגמרא בחולין דף קכ"א ע"ב גבי הך דמקשה על חזקי' מה דאמר הואיל ויכול לגורר והקשה ממה דס"ל דאינה לאברים ור"ל כך דהנה התוס' שם ד"ה ולהעמידה כ' דכיון דעכשיו אין עלי' שם נבלה לא שייך סופו לטמא ומקשה דהא חזקיה אמר דאם חתך אבר ממנה אין עליו שם אבר מן החי ור"ל כמ"ש התוס' זבחים דף ס"ט ע"ב גבי אבר מן החי מן הטריפה וה"נ כיון שיחתוך אבר מן המפרכסת שוב יהי' עלי' שם מתה והוה נבלה וסופה לטמא טומאה חמורה ותירץ דנהי דלא הוה חיה מ"מ אין עלי' שם מתה לענין טומאת נבלה אבל איסור נבלה שפיר יש עליו וכן יהיה נ"מ למה דקי"ל בחולין דף ע"ה ע"ב גבי שוחט את הטריפה ומצא בה בן פקועה

דצריך לשוחטה ומ"מ אם מתה אינה מטמאה במשא איך הדין לגבי אבר מן החי שלה אם יש עלי' טומאה או איסור אבר מן החי לבד כיון דאין עלי' דין נבלה וטומאה וכן לר"מ דס"ל דלא מטהר השחיטה את האבר היוצא וא"כ אם אח"כ מתה הב"פ מה יהי' הדין של אבר היוצא אם יש עליו דין אבר מן החי או אבר מן המת וכן אם מתה הבהמה לאחר שהוציא הולד את האבר מה יהי' הדין של האבר ובאמת זה ר"ל הגמ' לפי הס"ד חולין דף ע"ג ע"ב גבי מיתה עושה ניפול דקאי על עובר ור"ל כה"ג דהאבר הוה אבר מן החי ולא מן המת וכן גבי אם חתך מעובר שבמעי אמו ואכל קודם שחיטת אמו אם יש עליהם איסור אבר מן החי או אינו זבוחה עיין תוס' חולין דף ק"ג ודף צ' ודף ע"ה גבי חלב וכ"מ דלא חל עליהם שום איסור קודם שנולד ומ"מ זה ודאי דאסור לאוכלם רק לאחר שחיטת אמו ומהו האיסור שיש עליהם וי"ל דהוה כמו בשר אדם לשיטת רבינו בהל' מאכלות אסורות פ"ב ה"ג והטעם דלא חל י"ל משום דהא יש להם מציאות שיותרו בלא שחיטה אגב שחיטת אמו וא"כ נ"מ לגבי בהמה טמאה למ"ד דחל ועיין חולין דף ק' ע"ב גבי שליל לר"י. והך דשם דף קכ"ז גבי האבר והבשר המדולדל דצריך מחשבה והכשר זה רק בבהמה טהורה דאין סופו לטמא כו' אבל בבהמה טמאה ודאי דא"צ דהא סופו לטמא ע"ש ברש"י בחולין דף קכ"ז שם וכן נ"מ לשיטת רבינו דס"ל בהל' מאכלות אסורות פ"ד דעוף חי אם בלעו יש בו משום דין נבלה אם מטמא בבית הבליעה עיין בדברי רבינו פ"ג מהל' אבות הטומאות הט"ו דאבמה"ח אינו מטמא בבית הבליעה ושם בה"י מהך דביצה דף ז' דבשר מן החי אם אכל טהור בבית הבליעה י"ל דר"ל לאחר מיתה ומחמת דמיתה עושה ניפול ועיין תוס' מנחות דף ע' ע"א וכן נ"מ גבי עוף טרפה לר"י דס"ל דאין שחיטתה מטהרת טריפתה אז י"ל דמטמאה בבהב"ל כיון דאין לה דבר שמטהרה ועיין רש"י זבחים דף ס"ט ע"ב ד"ה אלא דמשמע שם דס"ל דאבמה"ח מטמא בביהב"ל וברש"י שם בע"א ד"ה אלא ע"ש דאינו מטמא אך זה רק לר"מ ובמ"א אבאר זה. עכ"פ חזינן דבמקום דבעי פעולה נמשכת גם תחילת הפעולה יש עליו זה השם אך זה רק כשהפעולה לצורך הדבר ולא דבר בפ"ע ועיין תוס' חולין דף ל"ב ע"א ד"ה ורמינהו מה שהביאו ראי' דחל על נבלה גם איסור טריפה מהך דשם דף ל"ז גבי מסוכנת ובאמת זה מחלוקת בירוש' פ"ו דנזיר דר"י ור"ל ומה שהביאו התוס' ראי' מהך דחולין דף ל"ז לא דמי דשם לס"ד ליכא מציאות לנבלה בלא טריפה משא"כ למסקנא דאפשר לזה בלא זה שוב לא חל וה"נ כן. ועיין ביומא דף כ"ה ע"א גבי פייס ובעירובין דף ק"ד ע"ב גבי שרץ שנמצא במקדש אם מוציאו בהמיינו ובמנחות דף כ"ו ע"א ובדברי רבינו

בהל' כלי המקדש פ"ח הי"ב דדייק שם אסור לכהן הדיוט ללובשו משמע אבל כה"ג שרי וכמש"כ א"ש: